श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ श्रीसरस्वत्यैनमः ॥
लन्खलूच्छृंखलम् ॥ चडांशोरिवमंडलंतदपरंस
गणितेषुमन्ये ॥ स्वकल्पितैर्येनविवृद्धवृंदैर्बद्धंज
भेदेपंचाग्निकल्पाद्विजकर्मणाच ॥ ३ ॥ अजनि
विबुधबुधगणश्रेष्ठतांप्रापजाग्रज्ज्योतिःशास्त्रेणशश्व
खर्वीकृतविबुधगुरुर्गर्वहागर्वभाजाम् ॥ ५ ॥ आस
रिर्वारिवृंदप्रशमनविधयेकोपिमल्लारिनामाव्यक्तान
द्रः । वाणीप्रवीणोवचनामृतेनसंजीवयामासकला
नृसिंहकःसाधितसर्वविद्यः ॥ ८ ॥ आसीद्वेदांतवे
कंठात्मजभजनपटुर्नीलकंठःसचक्रेसंज्ञातंत्रंदुरूहंस
कांव्यदधदभिनवांगद्यपद्यानवद्याम् ॥ शश्वद्विश्वोप
र्विघ्नग्रंथसमाप्त्यर्थंमंगलमाचरन्चिकीर्षितंप्रतिजानी
टीकरोति कथंभूतंताजिकंसूरिमनःप्रसादकृत्

ताजिक नीलकण्ठी सटीका

४९ का एक भाग
और ५० का एक भाग
नहीं है।

तुकाद्दंडाभशुंडाग्रगंकृत्वातांडवडंबरेपशुपतेः खे
॥ १ ॥ दिवाकरोनामबभूवविद्वान्दिवाकराभो
पंचेंद्रकल्पागणितागमेषु ॥ पंचाननावादिगजेंद्र
त्ताजगतःसदाचारी ॥ ४ ॥ तस्माज्जातःकनिष्ठो
दुर्वीपतिविदितगुणोभूमिदर्वीकरेंद्रोग्रंथव्याख्यान
राणामतिगुरुरनुजस्तस्यकस्याप्यजेयः ॥ मल्ला
तस्यानुजःकेशवनामधेयोज्योतिर्विदानंदसमुद्रचं
दाद्गुणमात्राजिष्णुः ॥ सर्वज्ञदैवज्ञविलासविज्ञो
तिनिगमस्यापिवेत्ताधिकाशि ॥ वक्ताश्रीनील
ाभिधपुरवसतिः पार्थदेशैकभूषासंज्ञातंत्रस्यटी
हगणितविदामग्रगण्योप्यगर्वः ॥ १० ॥ नि
भिःसदुक्तिभिः नानाछंदोभिर्वाविविनक्तिप्रक
अंतःकरणंतस्यप्रसादकृत् एतद्ग्रंथावलोकनेनपंडितमनः प्रसन्नंभवतीत्यर्थः

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ श्रीसरस्वत्यैनमः ॥ श्रीगुरुचरणारविंदाभ्यांनमः ॥ चंडीकुंडलमाकलय्यकुतुकाद्दंडाभशुंडाग्रगंकृत्वातांडवडंबरेपशुपतेः खे
१. लन्‌खलूच्छृंखलम् ॥ चडांशोरिवमंडलंतदपरंसंदर्शयन्नंबरेहेरंबोजगदंबिकांविहसयन्वःश्रेयसेगर्जताम् ॥ १ ॥ दिवाकरोनामबभूवविद्वान्‌दिवाकराभो
गणितेषुमन्ये ॥ स्वकल्पितैर्येनविवृद्धवृंदैर्बद्धंजगद्दर्शितविश्वरूपम् ॥ २ ॥ तस्यात्मजाःपंचसमाबभूवुःपंचेंद्रकल्पागणितागमेषु ॥ पंचाननावादिगजेंद्र
भेदेपंचाग्निकल्पाद्विजकर्मणाच ॥ ३ ॥ अजनिष्टकृष्णनामाज्येष्ठस्तेषांकनिष्ठानाम् ॥ विद्यानवद्यवाचांवेत्ताजगतःसदाचारी ॥ ४ ॥ तस्माज्जातःकनिष्ठो
विबुधबुधगणश्रेष्ठतांप्रापजाग्रज्ज्योतिःशास्त्रेणशश्वत्प्रकटितविभवायस्यशिष्यप्रशिष्याः ॥ विष्णुज्योतिर्विदुर्वीपतिविदितगुणोभूमिदर्वीकरेंद्रोग्रंथव्याख्यान
खर्वीकृतविबुधगुरुर्गर्वहागर्वभाजाम् ॥ ५ ॥ आसीदासिंधुदासीकृतगणकगणग्रामणीगर्वभेत्तावेत्ताग्रंथांतराणामतिगुरुरनुजस्तस्यकस्याप्यजेयः ॥ मल्ला
रिर्वारिवृंदप्रशमनविधयेकोपिमल्लारिनाम्नाव्यक्ताव्यक्तप्रवक्ताजगतिविशदयत्सर्वसिद्धांतवेत्ता ॥ ६ ॥ तस्यानुजःकेशवनामधेयोज्योतिर्विदानंदसमुद्रचं
द्रः । वाणीप्रवीणोवचनामृतेनसंजीवयामासकलाविलासी ॥ ७ ॥ तस्यानुजःसंप्रतिविश्वनाथोविष्णुप्रसादाद्गुणमात्राजिष्णुः ॥ सर्वज्ञदैवज्ञविलासविज्ञो
नृसिंहकःसाधितसर्वविद्यः ॥ ८ ॥ आसीद्वेदांतवेत्तास्मृतिनिगमपटुर्ग्रामणीगर्वभेत्ताकर्त्ताग्रंथांतराणांफणिपतिनिगमस्यापिवेत्ताधिकाशि ॥ वक्ताश्रीनील
कंठात्मजभजनपटुर्नीलकंठःसचक्रेसंज्ञातंत्रंदुरूहंसकलशुभदशादुर्दशादर्शभूतं ॥ ९ ॥ गोदातीरस्थगोलाभिधपुरवसतिः पार्थदेशैकभूषासंज्ञातंत्रस्यटी
कांव्यदधदभिनवांगद्यपद्यानवद्याम् ॥ शश्वद्विश्वोपकृत्यैविशदतरतयादैवविद्विश्वनाथोग्रंथोग्रग्रंथिभेत्ताग्रहगणितविदामग्रगण्योप्यगर्वः ॥ १० ॥ नि
र्विघ्नग्रंथसमाप्त्यर्थंमंगलमाचरन्‌चिकीर्षितंप्रतिजानीते श्रीनीलकंठःतत्ताजिकंतत्पूर्वाचार्योक्तंताजिकंसूक्तिभिःसदुक्तिभिः नानाछंदोभिर्वाविविनक्तिप्रक
टीकरोति कथंभूतंताजिकंसूरिमनःप्रसादकृत् सूरयःपंडितास्तेषांमनःअंतःकरणंतस्यप्रसादकृत् एतद्ग्रंथावलोकनेनपंडितमनः प्रसन्नंभवतीत्यर्थः

किंकृत्वा हेरंबंगणपतिंप्रणम्य ॥ पुनः किंकृत्वादिवाकरं सूर्यंप्रणम्य पुनःकिंकृत्वा अनंतदैवज्ञाख्यगुरोः पदांबुजंप्रणम्य ॥ १ ॥ पुमान्पुरुषराशिः चरश्चरसंज्ञकः अग्निरग्निराशिः सुदृढःदृढांगःचतुष्पाच्चतुश्चरणः रक्तः आरक्तवर्णः उष्णः उष्णस्वभावः अतिरवोमहाशब्दः अद्रिःपर्वतचारी उग्रःक्रूरः पीतः पीतवर्णः दिनंदिवाबलीप्राक्पूर्वदिक्स्वामीविषमोदयः अल्पसंगप्रजःअल्पस्त्रीसंगोऽल्पप्रजश्च रूक्षः कांतिरहितःनृपःक्षत्रियवर्णःसमःसमांगः अजोमेषः एवंगुणविशिष्टोज्ञेयः अयंराशिर्द्विवर्णः आरक्तवर्णःपीतवर्णश्च मेषसिंहधन्विनामेववर्णद्वयमुक्तम् कुतः समरसिंहेनोक्तत्वात् ॥ २ ॥ वृषः

प्रणम्यहेरंबमथोदिवाकरंगुरोरनंतस्यतथापदांबुजम् ॥ श्रीनीलकंठोविविनक्तिसूक्तिभिस्तत्ताजिकंसूरिमनःप्रसादकृत् ॥ १ ॥ अथ द्वादशराशिस्वरूपमाह। तत्रादौमेषस्य। पुमांश्चरोऽग्निःसुदृढश्चतुष्पाद्रक्तोष्णपित्तोऽतिरवोऽद्रिरुग्रः ॥.पीतोदिनंप्राग्विषमोदयोऽल्पसंगप्रजोरूक्षनृपःसमोऽजः ॥२॥ अथवृषराशिस्वरूपमाह। वृषःस्थिरःस्त्रीक्षितिशीतरूक्षोयाम्येट्सुभूर्वायुनिशाचतुष्पात् ॥ श्वेतोऽतिशब्दोविषमोदयश्चमध्यप्रजासंगशुभोऽपिवैश्यः ॥ ३ ॥ अथ मिथुनराशिस्वरूपमाह ॥ प्रत्यक्समीरः शुकभाद्विपान्नाद्वंद्वंद्विमूर्तिर्विषमोदयोष्णः ॥ मध्यप्रजासंगवनस्थशूद्रोदीर्घस्वनःस्निग्धदिनेट्तथोग्रः ॥ ४ ॥

स्थिरः स्थिरसंज्ञकः स्त्रीस्त्रीराशिः क्षितिर्भूमिराशिः शीतः शीतलस्वभावः रूक्षःकांतिरहितः याम्येट्दक्षिणदिक्स्वामी सुभूः सुष्ठुभूमिचारी वायुः वायुप्रकृतिः निशारात्रिबली चतुष्पाच्चतुश्चरणः श्वेतः शुभ्रवर्णः अतिशब्दोमहाशब्दः विषमोदयः मध्यमप्रजासंगः मध्यमप्रजः मध्यमस्त्रीसंगश्च शुभः सौम्यः वैश्यः वैश्यवर्णः अयंश्लथांगः मेषसिंहधन्विनामेवदृढांगत्वमुक्तम् अर्थादितरेश्लथांगाबोध्याः ॥ ३ ॥ द्वंद्वंमिथुनराशिरेतादृशोज्ञेयः यथाप्र

त्यक्पश्चिमदिक्स्वामी समीरोवायुराशिः शुकभाः शुककांतिः हरितवर्णइत्यर्थः द्विपात् द्विचरणः नापुरुषराशिःद्विमूर्त्तिर्द्विस्वभावः चरस्थिरस्वभावात्मकइत्यर्थः तत्रापिपूर्वार्द्धेस्थिरमुत्तरार्द्धेचरमितिविशेषोज्ञेयः उक्तंचभट्टोत्पलेन चरराशौविपरीतंमिश्रंवाच्यंद्विमूर्त्युदये स्थिरवत्प्रथमेर्द्धेस्यादपरेचरराशिवत्सर्वमिति विषमोदयः उष्णउष्णस्वभावः मध्यमप्रजासंगः मध्यमस्त्रीसंगश्च वनस्थोवनचारी शूद्रः शूद्रवर्णः दीर्घस्वनः महाशब्दः स्निग्धः चिक्कणः दिनेट्दिवाबली तथाशब्दःपादपूरणे उग्रःक्रूरःअयंश्लथांगः ॥ ४ ॥ कुलीरः कर्कराशिः एतादृशोज्ञेयः यथाबहुप्रजासंगपदः बहुप्रजोबहुस्त्रीसंगोबहुचरणश्च चरश्चरसंज्ञकः अंगनास्त्रीराशिः पाटलः श्वेतरक्तवर्णः हीनशब्दोनिःशब्दः शुभः सौम्यः कफीकफप्रकृतिः स्निग्धः चिक्कणः जलंजलराशिःअंबुचारीजलचरः समोदयी विप्रोब्राह्मणवर्णः निशारात्रिबली उत्तरेशः उत्तरादिक्स्वामी अयंश्लथांगः ॥ ५ ॥ हरिःसिंहः सएतादृशोज्ञेयः पुमान्पुरुषःस्थिरःस्थिरसंज्ञकः अग्निरग्निराशिः दिनंदिवाबली पीतः पीतवर्णः रूक्षः कांतिरहितः पित्तः पित्तप्रकृतिः उष्णःउष्णस्वभावः पूर्वेशःपूर्वदिक्स्वामी दृढःदृढांगः चतुष्पाच्चतुश्चरणः समोदयः दीर्घरवोमहाशब्दः अल्पसंगप्रजःअल्पस्त्रीसंगोऽल्पप्रजश्च शैलःपर्वतचारी नृपः क्षत्रियवर्णः उग्रः क्रूरः धूम्रःधूम्रवर्णः अयंराशिर्द्विवर्णः पीतोधूम्रश्च ॥ ६ ॥

अथकर्कराशिस्वरूपमाह ॥ बहुप्रजासंगपदःकुलीरश्चरोंऽगनापाटलहीनशब्दः ॥ शुभः कफी स्निग्धजलांबुचारीसमोदयीविप्रनिशोत्तरेशः ॥ ५ ॥ अथसिंहराशिस्वरूपमाह ॥ पुमान्स्थिरोऽग्निर्दिनपीतरूक्षःपित्तोष्णपूर्वेशदृढश्चतुष्पात् ॥ समोदयोदीर्घरवोऽल्पसंगप्रजोहरिःशैलनृपोग्रधूम्रः ॥ ६ ॥

कन्याराशिस्वरूपमेतादृशम् पांडुः पिंगलवर्णः द्विपात्द्विचरणः स्त्रीस्त्रीराशिः द्वितनुर्द्विस्वभावाचरस्थिरद्विस्वभाविका यमाशादक्षिणदिक्स्वामी निशारात्रिबली मरुद्वायुप्रकृतिः शीताशीतस्वभावा समोदयाक्ष्माभूमिराशिः अर्द्धशब्दाखंडशब्दा शुभभूमिः शुभभूमिचारी वैश्यावैश्यवर्णा रूक्षाकांतिरहिता अल्पसंगप्रसवा अल्पसंगा अल्पप्रसवाच शुभाशुभसौम्यराशिः चकारःसमुच्चयार्थः ॥ ७ ॥ पुमान् पुरुषराशिः चरश्चरसंज्ञकः चित्रोनानाविधवर्णः समोदयःउष्णः प्रत्यक् पश्चिमदिक्स्वामी मरुद्वायुराशिः स्निग्धः चिक्कणः रवोनोनिःशब्दः वन्यःवनचारी स्वल्पप्रजासंगमः स्वल्पप्रजः स्वल्पस्त्रीसंगश्च

अथकन्याराशिस्वरूपमाह ॥ पांडुर्द्विपात्स्त्रीद्वितनुर्यमाशानिशामरुच्छीतसमोदयाक्ष्मा ॥ कन्यार्द्धशब्दाशुभभूमिवैश्यारूक्षाऽल्पसंगप्रसवाशुभाच ॥ ७ ॥ अथतुलाराशिस्वरूपमाह ॥ पुमांश्चरश्चित्रसमोदयोष्णः प्रत्यङ्मरुत्स्निग्धरवोनवन्यः ॥ स्वल्पप्रजासंगमशूद्रउग्रस्तुलोद्युवीर्योद्विपदःसमानः ॥ ८ ॥ अथवृश्चिकराशिस्वरूपमाह ॥ स्थिरःसितःस्त्रीजलमुत्तरेशानिशारवोनोबहुपात्कफीच ॥ समोदयोवारिचरोऽतिसंगप्रजःशुभःस्निग्धतनुर्द्विजोऽलिः ॥ ९ ॥ अथधनूराशिस्वरूपमाह ॥ नास्वर्णभाःशैलसमोदयोऽतिशब्दोदिनंप्राग्दृढरूक्षपीतः ॥ राजोष्णपित्तोधनुरल्पसूतिसंगोद्विमूर्त्तिर्द्विपदोऽग्निरुग्रः ॥ १० ॥

शूद्रः शूद्रवर्णः उग्रः क्रूरः द्युवीर्योदिवाबली द्विपदः द्विचरणः समानः समांगः अयंश्लथांगः तुलाराशिरेतादृशोज्ञेयः ॥ ८ ॥ स्थिरः स्थिरसंज्ञकः सितः शुभ्रवर्णः स्त्रीस्त्रीराशिः जलंजलराशिः उत्तरेश उत्तरदिक्स्वामी निशारात्रिबली रवोनोनिःशब्दः बहुपात् बहुचरणः कफी कफप्रकृतिःसमोदयः वारिचरः जलचरः अतिसंगप्रजः बहुस्त्रीसंगोबहुप्रजश्च शुभः सौम्यः स्निग्धतनुः चिक्कणतनुः द्विजः ब्राह्मणवर्णः अलिर्वृश्चिकराशिरेतादृशोज्ञेयः अयंश्लथांगः ॥ ९ ॥ नापुरुषराशिः स्वर्णभाःस्वर्णकांतिः शैलः पर्वतचारी समोदयोऽतिशब्दः महाशब्दश्च दिनंदिवाबली प्राक्पूर्वदिक्स्वामी दृढः

दृढांगः रूक्षः कांतिरहितः पीतः पीतवर्णः राजाक्षत्रियवर्णः उष्णः पित्तः पित्तप्रकृतिः अल्पसूतिसंगः अल्पप्रजोऽल्पस्त्रीसंगश्चोच्यते द्विमूर्तिश्चरास्थिरस्वभावात्मकः द्विपदःद्विचरणः तत्रापिपूर्वार्द्धेद्विपदत्वंउत्तरार्द्धेचतुष्पदत्वंज्ञेयं स्वयमेवाग्रेवक्ष्यति अग्निरग्निराशिः उग्रः क्रूरः अयंराशिर्द्विवर्णः सुवर्णवर्णः पीतवर्णश्च धनुराशिरेतादृशोज्ञेयः॥१०॥ मृगोमकरराशिरेतादृशोज्ञेयः चरःचरसंज्ञकःक्ष्माभूमिराशिः अर्द्धरवोऽर्द्धशब्दः यमाशा दक्षिणदिक्स्वामी स्त्रीस्त्रीराशिः पिंगः पिंगलवर्णः रूक्षः कांतिरहितः शुभः सौम्यः भूमिः भूमिचारी शीतः शीतलस्वभावः स्वल्पप्रजासंगः स्वल्पप्रजः स्वल्पस्त्रीसंगश्च समीरोवातप्रकृतिः रात्रिः रात्रिबली आदौचतुष्पात् राशिपूर्वार्द्धेचतुष्पदत्वंज्ञेयम् उत्तरार्द्धेजलचरत्वंज्ञेयम् उत्तरार्द्धजलचरत्वमित्यग्रेवक्ष्यति विषमोदयः विट्वैश्यवर्णः अयंश्लथांगः ॥ ११ ॥ कुंभराशिरेतादृशोज्ञेयः अपदः चरणहीनः नापुरुषराशिः दिनंदिवाबलीमध्यसंगप्रसूः मध्यमस्त्रीसंगोमध्यमप्रसवश्च स्थिरःस्थिरराशिः कर्बुरश्चित्रवर्णः वन्योवनचारी वायुर्वायुराशिःस्निग्धः चिक्कणः उष्णः खंडस्वरोऽर्द्धस्वरःतुल्यधातुः समवातपित्तकफप्रकृतिः शूद्रः शूद्रवर्णः प्रतीची पश्चिमदिक्स्वामी विषमोदयः उग्रः क्रूरः अयंश्लथांगः ॥ १२ ॥ मीनराशिरेतादृशोज्ञेयः अपदश्चरणहीनः स्त्रीस्त्रीराशिः कफः

अथमकरराशिस्वरूपमाह ॥ मृगश्चरः क्ष्मार्द्धरवोयमाशास्त्रीर्पिंगरूक्षः शुभभूमिशीतः ॥ स्वल्पप्रजासंगसमीररात्रिरादौ चतुष्पाद्विषमोदयोविट् ॥ ११ ॥ अथकुंभराशिस्वरूपमाह ॥ कुंभोपदोनादिनमध्यसंगप्रसूः स्थिरःकर्बुरवन्यवायुः ॥ स्निग्धोष्णखंडस्वरतुल्यधातुःशूद्रःप्रतीचीविषमोदयोग्रः ॥ १२ ॥ अथमीनराशिस्वरूपमाह ॥ मीनोऽपदःस्त्रीकफवारिरात्रिनिःशब्दबभ्रुर्द्वितनुर्जलस्थः ॥ स्निग्धोऽतिसंगप्रसवोऽपिविप्रः शुभोत्तराशेद्विषमोदयश्च ॥ १३ ॥

कफप्रकृतिः वारिजलराशिः रात्रिःरात्रिबली निःशब्दः शब्दरहितः बभ्रुःपिंगलवर्णः द्वितनुश्चरस्थिरस्वभावात्मकः जलस्थः जलराशिः स्निग्धःचिक्कणः अतिसंगप्रसवः अत्यंतस्त्रीसंगोऽत्यंतप्रसवश्च अपिशब्दःसमुच्चये विप्रोब्राह्मणवर्णः शुभःसौम्यः उत्तराशेट् उत्तरदिक्स्वामी विषमोदयःअयंश्लथांगः धरांबुनोःपृथ्वीराशिजलराश्योर्वर्गेसुहृत्त्वंमित्रत्वंएवं अग्निसमीरयोःअग्निराशिवायुराश्योर्वर्गेऽपिमित्रत्वंज्ञेयम् परतः एतद्वैपरीत्येअरिभावः शत्रुभावः॥१३॥ एतदुक्तंभवति पितापुत्रयोः स्त्रीपुरुषयोर्वा स्वामिसेवकयोर्वान्ययोर्वायस्यकस्यापिमैत्रीविचारे पृथ्वीराशिजलराशिसंबंधेमित्रत्वंवक्तव्यम् एवमग्निराशिवायुराशिसंबंधेमित्रत्वंवाच्यम् अन्यथाशत्रुत्वम् यथाभूम्यग्न्योर्भूम्यनलयोरंब्वग्न्योरंबुवाय्वोर्वर्गेशत्रुत्वम् ॥ यद्वाद्वयोरेकएवपृथिव्यादिवर्गः स्यात् तदाद्वयोः

एवंराशिस्वरूपमुक्त्वेदानींराशीनांमित्रामित्रविभागमाह ॥ धरांबुनोरग्निसमीरयोश्चवर्गेसुहृत्त्वंपरतोऽरिभावः ॥ चापांत्यभागस्यचतुष्पदत्वंज्ञेयंमृगांत्यस्यजलेचरत्वम् ॥ १४ ॥ अथोक्तराशिस्वरूपस्यफलकथनार्थंसंक्षेपेणकिंचित्स्वरूपमाह ॥ पित्तानिलौधातुसमःकफश्चत्रिर्मेषतःसूरिभिरूहनीयाः ॥ राजन्यविट्च्छूद्रधरासुराश्चसर्वंफलंराश्यनुसारतः स्यात् ॥ १५ ॥

परस्परमतिप्रीतिरित्यर्थतःसिद्धम् अथराशिस्वरूपकथनावसरेधनुर्मकरयोरनुक्तेकिंचित्स्वरूपविशेषेसिंहावलोकनन्यायेनाह चापेति चापस्य धनुषः अंत्यभागेउत्तरार्द्धेचतुष्पदत्वंज्ञेयम् मृगस्यमकरस्यांत्यभागेउत्तरार्द्धेजलचरत्वंज्ञेयम् ॥ १४ ॥ पित्तानिलाविति ॥ मेषः पित्तंवृषोऽनिलोवायुः मिथुनः धातुसमःवातपित्तकफात्मकः कर्कःकफीतथासिंहः पित्तं कन्याऽनिलःतुलाधातुसमोवृश्चिकः कफीएवंधनुःपित्तंमकरोऽनिलः कुंभोधातुसमः मीनःकफीति मेषतःसेषमारभ्यमीनपर्यंतंचतुष्कंचतुष्कंकृत्वा त्रिस्त्रिरावृत्तंभवति एतेराशयः सूरिभिः पंडितैरूहनीयाःज्ञातव्याः अथराजन्यविट्च्छूद्रधरासुराणांद्वाद

शराशिषुत्रिरावृत्तिर्ज्ञातव्या तद्यथा मेषोराजन्यः क्षत्रियवर्णः वृषः विट्वैश्यवर्णः मिथुनः शूद्रवर्णः कर्कोधरासुरोब्राह्मणवर्णः तथासिंहः क्षत्रियवर्णः कन्यावैश्यवर्णा तुलाशूद्रवर्णा वृश्चिकोब्राह्मणवर्णःएवंधनुः क्षत्रियवर्णः मकरोवैश्यवर्णः कुंभःशूद्रवर्णः मीनोब्राह्मणवर्णः एतेषांसर्वफलंराश्यनुसारनो राशिस्वरूपसदृशंफलंस्यादित्यर्थः अथगणितंवक्ष्यति तत्रादौ ग्रहाणांचालनंवक्ष्यतितत्रचालनेवर्षप्रवृत्तिरपेक्षितासाचग्रंथकर्त्राऽत्रनोक्ता कुतःवर्षतंत्रे उक्तत्वात् सातुअस्माभिरत्रोपयुक्तत्वात्प्रदर्श्यते अन्यच्च वर्षेशनिर्णयदशांतर्दशामासप्रवेशदिनप्रवेशादिकं अत्रोपयुक्तम् तत्तुवर्षतंत्रे प्रदर्शितमितिनात्र प्रदर्शितम् अत्रतु अस्माभिःयस्ययत्रउपयोगः तत्रतत्प्रदर्श्यते ॥ १५ ॥ गताःसमाःगतवर्षाणितद्यथाजन्मकालिकः शकोवर्तमानशकात्शोध्यः

अथवर्षफलसाधनार्थंवर्षप्रवृत्तिसमयमाह ॥ गताःसमाःपादयुताःप्रकृतिघ्नसमागणात् ॥ खवेदा ४० सप्तघटी
युक्ताजन्मवारादिसंयुताः ॥ अब्दप्रवेशेवारादिसप्ततष्टेऽत्रनिर्दिशेत् ॥ १६ ॥ अथतिथिसाधनमाह ॥ शि
वघ्नोऽब्दःस्वखाद्रींदुलवाढ्यःखाग्निशेषितः ॥ जन्मतिथ्यन्वितस्तत्रतिथावब्दप्रवेशनम् ॥ १७ ॥

शेषंगतसमाः ताःपादयुताः स्वचतुर्थांशेनयुताःकार्याःप्रकृतिरेकविंशतिस्तद्घ्नःतेनगुणितोयः समागणोवर्षगणःतस्मात्खवेदा ४० सप्तघटीयुक्ताश्चत्वारिंशताभक्तात् घट्यादियल्लब्धंतेनचतुर्थांशयुक्तसमायुताःकार्याः ततःजन्मवारादिजन्मकालिकवारइष्टघटीपलैः संयुताः कार्याः तदनंतरंऊर्ध्वांकेसप्ततष्टेसप्तभिर्भक्तेयच्छेषंतत् अत्रअस्मिन्ग्रंथेअब्दप्रवेशोवर्षप्रवेशोवारादिवारघटीपलात्मकंनिर्दिशेत्वदेत् अत्रवर्तमानोवारोज्ञेयः ॥ १६ ॥ अब्दः गतवर्षगणःशिवघ्नःएकादशभिर्गुण्यः स्वखाद्रींदुलवाढ्यः स्वकीयोयः सप्तत्यधिकशतभागस्तेनाढ्यः युक्तःकार्यःजन्मतिथ्यन्वितःशुक्लप्रतिपदमार

भ्यजन्मकालीनवर्तमानतिथिभिरान्वितः युक्तः कार्यःखाग्निशेषितःत्रिंशताभक्तःतत्रतिथौतस्मिन्शेषेऽपितिथौअब्दप्रवेशनंवर्षप्रवेशोभवति अस्यांतिथौवर्षप्रवेशोभवतीतिनियमोनास्ति कदाचित्पूर्वतिथौ अग्रिमतिथौचभवति अत्रवारस्यैवप्रामाण्यंतिथित्रयस्यमध्येयास्मिंस्तिथौपूर्वानीतवारोभवतिसएववर्षप्रवेशेतिथिर्ज्ञातव्यः यत्रकुत्रापिशेषितस्तष्टः एवमब्दआयातितत्रलब्धस्यत्यागः शेषस्यग्रहणभितिज्ञैर्ज्ञेयम् ॥ अथोदाहरणक्रमोलिख्यते तत्रादौकस्यचिज्जन्मसमयोलिख्यते संवत् १६४८ शके १५१३ माघशुक्लप्रतिपादिबुधे घटी ३६ श्रवणनक्षत्रं घटी ५४ वज्रयोगःघटी ६ अस्मिन्शुभदिनेश्रीसूर्योदयादिष्टघटी ३७ पलेषु ५३ तथारात्रिगतघटी १२ पलानि ३१ जन्मअक्षभा ७।३० देशांतरयोजनानिधनानि ३० सूर्यः ९।७।३०।६ जन्मलग्नम् ५।१०।५३।५० अथवर्षप्रवेशस्योदाहरणम् ॥ तत्रजन्मकालीनः शकः १५१३ वर्तमानशकात् १५५० शोधितः शेषांकप्रमितोजातोगतवर्षगणः ३७ अयंस्वचतुर्थांशेनयुक्तः ९।१५।० गतवर्षगणः ४६ गतवर्षगणः ३७ एकविंशतिभिर्गुणितः जातोऽयमंकः ७७७ अयंचत्वारिंशताभक्तः लब्धंघटीपलात्मकम् १९।२५।३० एतच्चतुर्थांशयुक्तसमागणे ४६।१५।५० घटीषुयुतंजातं ४६।३४।२५।३० एतज्जन्मवारादिना ४।३७।५२ युतंजातोऽयमंकः ५।१।१२।१८।३० ऊर्ध्वांकेसप्ततष्टेशेषंवर्षप्रवेशेवारादि २।१२।१८।३० अथप्रकारांतरेणवर्षप्रवेशानयनमाह ॥ वर्षध्रुवांकः ३६५।१५।३१।३० अयंगतवर्षेण ३७ गुणितः १३५।१४।३४।२५।३० एतज्जन्मवारादि ४।३७।५३ युतोजातोऽयमंकः १३५१९।१२।१८।३० ऊर्ध्वांकेसप्ततष्टे शेषंवर्षप्रवेशेवारादि २।१२।१८।३० अथतिथ्यानयनम् गतवर्षगणः ३७ एकादशभिर्गुणितः ४०७ अयंस्वकीयसप्तत्यधिकशत १७० भागेन २ युक्तः ४०९ अयंजन्मकालीनशुक्लप्रतिपदमारभ्यवर्तमान २ तिथिभिर्युक्तः ४११ त्रिंशतातष्टः शेषप्रमिता २१ जातावर्षप्रवेशेकृष्णपक्षेषष्ठी अस्यांतिथौपूर्वानीतवारोनास्ति अग्रिमतिथौवर्त्तते इतिकारणात् अस्यांतिथौ २१ एकः १ युक्तः २२ जाताकृष्णपक्षेसप्तमी अत्रयस्मिन्मासेजन्मभवति तस्मिन्मासेवर्षप्रवेशोभवति कदा

चिज्जन्ममासात्पूर्वैमासेऽथवाऽग्रिममासेचभवति तत्रप्रमाणंवक्ष्यते जन्मकालीनरविणासहतुल्योरविर्यस्मिन्मासेभवातिसएववर्षप्रवेशेमासोज्ञेयः संवत् १७८५ शके १६५० माघकृष्णसप्तमी सोमेघटी ३७ पलानि ३९ हस्तनक्षत्रघटी १७ प० २८ सुकर्मायोगघटी २७ पलानि २८ अस्मिञ्छुभदिनेसूर्योदयाद्गतघटीषु १२ पला० १८ वि० ३० वर्ष ३८ प्रवेशः अथैतद्वर्षप्रवेशसमयेप्रमाणमाह वर्षप्रवेशकालीनोऽर्कः । तत्कालेऽर्कोजन्मकालरविणास्याद्यतः समः । सएवमासोविज्ञेयोवर्षावेशे बुधैर्ध्रुवम् ॥ यतः यस्मात्कारणात् तत्कालेवर्षप्रवेशसमयेकरणोक्तरीत्यासाधितःसूर्योजन्मकालीनरविणासमस्तुल्योराश्यंशकलाविकलात्मकोभवति इदमेववर्षप्रवेशसमयेप्रमाणम् अस्योदाहरणमग्रेप्रदर्श्यते । गणेशदैवज्ञैः स्वकृतताजिकभूषणेजन्मकालीनसूर्येणसहवर्षप्रवेशकालीनोऽर्कःकलासुतुल्योनायाति इतिज्ञात्वावर्षप्रवेशसमयेभ्रांत्याअन्यसंस्कारोऽप्युक्तःयद्वाक्यंच । शाकेजन्मशकोनितेभवतियच्छेषंगताब्दव्रजोऽधोऽधः संगुणितः शरैश्च ५ युगुलेनांगै २।६ र्युगै ४ र्भाजितः । लब्धंतज्जननोत्थ १० वारघटिकाब्देनान्वितंसप्तभिः पूर्वांकेविहितेऽत्रशेषकमितौवर्षप्रवेशेध्रुवः ॥ १ ॥ वर्षप्रवेशोत्थघटीपलाढ्येकालेकिलस्पष्टतरः सनूनम् । भानुर्जनुर्भानुसमानएष सिद्धांतरीत्यापरिसाधनीयः ॥ २ ॥ जन्मकालनलिनीविलासिनानैवजातुतुलतांकलासुचेत् । वर्षकालनलिनीपतिस्तयोरंतरंगतिहतंयुतोनितम् ॥ ३ ॥ कार्यवर्षध्रुवेतस्मादसौस्पष्टः प्रजायते । तत्कालसंभवैर्भावैः खेटैश्चफलनिर्णयः ॥ ४ ॥ अथगणेशदैवज्ञभ्रांतिदूरीकरणार्थमुदाहरणंप्रदर्श्यतेजन्मसमयेसिद्धांतरहस्याहर्गणः २१२८ चक्रं ६ सूर्योदयेमध्यमोऽर्कः ९।६।७।४३ देशांतरविकलाभि २२ र्युतः ९।६।८।५ इष्टघटीभिः ३७।५३ चालितः जातस्तात्कालिकोऽर्कः ९।६।४५।२५ मंदकेंद्रं ५।११।१४।३५ मंदफलंधनम् ०।४२।२३ संस्कृतोऽर्कः ९।७।३७।४८ अयनांशाः १७।४९।चरखंडानि ७५।६०।२५ चरंधनम् १३८ संस्कृतोजातो जन्मसमयेस्पष्टोऽर्कः ९।७।३०।६ अथवर्षप्रवेशसमये सिद्धांतरहस्याहर्गणः ३५।९५ चक्रं ९ सूर्योदयेमध्यमोऽर्कः ९।६।३२।५८ देशांतरविकलाभिर्युक्तः ९।६।३३।२० इष्टघटीभिः १२।१८।३०

चालितः जातस्तात्कालिकोऽर्कः ९।६।४५।२७ मंदकेंद्रं ५।११।१४।३३ मंदफलंधनं ०।४२।२३ संस्कृतोऽर्कः ९।७।२७।५० अयनांशाः १८।२६ चरखंडानि ७५।६०।२५ चरंधनम् १३६ संस्कृतोजातोवर्षप्रवेशसमयेस्पष्टोऽर्कः ९।७।३०।६ अयंवर्षकालीनः सूर्यः पूर्वानीतजन्मकालीनसूर्येणसहतुल्योजातइति एतेनगणेशदैवज्ञमतंनिरस्तं अनयारीत्याद्वयोस्तुल्यताभवतीतिगणेशदैवज्ञैर्नविलोकितमितिज्ञायते तैस्तुवर्षप्रवेशंस्पष्टघटीभिः पंचांगस्थितसूर्यस्यचालनंदत्वाजन्मकालीनसूर्येणसहकलासुतुल्यतानायातीतिदृष्ट्वावर्षप्रवेशघटीषु अन्यः संकारोऽप्युक्तइतिचेदुच्यते तत्रापिहेतुरुच्यते इदमेवांतरंपततीतिसत्यं अत्रापिहेतुस्तैर्नबुद्धः अस्माभिः प्रदर्श्यते सौरब्रह्मवर्याइत्यादिपक्षाणांपरस्परमंतरेसतिजन्मकालीनसूर्यपंचांगस्थितसूर्ययोरंतरंपततिएकपक्षमंगीकृत्यउभयोः साधनंचेत्क्रियतेतदाअंतरंनपतति ननुसौरपक्षाज्जन्मकालीनसूर्यः साधितः सौरपक्षात्पंचांगस्थसूर्येऽपिवर्तते तत्राप्यंतरंपततीतिचेदुच्यतेहेतुः येनयस्यकस्यापिजन्मसमयेग्रहसाधनंक्रियते तेनयस्यकस्मिन्ग्रामेजन्मतद्ग्रामस्यचरदेशांतरसंस्कारः क्रियते येनयद्ग्रामस्यपंचांगंक्रियतेतेन तद्ग्रामस्यचरदेशांतरसंस्कारोग्रहेषुक्रियते ग्रामेग्रामेचरदेशांतरेभिन्नंभिन्नं इतिकारणादंतरंपतति उभयोरेकदेशस्थसंस्कारश्चेत् क्रियतेतदांतरंसर्वथानपतति यस्मात्ग्रंथात्साधितः सूर्योजन्मकालीनोयावद्भिः संस्कारैःसंस्कृतोभवति तावद्भिः संस्कारैः संस्कृतः तस्माद्ग्रंथाद्वर्षप्रवेशसमयेसाधितः सूर्यः विकलात्मकस्तुल्योभवतीतिनिश्चितम् अत्रार्थेपूर्वमेवोदाहरणंप्रदर्शितम् अनयारीत्याद्वयोस्तुल्यताभवतीतिज्ञात्वादैवज्ञचक्रचूडामणिभिः श्रीकेशवदैवज्ञैराचार्यैर्नान्यः संस्कारोवर्षप्रवेशसमयेऽप्युक्तः गणेशदैवज्ञैर्यदुक्तंतदसत्॥ १७॥ अथवर्षप्रवेशसमयेस्पष्टाग्रहाःसाध्याःतत्रापिसुखार्थेपंचांगस्थितग्रहेषुचालनमाह गतैष्य

अथवर्षप्रवेशसमयेस्पष्टाग्रहाःसाध्याः तत्रापिसुखार्थेपंचांगस्थितग्रहेषुचालनमाह ॥

गतैष्यादिवसाद्येनगतिर्निघ्नीखषड्६०हृता ॥ लब्धमंशादिकंशोध्यंयोज्यंस्पष्टोभवेद्ग्रहः ॥ १८ ॥

दिवसैःकृत्वाग्रहस्यकलादिकागतिर्गुण्या खषड्भिः षष्ट्याभाज्यालब्धमंशादिकं अंशकलाविकलात्मकं पंचांगस्थितग्रहेशोध्यंयोज्यंवायदागतमंतरंतदाशोध्यं यदात्वेष्यमंतरंस्यात्तदायोज्यम् सतात्कालिकः स्पष्टोग्रहोभवेत् वक्रग्रातिग्रहस्यराहुकेत्वोश्चचालनंमार्गग्रहापेक्षयाविपरीतंज्ञेयम् उदाहरणम् वर्षप्रवेशवारादिकमध्ये २।१२।१८अवधिस्थवारादिना ६।१३।५६ शोधितेजाताश्चालनांकाः २।५८।२२ अनेनसर्वेग्रहाश्चालिताः ॥१८ ॥

रव्यादयःस्पष्टाःस्युः								
र	चं	मं	बु	गु	शु	श	रा	के
९	५	९	९	९	७	६	२	९
७	२२	२२	१२	१९	१४	२२	२२	२२
३०	९	३६	१६	३४	३१	२४	२४	२४
६	४७	०	९	१३	४८	३६	३६	३६
६१	८१५	४४	५९	१३	७०	३	३	३
१७	२४	१	२३	५०	७	११	११	११

अथपंचांगस्थनक्षत्राच्चंद्रानयनमाह ॥ खषट्घ्नं ६० भयातंभभोगोद्धृतंतत्खतर्कघ्नाधिष्ण्येषुयुक्तं द्विनिघ्नम् ॥ नवाप्तंशशीभागपूर्वस्तुभुक्तिःखखाभ्राष्ट ४८००० वेदाभभोगेनभक्ताः ॥ १९ ॥

वर्षप्रवेशसमयेयन्नक्षत्रंभवतितस्यनक्षत्रस्यइष्टकालावधिभुक्तघटिकाः कार्याःताःषष्ट्यागुण्याः भभोगोद्धृतंनक्षत्रस्यगतैष्ययोगेनभाज्यात् यल्लब्धंतत् षष्टिगुणिताश्विन्यादिगतनक्षत्रेषुयुक्तं द्विनिघ्नं ताअश्विन्यादिनक्षत्रादिष्टघटीपर्यंतंघटिकाभवंति तानवभिर्भाज्यालब्धमंशाः शेषंषष्ट्यागुण्यंनवभिर्भाज्यं लब्धंकलाः पुनःशेषंषष्ट्यागुण्यंनवभिर्भाज्यंलब्धंविकलाःएवंशशीभागपूर्वांशादिकस्तात्कालिकः स्यात् अथतिथिसाधनम् खखाभ्राष्टवेदा ४८००० भभोगेननक्षत्रगतैष्ययोगेनभक्ताः चंद्रस्यकलादिकास्पष्टागतिः स्यात् उदाहरणम् वर्षप्रवेशसमयेहस्तनक्षत्रंतस्यपूर्वदिनेभुक्तघटिकाः ४१।२४ एताइष्टघटीभिः १२।१८ युक्ताः इष्टघटीपर्यंतंहस्तनक्षत्रस्यभुक्तघटिकाः जाताः ५३।४२ एताःषष्ट्यागुणिताः ३२।२२नक्षत्रस्यगतैष्ययोगेन ५८।५२ भक्ताः स्ववर्णितौभाज्य १९।३३।२० भाजकौ ३५।३२ भाजनाल्लब्धं ५४।४९।१ अश्विन्यादिगतनक्षत्रपर्यंतसंख्या १२ षष्ट्यागुणिताः ७२० पूर्वलब्ध्या ५४।४४।१ युक्ताः ७७।४।४४।१ द्विगुणिताः १५।४९।२८।२ नवभिर्भक्ताः लब्धंअंशादिकं

१७।२।९।४७ अंशास्त्रिंशता ३० भक्ताः जातस्तात्कालिकोराश्यादिचंद्रः ५।२२।९।४७ अथगत्यानयनम् । खखाभ्राष्टवेदानक्षत्रस्यगतैष्ययोगेन ५८।५२ भक्तलब्धाकलादिकाचंद्रस्यस्पष्टागतिः ८१५।२४ उक्तरीत्यासाधितास्तात्कालिकस्पष्टाग्रहाः ॥ १९ ॥ अथसप्तभिःश्लोकैर्भावसंधिसाधनमाह । तत्र लग्नसाधनमिष्टकालादिसाधनं दशमलग्नसाधनम् नतोन्नतसाधनम् तत्रादौनतोन्नतसाधनज्ञानमाह । दिनार्धपूर्वमिष्टकालेसति दिनखंडंदिनार्द्धंदिनगतघटीभिःहीनंकार्यम् तदादिनपूर्वंनतंस्यात् रात्रौरात्र्यर्धपूर्वमिष्टकालेसतिरात्रिखण्डंरांत्र्यर्धंरात्रिगतघटीभिःहीनंकार्यंतदारात्रिपूर्वनतंस्यात्अथतल्लक्षणंयदादिनार्द्धादुपरीष्टकालस्तदासूर्योदयादिष्टघटीषुशुद्धंशोध्यम् द्युखंडंदिनार्द्धंदिवसे अपरंनतंपश्चिमनतंस्यात्तथारात्र्यर्द्धादुपरीष्टकालेसतिसूर्यास्तादिष्टघटीषुशोध्यम् रात्र्यर्द्धेरात्रौपश्चिमनतंस्यात् ॥ तात्कालिकोऽर्कः अयनांशैर्युक्तःकार्यः तस्यभुक्तभोग्यांशसंगुणादिति यदायदाऋणलग्नंसाध्यतेतदाभुक्तांशाःग्राह्याःयदाधनलग्नसाधनंक्रियतेतदाभोग्यांशाःग्राह्याःतैस्तैः स्वोदयोगुणनीयः त्रिंशद्भक्तः रवेर्भुक्तमथवाभोग्यंयल्लब्धंतत् इष्टघटीपलेभ्यस्त्यजेत् शोधयेत्तदनंतरंशेषात्गतगम्यनिजोदयात्त्यजेत् तद्यथा यदाभुक्तकालः साध्यतेतदागुणितोदयात्पृष्ठोदयाः शोध्याः यदाभोग्यकालः साध्यतेतदागुणितोदयात् अग्रिमोदयाः शोध्याः शोधितेयच्छेषं तत् खाग्न्या ३० हतं अशुद्धेनयः शोधितोनशुद्ध्यतिसः अशुद्धोदयः तेनभक्तंफलं अंशादिकं ग्राह्यं तत् अशुद्धभेहीनंकार्यम् शुद्धभेयुक्कार्यम् । तद्यथा ऋणलग्नसाधनेधनलग्नसाधनेच मेषाद्गणनयायद्राशिसंख्यांको अशुद्धोदयोभवति तद्राशिसंख्यामध्येलवादिकंहीनंयोज्यं तदनंतरं व्ययनांशकं अयनांशकैरहितंकार्यम् तनुःलग्नंस्यात् एवमनयारीत्यालंकोदयैः कृत्वारवेर्भुक्तंभोग्यंसाध्यम् तत्पलीकृता

अथभावसाधनमाह ॥ दिवानिशोरिष्टघटीषुशुद्धंद्युरात्रिखंडंत्वपरंनतंस्यात् ॥२० ॥

त् पूर्वपश्चिमनताच्छोध्यं अन्यदवशिष्टंयत्कर्मतत्प्राग्वत्पूर्वरीत्यासाध्यंतद्दशमंभवेत् ॥ तद्यथा यदापूर्वनतंभवति तदापूर्वनतमिष्टकालंप्रकल्प्यलंकोदयैः कृत्वारवेर्भुक्तंशोध्यम् अन्याक्रियाऋणलग्नवत् यदापश्चिमनतंभवति तदापश्चिमनतमिष्टकालंप्रकल्प्यलंकोदयैः कृत्वारवेर्भोग्यंशोध्यम् अन्याक्रियाधन लग्नवत्कार्या तद्दशमंभवेत् अथलग्नदशमभावावुक्तावन्यभावसाधनमाह । सषड्भेइति । लग्नंराशिषड्भयुतंजायासप्तमभावोभवति एवंसषड्भेतुर्यश्चतुर्थभावो भवति एवंभावचतुष्टयंजातम् ॥ अथलग्नोनतुर्यतः लग्नंचतुर्थभावाच्छोध्यम् शेषस्यषष्ठांशोराश्यादिस्तनुयुक्तं तनुलग्नंकार्यम् सलग्नद्वितीयभावयोः सं

तात्कालेसायनार्कस्यभुक्तभोग्यांशसंगुणात् ॥ स्वोदयात्खाग्नि ३० लब्धंयद्भुक्तंभोग्यंरवेस्त्यजेत् ॥ २१ ॥ इष्टनाडीपले
भ्यश्चगतगम्यान्निजोदयात् ॥ शेषंखत्र्या ३० हतंभुक्तमशुद्धेनलवादिकम् ॥ २२ ॥ अशुद्धशुद्धभेहीनंयुक्तंतुर्व्ययनां
शकम् ॥ एवंलंकोदयैर्भुक्तंभोग्यंशोध्यंपलीकृतात् ॥ २३ ॥ पूर्वपश्चान्नतादन्यत्प्राग्वत्तद्दशमंभवेत् ॥ सषड्भेलग्नखेजा
यातुर्यौलग्नोनतुर्यतः ॥ २४ ॥ अग्रेत्रयःषडेवंतेभाद्र्धयुक्ताःपरेऽपिषट् ॥ खेटेभावसमंपूर्णफलंसंधिसमेतुखम् ॥ २५ ॥

धिः स्यात् लग्नस्यविरामसंधिः स्यात् धनभावस्यारंभसंधिरितिसर्वत्रज्ञेयम् अग्रेषष्ठांशयोजनादिति सएवागतसंधिः तेनषष्ठांशेनयुक्तोऽग्रे द्वितीयभावः स्यात् द्वितीयभावःषष्ठांशयुक्तः द्वितीयतृतीयभावयोः संधिःस्यात् अयंषष्ठांशयुक्तः तृतीयभावः स्यात् अयंषष्ठांशयुक्तः तृतीयचतुर्थभावयोः संधिःस्यात् एवंत्रयः ससंधयोभावाः जाताः तदनंतरं अग्रेत्रयः ससंधयोभावाः साध्याः तद्यथा पूर्वानीतषष्ठांशंरूपमध्येसंशोध्य अनेनराश्यादिनासुखभावोयुक्तश्चतुर्थपंचमभावयोः संधिःस्यात् अयमेवसंधिः पुनस्तेनयुक्तः पंचमभावः स्यात् अनेनयुक्तः पंचमषष्ठभावयोः संधिः स्यात् अयंतेनयुक्तः षष्ठभावोभव

ति अयंतेनयुक्तः षष्ठसप्तमभावयोः संधिः स्यात् एवंषट्ससंधयोभावाः जाताः एतेभार्द्धयुक्ताभार्द्धषड्राशयः तैर्युक्ताःसंतः अवशिष्टषड्भावाः ससंधयः स्युः एवंभावसंधिनिष्पत्तिप्रयोजनमाह । खेटइति । योग्रहोयद्भावस्थोभवतिसचेद्भावस्यराश्यंशकलाविकलाभिस्तुल्यः स्यात् तदासग्रहः तद्भावस्थंशुभमशुभंवाफलंपूर्णंविंशतिविश्वात्मकंददाति संधितुल्येग्रहेशून्यंफलंभवति ॥ २० ॥ २१ ॥ २२ ॥ २३ ॥ २४ ॥ २५ ॥ २६ ॥ अथसूर्यस्यभुक्तमथवाभोग्यं उक्तरीत्याचानीतंयद्यदिष्टकालघटीपलेभ्योनशुद्ध्येत् तदाकेनोपायेनलग्नसाधनं कर्त्तव्यमित्यतआह ॥ भुक्तमिति ॥ भुक्तंभोग्यंयदेष्टकालनाडीपलेभ्यो नशुद्ध्येत् तदाइष्टनाडीपलानित्रिंशद्गुणितानिकार्याणिसायनसूर्यस्यराश्युदयेनभाज्यानि एवंलवाद्यंग्राह्यम् हीनंयुक्तंभास्करेकार्यं तद्यथा यदारवेर्भुक्तमा

षष्ठोंऽशयुक्तनुःसंधिरग्रेषष्ठांशयोजनात् ॥ त्रयःससंधयोभावाःषष्ठांशोनैकयुक्सुखात् ॥ २६ ॥ भुक्तंभोग्यंस्वेष्टकाला
न्नशुद्ध्येत्रिंश ३० निघ्नात्स्वोदयाप्तंलवाद्यम् ॥ हीनंयुक्तंभास्करंतत्तनुःस्याद्रात्रौलग्नंभार्द्धयुक्ताद्रवेस्तु ॥ २७॥

नीतंभवति तदालवाद्यंफलंसूर्यमध्येहीनंकार्यम् यदाभोग्यमानीतंभवति तदालवाद्यंफलंसूर्यमध्येयुक्तंकार्यम् । तत्तनुःलग्नंस्यात्रात्रौ लग्नसाधनंचेत् क्रियतेतदाराशिषट्कयुक्ताद्रवेः सकाशाल्लग्नंसाध्यम् रात्रौदशमलग्नसाधनेऽपिराशिषट्कयुक्ताद्रवेःसकाशाद्भुक्तभोग्यं साध्यम् अत्रोदाहरणम् अस्यजन्मभूमावुदयाः तात्कालिकोऽर्कः ९।७।३०।६ अयनांश १८।२६ युक्तः ९।२५।५६।६ अस्यभोग्यांशैः ४।३।५४ मकरराशेरुदयो २।९८ गुणितः १२११।२२।१२। अयंत्रिंश ३० भक्तःजातोभोग्यकालः ४०।२२।४४ अयमिष्टनाडी १२।१८।३० पलेभ्यः ७३८।३० शोधितःशेषं ६९७।१६ मकरादग्रेकुंभोदयः २३९ शेषाच्छोधितेशेषम् ४५८।३७।१६ कुंभादग्रेमीनोदयः २०३ शेषा

जन्मभूम्युदयाः	मे	२०३	मी
	वृ	२३९	कुं
	मि	२९८	म
	क	३४८	ध
	सिं	३४९	वृ
	क	३५३	तु

लंकोदयचक्रम्

मे	२७८	मी
वृ	२९९	कुं
मि	३२३	म
क	३२३	ध
सिं	२९९	वृ
क	२७८	तु

च्छोधितेशेषम् २५५।३७।१६ मीनादग्रेमेषोदयः २०३ शेषाच्छोधितेशेषम् ५२।३७।१६ मेषादग्रेवृषभोदयः २३९ अयंशेषात् ५२।३७।१६ नशुद्ध्यति अतःशेषम् ५२।३७।१६ खत्र्या ३० हतं १५।७८।३८ अशुद्धोदयेन २३९ भक्तंलब्धं अंशादिकम् ६।३६।१८ इदमशुद्धात्पूर्वमेषाद्गणनयाएकोराशिस्तेनयुक्तं १।६।३६।१६ इदंअयनांश १८।२६ हीनंजातंलग्नं ०।८।१०।१६ राशिषट्कयुतंजातंजायाभवनम् ६।१८।१०।१६ अथदशमलग्नस्योदाहरणम् तत्रलंकोदयाःदिनार्द्धम् १२।४४ दिनगतघटीभिः १२।१८।३० हीनंजातंपूर्वनतं ०।२५।३० अयमिष्टकालोलंकोदयैः कृत्वासायनांशसूर्यस्यभुक्तभागागुणनीयाःउपरितनांकः त्रिंशद्धृतःलब्धंभुक्तकालःजातोभुक्तकालः २७९।१४।० अयंघटीपलेभ्यः २५।३० नशुद्ध्यति अतःशेषं २५।३० त्रिंशद्गुणितं ७६५ स्वोदयेन ३२३ भुक्तंपलंलब्धादिकं २।२२।६ इदंराश्यादिसूर्यमध्ये ९।७।३०।६ हीनंजातं ९।५।८।० इदंराशिषट्कयुतं जातंसुखभवनं ३।५।८।० लग्नहीनचतुर्थभावस्यशेषं २।१६।५४।४४ इदंषड्भक्तंलब्धंराश्यादि ०।१२।४९।३७ अनेनयुक्तंलग्नंजातोलग्नस्यविरामसंधिः १।०।५९।५३ अयंषष्ठांशेनयुतोजातोद्वितीयभावः १।१३।४९।३० अयंषष्ठांशेनयुतोजातोद्वितीयभावस्यसंधिः १।२६।३।१७ अयंषष्ठांशेनयुतोजातस्तृतीयभावः २।९।२६।३८ अयंषष्ठांशेनयुतोजातस्तृतीयभावस्यसंधिः २।२२।१७।१९ प्रागानीतषष्ठांशः ०।१२।४९।३७ अयंरूपाच्छोधितः शेषं ०।१७।१०।२३ अनेनसुखभावोयुक्तः जातः सुखभावस्यसंधिः ३।२२।१८।२३ अयंतेनयुक्तःजातःपंचमभावः ४।९।२८।४६ अयंतेनयुक्तःजातःपंचमभावस्यसंधिः २।२६।३९।१ अयंतेनयुक्तःजातः षष्ठभावः ५।१३।४९।३२ अयंतेनयुक्तःजातोरिपुभावस्यसंधिः ६।०।५९।५५ एतेराशिषट्कयुक्ताः अवशिष्टाःससंधयोभावाजाताः सर्वेएकत्रलिख्यंते ॥ २७ ॥

अथभावस्थग्रहफलम् ॥ खेटेसंधिद्वयांतस्थेइति ॥ तद्यथाग्रहेआरंभसंधेःसकाशात् अधिकेसतिविरामसंधेःसकाशात्न्यूनेसतितदाग्रहोयस्मिन् भावे वर्ततेतद्भावजंफलंभवेत्द्विसंधिभ्यांहीनेऽधिकेसग्रहेसति पूर्वापरभावेफलंभवेत्तद्यथाआरंभसंधेः सकाशात्ग्रहेहीनेसतियद्भावोवर्ततेतद्भावात्पूर्वभावस्यफलंददाति यदाविरामसंधेः सकाशाद्ग्रहोऽधिकोभवति तदाअग्रिमभावस्यफलंददाति ॥ २८॥ अथग्रहाणांविंशोपकात्मकभावफलमाह उदाहरणमेवव्याख्या सूर्यः ९।७।३०।३ अस्यसंधिः ९।२२।१८।२३ अनयोरंतरं १४।४८।१७ विंशत्या २० गुणितं २९।६।५।४० भावः ९।५।८।० संधिः९।२२।१८।२३ अनयोरंतरेण १७।२०।२३ भजेत् अथसवर्णितौभाज्यः १०६५९४० भाजकः ६१८२३ भाजकेनहतेभाज्येयदाप्तंफलंतदेवविंशोपकाःस्मृताः. १७।१४

तन्वादिद्वादशभावाः ससंधयः स्युः

त.	ध.	स.	सु,	सु.	रि.	जा.	मृ.	ध.	क.	आ.	व्य.
०	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१८	१३	५	९	९	१३	१८	१३	९	५	९	१३
१०	४९	२८	८	२८	४९	१०	४९	२८	८	२८	४९
१६	३०	४४	०	४६	३२	१६	३०	४४	०	४६	३२
सं.	सं:	सं.	सं.	सं.	सं.	सं.	सं.	सं.	सं.	सं.	सं.
१	१	२	३	४	६	७	७	८	९	१०	०
०	२६	२२	२९	२६	०	०	२६	२१	२२	२६	०
५९	३९	१८	१८	३९	५९	५९	३९	१८	१८	३९	५९
५८	७	२१	२३	९	५५	५८	७	२१	२१	९	५५

खेटेसंधिद्वयांतस्थेफलंतद्भावजंभवेत् ॥ हीनेऽ
धिकेद्विसंधिभ्यांभावेपूर्वापरेफलम् ॥ २८ ॥
ग्रहसंध्यंतरंकार्यंविंशत्या २० गुणितंभजेत् ॥
भावसंध्यंतरेणाप्तंफलंविंशोपकाःस्मृताः॥२९॥

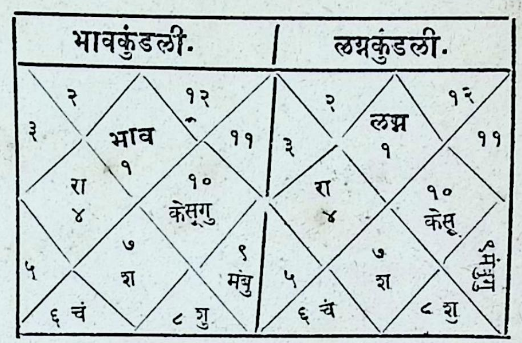
भावकुंडली. / लग्नकुंडली.

एवंचंद्रादीनाम् । इतिरव्यादीनांविंशोपकात्मकानिभावफलानि ॥ २९ ॥ अथग्रहाणांबलाबलंवक्ष्यति । तच्चग्रहबलमधिकारंविनान अतस्तद्बलसाधनायादौराशीशद्रेक्काणेशानाह । भौमेति । मेषस्यभौमः वृषस्योशनाशुक्रः मिथुनस्यसौम्योबुधः कर्कस्यशशीचंद्रः सिंहस्यइनः रविः कन्यायाःवित्बुधः तुलायाःसितःशुक्रः वृश्चिकस्यारोभौमः धनुषः ईज्योगुरुः मकरस्यार्किःशनिः कुंभस्यमंदःशनिः मीनस्यांगिराःगुरुः एतेग्रहेश्वराःद्वादशराशिस्वामिनोभवंति । अथद्रेक्काणस्वामिनउच्यंते । आद्याइति । राशेस्तृतीयांशोदशांशात्मकोद्रेक्काणउच्यते । एकस्मिन्राशौत्रयोद्रेक्काणाः अतःएकस्मिन्राशौकियत्संख्याकोद्रेक्काणोस्तीतिविचार्यः प्रथमश्चेत्तर्हिभौमात् द्वितीयश्चेद्रवेः तृतीयश्चेच्छुक्रात् अनयारीत्याक्रियतः मेषादिद्वादशराशिषुद्रेक्काणपाःद्रेक्काणस्वामिनोभवंति । इतिद्रेक्काणचक्रम् ॥ ३० ॥ अथग्रहाणामुच्चनीचराशीन्भागांश्चाह । सूर्यादीति । सूर्यादीनांग्रहाणांतुंगर्क्षउच्चराशयःस्युः सूर्यस्यअजः मेषः उच्चंदिग्भिर्दशभिरंशैः चंद्रस्यउक्षावृषःउच्चंगुणैस्त्रिभिरंशैः भौमस्यनक्रोमकरः उच्चं अष्टयमैरष्टाविंशतिभिरंशैः बुधस्यकन्याउच्चंशरैकैः पंचदशभिरंशैः गुरोःकु

इदंद्रेक्काणचक्रंलिख्यते.

श्री	मे	वृ	मि	क	सिं	क	तु	वृ	ध	म	कुं	मी
१०	मं	बु	गु	शु	श	सू	सो	मं	बु	गु	शु	श
२०	र	चं	मं	बु	गु	शु	श	सू	सो	मं	बु	गु
३०	शु	श	र	सो	मं	बु	गु	शु	श	सू	सो	मं

भौमोशनःसौम्यशशीनवित्सितारेज्यार्किमंदांगिरसोग्रहेश्व
राः ॥ आद्याःकुजाद्यारवितोऽपिमध्यमाःसितात्तृतीयाः क्रि
यतोद्दकाणपाः ॥ ३० ॥ सूर्यादितुंगर्क्षमजोक्षनक्रकन्याकु
लीरांत्यतुलालवैःस्युः ॥ दिग्भिर्गुणैरष्टयमैःशरैकैर्भूतैर्भसं
ख्यैर्नखसंमितैश्च ॥ ३१ ॥

ग्रहाणामुच्चनीचानि.

सू	चं	मं	बु	गु	शु	श	ग्रह
० १०	१ ३	९ २८	५ १५	३ ५	११ २७	६ २०	उच्च
६ १०	७ ३	३ २[illegible]	११ १५	९ ५	५ २७	१ २०	नीच

लीरः कर्कः उच्चंभूतैः पंचभिरंशैः शुक्रस्यांत्योमीनः उच्चंभसंख्यैः सप्तविंशतिभिरंशैः शनेस्तुलाउच्चंनखसंमितैर्विंशतिभिरंशैः परमोच्चमितिसर्वत्रज्ञेयं ॥ इत्युच्चानि ॥ ३१ ॥ अथग्रहाणांनीचस्थानम् ॥ उच्चबलानयनंनवांशस्वामिनश्चाह । तदिति । तेषांसूर्याद्युच्चराशीनांसप्तमस्तुलादिकोराशिर्नीचम् अंशाश्वत एव यथा सूर्यस्यतुलानीचंदशभिरंशैः परमंनीचमितिसर्वत्रपूर्ववत् एवंचंद्रादीनामपिज्ञेयम् । नीचानि । अथोच्चबलम् । अनेननीचेन ग्रहो हीनः कार्यश्चेद्रसभादधिकः षडधिकः तदाचक्राद्द्वादशराशिभ्यःशोध्यः शेषस्यांशाः कार्याः नवभिर्भाज्याः लब्धंकलादिउच्चबलंस्यात् इत्युच्चबलम् ।

अथाद्यचक्रम्			
मे	वृ	मि	क
सिं	क	तु	वृ
ध	म	कुं	मी

तत्सप्तमंनीचमनेनहीनोग्रहोऽधिकश्चेद्रसभाद्विशोध्यः ॥ चक्रा
त्तदंकांशलवोबलंस्यात्क्रियेणतौलींदुभतोनवांशाः ॥ ३२ ॥
मेषेगतर्क्षेष्टशरेषुभागाजीवास्फुजिज्ज्ञारशनैश्चराणाम् ॥ वृषे
ष्टषण्नागशरानलांशाःशुक्रज्ञजीवार्किकुजेशहद्दाः ॥ ३३ ॥

अथ मेषादिराशिविभागयुक्ता हद्देशाः											
मे	वृ	मि	क	सिं	क	तु	वृ	ध	म	कुं	मी
गु६	शु८	बु६	मं७	गु६	बु७	श६	मं७	बृ१२	शु७	शु७	शु१२
शु६	बु६	शु६	शु६	शु५	शु१०	बु८	शु४	शु५	गु७	बु६	गु४
बु८	गु८	गु५	बृ६	श७	गु४	गु७	बु८	बु४	शु८	गु७	बु३
मं५	श५	मं७	गु७	बु६	मं७	शु७	गु५	मं५	श४	मं५	मं९
श५	मं३	श६	श४	मं६	श२	मं२	श६	श४	मं४	श५	श२

अथनवांशेशाउच्यंते । क्रियोमेषः एणोमकरः तौलिस्तुला इंदुभंकर्कः एतेमेषादिराशीनांत्रिरावृत्त्याआद्याः भवंति तेयथा मेषसिंहधनूराशीनामाद्योमेषः वृषकन्यामकरराशीनामाद्योमकरः मिथुनतुलाकुंभराशीनामाद्यातुला कर्कवृश्चिकमीनराशीनामाद्यः कर्कः अत्रराशिस्वामिनएवनवांशस्वामिनइत्यर्थः । इत्याद्यचक्रम् ॥ ३२ ॥ अथषड्भिःश्लोकैर्मेषादिद्वादशराशिषुहद्देशानाह अंकस्थापनमेवव्याख्या । सायथा । मेषराशौप्रथमषडंशानांजीवोगुरुः ततः षडंशानामास्फुजिच्छुक्रः ततोऽष्टानांअंशानांज्ञोबुधः ततः पंचांशानामारोभौमः ततः पंचा

नामंशानांशनैश्चरःस्वामी एवमेववृषादिष्वपिज्ञेयम् ॥ इतिहद्देशचक्रम् ॥ ३३ ॥ ३४॥३५॥३६॥ ३७॥३८॥अथपंचवर्गीबलमाह । त्रिंशत्स्वभइति। स्वभेस्वराशौग्रहे ३० त्रिंशल्लवाः बलम् स्वोच्चस्थे २० विंशतिर्बलम् स्वहद्दास्थे १५ पंचदशबलम् स्वदृक्काणस्थे १० दशबलम् मुसल्लहेस्वनवांशस्थे ५ पंचलवाः प्रदिष्टाः उक्ताः वेदलवैः बलस्यचतुर्थांशोविंशोपकाः प्रकल्प्याः ॥३९॥ यदाग्रहः स्वगृहस्वोच्चस्वहद्दास्वद्रेक्काणनवांशेषुपंचस्वधिकारेषुकुत्रा

युग्मेषडंगेषुनगांगभागाःसौम्यास्फुजिज्जीवकुजार्किहद्दाः ॥ कर्केद्रितर्कांगनगाब्धिभागाःकुजास्फुजिज्ज्ञेज्यशनैश्चराणाम् ॥ ३४॥ सिंहेगभूताद्रिरसांगभागादेवेज्यशुक्रार्किबुधारहद्दाः ॥ स्त्रियोनगाशाब्धिनगाक्षिभागाःसौम्योशनोजीवकुजार्किनाथाः ॥३५॥ तुलेरसाष्टाद्रिनगाक्षिभागाःकोणज्ञजीवास्फुजिदारनाथाः ॥ कीटेनगाब्ध्यष्टशरांगभागाभौमास्फुजिज्ज्ञेज्यशनैश्चराणाम् ॥ ३६ ॥ चापेरवीष्वंबुधिपंचवेदाजीवास्फुजिज्ज्ञारशनैश्चराणाम् ॥ मृगेनगाब्ध्यष्टयुगश्रुतीनांसौम्येज्यशुक्रार्किकुजेशहद्दाः ॥ ३७ ॥ कुंभेनगांगाद्रिशरेषुभागाःशुक्रज्ञजीवारशनैश्चराणाम् ॥ मीनेऽर्कवेदानलनंदपक्षाःसितेज्यसौम्यारशनैश्चराणाम् ॥ ३८ ॥ त्रिंशत्स्वभेविंशतिरात्मतुंगे हद्देक्षचंद्रादशकंदृकाणे ॥ मुसल्लहेपंचलवाःप्रदिष्टाविंशोपकावेदलवैःप्रकल्प्याः ॥ ३९ ॥ स्वस्वाधिकारोक्तबलंसुहृद्भेपादोनमर्द्धंसमभेरिभेंघ्रिः ॥ एवंसमानीयबलंतदैक्यवेदोद्धृतेहीनबलःशरोनः ॥ ४० ॥

पिनास्तितदाबलमाह । स्वस्वाधिकारेइति। स्वस्वाधिकारोक्तबलस्यविभागः सुहृद्भेमित्रगृहेपादोनंचतुर्थांशोनंबलंग्राह्यम् समभेसमस्यगृहेअर्द्धम् अरिभेशत्रुगृहेंघ्रिश्चतुर्थांशोबलंस्यात् तद्यथा गृहस्यस्वगृहेत्रिंशल्लवाःबलंस्यात् मित्रगृहेपादोनंसार्द्धद्वाविंशतिः २२।३० जाताः समभेऽर्द्धंपंचदश १५ जाताः शत्रुगृहेचतुर्थांशः सार्द्धाः सप्त ७।३०।१ जाताः तथा स्वहद्दायांपंचदश १५ लवाबलम् मित्रहद्दायांसपादाः एकादश ११।१५ जाताःसमहद्दायांसार्द्धाःसप्त ७।३० शत्रुहद्दायांपादोनाश्चत्वारः ३।४५ तथास्वद्रेक्काणे

दश १० लवाबलम् मित्रंद्रेक्काणेसार्द्धाः सप्त ७।३० समद्रेक्काणेपंच ५ शत्रुद्रेक्काणेसार्द्धद्वयं २।३० एवंस्वनवांशेपंच ५ लवाबलम् मित्रनवांशेपादोनाश्च त्वारः ३।४५ समनवांशेसार्द्धद्वयं २।३० शत्रुनवांशेसपादमेकम् १।१५ बलंस्यात् एवंपंचवर्गीबलंसमानीय तदैक्येपंचानांयोगेवेदोद्धृतेचतुर्भिर्भक्तेयल्लब्धं तद्विंशोपकात्मकंग्रहाणांबलंभवति शरोनः पंचभ्योन्यूनः हीनबलोग्रहोज्ञेयः। उक्तंच। पंचाल्पोहीनवीर्यःस्यादधिकोमध्यउच्यते॥ दशाधिकोबलीप्रोक्तः पंचवर्गीबलादिदम्॥ अथक्रमप्राप्तमुदाहरणप्रदर्शनार्थवक्ष्यमाणमित्रसमशत्रवोलिख्यंते । उदाहरणम्। सूर्यः ९।७।३०।६ अस्यमकरराशौस्थितत्वाद्गृहेशः शनिः अयंसूर्यस्यशत्रुः अतःकारणात् गृहेप्राप्तंबलंसार्द्धाःसप्त ७।३०। अथोच्चबलम् सूर्यस्यनीचम् ६।१० अनेनहीनोरविः २।२७।३०।६ अस्यांशाः ८७।३०।६ नवभिर्भक्ताः जातंसूर्योच्चबलम् ९।४३। अथहद्देशबलम्। मकरराशौसूर्यस्यसप्तांशाःत्रिंशत्कलाः विद्यंते मकरराशौहद्दायां आदौसप्तांशाः अयंसप्ताधिकोऽग्रिमसप्तमध्ये वर्त्ततेइतिकारणात् जातोहद्देशोगुरुः अयंसूर्यस्यसमोभवति समहद्दायांप्राप्तंबलम् ७।३० अथत्रैराशिकबलम् मकरराशौप्रथमदशकमध्येवर्त्ततेतदीशो गुरुः अस्यसमत्वात्प्राप्तंत्रैराशिकंबलम् ५।१०। अथमुसल्लहबलम्। नवांशगणनयाजातोमुसल्लहेशोगुरुः अस्यसमत्वात्प्राप्तंनवांशकबलम् २।३० पंचानांयोगः ३२।१३ चतुर्भिर्भक्तः जातंसूर्यस्यविश्वात्मकंबलम् ८।३ एवमेवचंद्रादीनामपिज्ञेयम् ॥४०॥ अथद्वादशवर्गीचक्रमाह। क्षेत्रमिति। क्षेत्रंगृहम् होरा

अथपंचवर्गीचक्रंलिख्यते					
ग्र	धो	स्व	मि	स	श
मि	गृ	२० ०	२२ ३०	१५ ०	७ ३०
स	ह	१५ ०	११ १५	७ ३०	३ ४५
श	त्रै	१० ०	७ ३०	५ ०	२ ३०
नवांशः	मु	५ ०	३ ४५	२ ३०	१ १५

क्षेत्रंहोरात्र्यब्धिपंचांगसप्तवस्वंकांशेशार्कभागाःसुधीभिः ॥ विज्ञातव्या
लग्नसंस्थाः शुभानांवर्गाः श्रेष्ठाः पापवर्गास्त्वनिष्टाः ॥ ४१ ॥

अथद्वादशवर्गीचक्रंलिख्यते						
सू	चं	मं	बु	गु	शु	श
चं	सू शु	श	श	श	चं सू	मं बु गु
मं बु गु	श	सू शु	सू शु	सू बु श	मं बु गु शु	चं शु
श	मं बु गु	चं बु गु	चं मं गु	चं मं शु	०	सू

त्रिलवः चतुर्लवः पंचलवःषड्लवःसप्तलवःअष्टलवःअंकलवःदशलवःएकादशलवःद्वादशलवःएतेद्वादशभागाः लग्नसंस्थाःलग्नसमयेविद्यमानग्रहाणां सुधीभिः विज्ञातव्याः शुभानांशुभग्रहाणांवर्गाः श्रेष्ठाः शुभफलदाज्ञेयाः पापग्रहाणांवर्गाश्चेत्स्युः तदाअनिष्टाः दुष्टफलदाज्ञेयाः ॥ ४१ ॥ अथहोराद्रेक्काणतुर्यांशानामधीशानाह तत्रादौहोरेशानाह । ओजेइति । ओजेविषमराशौगृहार्द्धेपंचदशभागाःतत्प्रमितेतत्प्रमाणे रवींद्वोर्होरेविचिंत्येज्ञेये ।तद्यथा । प्रथमपंचदशभागमध्येसूर्यस्यतदनंतरंचंद्रस्य । तथासमेसमराशौ चंद्ररव्योर्विचिंत्ये[1] । अथद्रेक्काणेशाउच्यंते । राशेस्त्रिभागोदशांशपरिमितोद्रेक्काणोज्ञेयः यस्य द्रेक्काणविचारः क्रियते सचेत्प्रथमविभागमध्येतदासयस्मिन्राशौतिष्ठति तद्राशिस्वामिनएवद्रेक्काणाधीशत्वम् द्वितीयद्रेक्काणश्चेत्तदास्वराशितःपंचमोयोराशिस्तत्स्वामिनएवद्रेक्काणेशत्वम् तथा तृतीयद्रेक्काणश्चेत्तदास्वराशेःसकाशान्नवमोयोराशिः तत्स्वामिनएवद्रेक्काणाधीशत्वम् अथतुर्यांशस्वामिनउच्यंते। स्वर्क्षजकेंद्रनाथाइति । स्वर्क्षग्रहाधिष्ठितोयोराशिस्तस्माज्जातानिकेंद्राणि[2]तन्नाथाः चतुर्थांशस्वामिनः । तद्यथा । राशेस्त्रिंशदंशास्तस्यचतुर्थांशः सार्द्धाः सप्त ७।३०। तत्रप्रथमविभागमध्ये ७।३० स्वर्क्षस्वराशिस्वामिनएवाधिपत्यं।द्वितीयविभागमध्ये १५।० केंद्रनाथः स्वराशेः सकाशात् स्वचतुर्थोयोराशिःतत्स्वामिनएवाधिपत्यं । तृतीयविभागमध्ये २२।३० स्वराशेः सकाशात्सप्तमोयोराशिः तत्स्वामिनएवाधिपत्यं चतुर्थविभागमध्ये ३० स्वराशेः सकाशाद्दशमोयोराशिः तत्स्वामिनएवाधिपत्यम् ॥४२॥ अथपंचमांशेशद्वादशांशेशानाहओजर्क्षेइति । पंचमांशप्रमाणंषडंशाः६एवंराशौपंचभवंति तत्रौजर्क्षेविषम

ओजेरवींद्वोः समइंदुरव्योर्होरेगृहार्द्धप्रमितेविचिंत्ये ॥ द्रेक्काणपाःस्वेषुनवर्क्षनाथास्तुर्यांशपाः स्वर्क्षजकेंद्रनाथाः
॥ ४२ ॥ ओजर्क्षेपंचमांशेशाःकुजार्कीज्यज्ञभार्गवाः ॥ समभेव्यत्ययाज्ज्ञेयाद्वादशांशाःस्वभात्स्मृताः ॥४३॥

टिप्पणी—१ अर्थात् विषमराशौ पूर्वपरार्धभागस्य होरयोरीशौ रवींदू तथा समराशौ पूर्वपरार्धभागस्य होरयोरीशौ इंदुरवी इति ज्ञेयम् । २ प्रथमचतुर्थसप्तमदशमानिइति ।

राशौ प्रथमपंचमांशस्वामीकुजः द्वितीयपंचमांशस्वामीआर्किः शनिः तृतीयपंचमांशस्वामीईज्योगुरुः चतुर्थपंचमांशस्वामीज्ञोबुधः पंचमपंचमांशस्वामीभार्गवः शुक्रः । समभेसमराशौव्यत्ययाद्विपरीताज्ञेयाः । तद्यथा । समराशौप्रथमपंचांशस्वामीशुक्रः द्वितीयपंचांशस्वामीबुधः तृतीयपंचांशस्वामीगुरुः चतुर्थपंचांशस्वामीशनिः पंचमपंचांशस्वामीभौमः । अथद्वादशांशस्वामिनउच्यंते । द्वादशांशाः स्वभात्स्वराशेः सकाशात्स्मृताः । तद्यथा । द्वादशांशप्रमाणंसार्द्धमंशद्वयं २।३० एवंराशौद्वादशभवंति । तेयथा । एतत्प्रमाणेनयत्संख्येंशेग्रहस्तिष्ठति स्वराशितस्तत्संख्यराशेर्द्वादशांशेशोज्ञेयः ॥ ४३ ॥ अथषट्सप्ताष्टनवदशैकादशांशेशानयनमाह । लवीकृतइति । व्योमचरोग्रहोलवीकृतःयथाराशयस्त्रिंशद्गुणिताः अधःस्थितांशयुताःएवंग्रहोंऽशात्मकःका

लवीकृतोव्योमचरोंगशैलवस्वंकदिग्रुद्रगुणाःखरामैः ॥ भक्तोगतास्तर्कनगाष्टनंददिग्रुद्रभागाःकुयुताःक्रियात्स्युः ॥ ४४ ॥

र्यःषट्स्थानेस्थाप्यः क्रमेण अंग ६ शैल ७ वसु ८ अंक ९ दिक् १० रुद्र ११ गुणाःसतत्रखरामैः ३० त्रिंशताभक्तोयल्लब्धंतेगतास्तर्कनगाष्टनंददिग्रुद्रभागाभवंति एतेकुयुताःएकयुक्ताःसंतःक्रियान्मेषमारभ्यगणनायांयत्रविश्रांतिः तद्राशिस्वामीतद्वर्गस्यज्ञेयः एकयुक्तलब्धंयदिद्वादशाधिकंभवतितदाद्वादशभिः १२ तष्टंकार्यम् उदाहरणम् सूर्यः ९।७।३०।६ एतस्यमकरराशौस्थिततत्वात्गृहेशः शनिः । अथहोरामकरराशौप्रथमपंचदशभागमध्येऽस्ति अतोहोरेशः चंद्रः । अत्रत्रिलवः सूर्यः प्रथमभागमध्येऽस्ति अतोद्रेष्काणाधीशः शनिः । अथचतुर्लवः सूर्योद्वितीयचतुर्थांशमध्येवर्त्तते अतःकारणात्मकरराशेः सकाशात् चतुर्थोराशिर्मेषः तत्स्वामीभौमः एवंचतुर्लवः स्वामीभौमः । अथपंचमांशः सूर्यः समराशौद्वितीयविभागमध्येवर्ततेअतःपंचमांश

स्वामीबुधः । अथषडंशः सूर्यस्यांशाः २७७।३०।६ षड्गुणिताः जाताः १६६५।०।३६ त्रिंशद्भक्ताः लब्धं ५५ कु १ युक्तं ५६ द्वादशभि १२ स्तष्टं शेषं ८ मेषाद्गणनयाजातोवृश्चिकराशिः तत्स्वामीभौमः एवंजातःषडंशःस्वामीभौमः । अथसप्तांशः अंशाः २७७।३०।६ सप्तभिर्गुणिताः १९४२।३०।४२ त्रिंशद्भक्ताः लब्धं ६४ कुयुक्तं ६५ द्वादशभि १२ स्तष्टंशेषं ५ मेषाद्गणनयाजातः सिंहराशिः तत्स्वामीसूर्यः एवंजातः सप्तांशःस्वामीसूर्यः।अथाष्टांशः अंशाः २७७।३०।६ अष्टभिर्गुणिताः २२२०।०।४८ त्रिंशद्भक्ताःलब्धं ७४ कुयुतं ७५ द्वादशभि १२ स्तष्टं शेषं ३ मेषाद्गणनया जातोमिथुनराशिः तत्स्वामीबुधः एवमष्टमांशःस्वामीबुधः। अथनवांशः अंशाः २७७।३०।६ नवभिर्गुणिताः २४९७।३०।५४ त्रिशद्भक्ताः लब्धं ८३ कुयुतं ८४ द्वादशभि १२ स्तष्टंशेषं०मेषाद्गणनयाजातोमीनराशिः तत्स्वामीगुरुः एवंजातोनवांशःस्वामीगुरुः । अथदशांशः अंशाः २७७।३०।६ दशभिर्गुणिताः २७७५।१।७ त्रिशद्भक्ताः लब्धं ९२ कुयुतं ९३ द्वादशभि १२ स्तष्टं शेषं ९ मेषाद्गणनयाजातोधनराशिः तत्स्वामीगुरुः एवंजातोदशांशस्वामीगुरुः । अथैकादशांशः २७७।३०।६ एकादशभिर्गुणिताः ३०५२।३१।६ त्रिशद्भक्ताः लब्धं १०१ कुयुतं १०२ द्वादशभि १२ स्तष्टंशेषं ६ मेषाद्गणनयाजातः कन्याराशिः तत्स्वामीबुधः एवंजातः एकादशस्वामीबुधः । अथद्वादशांशः २ एवंद्वादशांशविभागगणनयाचतुर्थविभागमध्येवर्तते अतःकारणात्म कराद्गणनयाजातश्चतुर्थो मेषराशिः तत्स्वामीभौमः एवंजातोद्वादशांशस्वामीभौमः एवंचंद्रादीनामपिज्ञेयम् ॥ ४४ ॥

एतत्पंचवर्गीबलचक्रंलिख्यते.

ग्रहाः	सूर्यः	चंद्रः	भौमः	बुधः	गुरुः	शुक्रः	शनिः	ग्रहाः
गृ०	७ ३०	७ ३०	७ ३०	७ ३०	३० ०	१५ ०	१५ ०	गृ०
उ०	९ ४३	४ ३२	१५ १०	१० १८	० ३६	६ २३	१८ ३२	उ०
ह०	७ ३०	४ ४५	७ ३०	७ ३०	१५ ०	७ ३०	१५ ०	ह०
त्रै०	५ ०	२ ३०	२ ३०	२ ३०	७ ३०	१० ०	५ ०	त्रै०
मु०	२ ३०	५ ०	२ ३०	१ १५	५ ०	२ ३०	३ ४५	मु०
यो०	३२ १३	२३ १७	३५ १०	२९ ३	५८ ६	४१ २३	५७ १७	यो०
वि०	८ ३	५ ४९	८ ४७	७ १५	१५ ३१	१० २०	१४ १९	वि०

एतत्द्वादशवर्गीचक्रम्.

र	चं	मं	बु	गु	शु	श	ग्रहाः
श	बु	बृ	बृ	बृ	मं	शु	प्रथ.
चं	सू	सू	सू	चं	सू	सू	द्वि.
श	शु	शु	मं	शु	चं	शु	तृ.
मं	बृ	बृ	बृ	बु	सू	शु	चतु.
बु	श	बृ	बृ	शु	मं	शु	पंच.
मं	श	बु	शु	बु	श	शु	षष्ठं.
सू	शु	बृ	श	बु	शु	मं	सप्त.
बु	श	शु	मं	शु	बु	शु	अ.
बृ	चं	सू	चं	शु	श	बृ	नव.
शु	श	सू	मं	बु	श	बृ	दश.
बु	चं	श	बृ	बु	शु	बृ	एका.
मं	शु	शु	मं	मं	सू	बृ	द्वाश.

अथद्वादशवर्ग्युपसंहारंतत्फलंचाह । एवमिति । एवंग्रहाणांबलसिद्ध्येद्वादशवर्गीस्यात् साद्वादशवर्गीस्वोच्चामित्रशुभाः श्रेष्ठानीचारिक्रूरतोअशुभाश्च । तद्यथा । यस्यग्रहस्यद्वादशवर्गीक्रियते सचेत्स्वगृहादिषु अथवास्वोच्चवर्गे अथवा शुभग्रहस्यवर्गेतिष्ठति तदाश्रेष्ठाशुभफलदात्री तथासग्रहोयदिनीचवर्गे अथवाशत्रुवर्गे अथवापापग्रहस्यवर्गेवातिष्ठतितदाअशुभादुष्टफलदात्री ॥ ४५ ॥ अथ द्वादशवर्ग्यांशुभपापग्रहवर्गफलनिर्णयःकथंस्यादित्यतआह । एवमिति । एवंग्रहाणांशुभपापवर्गपंक्तिद्वयंवीक्ष्य तद्यथा पूर्वोक्तप्रकारेणग्रहाणांद्वादशवर्गीकार्या तत्रग्रहहोरादिद्वादशस्थानेषुकियंतःशुभग्रहवर्गाः पापवर्गाश्चकियंतइतिविचार्य शुभग्रहसंख्याभिन्नालेख्या पापग्रहसंख्याभिन्नालेख्या पंक्तिद्वयस्यांतरंकार्यम् इतियदिशुभाधिकत्वंशुभग्रहस्यशेषमवशिष्टंतदातद्ग्रहस्यदशाफलंभावफलंचशुभमेववाच्यम् यदिअशुभाधिकत्वं अशुभग्रहस्यशेषमवशिष्टंतदातद्ग्रहस्यदशाफलंभावफलंचाशुभमेववाच्यम् ॥ ४६ ॥ अथग्रहभेदेनसौम्यपापवर्गभेदे

एवंद्वादशवर्गीस्याद्ग्रहाणांबलसिद्धये ॥ स्वोच्चमित्रशुभाः श्रेष्ठानीचारि
क्रूरतोऽशुभाः ॥४५॥ एवंग्रहाणांशुभपापवर्गपंक्तिद्वयंवीक्ष्यशुभाधिकत्वे ॥
दशाफलंभावफलंचवाच्यंशुभंत्वनिष्टंत्वशुभाधिकत्वे ॥ ४६ ॥ क्रूरोऽ
पिसौम्योधिकवर्गशालीशुभोऽतिसौम्यःशुभखेचरश्चेत् ॥ सौम्योऽपिपापा
धिकवर्गयोगान्नेष्टोऽतिनिंद्यःखलुपापखेटः ॥ ४७ ॥

द्वादशांशचक्रंलिख्यते.

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
२	५	७	१०	१२	१५	१७	२०	२२	२५	२७	३०
३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०

नचफलतारतम्यमाह । क्रूरोपीति । यस्यग्रहस्यद्वादशवर्गिकाक्रियते सचेत्क्रूरोपि यदिपापग्रहोपि भवतिद्वादशवर्ग्यांसौम्यग्रहाधिकवर्गेणशालतेयुक्तो भवतितदाशुभःशुभफलदः । शुभखेचरश्चेत् तद्यथा यस्यग्रहस्यद्वादशवर्गिकाक्रियतेसयदिशुभग्रहोभवति द्वादशवर्ग्यांशुभग्रहाधिकवर्गप्राप्तोभवति तदाऽतिसौम्यः अत्यंतशुभफलदाता। सौम्योऽपिपापाधिकवर्गयोगान्नेष्टः तद्यथा यस्यद्वादशवर्गिकाक्रियते सयदिशुभग्रहोभवति द्वादशवर्ग्यांपापग्रहाधिकवर्गप्राप्तोभवति तदानेष्टः अशुभफलदः । पापखेटः तद्यथा यस्यद्वादशवर्गिकाक्रियतेसयदिपापग्रहोभवति द्वादशवर्ग्यांपापग्रहाधिकवर्गप्राप्तोभवति तदाअतिनिंद्यः अत्यंतदुष्टफलदाता ॥ ४७ ॥ अथद्वादशभावानांशुभाशुभफलमाह । राशीशेति । तनोर्लग्नस्याप्यनयैवरीत्याशुभग्रहाधिकपापग्रहाधि

राशीशमित्रोच्चरिपुक्रमेणाचिंत्यंतनोरप्यनयैवरीत्या ॥ भावेषुसर्वेष्वपिवर्गचक्रंविलोक्यतत्तत्फलमूहनीयम् ॥ ४८ ॥
शरीरवर्णचिह्नायुर्वयोमानंसुखासुखम् ॥ जातिःशीलंचमतिमाँल्लग्नात्सर्वंविचिंतयेत् ॥ ४९ ॥

कवर्गशालित्वेनशुभाशुभफलंचिंत्यंविचार्यम् । यथा । यदिलग्नंशुभग्रहाधिकवर्गशालिस्यादथवालग्नस्वामीशुभग्रहः सन्मित्रगृहेस्वगृहेस्वोच्चेवा तदा शुभफलंज्ञेयम् । यदिलग्नंस्वामिसमगृहेवर्ततेतदाशुभाशुभफलाभावः । यदिलग्नंपापग्रहाधिकवर्गशालिस्यादथवास्वामीपापग्रहः सन्शत्रुगृहेनीचेवा तदाशुभंफलंज्ञेयम् । एवंसर्वेष्वपिभावेषुलग्नादिद्वादशभावेषुचवर्गचक्रंद्वादशवर्गिकाकार्या तांदृष्ट्वातद्भावस्यशुभाशुभफलमनयैवरीत्याऊहनीयंविचारणीयम् ॥ इतिद्वादशवर्गिका ॥ ४८ ॥ अथलग्नेकिंविचार्यमित्यतआह । शरीरेति । वर्षलग्नंप्रश्नलग्नंचांगीकृत्यशरीरादिसर्वंविचार्यम् । तद्यथा । स्वशरीरंकृशंपुष्टंच वर्णः रक्तःश्वेतः शुकतनुनिभइत्यादि चिन्हंमशकादि आयुर्जीवनांकियत् वयोमानंबाल्यंयौवनंवार्द्धकमिति सुखं असुखंदुःखं जातिःब्रा

ह्मणादिः शीलमाचरणं एवंमतिमान्बुद्धिमाम्लग्नात्सर्वंविचिंतयेत् ॥ ४९ ॥ अथधनभवनेकिंविचार्यमित्यतआह । सुवर्णेति । सुवर्णरूप्यरत्नानि धातुः गैरिकादिः द्रव्यंकांस्यादि सखामैत्रीविचारः धनेधनभवनेएतावद्विचार्यम् । अथसहजभवनेकिंविचार्यमित्यतआह । विक्रमेइति । विक्रमेसहजभवने एतावद्विचार्यम् भ्रातासहजः भृत्यःसेवकः अध्वायानं पित्र्यंपितुः संबंधि स्खलनंकार्यभ्रंशः साहसंसाहसकर्म एतानिसहजभवनेविचार्याणि ॥ ५० ॥ अथचतुर्थभवनेकिंविचार्यमित्यतआह । पितृवित्तमिति । पितृवित्तंपितुर्द्रव्यम् निधिःनिक्षिप्तवस्तु क्षेत्रंकृष्यादि गृहम् भूमिः तुर्यतः चतुर्थभवनेएतावद्विचार्यम् । अथपंचमभवनेकिंविचार्यमित्यतआह । पुत्रेइति । पुत्रेपंचमभवनेएतावद्विचार्यम् । मंत्रः धनोपायः गर्भः विद्या आत्मजः पुत्रः एतेषां ईक्षणमवलोकनंकार्यम् ॥ ५१ ॥ अथषष्ठभवनेकिंविचार्यमित्यतआह । रिपाविति । रिपौषष्ठभवनएतावद्विचार्यम् मातुलः मांद्यंरोगः आरिःशत्रुः चतुष्पाद्गवादिः बंदः पराश्रयः भीर्भयम् व्रणःक्षतम् इति । अथसप्तमभवनेकिंविचार्यमित्यतआह । द्यूनइति । द्यूनेसप्तमभवनेएतावद्विचार्यम् कलत्रंजाया वाणिज्यंवणिक्कर्म नष्टंनष्टवस्तु विस्मृतिः विस्मरणं एतेषांसंकथाकथनं हृतंहृतद्रव्यंतस्यअध्वामार्गविचारः कलिः कलहविचारः मार्गादियात्राविचारः द्यूनेसप्तमभवनेशुभः पापोवाविद्यमानोग्रहः अशुभः अनिष्टफलदः ॥ ५२ ॥

**सुवर्णरूप्यरत्नानिधातुर्द्रव्यंसखाधने ॥ विक्रमेभ्रातृभृत्याध्वपित्र्यस्खलनसाहसम् ॥ ५० ॥ पितृवित्तंनि
धिक्षेत्रंगृहंभूमिश्चतुर्यतः ॥ पुत्रेमंत्रधनोपायगर्भविद्यात्मजेक्षणम् ॥ ५१ ॥ रिपौमातुलमांद्यारिचतुष्पाद्बं
दभीर्व्रणान् ॥ द्यूनेकलत्रवाणिज्यनष्टविस्मृतिसंकथा ॥ हृताध्वकलिमार्गादिचिंत्यंद्यूनेग्रहोऽशुभः ॥ ५२॥**

अथाष्टमभवनेकिंविचार्यमित्यतआह । मृत्याविति । मृत्यौअष्टमस्थानेएतावद्विचार्यम् । चिरंतनंद्रव्यंप्राचीनंद्रव्यम् । मृतवित्तंमृतस्यवित्तम् रणःसंग्रामः रिपुःशत्रुः दुर्गस्थानं मृतिर्मरणम् नष्टंनष्टवस्तु परीवारःकुटुंबम् मनोव्यथामानसीव्यथा ॥ ५३ ॥ अथनवमभवनेकिंविचार्यमित्यतआह । धर्मेइति । धर्मेनवमस्थानेएतावद्विचार्यम् रतिःक्रीडा पंथाःयात्राविचारः धर्मोपायं धर्मसाधनम् विचिंतयेत् । अथदशमभवनेकिंविचार्यमित्यतआह । व्योम्नीति । व्योम्निदशमभावेएतावद्विचार्यम् । मुद्रांराजमुद्रां परंपुण्यंउत्कृष्टंपुण्यं राज्यं वृद्धिंभागवृद्धिं पैतृकंपितुःसंबंधि ॥ ५४ ॥ अथैकादशभवनेकिंविचार्यमित्यतआह । आयेइति । आयेएकादशस्थानेएतावद्विचार्यम् सर्वार्थःसर्वद्रव्यप्रयोजनम् धान्यार्घःधान्यमौल्यम् कन्या मित्रं चतुष्पदःगजाश्वादि राज्ञःवित्तंराजद्रव्यम् परीवारःकुटुंबविचारःभूरिशःभूयांसः लाभोपायःप्राप्त्युपायः ॥ ५५ ॥ अथव्ययभवनेकिंविचार्यमित्यतआह । व्ययेइति । व्ययेद्वादशभवनेएतावद्विचार्यम् वैरिनिरोधः शत्रुकृतावरोधः आर्तिःपीडा व्ययादि एतावद्विचिंतयेत् ॥ ५६ ॥ अथबलिष्ठग्रहस्यलक्षणमाह । लग्नेति । लग्नं अंबु चतुर्थम् द्यूनंसप्तमम् कर्मदशमम् एतेषांस्थानानांकेंद्रंकंटकचतुष्टयंचेतिसंज्ञाःकृताः अत्रकेंद्रेस्थितःखेटोग्रहोबलीज्ञेयः तथापि चतुर्थसप्तमदशमस्थानापेक्षयालग्नसंस्थोग्रहोविशेषेणबलीज्ञेयः ॥ ५७ ॥ अथग्रहाणांशुभस्थानानिवदन्बलिष्ठयोगमाह । लग्नेति । लग्नं कर्मदशमम् अस्तंसप्तमम् तुर्यंचतुर्थम्

मृत्यौचिरंतनंद्रव्यंमृतवित्तंरणोरिपुः ॥ दुर्गस्थानंमृतिर्नष्टंपरीवारोमनोव्यथा ॥५३॥धर्मेरतिस्तथापंथाधर्मोपायंविचिंतयेत्॥
व्योम्निमुद्रांपरंपुण्यंराज्यंवृद्धिंचपैतृकम् ॥ ५४ ॥ आयेसर्वार्थधान्यार्घकन्यामित्रचतुष्पदाः ॥ राज्ञोवित्तंपरीवारोलाभोपायां
श्चभूरिशः ॥५५॥ व्ययेवैरिनिरोधार्तिव्ययादिपरिचिंतयेत् ॥५६॥ लग्नांबुद्यूनकर्माणिकेंद्रमुक्तंचकंटकम्॥ चतुष्टयंचात्रखे
टोबलीलग्नेविशेषतः ॥ ५७ ॥ लग्नकर्मास्ततुर्यायसुतांकस्थोबलीग्रहः ॥ यथाऽऽदिमंविशेषेणसत्रिवित्तेषुचंद्रमाः ॥५८॥

आयंएकादशम् सुतंपंचमम् अंकंनवमम् एषुस्थानेषुग्रहोबली तत्र यथादिममादिमस्थानमनतिक्रम्ययथादिममग्रिमस्थानापेक्षयापूर्वपूर्वस्थोग्रहोविशेषेणबलिष्ठः तद्यथा आदौनवमस्थोग्रहोबलिष्ठस्तदपेक्षयापंचमस्थोबलिष्ठस्तदपेक्षयाएकादशस्तदपेक्षयाचतुर्थस्तदपेक्षयासप्तमस्तदपेक्षयादशमस्तदपेक्षयालग्नस्थोबलिष्ठइत्यर्थः एतत्तु सर्वग्रहाणांसाधारणबलमुक्तम् । अथचंद्रमाः सत्रिवित्तेषुतृतीयद्वितीयसहितेषुपूर्वोक्तेषुस्थानेषुबलीज्ञेयः तत्र द्वितीयेबलिष्ठश्चंद्रस्तदपेक्षयातृतीयेबलिष्ठस्तदपेक्षयानवमस्थस्तदपेक्षयापंचमस्थस्ततःपूर्ववज्ज्ञेयः ॥५८॥ अथभौमः । कुजइति । कुजोभौमः सत्रिषुतृतीयस्थानसहितेषु प्रागुक्तेषुस्थानेषुबलिष्ठोज्ञेयः तत्र भौमस्तृतीयेबलिष्ठस्तदपेक्षयानवमस्थस्ततःपूर्ववज्ज्ञेयः एवमेतत्स्थानस्थंग्रहंपृच्छायांप्रश्नलग्नेसूतौजन्मनि अन्यत्रवर्ष

कुजःसत्रिषुपृच्छायांसूतौचान्यत्रचिंतयेत् ॥ भावानवेत्थंशस्ताःस्यूरिःफाष्टरिपवोऽशुभाः ॥ दी
प्तांशातिक्रमेशस्ताइमेऽपीतिविचिंतयेत् ॥ ५९ ॥ त्रिराशिपाःसूर्यसितार्किशुक्रादिनेनिशीज्यें
दुबुधक्षमाजाः ॥ मेषाच्चतुर्णांहरिभाद्विलोमंनित्यंपरेष्वार्किकुजेज्यचंद्राः ॥ ६० ॥

इदंत्रैराशिकस्वामियंत्रम्.

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	
सू	शु	श	शु	गु	चं	बु	मं	श	मं	गु	चं	दिवा
गु	चं	बु	मं	र	शु	श	शु	श	मं	गु	चं	रात्रौ

लग्नादौचचिंतयेत् इत्थममुनाप्रकारेणनवसंख्याकाभावाःशस्ताःशुभफलदाःस्युः ग्रहाधिष्ठिताद्वादशाष्टमषष्ठभावाअशुभाःस्युः इमेद्वादशाष्टमषष्ठभावाअधिष्ठितग्रहदीप्तांशान् अतिक्रम्यवर्त्तंते तदातेऽपिभावाःशस्ताः शुभफलदातारः स्युरितिचिंतयेत् तत्राप्यधिष्ठितग्रहदीप्तांशमध्यइमेरिःफाष्टमरिपुभावायदिस्युस्तदैवानिष्टाइत्यर्थः ॥ ५९ ॥ अथत्रैराशिकस्वामिनआह । त्रिराशिपाइति । दिनेदिवावर्षप्रवेशेमेषाच्चतुर्णांराशीनांसूर्यसितार्किशुक्राः स्वामिनः स्युः तद्यथा दिवावर्षप्रवेशेमेषलग्नंतदासूर्यः वृषस्यशुक्रः मिथुनस्यार्किःशनिः कर्कस्यशुक्रः निशिरात्रौवर्षप्रवेशेमेषादीनांचतुर्णांराशीनांइज्येंदुबुधक्षमा

जाःस्वामिनः तद्यथा रात्रौमेषस्यस्वामीगुरुः वृषस्यचंद्रः मिथुनस्यबुधः कर्कस्यभौमः एते । हरिभात्सिंहाच्चतुर्णांराशीनांविलोमंविपरीतंज्ञेयम् मेषादीनांयेदिनेशास्तेसिंहादीनांरात्रावीशाः येमेषादीनांरात्रीशास्तेसिंहादीनांदिनेशाइत्यर्थः तद्यथा दिनेसिंहलग्नस्यगुरुः कन्यायाश्चंद्रः तुलायाबुधः वृश्चिकस्य भौमः रात्रौसिंहस्यसूर्यः कन्यायाःशुक्रः तुलायाःशनिः वृश्चिकस्यशुक्रः परेषुधनुरादिषुचतुर्षुराशिषु नित्यंसदा दिवारात्रौ वर्षप्रवेशेआर्किकुजेज्यचंद्राः स्वामिनः तद्यथा धनुषःशनिः मकरस्यभौमः कुंभस्यगुरुः मीनस्यचंद्रः । दिवारात्रौवर्षप्रवेशेसतिधनुरादीनांदिनरात्रीशयोर्विपर्ययोनास्तीत्यर्थः ॥ ६० ॥

वर्षेशार्थंदिननिशाविभागोक्तास्त्रिराशिपाः ॥ पंचवर्गीबलाद्यर्थंद्रेक्काणेशान्विचिंतयेत् ॥ ६१ ॥ जन्मलग्नपतिरब्दलग्नपो
मुंथहाधिपइतस्त्रिराशिपः ॥ सूर्यराशिपतिरह्निचंद्रभाधीश्वरोनिशिविमृश्यपंचकम् ॥ ६२ ॥ बलीयएषांतनुमीक्षमाणःसव
र्षपोलग्नमनीक्षमाणः ॥ नैवाब्दपोदृष्टयतिरेकतःस्याद्बलस्यसाम्येविदुरेवमाद्याः ॥ ६३ ॥

अथैतस्यप्रयोजनमाह । वर्षेशार्थमिति । एतेवर्षेशार्थंवर्षेशनिर्णयार्थंदिननिशाविभागेनत्रिराशिपाउक्ताः पंचवर्गीबलाद्यर्थंपूर्वोक्तान्द्रेक्काणेशान्विचिंतयेत् ॥ ६१ ॥ अथक्रमप्राप्तोदाहरणप्रदर्शनार्थंवर्षतंत्रोक्तंचतुर्भिःश्लोकैर्वर्षेशनिर्णयमाह । तत्रादौअधिकारिणश्चाह । जन्मेति । जन्मलग्नपतिःजन्मलग्नस्वामी । अब्दलग्नपोवर्षलग्नस्वामी मुंथहाधिपोमुंथहास्वामी त्रिराशिपःत्रैराशिकस्वामी सूर्यसितार्किशुक्राइत्यादिनात्रैराशिकेश्वरोज्ञेयः अह्निदिवा वर्षप्रवेशेसूर्यराशिपतिर्दिनेशोज्ञेयः निशिरात्रौवर्षप्रवेशेसतिचंद्रभाधीश्वरः चंद्राधिष्ठितराशीशोज्ञेयः सएवरात्रिस्वामीज्ञेयइत्यर्थः अनयारीत्याग्रहपंचकं विमृश्यविचार्य ॥ ६२ ॥ एवंपंचाधिकारिणोज्ञात्वातेषांदृग्बलंपंचवर्गीबलंचज्ञात्वावर्षपतिनिर्णयमाह । बलीयइति । एषांपंचानामधिकारिणांमध्येयो

ग्रहोबलीपंचवर्ग्यौबलाधिकस्तनुंलग्नंईक्षमाणः पश्यति सवर्षपोवर्षस्वामीज्ञेयः। यदाबलिष्ठोऽपिग्रहोलग्नमनीक्षमाणःलग्नंनपश्यतितदावर्षाधिपोनैवस्यात्। यदाबलस्यसाम्येपंचवर्ग्यांसर्वेतुल्यबलास्तदादृष्ट्यतिरेकतःस्यात् । यथायोऽधिकदृष्ट्यालग्नंपश्यतिसवर्षाधीशइतिएवमाद्याविदुःवदंति ॥ ६३ ॥ दृष्टिसाम्येचाह । दृगिति । सर्वेषांदृक्साम्येदृष्टिसाम्ये आदिशब्दाद्बलसाम्येऽपि अथवानिर्बलत्वेवर्षाधिपोवर्षेश्वरःमुंथहेश्वरःस्यात् चेत्पंचाधिकारिणःसबलायद्यपितनुंलग्नंनेक्षमाणाः नपश्यंति तथापिवीर्याधिकःअंकतोयस्यैवंबलमधिकंसएवाब्दस्यवर्षस्यविभुःस्वामीविचिंत्यः ॥ ६४॥ अथकेनचिन्मतेनदृष्टिबलसाम्येवर्षाधिपतिनिर्णयमाह । बलादीति । बलसाम्येआदिशब्दादृष्टिसाम्येच । अह्निदिवावर्षप्रवेशेरविराशिपःरव्याक्रांतराशीश्वरोज्ञेयः । निशिरात्रौ वर्षप्रवेशेइंदुराशीट्चंद्राक्रांतराशीश्वरोवर्षाधीश्वरोज्ञेयइतिकेचिदाहुः । अथोत्तरार्द्धेविशेषमाह । येनेत्थशालइति । यउक्तप्रकारेणशशीचंद्रःअब्दविभुः वर्षस्वामीजातः सयदियेनपंचाधिकारिमध्यस्थितेनग्रहेणसहेत्थशालंकुरुते तदासएववर्षाधिपोवर्षस्वामीकल्प्यः । अन्यथात्वेइत्थशालयोगाभावेचंद्रभपश्चंद्राक्रांतराशीश्वरोवर्षाधिपोज्ञेयः ॥ ६५ ॥ अथमुंथानयनमाह । स्वेति । यदाजन्मजातंतस्मिन्समयेयल्लग्नंतदासैवमुथहा । सामुथहास्वजन्मलग्नात्प्रतिवर्षएकैकराशिवृद्ध्याभ्रमति । तद्यथा ॥ जन्मलग्नंकन्याजन्मसमयेतत्रैवमुथहा । द्वितीयवर्षेतुलायामित्यादिर्मुथहोत्पत्तिप्रकारइष्टवर्षेभवति ।

दृगादिसाम्येप्यथनिर्बलत्वेवर्षाधिपःस्यान्मुथहेश्वरस्तु ॥ पंचापिचेन्नोतनुमीक्षमाणावीर्याधिकोऽब्दस्याविभुर्विचिंत्यः ॥ ६४ ॥ बलादिसाम्येरविराशिपोऽह्निनिशींदुराशीडितिकेचिदाहुः ॥ येनेत्थशालोऽब्दाविभुःशशीसवर्षाधिपश्चंद्रभपोऽन्यथात्वे ॥६५ ॥ स्वजन्मलग्नात्प्रतिवर्षमेकैकराशिभोगान्मुथहाभ्रमेण ॥ स्वजन्मलग्नंरवितष्टयातंशरघ्युतंसाभमुखोंथिहास्यात् ॥ ६६ ॥

अथमुथहानयनम् । राश्यादिस्वजन्मलग्नंयातशरद्युतंजन्मकालाद्गतवर्षगणेनयुक्तं द्वादशभिस्तष्टंसाशेषप्रमिताभमुखाराश्यादिइंथिहा । मुथहास्यात् । उदाहरणम् । जन्मलग्नम् ५।१०।५३।५० गतवर्षगणेनयुक्तम् ४२।१०।५३।५० द्वादशभिस्तष्टम् । शेषांकप्रमिताजाताराश्यादिर्मुथहा ६।१०।५३।५०। ॥ ६६ ॥ स्पष्टमिदंपद्यम् ॥ ६७ ॥ अथराहोर्मुखपृष्ठपुच्छानांलक्षणमाह । भोग्येति । यस्मिन्राशौराहुरस्तितेनवक्रगतिनायेभोग्याअंशास्तेमुखसंज्ञाः । येगतालवाः भुक्तलवाःतेपुच्छसंज्ञाः । ततःसप्तमंभवनंततोराहोःसप्तमंसप्तमराशिःपुच्छसंज्ञकइतिविमृश्यविचार्यमुथहायाःफलंवदेत् । अथोक्तप्रकारेण

प्रत्यहंशरलिप्ताभिर्वर्धतेसानुपाततः ॥ सार्धमंशद्वयंमासइत्याहुःकेपिसूरयः ॥ ६७ ॥ भोग्याराहोर्लवास्तस्यमुखंपृष्ठंगता
लवाः ॥ ततःसप्तमभंपुच्छंविमृश्येतिफलंवदेत् ॥ ६८ ॥ श्रीगर्गान्वयभूषणंगणितविच्चिंतामणिस्तत्सुतोऽनंतोऽनंतमति
र्व्यधात्खलमतध्वस्त्यैजनुःपद्धतिम् ॥ तत्सूनुःखलुनीलकंठविबुधोविद्वच्छिवानुज्ञयासंतुष्ट्यैव्यवधाद्ग्रहप्रकरणंसंज्ञाविवेके
ऽमलम् ॥ ६९ ॥ ॥ इतिसंज्ञातंत्रेग्रहाध्यायः प्रथमः ॥ १ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ सूर्योनृपोनाचतुरस्रमध्यंदिनेंद्राद्दिक्स्व
र्णचतुष्पदोऽग्रः ॥ सत्वंस्थिरस्तिक्तपशुक्षितिस्तुपित्तंजरन्पाटलमूलवन्यः ॥ १ ॥

वर्षेशनिर्णयः तत्रादौजन्मलग्नेबुधः वर्षलग्नेशोभौमः । मुंथहेशोभृगुः । त्रैराशिकेशःसूर्यः । दिनेशः शनिः । पंचानांमध्येबलिष्ठःशनिःपूर्णदृष्ट्यालग्नं पश्यति अतोवर्षेशःशनिः ॥ ६८ ॥६९ ॥ इतिश्रीदिवाकरदैवज्ञात्मजविश्वनाथदैवज्ञविरचितेश्रीनीलकंठज्योतिर्वित्कृतसंज्ञातंत्रस्यव्याख्यानेग्रहाध्यायः प्रथमः ॥ १ ॥ ॥ अथग्रहाणांस्वरूपम् ॥ तत्रादौसूर्यस्यस्वरूपमाह ॥ सूर्यइति । सूर्यएतादृशोज्ञेयः । नृपः क्षत्रियः । ना पुरुषग्रहः । चतुरस्रःचतुष्को

णाकृतिः । मध्यंदिनं मध्यान्हकालेप्रबलः । इंद्रदिक्पूर्वदिक्स्वामी । स्वर्णसुवर्णद्रव्यस्वामी । चतुष्पदामश्वगजादीनांप्रभुः । उग्रः क्रूरः । सत्वं सत्वप्रधानः । स्थिरः स्थिरस्वभावः तिक्तः तिक्तरसाप्रियः । पशुक्षितिः भूमिचारी । पित्तं पित्तप्रकृतिः । जरन् वृद्धः । पाटलः श्वेतरक्तमिश्रितवर्णः । मूलं मूलोत्पन्नस्यधान्यादेरधिष्ठाता । वन्यो वनचारी । एवंगुणविशिष्टःसूर्यः ॥ १ ॥ अथचंद्रस्वरूपमाह ॥ शशीचंद्रः । वैश्यः वैश्यजातिः । स्त्री स्त्रीग्रहः । जलभूरार्द्रभूमिचारी । तपस्वीतपोयुक्तः । गौरः गौरवर्णः । अपराह्णःअपराह्णकालेप्रबलः । अंबुगो जलचारी । धातुर्गैरिकादिः । सत्वंसत्वप्रधानः । वायव्यदिक् वायव्यदिक्स्वामी । श्लेष्माश्लेष्मप्रधानः । भुजंगः भुजंगस्वामी । रूप्यं रूप्यद्रव्यस्वामी । स्थूलोऽतिपुष्टः । युवा तरुणः । क्षारःलवणरसप्र-

वैश्यःशशीस्त्रीजलभूस्तपस्वीगौरोपराह्णांबुगधातुसत्वम् ॥ वायव्यदिक्श्लेष्मभुजंगरूप्यस्थूलोयुवाक्षारशुभःसिताभः ॥ २ ॥
भौमस्तमःपित्तयुवोग्रवन्योमध्यान्हधातुर्यमदिक्चतुष्पात् ॥ नाराट्चतुष्कोणसुवर्णकारोदग्धाऽवनीव्यंगकटुश्चरक्तः ॥ ३ ॥
ग्राम्यःशुभोनीलसुवर्णवृत्तःशिश्विष्टकोच्चःसमधातुजीवः ॥ श्मशानयोषोत्तरदिक्प्रभातंशूद्रःखगःसर्वरसोरजोज्ञः ॥ ४ ॥

धानः । शुभःशुभग्रहः । सिताभः शुभ्रवर्णः । एवंविधश्चंद्रोज्ञेयः ॥ २ ॥ अथभौमस्वरूपमाह ॥ भौमइति । एतादृशोभौमोज्ञेयः । तमः तमोगुणप्रधानः । पित्तं पित्तप्रकृतिः । युवातरुणः । उग्रः क्रूरः । वन्यो वनचारी । मध्याह्णः मध्याह्णकालेप्रबलः । धातुः गैरिकादिः । यमदिक् दक्षिणदिक्स्वामी । चतुष्पाच्चतुष्पदानामश्वादीनांप्रभुः । ना पुरुषग्रहः । राट् राजा । चतुष्कोणः चतुष्कोणाकृतिः । सुवर्णकारः सुवर्णकाराणांस्वामी । दग्धाऽवनीज्वलितभूमिचारी । व्यंगः किंचिदंगरहितः । कटुः कटुरसप्रियः । रक्तस्ताम्रवर्णः वा रक्तवर्णद्रव्यस्वामी ॥ ३ ॥ अथबुधस्वरूपमाह ॥ ग्राम्यइति । ग्रा

म्यः ग्रामचारी । शुभः सौम्यः । नीलः नीलवर्णः । सुवर्णः सुवर्णद्रव्यस्वामी । वृत्तोवर्तुलाकृतिः । शिशुर्बालकः । इष्टकोच्चः इष्टकोच्चसंचारी। समधातुः वातपित्तकफात्मकः । जीवो मनुष्यादिः । श्मशानं यत्रशवदहनंभवतितत्स्थलचारी । योषा स्त्रीग्रहः । उत्तरादिगुत्तरादिक्स्वामी । प्रभातं प्रातःकाले सबलः । शूद्रः शूद्रजातिः । खगः पक्षिजातिः । सर्वरसःकट्वादिसकलरसप्रधानः । रजो रजोगुणप्रधानः । ज्ञो बुधः एवंगुणविशिष्टोज्ञेयः ॥ ४ ॥

गुरुःप्रभातेनृशुभेशदिग्द्विजःपीतोद्विपाद्ग्राम्यसुवृत्तजीवः ॥ वाणिज्यमाधुर्यसुरालयेशो
वृद्धःसुरत्नंसमधातुसत्वम् ॥ ५ ॥ शुक्रःशुभःस्त्रीजलगोऽपराह्णःश्वेतःकफीरूप्यरजोऽम्लमू
लम् ॥ विप्रोऽग्निदिङ्मध्यवयोरतीशोजलावनिःस्निग्धरुचिर्द्विपाच्च ॥ ६ ॥

अथगुरुस्वरूपमाह ॥ गुरुरिति । एतादृशोगुरुः । प्रभातेप्रातःकालेप्रबलः । ना पुरुषग्रहः । शुभःसौम्यग्रहः । ईशदिगीशानदिक्स्वामी । द्विजोब्राह्मणः । पीतःपीतवर्णः । द्विपात् द्विपदानांस्वामी । ग्राम्यःग्रामचारी । सुवृत्तोवर्तुलाकृतिः। जीवोमनुष्यादिः । वाणिज्यंवणिक्कर्मकर्ता। माधुर्यं मधुररसप्रियः । सुरालयेशो देवतागृहस्वामी । वृद्धःवृद्धग्रहः । सुरत्नं शोभनरत्नद्रव्यस्वामी । समधातुर्वातपित्तकफात्मकः। सत्वंसत्वगुणप्रधानः ॥ ५ ॥

अथशुक्रस्वरूपमाह ॥ शुक्रइति । शुक्रएतादृशोज्ञेयः । शुभःशुभग्रहः । स्त्रीस्त्रीग्रहः । जलगोजलचारी । अपराह्णःअपराह्णकालेप्रबलः । श्वेतःशुभ्रवर्णः । कफी कफप्रकृतिः। रूप्यं रूप्यद्रव्यस्वामी । रजःरजोगुणप्रधानः । अम्लःअम्लरसप्रियः । मूलंमूलोत्पन्नस्यधान्यादेःस्वामी । विप्रोब्राह्मणः । अग्निदिगाग्नेयदिक्स्वामी । मध्यवयाःतरुणः । रतीशः क्रीडारसप्रधानः ।जलावनिः जलभूमिचारी। स्निग्धरुचिःश्लक्ष्णकांतिः। द्विपाद्द्विपदानांमनुष्यादीनांस्वा

मी ॥ ६ ॥ अथशनिस्वरूपमाह ॥ शनिरिति । शनिरेतादृशः । विहंगः पक्षिजातिः । अनिलो वायुचारी । वन्यो वनचारी । संध्या संध्याकालेप्रबलः । शूद्रः शूद्रजातिः । अंगना स्त्रीग्रहः । धातुसमः वातपित्तकफात्मकः । स्थिरः स्थिरस्वभावः । क्रूरः पापग्रहः । प्रतीची पश्चिमदिक्स्वामी । तुवरः कषायरसप्रियः । अतिवृद्धः अत्यंतवृद्धग्रहः । उत्करक्षितीट् उत्करभूस्वामी । दीर्घःदीर्घाकृतिः । सुनीलः सुष्ठुनीलवर्णः । लोहं लोहस्यस्वामी ॥७॥ अथराहुस्वरूपमाह ॥ शनिवत्तत्रकिंचिद्विशेषोऽस्तीत्याह । राह्विति । निषादजातिश्चांडालविशेषः । भुजंगः सर्परूपः । अस्थिपोऽस्थिस्वामी । नैर्ऋतीशःनैर्ऋतीदिक्पतिः । अथकेतुस्वरूपंशनिराहुवत्परंत्वेतावान्विशेषः ॥ केतुः ॥ शिखीशिखावान् । अनेकरूपःनानाविधरूपः । इत्थममुनाप्रकारेणग्रहस्वरूपात्फलमूह्यंज्ञेयम् ॥ ८ ॥ अथदृष्टिमाह ॥ तत्रग्रहाणांचतुर्विधादृष्टिः । एकाप्रत्यक्षस्नेहाद्वितीयागुप्तस्नेहातृतीयागुप्तवैराचतुर्थीप्रत्यक्षवैरा । तत्रादौस्नेहदृष्टिमाह ॥ दृष्टिरिति । कुंडल्याग्रहाःस्वाक्रांतस्थानान्नवपंचमेनवमस्थानस्थंग्रहं पंचमस्थानस्थंग्रहंच पश्यतिसादृष्टिर्बलवती प्रत्यक्षतःस्नेहदाप्रीतिदा पादोनासादृष्टिःचतुर्थांशन्यूनापंचचत्वारिंशत्कलात्मिका ४५ अखिलानांसमस्तानांकार्याणांसाधनंसंपत्तिंकरोति । मेलापकाख्यापर

शनिर्विहंगोऽनिलवन्यसंध्याशूद्रांगनाधातुसमःस्थिरश्च ॥ क्रूरःप्रतीचीतुवरोऽतिवृद्धोत्करक्षितीड्दीर्घसुनीललोहम् ॥ ७॥
राहुस्वरूपंशनिवन्निषादजातिर्भुजंगोऽस्थिपनैर्ऋतीशः ॥ केतुःशिखीतद्वदनेकरूपःखगस्वरूपात्फलमूह्यमित्थम् ॥ ८॥
दृष्टिःस्यान्नवपंचमेबलवतीप्रत्यक्षतःस्नेहदापादोनाऽखिलकार्यसाधनकरीमेलापकाख्योच्यते ॥ गुप्तस्नेहकरीतृतीयभवने
कार्यस्यसंसिद्धिदात्र्यंशोनाकथितातृतीयभवनेषड्भागदृष्टिर्भवे ॥ ९ ॥

स्परप्रीतिकारिणी । इत्येकादृष्टिः । अथस्वाक्रांतस्थानाद्ग्रहस्तृतीयस्थानस्थंग्रहं एकादशस्थानस्थंग्रहंचयत्पश्यतिसादृष्टिर्गुप्तस्नेहकरीकार्यस्यसंसिद्धिदाभवति । सादृष्टिस्तृतीयभवनेत्र्यंशोनाचत्वारिंशत्कलात्मिका ४० कथिता । भवेएकादशस्थानेषड्भागः षडंशादशकलात्मिकादृष्टिःस्यात् ॥ ९ ॥ अथ ग्रहाणांशत्रुदृष्टिमाह । दृष्टिःपादमितेति ॥ स्वाक्रांतस्थानाद्ग्रहश्चतुर्थस्थानस्थंग्रहं दशमस्थानस्थंग्रहंचयत्पश्यति सादृष्टिर्गुप्तारिभावा अप्रकाशितशत्रुभावास्मृता । पादमिताचतुर्थांशमितापंचदशकलात्मिकादृष्टिः । तथाऽन्योऽन्यंपरस्परंसप्तमभेसप्तमराशौतथैकभवनेएकराशावपिग्रहोयत्पश्यति सादृष्टिःप्र

दृष्टिःपादमिताचतुर्थदशमेगुप्तारिभावास्मृताऽन्योऽन्यंसप्तमभेतथैकभवनेप्रत्यक्षवैराऽ
खिला ॥ दुष्टंदृक्त्रितयंक्षुताह्वयमिदंकार्यस्याविध्वंसदंसंग्रामादिकलिप्रदंदृशइमाःस्यु
र्द्वादशांशांतरे ॥ १० ॥ अपास्यपश्यंनिजदृश्यखेटादेकादिशेषेध्रुवलिप्तिकाःस्युः ॥
पूर्णखवेदास्तिथयोऽक्षवेदाःखंषष्टिरभ्रंशरवेदसंख्या ॥ ११ ॥

त्यक्षवैरा । अखिलासंपूर्णादृष्टिः षष्टि६० कलात्मिकास्यात् । इदंदुष्टंदृक्त्रितयंचतुर्थदशमरूपमेवंसमसप्तकरूपंद्वितीयमेकराशिगतंतृतीयमेवमिदंदृष्टित्रयंक्षुताह्वयंसकलशुभकर्मनाशकं । इदमपिदृष्टित्रयंकार्यस्याभीष्टस्यविध्वंसदं । किंच संग्रामादि संग्रामोयुद्धंतत्प्रभृतिककलिप्रदंयुद्धकारकंक्लेशंप्रददाति । इमादृशोद्वादशांशांतरेद्रष्टृदृश्यांतरंद्वादशभागानधिकं तदायथोक्तफलदात्र्यःस्युः ॥ १० ॥ अथगणितागतदृष्टिसाधनमाह ॥ अपास्येति । तिथ्यइतिचयोग्रहःपश्यतिसद्रष्टा यंपश्यतिसदृश्यं इत्यवलोक्य पश्यंद्रष्टारं ग्रहंनिजदृश्यखेटात् अपास्यशोध्य यद्राश्यादिशेषंतिष्ठति । यस्मिन्नेकादिशेषात्मकेध्रु

वाः स्थिराः लिप्तिकाःदृष्टिकलाःपूर्णमित्यादिकाःस्युः। तद्यथा। द्रष्टृरहितदृश्यग्रहस्यराशिस्थानेएकस्मिन्शेषेपूर्णशून्यंदृष्टिः॥द्विशेषेखवेदाश्चत्वारिंशत्४०। त्रिशेषेतिथयःपंचदश १५। चतुःशेषेऽक्षवेदाः ४५ पंचचत्वारिंशत्। पंचशेषेखंशून्यं०। षट्शेषेषष्टिः ६०। सप्तशेषेअभ्रंशून्यं०। अष्टशेषेशरवेदसंख्या पंचचत्वारिंशत्४५। नवशेषेतिथ्यःपंचदश १५। दशशेषेखचंद्राः १०। एकादशशेषेवियच्छून्यं०। द्वादशशेषेभ्रतर्काः षष्टिः६०। शेषांशेति द्रष्टृरहितदृश्यस्यराशिस्थानेयोंकःप्राप्तःसस्थाप्यः यातैष्ययोर्गतगम्ययोर्विशेषांतरंकार्यम्। तद्यथा। राशिस्थानेयोंकःप्राप्तः सयातसंज्ञकः। तस्याग्रिमांकोयः सएष्यसंज्ञकः। तयोरंतरंकार्यम्। तेनांतरेणशेषांशाःगुण्याः। ततःखरामैस्त्रिंशद्भि३० र्भक्तेयल्लब्धंकलादिकं तत् ध्रुवेराशिस्थानेप्राप्तांकेस्वर्णकार्यम्। कदाचाधिकोनकैष्येसतियदाग्रिमोध्रुवःप्राग्ध्रुवादधिकोभवेत् तदा धनम्। यदोनोऽग्रिमध्रुवहीनोभवेत्तदाऽऋणं एवंसातिताःस्फुटाःदृष्टिलिप्ताः कलाःस्युः। उदाहरणम्। द्रष्टाचंद्रः ५।२२।९।४७ दृश्योरविः ९।७।३०।६ द्रष्टृरहितदृश्यः ३।१५।२०।१९ अस्यराशिस्थानेत्रयोंकाःत्रयाणामधः पंचदशध्रुवांकःप्राप्तः १५ अग्रिमोंकःपंचचत्वारिंशत् ४५ अनयोरंतरेण ३० शेषांकाः १५।२०।१९ गुणिताःजाताः ४६०।९।३० त्रिंशद्भक्ताःलब्धं १५।२० इदमग्रिमस्यांकस्याधिकत्वात्पंचदश १५ मध्येयुतंजातासूर्योपरिचंद्रस्यकलात्मिकादृष्टिः ३०।२० एवंसर्वग्रहाणामपिज्ञेयम् ॥ १२ ॥

दृष्टिध्रुवांकाः सांतरा लिख्यंते.

राशयः	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
ध्रुवांकाः	०	४०	१५	४५	०	६०	०	४५	१५	१०	०	६०
अंतरांकाः	४०	२५	३०	४५	६०	६०	४५	२५	५	१०	६०	६०
ऋण.धन.	धन	ऋ.	ध.	ऋ.	ध.	ऋ.	ध.	ऋ.	ध.	ऋ.	ध.	ऋ.

तिथ्यःखचंद्रावियदभ्रतर्काःशेषांकयातैष्यविशेषघातात् ॥ लब्धं
खरामै ३० रधिकोनकैष्येस्वर्णंध्रुवेताःस्फुटदृष्टिलिप्ताः ॥ १२ ॥

अथग्रहमैत्रीचक्रमाह ॥ पश्यन्निति ॥ योग्रहोयंग्रहंमित्रदृशामित्रदृष्ट्यानवपंचमतृतीयैकादशदृष्ट्यापश्यति सग्रहस्तंप्रति सुहृन्मित्रंज्ञेयः । योग्रहोरिंपुदृशा शत्रुदृष्ट्याचतुर्थदशमैकसप्तमदृष्ट्यापश्यतिसतंप्रतिशत्रुर्ज्ञेयः । अन्यथामित्रशत्रुदृष्ट्यभावेपरिशेषाद्द्वितीयषष्ठाष्टमद्वादशस्थानेषुसमताभवति । अत्रार्थेसंमतिवाक्यम् । तथाचरोमकः । मित्रंतृतीयपंचमनवमैकादशगतोऽपियोयस्य ॥ धनमृतिरिपुरिःफेषुच समोग्रहः स्यादितिज्ञेयम् ॥ १ ॥ शत्रुस्तथैकतुर्येजायास्थानेतथादशमे ॥ ताजिकहिल्लाजमतेनैतादृक्कथितमस्माभिः ॥ २ ॥

ग्रहदृष्टियंत्रम्.

	र	चं	मं	बु	गु	शु	श
र	० ०	३० २१	१४ ५	९ ३२	४४ १०	४ १९	१५ ४४
चं	३० ३०	० ०	२१ २१	२३ १५	२२ २५	३८ १	३० ४१
मं	१४ ५	१३ ४४	० ०	५५ २७	२९ ५४	१९ ५८	११ १७
बु	९ ३३	१३ ३१	५५ २८	० ०	२५ ३१	२४ ३१	१० ५४
गु	४४ १०	२२ २६	२९ ५४	२५ २१	० ०	१ ४१	१३ ४७
शु	१७ १७	१० २४	१९ ५८	२४ ३१	६ ४४	० ०	५ ५४
श	१५ ४१	३० ४९	३३ ३३	३५ २७	२१ १	२६ ५६	० ०

पश्यन्मित्रदृशासुहृद्रिपुदृशाशत्रुःसमस्त्वन्यथातिथ्यर्काष्टनगांकशैलखचराः १५ । १२ । ८ ।
७ । ९ । ७ । ९ सूर्यादिदीप्तांशकाः ॥ चक्रेवामदृगुच्यतेबलवतीमध्याद्यथावेश्मनीत्येकर्क्षेंऽपि
दृगुच्यतेऽर्थजननीत्येकेविदुःसूरयः ॥ १३ ॥

अत्रमित्रसमशत्रुविचारेनवपंचमादिस्थानेदृष्टिरेवग्राह्या । अत्रसर्वेष्वपिस्थानेषुयद्यपिगणितागतदृष्टिरायातितथापिसानग्राह्या । कुतः दृष्ट्यभावेसमतोक्ता । गणितागतदृष्टौसत्यांसमतायाअभावःस्यादितिहेतुरितिकेचित् । वस्तुतस्तु अत्रग्रहयोरेकपंचसप्तैकादशांतरयोस्तुल्यभागाद्यवयवयोर्गणितागतदृष्टेरभावः । यथा द्रष्टाचंद्रः १।३।२०।५० दृश्योबुधः २।३।२०।५० वाबुधः ६।३।२०।५० वाबुधः ८।३।२०।५० । एवंकदाचित् ०।३।२०।५० एवंकदाचित्संभवतीतिग्रथांतरेसमानोक्ता ॥ अथसूर्यादानांदीप्तांशानाह ॥ तिथीति । सूर्यस्यतिथयःपंचदश १५ । चंद्रस्यार्काः द्वादश १२ । भौमस्याष्टौ ८ । बुधस्यनगाःसप्त ७ । गुरोरंकानव ९ ।

शुक्रस्यशैलाःसप्त ७। शनेःखचराःनव ९। सूर्यादीनांग्रहाणामेतेदीप्तांशका ज्ञेयाः ॥ अथदृष्टौकश्चिद्विशेषउच्यते ॥ चक्रइति ॥ चक्रेलग्नादिद्वाद
शराशिचक्रेवामदृग्बलवतीज्ञेया । दक्षिणदृष्ट्यपेक्षयेत्यर्थः । वामस्यवामस्थानस्थग्रहस्यदृक्वामदृक् । वामभागस्थग्रहस्यदक्षिणभागस्थग्रहोपरियादृ
ष्टिःसाबलवती। लग्नादिषष्ठांतंदक्षिणविभागः । सप्तमादिद्वादशांतंवामविभागः ॥ तदुक्तंबृहज्जातके । कंदृगित्यादिश्लोकेवाममुदितैरितिराशिभिरु
दितैर्दृश्यभागावस्थितैर्वामांगविभागलग्नस्योदितभागास्तथाद्वादशैकादशदशमनवमाष्टमाः तथासप्तमस्यराशेर्लग्नोदिततुल्यभागाः एषभागोदितोशेषोऽ
नुदितःअर्थादनुदितैरदृश्यैर्दक्षिणोविभागः तत्रलग्नानुदितभागाः तथाद्वितीयतृतीयचतुर्थपंचमषष्ठाःसप्तमराशेर्लग्नोदिततुल्यविभागइत्यनुदितोविभागः
एषदक्षिणोविभागःइति भट्टोत्पलः चक्रेवामदृगुच्यतेबलवतीत्यत्रकिंचिदेकमुदाहरणमाह मध्यादिति मध्याद्दशमस्थानाद्वेश्मनिचतुर्थस्थानेयादृष्टिःसा
बलवतीत्युक्तंभवति दशमस्थानास्थितग्रहस्यचतुर्थस्थानस्थितग्रहोपरियादृष्टिःसाबलवतीत्यर्थः चतुर्थस्थानस्थितग्रहस्यदशमस्थानस्थितग्रहोपरियादृष्टिः
सानिर्बलेत्यर्थत्वात्सूचितं ॥ सप्तमादिद्वादशस्थानास्थितानांग्रहाणांलग्नादिषष्ठांतस्थानास्थितेषुग्रहेषुयादृष्टिः साबलवतीतिनिर्दिष्टोर्थः। समरसिंहस्याप्य
यमेवार्थः। तद्यथा। चक्रस्यवामदृष्टेर्दक्षिणदृष्टिर्बलीयसीज्ञेया ॥ भूकेंद्रोपरिदृष्टिर्मध्यात्सबलेतिसर्वतोप्यूह्यमिति ॥ वामदृष्टिरित्यत्रसप्तमीतत्पुरुषःस
मासः । वामेदृष्टिर्वामदृष्टिः । दक्षिणेदृष्टिर्दक्षिणदृष्टिः । दक्षिणभागस्थितानांग्रहाणांयावामभागस्थग्रहेषुदृष्टिस्तदपेक्षयावामभागस्थग्रहाणांदक्षिणभा
गस्थग्रहोपरियादृष्टिःसाबलवतीत्यर्थः । अत्रोदाहरणम् भूकेंद्रेति ॥ मध्याद्दशमस्थानाद्भूकेंद्रोपरिचतुर्थोपरियादृष्टिःसाबलवती । एवंसर्वतोऽपिसप्तमा
दिद्वादशांतस्थानस्थितानांलग्नादिषष्ठांतस्थानस्थितेषुग्रहेषुयादृष्टिः साबलवतीत्यूह्यम् विचार्यम् ॥ श्रीकेशवदैवज्ञस्याप्ययमेवार्थः । तद्यथा। परार्द्ध
खगदृक्प्राक्ज्यार्द्धदृक्तोधिकेति । परार्द्धखगस्यदृक् । लग्नादिषष्ठांतंपूर्वार्द्धम् । सप्तमादिद्वादशांतंपरार्द्धमिति । अथैकस्थानदृष्टौमतांतरमाह ।

एकर्क्षेपीति एकर्क्षेएकराशिस्थितयोर्द्वयद्रष्ट्रोःपरस्परंयाद्दग्दृष्टिःसाअर्थजननी अत्यंतलाभपूर्वकशुभफलदात्रीज्ञेया । इत्येकेसूरयः पंडितास्ताजिकशा
स्त्रवेत्तारोविदुः ॥ १३ ॥ अथपूर्वोक्तानांदीप्तांशानांप्रयोजनमाह ॥ पुरइति ॥ अनवमादिस्थानदृष्टौसत्यांग्रहोद्रष्टास्वदीप्तांशैःकृत्वापुरोऽग्रेपृष्ठेपश्चाद्वा
ऽवस्थितेग्रहेविशिष्टमुत्कृष्टंनवमादिस्थानस्थंदृक्फलंदृष्टिफलंदद्यात् ॥ तेषांदीप्तांशानामतिक्रमेदृष्टिफलंमध्यमंसाधारणंदद्यादितिविदुः ॥ १४ ॥ अथषो
डशयोगाव्याख्यायंते तत्रतेषांनामानिश्लोकद्वयेनाह प्रागिति ॥ खल्लेतिच । प्राक्प्रथमोयोगःइक्कवालः । १ अपरइंदुवारः । २ तथेत्थशालः । ३

पुरःपृष्ठेस्वदीप्तांशैर्विशिष्टंदृक्फलंग्रहः ॥ दद्यादतिक्रमेतेषांमध्यमंदृक्फलंविदुः ॥ १४ ॥ प्रागिक्कवालोपरइंदुवारस्तथेत्थशालोऽ
परईसराफः ॥ नक्तंततःस्याद्यमयामणाऊकंबूलतोगैरिकबूलमुक्तम् ॥ १५ ॥ खल्लासरंरद्दमथोदुफालिकुत्थंचदुत्थोत्थदिबीरना
मा ॥ तंबीरकुत्थौदुरफश्चयोगाःस्युःषोडशैषांकथयामिलक्ष्म ॥ १६ ॥ चेत्कंटकेपणफरेचखगाःसमस्ताःस्यादिक्कवालइतिराज्यसु
खाप्तिहेतुः ॥ आपोक्लिमेयदिखगाःसकिलेंदुवारोनस्याच्छुभःक्वचनताजिकशास्त्रगीतः ॥ १७ ॥

अपरःईसराफः । ४ ततोनक्तंस्यात् । ५ यमया । ६ मणाऊ । ७ कबूलं । ८ गैरिकबूलं । ९ खल्लासरं । १० रद्दं । ११ अथोदुफालिकुत्थं ।
१२ दुत्थोत्थदिबीरं । १३ तंबीरः । १४ कुत्थः । १५ दुरफः । १६ एतेषोडशयोगाःस्युः एषामिक्कवालादीनांलक्ष्मलक्षणंकथयामि ॥ १५ ॥
॥ १६ ॥ अथेक्कवालेंदुवारयोर्द्वयोर्लक्षणमाह ॥ चेदिति ॥ लग्नचतुर्थसप्तमदशमस्थानानांकंटकसंज्ञाउक्ताकथिता ॥ कंटकचतुष्टयंकेंद्रइति पर्यायाः
तदनंतरं द्वितीयपंचमाष्टमैकादशानांस्थानानांपणफरसंज्ञाउक्ताकथिता ॥ तदनंतरंतृतीयषष्ठनवमद्वादशस्थानानामापोक्लिमसंज्ञाउक्ता । चेत्समस्ताः

सर्वेग्रहाः केंद्रेपणफरेचस्युःतदासइक्कवालाख्योयोगःस्यात्सइक्कवालयोगोराज्यसुखयोरातिर्लब्धिस्तस्याःहेतुः । अत्यंतशुभफलदइत्यर्थः । आपोक्लिमेयदिसर्वेखगाःग्रहाःस्युस्तदेंदुवारनामकस्ताजिकशास्त्रेगीतःकथितोयोगःस्यात् । किलइतिनिश्चयेन । सयोगःक्वचनकुत्रापिवर्षमासप्रवेशादौशुभोनस्यात् ॥ १७ ॥ अथमुथशिलयोगस्यलक्षणमाह ॥ शीघ्रइति ॥ ययोर्द्वयोर्ग्रहयोर्मुथशिलविचारःक्रियतेतयोर्मध्येयस्याधिकागतिःसशीघ्रगतिग्रहःद्वितीयःमंदगतिर्ग्रहःशीघ्रःशीघ्रगतिर्ग्रहः अल्पभागैःस्वल्पांशैरुपलक्षितोभवति घनाबहवः भागाःअंशाःयस्यासौघनभागःतादृशेबह्वंशेमंदेमंदगतिग्रहे अग्रस्थेसति एतदुक्तंभवति शीघ्रगतिग्रहस्यभागापेक्षयामंदगतिग्रहस्याधिकभागाभवंति । तदाशीघ्रगतिग्रहःनिजंस्वीयंतेजःसामर्थ्यंमंदगतिग्रहायउपाददी

शीघ्रोऽल्पभागैर्घनभागमंदेग्रस्थेनिजंतेजउपाददीत ॥ स्यादित्थशालोऽयमथोविलिप्तालिप्तार्द्धहीनोयदिपूर्णमेतत् ॥१८॥
शीघ्रोयदाभांत्यलवस्थितःसन्मंदेग्र्यभस्थोनिदधातितेजः ॥ स्यादित्थशालोऽयमथैषशीघ्रदीप्तांशकांशैरिहमंदपृष्ठे ॥१९॥

त ददातितर्ह्ययंइत्थशालाख्योयोगःस्यात् ॥ अस्यैवनामांतरंमुथशिलमिति । शीघ्रगतिग्रहात् शीघ्रग्रहदीप्तांशांतर्गतांतरभागैरधिकेमंदमुथशिलयोगइतिपर्यवसितोऽर्थः । अथपूर्णमुथशिलयोगमाह । यदिशीघ्रगतिग्रहःमंदगतिग्रहात् विलिप्ताएकविकलामात्रन्यूनोऽथवालिप्तार्द्धहीनःत्रिंशद्विकलान्यूनोपिभवेत्तदा एतन्मुथशिलंपूर्णविंशतिविंशोपकात्मकंजातंस्यात् । यदाद्वयोर्विकलांतावयवेनतुल्यताभवतितदापूर्णमुथशिलमित्यर्थतःसिद्धम् ॥१८॥ अथअदृष्टौमुथशिललक्षणमाह । शीघ्रइति । तदेतिपद्यार्द्धेनच । यदाशीघ्रः शीघ्रगतिग्रहः भांत्यलवस्थितः राशेरंतिमांशेत्रिंशत्तमेंशेस्थितः सन्मंदेमंदगतिग्रहेऽग्र्यभस्थेअग्रिमराशौसतिशीघ्रग्रहस्यदीप्तांशावधितदाशीघ्रगतिग्रहः मंदगतिग्रहायतेजोनिदधाति । अयमित्थशालयोगःस्यात् । अथ

भविष्यन्मुथशिलयोगउच्यते । अथेति । एषशीघ्रगतिग्रहःस्वदीप्तांशेभ्योऽधिकांशैःकृत्वामंदगतिग्रहात्पृष्ठेस्थितःसन्मंदगतिग्रहेयदानिजंतेजःदातुकामोभवति तदाइत्थशालंमुथशिलयोगोऽभविष्यत्अग्रेभविष्यतीतिगणनीयंज्ञेयम् । एवंत्रिधात्रिप्रकारकंमुथशिलमाहुः । अथमुथशिलयोगानांफलमाह । लग्नेशेति । लग्नेशःलग्नस्वामी यद्भावस्यप्रश्नःक्रियतेतद्भावस्वामीकार्याधिपः । अनयोर्यथामुथशिलयोगः । तथासंतःअतिशिष्टाःकार्यमुशंति । तद्यथा । केनचिदागत्यप्रश्नःकृतः ममपुत्रस्त्रीराज्यलाभादिसुखंभविष्यतिनवेति । तत्रलग्नस्वामीप्रश्नकर्ताज्ञेयः तत्तद्भावाधीशश्चकार्यस्वामी । तत्रपुत्रप्राप्तिचिंतापंचमभावात् स्त्रीप्राप्तिचिंतासप्तमभावात् । राज्यप्राप्तिचिंतादशमभावात् । लाभचिंताएकादशभावात् । एवंसर्वत्रज्ञेयम् । तत्रलग्नेशस्यराज्याद्यभीष्टकार्यभावेशस्यचमुथशिलयोगोयथाभवति । तथातद्भावप्राप्तिर्वक्तव्या । तयोर्वर्तमानोमुथशिलयोगश्चेत्तदातद्भावसंबंधिसुखंइदानींवर्ततइतिवाच्यम् । यदितयोःपूर्णमुथशिलयोगस्तदासंपूर्णतद्भावसंबंधिसुखंवाच्यम् । यदितयोःभविष्यन्मुथशिलयोगस्तदातद्भावसौख्यंअग्रेभविष्यतीतिवाच्यम् ॥ १९ ॥ २० ॥ अथदृष्टिविचारमाह ॥ लग्नेशेति ॥ लग्नेशःलग्नस्वामीकार्याधिपःकार्यस्वामीचतत्सहायोनामलग्नेशमित्रं कार्येशमित्रं चएतेचत्वारोयत्रयस्मिन्राशौस्युःभवंतिअस्मिन्राशौपतिः स्वामी सौम्यःशुभग्रहःआभ्यांदृष्टेसति तदाप्रागुत्पन्नंमुथशिलयोगंबलाढ्यम् उत्कृष्टफलदंकथयंति । तत्रापिसंतःअतिशिष्टाःस्नेहदृशास्नेहदृष्ट्याविशेषतःसबलमितिआहुः ॥ २१ ॥ अथाऽन्यमपिफलविचारमाह ॥ स्वर्क्षेति ॥ लग्नाधिपःकार्या

तदाभविष्यद्गणनीयमित्थशालंत्रिधैवंमुथशीलमाहुः ॥ लग्नेशकार्याधिपयोर्यथैषयोगस्तथाकार्यमुशंतिसंतः ॥ २० ॥
लग्नेशकार्याधिपतत्सहायायत्रस्युरस्मिन्पतिसौम्यदृष्टे ॥ तदाबलाढ्यंकथयंतियोगंविशेषतःस्नेहदृशाऽपिसंतः ॥ २१ ॥
स्वर्क्षादिसत्स्थानगतःशुभैश्चयुतेक्षितोभूद्भविताऽथवास्ते ॥ तदाशुभंप्रागभवत्सुपूर्णमग्रेभविष्यत्यथवर्ततेच ॥ २२ ॥

धीशश्चस्वर्क्षादिषुस्वगृहस्वोच्चस्वहद्दास्वत्रैराशिपस्वमुसल्लहेषु । अथवासत्स्थानेषुशुभग्रहस्थानेषुगतोविद्यमानःसन्शुभैःशुभग्रहैःयुतेक्षितश्चेदभूत् तदाप्राक्पूर्वंशुभंशुभफलंसंपूर्णमभवज्जातमितिवक्तव्यम् । यदालग्नपकार्याधीशौस्वर्क्षादिसत्स्थानगौशुभैर्युतेक्षितौचेद्भवितारौतदाशुभफलमग्रेभविष्यतीतिवाच्यम् ॥ यदालग्नपकार्याधीशौस्वर्क्षादिसत्स्थानगौशुभग्रहैर्युतेक्षितौचेद्भवतः तदाशुभफलमिदानींवर्त्ततएवेतिवक्तव्यम् ॥ २२ ॥ अथ शुभफलमाह ॥ व्यत्यस्तामिति ॥ अस्मात्स्वर्क्षादिसत्स्थानगतइति पूर्वोक्तादर्थाद्विपरीतभावेदुष्टस्थानेसतिव्यत्यस्तंअन्यथाज्ञेयम् ॥ तद्यथा ॥ सलग्नाधीशःकार्याधीशोवास्वशत्रुक्षेत्रगतःस्वनीचगृहगतोवा स्वशत्रुहद्दादिष्वशुभेषुपापग्रहस्थानेषुवागतःसन्पापग्रहैर्युतोदृष्टोवाचेदभूत्तदाप्राक्पूर्वमेवाऽशुभमभवत् ॥ यदा

व्यत्यस्तमस्माद्विपरीतभावेऽथेष्टर्क्षतोऽनिष्टगृहंप्रसन्नः ॥ अभूच्छुभंप्रागशुभंत्विदानींसंयातुकामेनचभाविवाच्यम् ॥ २३ ॥ शीघ्रोयदामंदगतेरथैकमप्यंशमभ्येतितदेसराफः ॥ कार्यक्षयोमूसरिफेखलोत्थेसौम्येनहिल्लाजमतेनचिंत्यम् ॥ २४ ॥

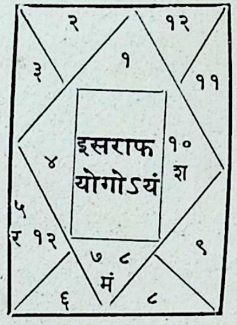

लग्नाधीशःकार्याधीशोवादुष्टस्थानगतःसन् पापग्रहैर्युतेक्षितोवाचेदास्तेतदेदानींअनिष्टंवर्ततएवेतिवाच्यम् ॥ अथतृतीयमुथशिलयोगेफलविशेषविचारमाह । अथेति यदालग्नेशःकार्येशोवाइष्टर्क्षगतःमित्रराशेःसकाशादनिष्टगृहंशत्रुगृहंप्रपन्नःप्राप्तःतदाप्राक्पूर्वंशुभंशुभफलंअभूज्जातमितिवक्तव्यम् । इदानीमशुभफलंवर्ततइतिवाच्यं संयातुकामेन । तद्यथा । लग्नाधीशःकार्याधीशोवामित्रगृहेवर्तते । अग्रेशत्रुग्रहंप्रति आयास्यतितदाअशुभफलंभाविवाच्यमग्रेभाविष्यतीतिवाच्यम् ॥ २३ ॥ ॥ अथेसराफयोगस्यलक्षणमाह ॥ शीघ्रइति ॥ यदामंदगतेःमंदगतिग्रहस्यैकमप्यंशंशीघ्रःशीघ्रगतिग्रहोभ्येति । अतिक्रम्याग्रेगच्छति । तदाइसराफःइसराफाख्योयोगः स्यात्अपरःपर्यायोमूसरीफाख्यइति । खलोत्थेशीघ्रगतिमंदगतिग्रह

योःपापयोःसंबंधेनजातेमुसरीफेयोगेसतिकार्यक्षयोवांच्छितकार्यनाशःस्यात् ॥ तस्मिन्नीसराफयोगेसौम्येशुभग्रहोत्पन्नेकार्यक्षयोन नास्ति इदंफलंहिल्लाजमतेनचिंत्यंज्ञेयम् ॥ २४ ॥ ॥ अथनक्तयोगस्यलक्षणमाह ॥ लग्नेशेति ॥ लग्नेशःलग्नस्वामी । कार्याधिपःकार्यस्वामी । अनयोर्मिथःपरस्परंदृष्टिर्नास्ति अथतन्मध्यगतोपिशीघ्रः यदितयोर्लग्नाधीशकार्याधीशयोर्मध्येयःकश्चिच्छीघ्रगतिग्रहोभवति । तादृशोमध्यवर्तीपृष्ठसंस्थाच्छीघ्रग्रहात् तेजःआदायगृहीत्वाऽन्यत्रान्यस्मिन्मंदगतिग्रहेन्यसेत् अर्पयति तन्नक्तंनक्तनामयोगःस्यात् ॥ २५ ॥ अथाऽस्यनक्तयोगस्योदाहरणमाह ॥ स्त्रीलाभेति । चापइ

लग्नेशकार्याधिपयोर्नदृष्टिर्मिथोऽथतन्मध्यगतोपिशीघ्रः ॥ आदायतेजोयदिपृष्ठसंस्थान्न्यसे
द्थान्यत्राहिनक्तमेतत् ॥ २५ ॥ स्त्रीलाभपृच्छातनुरस्तिकन्यास्वामीबुधःसिंहगतोदशां
शैः ॥ सूर्यांशकैर्देवगुरुःकलत्रेदृष्टिस्तयोर्नास्तिमिथोथचंद्रः ॥ २६ ॥

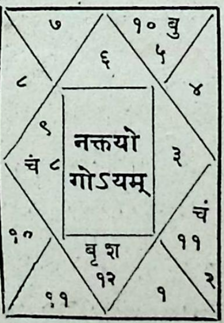

ति च । केनचित्प्रष्ट्रायस्मिन्कस्मिन्समये आगत्यपृच्छाप्रश्नःकृतः ममस्त्रीप्राप्तिर्भविष्यतिनवेति । तस्मिन्समयेतनुर्लग्नंकन्यास्ति । तस्यस्वामीबुधःसिंहगतःसिंहराशौद्वादशस्थानेदशांशैर्दशभिरंशैरुपलक्षितोस्तितथादेवगुरुःबृहस्पतिःसूर्यांशकैर्द्वादशभिरंशैरुपलक्षितःसन्कलत्रेसप्तमस्थानेस्ति तयोर्बुधजीवयोर्मिथःपरस्परंषडष्टस्थानास्थितत्वाद्दृष्टिर्नास्त्येव । अथचंद्रःशीघ्रःशीघ्रगतिग्रहःउभयोर्बुधजीवयोर्मध्यगतःसन्चापेधनुषिअथवावृषभराशौअस्ति । कीदृशःउभयदृश्यमूर्तिः । उभाभ्यांबुधजीवाभ्यांदृश्यामूर्तिःस्वरूपंयस्यबुधजीवदृष्टः । पुनःकीदृशःअष्टभागैरथवाभवांशैःएकादशभिरंशैरुपलक्षितः । एतादृशश्चंद्रःबुधतःतेजःसामर्थ्यं आदायगृहीत्वाजीवायगुरवेयद्ददौददातिस्म । तस्माल्लग्नस्वामिनोबुधस्यतेजोपहारात्स्वप्रयत्नेनस्त्रीप्राप्तिर्भवतीतिवक्तव्यम् । कुतः

तृतीयेनमध्यस्थचंद्रेणतेजोपहारात्तस्मात्तृतीयमध्यस्थप्रयत्नेनस्त्रियाःप्राप्तिर्वक्तव्या ॥ नक्तयोगोयम् ॥ २६ ॥ २७ ॥ ॥ अथयमयायोगलक्षणमाह ॥ अंतःस्थितइति । द्वौलग्नाधीशकार्याधीशौपरस्परंनपश्यतःअनयोर्लग्नाधीशकार्याधीशयोरंतःस्थितोमध्येवर्त्तमानोमंदगतिर्ग्रहःस्वदीप्तांशैःकृत्वाद्वौलग्नाधीशकार्याधीशौस्थानदृष्ट्यापश्येत् ॥ अथसमंदगामीग्रहःशीघ्रतःलग्नाधीशकार्याधीशयोर्मध्येयः शीघ्रगतिग्रहःतस्मान्महस्तेजोनीत्वागृहीत्वामंदगायमंदगतिग्रहाययच्छति ॥ लग्नपकार्यपयोर्मध्येयोमंदगतिर्ग्रहःतस्मैयच्छतिददातिसयमयाख्योयोगः वांछितकार्यस्यसिद्ध्यैप्रदिष्टःकथितः ॥ २८ ॥

॥ अथास्ययमयायोगस्योदाहरणम् ॥ राज्येति ॥ दिगंशकइतिच ॥ ममराज्यप्राप्तिर्भविष्यतिनवेतिपृच्छायांप्रश्नेलग्नंतुला ।

चापेवृषेचोभयदृश्यमूर्तिःशीघ्रोऽष्टभागैरथवाभवांशैः ॥आदायतेजोनुधतोददौयज्जीवायलाभःपरतः
स्त्रियाःस्यात् ॥ २७ ॥ अंतःस्थितोमंदगतिस्तुपश्येद्दीप्तांशकैर्द्वावथशीघ्रतस्तु ॥ नीत्वामहोयच्छ
तिमंदगायकार्यस्यसिद्ध्यैयमयःप्रदिष्टः ॥ २८ ॥ राज्याप्तिपृच्छातुललग्ननाथोमेषेसितस्त्वष्टलवैर्वृ
षस्थः ॥ चंद्रोरसांशैर्यदिराज्यनाथोदृष्टिस्तयोर्नास्तिगुरुस्तुमंदः ॥ २९ ॥

यमयायोगोऽयम्

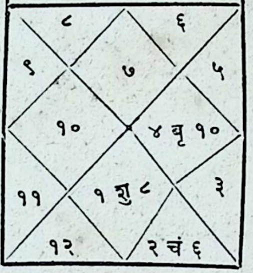

तस्यनाथःस्वामीसितःशुक्रः । मेषेसप्तमस्थानेगतोऽष्टलवैरुपलक्षितोऽस्ति ॥ तथाराज्यनाथः राज्यभवनंदशमंतस्यनाथःस्वामीचंद्रःरसांशैःषडंशैरुपलक्षितःसन् वृषभस्थोऽष्टमस्थानगतोभवति । तयोर्लग्नाधीशराज्यनाथयोःपरस्परंद्विर्द्वादशस्थानस्थितत्वात् दृष्टिर्नास्त्येव । गुरुःबृहस्पतिर्मंदोमंदगतिर्ग्रहःदिगंशकोदशभिरंशैःपारिमितःकर्कगतःकर्कस्थितोदशमस्थानस्थितःसन्उभौलग्नाधीशकार्याधीशौस्थानदृष्ट्यापश्यन् सन् उभाभ्यांचंद्रशुक्राभ्यांअधिकैःस्वदीप्तांशैःकृत्वासचांद्रंचंद्रसंबंधिमहःतेजोगृहीत्वासितायशुक्रायददौददाति। अतःकारणात् पदस्यस्था

दिगंशकैःकर्कगतस्तुपश्यन्नुभौमहोदीप्तलवैःसचांद्रं ॥ ददौसितायेतिपदस्यलाभोऽमात्येनभावीतिविमृश्यवाच्यम् ॥ ३० ॥
वक्रःशनिर्वायदिशीघ्रखेटात्पश्चात्पुरस्तिष्ठतितुर्यदृष्ट्या ॥ एकर्क्षसप्तर्क्षभुवादृशावापश्यन्नथांशैरधिकोनकैश्चेत् ॥ ३१ ॥

नस्यराज्यलाभोऽमात्येनमंत्रिणाभाविभविष्यति । इतिविमृश्यविचार्यवाच्यंवक्तव्यम् ॥ यमयायोगोऽम् ॥ २९ ॥ ३० ॥ अथमणऊयोगलक्षणमाह ॥ वक्रइति ॥ तेजोहरेदितिच ॥ अस्मिन्मणऊयोगेलग्नाधीशकार्याधीशयोःपरस्परंस्थानदृष्टिरपेक्षिता ॥ यदिशीघ्रखेटात् लग्नाधीशकार्याधीशयोर्मध्येयः शीघ्रखेटःशीघ्रगतिग्रहोंशादिस्तस्मात्पश्चात्पूर्वंपुरःअग्रेवांशैरेववक्रोभौमःशनिर्वातिष्ठति तादृशोभौमःशनिर्वातुर्यदृष्ट्याचतुर्थस्थानदृष्ट्यावैकर्क्षसप्तर्क्षभुवा अथवाएकराशिजातयादृष्ट्या तथासप्तमस्थानजातयादृशादृष्ट्यावाचेदंशैरधिकोनकैः ॥ तद्यथा ॥ शीघ्रग्रहस्यभागापेक्षयाऽधिकैरूनकैर्वांशैः शीघ्रगतिग्रहस्यदीप्तांशमध्यवर्तिभिःपश्यन्सन्शीघ्रगतिग्रहस्यतेजोहरेत् । कीदृशः । कार्यपदेत्थशालीस्थितः । कार्यपदंवांच्छितकार्यस्यस्थानं । अर्थात्कार्यस्थानाधीशेनसहमुथशिलकारीसंस्थितोऽपिवर्त्तमानश्चेद्भवति । तदा । असौमणऊनामयोगःस्यात् । सशुभोन कार्यकर्तानभवेदित्यर्थः । अथोदाहरणम् । स्त्रीलाभेतिकलत्रगइतिच । ममस्त्रीप्राप्तिर्भविष्यतिनवेतिपृच्छायांप्रश्नेतनुर्लग्नंकन्यास्ति । तस्यस्वामीज्ञोबुधः । अत्रकन्यायांदिगंशैर्दशभिरंशैरुपलक्षितोऽस्तितथसुरेज्योगुरुःतिथिभिःपंचदशभागैरुपलक्षितः सन्कलत्रगःकलत्रंस्त्रीभवनंतत्रगच्छतीति सप्तमस्थानेऽस्तीत्यर्थः । तथा अवनिजोभौमःखेदशमस्थानेभवांशैरेकादशभिरंशैरुपलक्षितोऽस्तिअथभौमस्तुर्यदृष्ट्याबुधंपश्यति । तस्माद्बुधात् । एकांशेनाधिकोभूत्वाऽग्रस्थितोजातस्ततोग्रेगत्वाभौमेनहृतंस्वतेजोयस्यतादृशः तेजोरहितोबुधः पूर्वंप्रथमतःकृतःपश्चादनंतरंजीवेनकार्याधीशेनसहशीघ्रगतित्वान्मिलति इतिहेतोः नार्याःजायायाःलाभःप्राप्तिर्नो नास्ती

तिवक्तव्यम् । अयमेकोयोगः । अथापरः अथवा यथात्रस्थितेपूर्वस्मिन्योगेबुधापेक्षयाभौमः स्वल्पांशैरवस्थितः सन्पृष्ठतोभवति । एवमस्मिन् भौमे पृष्ठगतेसति असौमणऊयोगः कार्यनाशकोभवति । मणऊयोगोऽयम् ॥ ३१ ॥ ३२ ॥ ३३ ॥ अथमणऊयोगभेदमाह ॥ यदीत्थशालइति ॥ यद्युभयोर्लग्नेशकार्येशयोर्मुथशिलयोगोस्ति तथाशनिभूसुतौएकर्क्षगौलग्नाधीशकार्याधीशयोर्मध्येकेनाचित्सहएकराशिगतौस्तः । स्वदीप्तहीनाधिकांशैः । स्वशब्देनलग्नाधीशकार्याधीशावुच्येतेतयोर्येदीप्तांशकास्तदपेक्षयान्यूनैरधिकैर्वादीप्तांशमध्यवर्तिभिःशनिभौमयोरंशैः कृत्वालग्नपकार्यपयोः लग्नाधीशकार्याधीशयोस्तेजोहरौसंतौकार्यहरौकार्यनाशकौनिरुक्तौ ॥ ३४ ॥ अथोदाहरणम् ॥ राज्याप्तिपृच्छेति ॥ ममराज्यप्राप्तिर्भविष्यतिनवेतिपृच्छायांप्रश्नेतुलालग्नंतस्यनाथःस्वामी सितःशुक्रःकर्केदशमेस्थानेतिथिभिःपंचदशांशैरुपलक्षितोस्ति ॥ राज्यभवनाधीशःशशीचंद्रोवृषेउच्चस्थःसन्नष्टमतःसदिगंशैर्दशभिरंशैरुपलक्षितोऽस्ति ॥ कुजोवृषस्थः सन् भूपलवैःषोडशांशैरुपलक्षितोऽस्ति ॥ चकाराच्छनिरपिवृषस्थः सन् भूपलवैः १६ उपलक्षितो

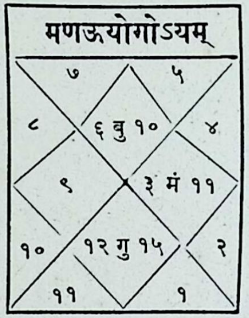

तेजोहरेत्कार्यपदेत्थशालीस्थितोऽपिवासौमणऊशुभोन ॥ स्त्रीलाभपृच्छातनुरस्तिकन्याऽत्रज्ञोदिगंशैस्तिथिभिःसुरेज्यः ॥ ३२ ॥ कलत्रगःखेऽवनिजोभवांशैःपूर्वंबुधोभौमहृतःस्वतेजाः ॥ जीवेनपश्चान्मिलतीतिलाभोनार्यास्तुनोपृष्ठगतेऽथवास्मिन् ॥ ३३ ॥ यदीत्थशालोस्त्युभयोःस्वदीप्तहीनाधिकांशैःशनिभूसुतौचेत् ॥ एकर्क्षगौलग्नपकार्यपौस्तस्तेजोहरौकार्यहरौनिरुक्तौ ॥ ३४ ॥ राज्याप्तिपृच्छातुललग्ननाथःकर्केसितोंशैस्तिथिभिर्दिगंशैः ॥ वृषेशशीभूपलवैःकुजश्चहरन्द्वयोर्भाहरतेचराज्यम् ॥ ३५ ॥

ऽस्तीतिज्ञातव्यम् ॥ भौमोद्वयोर्लग्नाधीशकार्याधीशयोरित्थशालेपरस्परमुथशिलयोगेसतिभांतेजोहरन् राज्यंहरति ॥ पुनर्मणऊयोगोऽयम् ॥ ३५॥

पुनर्मणऊयोगः

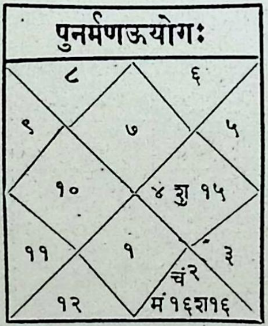

अथाष्टमषोडशभेदभिन्नंकंबूलयोगंवक्तुकामःसामान्यतःकंबूलयोगलक्षणमाह ॥ लग्नकार्येशयोरित्थेति ॥ अत्रलग्नाधीशकार्याधीशयोरित्थशालेपरस्परमुथशिलयोगेसति अनयोर्मध्येकेनचिदेकेनसाकंइंद्वित्थशालतः इंदुश्चंद्रः इत्थशालतः मुथशिलंचेत्करोतितदाकंबूलं कंबूलनामायोगःस्यात् लग्नेशकार्येशयोर्मध्येकेनचिदेकेनसहचंद्रमुथशिलेकंबूलंभवतीत्युक्तम् ताजिकभूषणे । यथा । निशाकरोयोगकरग्रहाभ्यामेकेनचेन्मुत्थशिलंकरोति ॥ कंबूलयोगःकथितस्तदानींपूर्णोहिमध्योऽधमकस्त्रिधाऽसौ ॥ सममध्यमयोर्मध्यमत्वेनगणनात्त्रिधाइत्युक्तम् ॥ अन्यच्च ॥ द्वयोर्मुथशिलेविधुः केनचित्स्यात्तयोर्मुथशिलः सकंबूलयोग इति॥

लग्नकार्येशयोरित्थोशालोत्रेंद्वित्थशालतः ॥ कंबूलंश्रेष्ठमध्यादिभेदैर्नानाविधंस्मृतम् ॥ ३६ ॥

तत्कंबूलंसामान्यतस्त्रिविधम् श्रेष्ठमध्यादि । श्रेष्ठम् । मध्यमम् । आदिशब्देनाधमम् । एतैर्भेदैर्नानाविधंस्मृतम् । लग्नेशकार्येशचंद्राणांचतुर्विधाधिकारभेदेनषोडशप्रकारकमित्यर्थः । तद्यथा । उत्तमोत्तमम् १ उत्तममध्यमम् २ उत्तमम् ३ उत्तमाधमम् ४ मध्यमोत्तमम् ५ मध्यममध्यमम् ६ मध्यमम् ७ मध्यमाधमम् ८ उत्तमम् ९ मध्यमम् १० मध्यममध्यमम् ११ अधमम् १२ अधमोत्तमम् १३ अधममध्यमम् १४ अधमम् १५ अधमाधमम् १६ एतेषांप्राकट्यार्थंचक्रंलिख्यते ॥ तत्रस्वगृहेस्वोच्चाधिकारश्चोत्तमः ॥ स्व

	लग्नाधीशकार्या०	लग्नाधीशकार्या०	लग्नाधिकारस्थौ	लग्नाधिकारस्थौ
उत्तमाधिकारश्चंद्रः	मध्यमाधिकारस्थो	मध्यमाधिकारस्थौ	समाधिकारस्थौ	अधमाधिकारस्थौ
मध्यमाधिकारश्चंद्रः	उत्तमाधिकारस्थो	मध्यमाधिकारस्थौ	समाधिकारस्थो	अधमाधिकारस्थौ
समाधिकारश्चंद्रः	उत्तमाधिकारस्थो	मध्यमादिकारस्थौ	समाधिकारस्थौ	अधमाधिकारस्थो

हद्दास्वद्रेक्काणस्वनवांशाधिकारोमध्यमः । स्वशत्रुस्वनीचाधिकारोऽधमः । एतत्स्थानत्रितयराहित्यंसमाधिकारः उक्तंचमनुष्यजातके कंबूलमीषद्विितयेत्थशालेचंद्रोऽपिचेन्मुत्थशिलंविधत्ते । मिथःस्वगेहोच्चगतौप्रधानंमध्यंत्रिकाद्येत्वधमंपरर्क्षे ॥ समरसिंहेप्युक्तमस्ति ॥ ३६ ॥

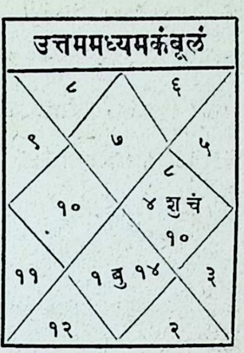

उत्तमोत्तमाभिःसंज्ञाभिस्तानेवभेदानाह ॥ तत्रादौउत्तमोत्तमकंबूललक्षणमाह ॥ यदींदुरिति ॥ यदिइंदुश्चंद्रः गृहोच्चस्थः स्वगृहेस्वोच्चेवाभवति तादृशौलग्नकार्यपौ तादृशेनस्वगृहस्वोच्चस्थितेनवालग्नाधीशेन तथास्वगृहस्थेनोच्चस्थितेनवाकार्या

यदींदुःस्वगृहोच्चस्थस्तादृशौलग्नकार्यपौ ॥ इत्थशालीकंबूलंतदुत्तमोत्तममुच्यते ॥ ३७॥
स्वीयहद्दाद्रेक्काणांकभागस्थेनेत्थशालतः॥मध्यमोत्तमकंबूलंहीनाधिक्कातिनोत्तमम् ॥ ३८ ॥

धींशेन परस्परकृतमुथशिलेन सहइत्थशालीमुथशिलंकरोति ॥ तदातत्कंबूलंउत्तमोत्तममुच्यते । त्रयाणांउत्तमाधिकारप्राप्तत्वात् । अयंप्रथमोभेदः अत्रषोडशकंबूलयोगेषुलग्नेशकार्येशयोरेकाधिकारत्वंपरस्परमुथशिलंचानियतम् ॥ चंद्रमुथाशिलंतु लग्नेशकार्येशयोर्मध्येकेनचिदेकेनसहापेक्षितम् ॥ ३७ ॥ अथोत्तममध्यमकेवलोत्तमयोःकंबूलयोर्लक्षणमाह ॥ स्वीयेति ॥ अथस्वीयहद्दाद्रेक्काणांकभागस्थेनस्वहद्दायांस्वद्रेक्काणेवास्वनवांशेवालग्नाधीशेनकार्याधीशेनचपरस्परंकृतमुथशिलेनचस्वगृहगः स्वोच्चराशिगतोवाचंद्रश्चेन्मुथशिलंकरोति तदोत्तममध्यमंकंबूलंस्यात् ॥ कुतःचंद्रस्योत्तमाधिकारप्राप्तत्वात् । इतरयोमर्ध्यमाधिकारप्राप्तत्वात् ॥ ग्रंथकर्त्रातुमध्यमोत्तमामित्युक्तम् कुतः छंदोभंगभयात् ॥ अत्रोदाहरणम् ॥ ममभाग्यंभविष्यति नवेति प्रश्नेतुलालग्नं तस्यस्वामीभृगुर्दशमेस्वहद्दायांदशांशः १० भाग्यभवनाधीशोबुधः सप्तमेस्वहद्दा

यांचतुर्दशांशः १४ अनयोःपरस्परमुथशिलं । चंद्रः कर्के स्वगृहेअष्टादशांशस्ताभ्यांमुथशिलीत्युत्तममध्यममेतत्कंबूलमत्यल्पायाससाध्यंभाग्यंफलिष्यति ॥ एवंस्वद्रेष्काणस्वनवांशस्थाभ्यां उदाहरणानिएषूह्यानि ॥ एवंहीनाधिकृतिनाहीनाः गताः उत्तममध्यमाधमाधिकाराः यस्यतादृशेनलग्नाधीशेनकार्याधीशेनपरस्परमुथशिलेनस्वगृहस्थःस्वोच्चस्थोवाशशीचेन्मुथशिलंकरोति ॥ तदोत्तममेवकंबूलंभवति ॥ कुतः केवलंचंद्रस्योत्तमाधिकारप्राप्तत्वात् ॥ इतरयोःसमाधिकारप्राप्तत्वात् ॥ उदाहरणम् ॥ राज्याप्तिप्रश्नेलग्नंमिथुनंतस्यस्वामी बुधः समस्यगृहेतिष्ठति ॥ राज्यभवनाधीशोगुरुः समस्यगृहे कन्यायामस्तिचंद्रस्तूच्चेवृषे । एवंत्रयाणांपरस्परमुथशिलयोगेसत्युत्तमकंबूलंजातंतेनराज्यप्राप्तिरुत्तमावक्तव्या ॥ ३८ ॥ अथश्लोकार्द्धेनोत्तमाधमकंबूललक्षणमाह ॥

उत्तमाधमतानीचरिपुगेहस्थितेनचेत् ॥ स्वद्रेष्काणांशगश्चंद्रःस्वभोच्चस्थेत्थशालकृत् ॥ ३९ ॥

उत्तमेति ॥ स्वनीचराशिगतेनस्वशत्रुराशिगतेनवालग्नाधीशेनकार्याधीशेनचपरस्परंमुथशिलयोगेसतिस्वगृहगतः स्वोच्चराशिगतोवाचंद्रः तयोरन्यतरेणचेत्मुथशिलंकरोति तदोत्तमाधमता उत्तमाधमाख्यंकंबूलंस्यात् ॥ कुतः चंद्रस्योत्तमाधिकारप्राप्तत्वात् । इतरयोरधमाधिकारप्राप्तत्वात् ॥ अत्रोदाहरणम् ॥ स्त्रीप्राप्तिप्रश्नेतुलालग्नंतत्स्वामीशुक्रः कन्यायांदशांशः १० नीचे स्त्री भवनाधीशोभौमः कर्के नीचेपंचदशांशश्चंद्रोऽपि कर्केस्वगृहे द्वादशांशः १२ एषांपरस्परंमुथशिलयोगः उत्तमाधमकंबूलाख्यो जातोऽतःस्त्रीप्राप्तिरीषदायाससाध्या ॥ अथ मध्यमोत्तमकंबूललक्षणमाह ॥ स्वद्रेष्काणेति । स्वद्रेष्काणेस्वनवांशकेवास्थितः सन् स्वभोच्चस्थेनस्वगृहगतेनस्वोच्चराशिगतेनवालग्नाधीशेनकार्याधीशेनचपरस्परकृतमुथशिलेनइत्थशालकृतमुथशिलंचेत्करोति तदैतत् कंबूलंमध्यमोत्तमाख्यंस्यात् ॥ कुतः चंद्रस्यमध्यमाधिकारप्राप्तत्वात् ॥ इतरयोरुत्तमाधिकारप्राप्तत्वात् ।

मध्यमोत्तममेतच्चपूर्वस्मान्नविशिष्यते ॥ स्वहद्दादिपदस्थेनकंबूलंमध्यमध्यमम् ॥ ४० ॥
मध्यमंचकंबूलंस्याद्धीनाधिकृतिखेटजम् ॥ मध्यमाधमकंबूलंनीचारिभगखेटजम् ॥ ४१ ॥

एतत्मध्यमोत्तमंकंबूलंपूर्वस्मात् पूर्वोक्तात् उत्तममध्यमकंबूलान्नविशिष्यते । नविशिष्टफलदमित्यर्थः ॥ अत्रोदाहरणम् ॥ स्त्रीप्राप्तिप्रश्नेतुलालग्नंतस्य स्वामीशुक्रः लग्नेस्वगृहेचतुर्विंशत्यंशः २४ सप्तमभावोमेषः तत्स्वामीभौमः मेषेस्वगृहे अष्टाविंशत्यंशः २८ चंद्रस्तुवृषकर्कौविहायमकरेस्वनवमांशेद्वाविंशत्यंशैः २२ तत्रैषांमुथशिलंपरस्परमभूदितिमध्यमोत्तमाख्यंकंबूलं । अत्रस्त्रीप्राप्तिरुत्तमा ॥ अथश्लोकार्द्धेनमध्यमाधमकंबूललक्षणमाह ॥ स्वहद्दादिपदस्थेनेति ॥ स्वहद्दायांस्वद्रेक्काणेवास्वनवांशेवास्थितेनलग्नाधीशेनकार्याधीशेनचपरस्परकृतमुत्थशिलेनस्वद्रेक्काणेस्वनवांशेवास्थितश्चंद्रोमुत्थशिलंचेत्करोति तदामध्यमध्यमंकंबूलंस्यात् । कुतः सर्वेषांमध्यमाधिकारप्राप्तत्वात् ॥ अत्रोदाहरणम् ॥ संततिप्रश्नेमिथुनलग्नंतस्यस्वामीबुधस्तुलायांस्वहद्दायांअष्टमांशः ८ सुतभवनाधीशः शुक्रोमिथुनेस्वहद्दायामष्टमांशः ८ चंद्रस्तुकर्केप्रथमेद्रेक्काणेस्वीयनवांशेचाऽस्ति अत्रत्रयाणामपिपरस्परंमुथशिलयोगाच्चमध्यममध्यमाख्यंकंबूलं तेनसंततिप्राप्तिर्मध्यममध्यमाभवति ॥ प्रयत्नेनसाध्येत्यर्थः ॥ ३९ ॥ ४०॥ अथश्लोकार्द्धेनमध्यमकंबूललक्षणमाह ॥ मध्यममिति ॥ हीनारहिताअधिकृतयोऽधिकारायेषांतेहीनाधिकृतयस्तेचतेखेटाश्चतेभ्योजातंमुत्थशिलम् ॥ एतदुक्तंभवति ॥ स्वोत्तममध्यमाधिकाररहितेनअर्थात्समाधिकारप्राप्तेनलग्नाधीशेनकार्याधीशेनच कृतपरस्परमुत्थशिलेनस्वमध्यमाधिकारस्थः शशीचेत् मुथशिलंकरोति तदामध्यमकंबूलंस्यात् । कुतः चंद्रस्यमध्यमाधिकारप्राप्तत्वात् । इतरयोःसमाधिकारप्राप्तत्वात् ॥ अत्रोदाहरणम् ॥ संततिप्रश्नेवृषलग्नंतत्पतिः शुक्रः। समस्यहद्दायांचतुरंशःसन् मकरे

ऽस्ति । पंचमभवनाधीशोबुधः समस्यहद्दायांपंचांशःसन् तुलायामस्ति । चंद्रस्तुस्वेद्रेक्काणेकर्केत्र्यंशोस्ति । परस्परमेतन्मुथशिलेकृतेमध्यमकंबूलंजातं तेनसंततिप्राप्तिरायाससाध्येत्यर्थः ॥ अथश्लोकार्द्धेनमध्यमाधमकंबूललक्षणमाह ॥ मध्यमाधमेति ॥ लग्नाधीशेनकार्याधीशेनचस्वनीचक्षेत्रेस्वशत्रुक्षेत्रेवास्थितेनकृतपरस्परमुथशिलेनस्वद्रेक्काणेस्वनवांशेवास्थितश्चंद्रोमुथशिलंचेत्करोतितदामध्यमाधमाख्यंकंबूलं स्यात् ॥ कुतः चंद्रस्यमध्यमाधिकारप्राप्तत्वात्। इतरयोरधमाधिकारप्राप्तत्वात् ॥ अत्रोदाहरणं ॥ भाग्यप्राप्तिप्रश्नेमेषलग्नंतस्यस्वामीभौमः कर्केनीचेस्तिनवमभुवनस्वामीगुरुर्मकरेनीचे चंद्रः कर्के स्वद्रेक्काणे एषांपरस्परमुथशिलयोगसत्त्वान्मध्यमाधमंकंबूलंजातंभाग्यप्राप्तिरायाससाध्याभवति ॥ ४१ ॥ अथापरमुत्तमकंबूललक्षणमाह । इंदुरिति ॥

इंदुःपदोनःस्वर्क्षोच्चस्थितेनाप्युत्तमंतुतत् ॥ स्वहद्दादिगतेनापिपूर्ववन्मध्यमुच्यते ॥ ४२ ॥

इंदुश्चंद्रः । पदोनः अधिकाररहितः स्वगृहस्वोच्चस्वद्रेक्काणस्वनवांशस्वनीचस्वशत्रुक्षेत्ररूपाधिकाररहितः । किंतु समगृहादिगतः । स्वर्क्षोच्चस्थितेनस्वराशिगतेनस्वोच्चराशिगतेनवालग्नाधीशेनकार्याधीशेनचपरस्परमुथशिलेनचेन्मुथशिलवान्भवति ॥ तदोत्तममेवकंबूलंस्यात्। कुतः चंद्रस्याधिकारशून्यत्वात् ॥ इतरयोरुत्तमाधिकारप्राप्तत्वात् ॥ अत्रोदाहरणम् ॥ धनलाभप्रश्नेतुलालग्नं लग्नाधीशः शुक्रः लग्नेस्वगृहे । धनाधीशोभौमः मकरेउच्चे । चंद्रः समद्रेक्काणेमिथुनेस्ति । एषांपरस्परमुथशिलयोगसत्त्वात् कंबूलंसमोत्तमंजातमितिभाग्यप्राप्तिरुत्तमा । अथापरंमध्यमकंबूललक्षणंश्लोकार्द्धेनाह ॥ स्वहद्दादीति ॥ स्वहद्दायांस्वद्रेक्काणेवासनवांशेवास्थितेनलग्नाधीशेनकार्याधीशेनचकृतपरस्परमुथशिलेनसमाधिकारश्चंद्रश्चेन्मुथशिलीतदाकंबूलंमध्यमंस्यात्। कुतश्चंद्रस्याधिकारराहित्यादितरयोःमध्यमाधिकारप्राप्तत्वात् । एतत्पूर्ववत्पूर्वोक्तमध्यमकंबूलतुल्यफलदम् ॥ उदाहरणम् ॥ धनलाभप्रश्नेतुलालग्नंतस्य

स्वामीशुक्रः । सिंहेस्वहद्दायांदशांशः १० धनभावाधीशोभौमःवपुषिस्वहद्दायांदशांशः १० चंद्रस्तुमध्यमद्रेक्काणेमिथुनेदशांशः तत्रैषांपरस्परंमुथशिलयोगोस्ति ॥ तस्मान्मध्यममेतत्कंबूलंभवति । तेनधनलाभोमध्यमोभवति ॥ ४२ ॥ पुनःप्रकारांतरेणमध्यमकंबूललक्षणमाहश्लोकार्द्धेन ॥ पादोनेनेति ॥ पादोनेनउत्तममध्यमाधिकाररहितेनलग्नाधीशेनकार्याधीशेनचकृतपरस्परमुथशिलेनसमाधिकारश्चंद्रश्चेन्मुथशिली तदा मध्यमकंबूलंस्यादित्यस्माभिर्युक्तं युक्तिसहंप्रतीयते । कुतः सर्वेषांसमाधिकारप्राप्तत्वात् ॥ उदाहरणम् ॥ धनलाभप्रश्नेलग्नंमेषः। तत्स्वामीभौमःसिंहेदशांशः १० धनेशः शुक्रः कुंभेदशांशः चंद्रस्तुलायांदशांशः १० एषांपरस्परंमुथशिलयोगे जातेसतिमध्यमकंबूलं । तेनलब्धिर्मध्यमा । नोत्कृष्टानापकृष्टाचेत्यर्थः । अथाधमकंबूलं

पादोनेनापिमध्यंस्यादितियुक्तंप्रतीयते ॥ नीचारिस्थेनेत्थशालेऽधमकंबूलमुच्यते ॥ ४३ ॥
नीचशत्रुभगश्चंद्रःस्वभोच्चस्थेत्थशालकृत् ॥ अधमोत्तमकंबूलंपूर्वतुल्यफलप्रदम् ॥ ४४ ॥

श्लोकार्द्धेनाह । नीचारिस्थेनेत्थशालेइति । स्वनीचराशिगतेनस्वशत्रुराशिगतेनवालग्नाधीशेनकार्याधीशेनचकृतपरस्परमुथशिलेनसमाधिकारस्थितश्चंद्रश्चेन्मुथशिलंकरोति । तदाधमाख्यंकंबूलंस्यात् । कुतश्चंद्रस्यसमाधिकारप्राप्तत्वात् । इतरयोरधमाधिकारप्राप्तत्वात् ॥ उदाहरणम् ॥ पुत्रप्रश्नेमिथुनलग्नंतस्यस्वामीबुधः मीनेनीचे । पुत्रभावाधीशः शुक्रः कन्यायांनीचे । चंद्रस्त्वधिकाररहितः अत्रत्रयाणांपरस्परंमुथशिलयोगादधमंकंबूलंस्यात् । तेनपुत्राप्तिश्चिंता अधमाऽधमफला। ईषत्कष्टसाध्येतियावत् ॥ ४३ ॥ अथाधमोत्तमकंबूललक्षणमाह ॥ नीचशत्र्विति ॥ यदिचंद्रोनीचराशिगतः शत्रुराशिगतोवा । स्वगृहगतेनस्वोच्चगतेनवालग्नाधीशेनकार्याधीशेनचपरस्परंकृतमुथशिलेनचेन्मुथशिलोभवति । तदा अधमोत्तमकंबूलंस्यात् । कुतः चंद्र

चंद्रोनीचारिगेहस्थःस्वहद्दादिगतोनचेत् ॥ इत्थशालीकंबूलंतदुच्यतेऽधममध्यमम् ॥ ४९ ॥ इंदुर्नीचारिगेहस्थःपादोनेनेत्थशालकृत् ॥
कंबूलंमध्यमंज्ञेयंपूर्वतुल्यफलप्रदम् ॥४६॥ नीचारिभस्थखेटेननीचारिभगतःशशी ॥इत्थशालीकंबूलंतदधमाधममुच्यते॥४७॥

स्याऽधमाधिकारप्राप्तत्वात् । इतरयोरुत्तमाधिकारप्राप्तत्वात् । एतत्पूर्वमुक्तस्यकंबूलयोगस्यतुल्यंफलंप्रददाति ॥ उदाहरणम् ॥ सुखप्राप्तिप्रश्नेलग्नंसिंहः तत्स्वामीसूर्यः मेषेउच्चे । सुखभवनाधीशोभौमः मकरेउच्चे । चंद्रोनीचेवृश्चिके । एवंत्रयाणांपरस्परंमुथशिलेजातेसतिअधमोत्तमसंज्ञकंकंबूलमभूदिति। सुखप्राप्तिरीषदायाससाध्याभवति ॥ ४४ ॥ अथाधममध्यमकंबूललक्षणमाह ॥ चंद्रइति । यदिचंद्रोनीचगृहगतः शत्रुगृहगतोवास्वहद्दायामादिशब्देनस्वद्रेक्काणेवास्वनवांशेवालग्नाधीशेनकार्याधीशेनचपरस्परंकृतमुथशिलेनचेदित्थशालीमुथशिलीभवति । तदाऽधममध्यमकंबूलमुच्यते । कुतः चंद्रस्याधमाधिकारत्वादितरयोर्मध्यमाधिकारप्राप्तत्वात् ॥ उदाहरणम् ॥ पुत्रप्राप्तिप्रश्नेकन्यालग्नंतत्स्वामीबुधः मकरेस्वहद्दायांत्र्यंशः । पुत्रभावाधीशः शनिस्तुमीनेस्वहद्दायांपंचांशोस्ति । चंद्रस्तुनीचेवृश्चिकेत्र्यंशः एषांत्रयाणांपरस्परमुथशिलयोगेजातेसति । अधममध्यमकंबूलंजातं । तेनसंततिप्राप्तिरल्पायाससाध्याज्ञेया ॥ ४५ ॥ अथान्यदधमकंबूललक्षणमाह ॥ इंद्विति ॥ यदींदुश्चंद्रः स्वनीचराशिगतःस्वशत्रुराशिगतोवा । पादोनेन उत्तममध्यमाधिकाररहितेनलग्नाधीशेनकार्याधीशेनचकृतपरस्परमुथशिलेनचेन्मुथशिलीभवति । तदाऽधमाख्यंकंबूलंज्ञेयम् । कुतःचंद्रस्याधमाधिकारप्राप्तत्वात्। इतरयोःसमाधिकारप्राप्तत्वात् । एतत्पूर्वमुक्तस्यकंबूलयोगस्यतुल्यंफलंप्रददाति । उदाहरणम् । राज्याप्तिप्रश्नेवृषलग्नंतत्स्वामीशुक्रःषडंशः सिंहे । राज्याधीशः शनिर्वृषेदशांशः १० चंद्रस्तुनीचेवृश्चिकेत्र्यंशोस्ति । एषांमुथशिलयोगेजातेऽधमकंबूलंतेनराज्यप्राप्तिःकष्टसाध्या ॥४६॥ अथाधमाधमकंबूललक्षणमाह॥

नीचारिभस्थेति । स्वनीचराशिगतेनस्वशत्रुराशिगतेनवालग्नाधीशेनकार्याधीशेनचपरस्परकृतमुथशिलेनस्वनीचराशिगतः स्वशत्रुराशिगतोवाशशीचेन्मुथशिलंकरोति । तदाकंबूलमधमाधममुच्यते । कुतः । चंद्रस्येतरयोश्चाधमाधिकारप्राप्तत्वात् ॥ उदाहरणम् । पुत्रलाभप्रश्नेलग्नंधनुः तस्यस्वामीगुरुः मकरेनीचे । पुत्रभावाधीशोभौमः कर्केनीचे । चंद्रोपिमीनेवृश्चिके । अत्रत्रयाणांपरस्परमुथशिलयोगेऽधमाधमकंबूलाख्ययोगस्तेनसंततिलाभोनास्त्येवेतिवाच्यम् ॥ ४७ ॥ एवंषोडशकंबूलस्यभेदाउक्ताः ॥ अथप्रागुक्तानांकंबूलभेदानांमध्येउत्तमोत्तमकंबूलयोगोदाहरणमाह ॥ मेषेइति ॥ अत्रापत्यप्रश्ने मेषलग्नंतत्स्वामीभौमः मेषेस्वगृहे।पंचमभावाधीशोरविर्मेषेस्वोच्चे । अनयोर्लग्नाधीशकार्याधिशयोःपरस्परमुथशिलयोगेसति चंद्रस्यवृषउच्चंकर्कस्वगृ

मेषेरविःकुजोवापिवृषेकर्केऽथवाशशी ॥ तत्रेत्थशालीकंबूलमुत्तमोत्तमकार्यकृत् ॥ ४८ ॥
वृश्चिकस्थःशशीभौमःकर्केतत्रेत्थशालतः ॥ अधमाधमकंबूलंकार्यविध्वंसदुःखदम् ॥ ४९ ॥
एवंपूर्वोक्तभेदानामुदाहरणयोजना ॥ उक्तलक्षणसंबंधादूहनीयाविचक्षणैः ॥ ५० ॥

हं।अनयोर्मध्येक्वचिद्विद्यमानश्चंद्रश्चेन्मुथशिलंकरोति । तदाकंवूलमुत्तमोत्तमकार्यकृत्वांछितफलदमित्यर्थः ॥ ४८ ॥ अथांतिमकंबूलयोगस्याधमाधमाख्यस्योदाहरणमाह ॥ वृश्चिकस्थइति ॥ पुत्रलाभप्रश्नेधनुर्लग्नंलग्नाधीशोगुरुर्मकरेनीचे । पुत्रभावाधीशोभौमः कर्केनीचे । वृश्चिकस्थःचंद्रोनीचे । तत्र चंद्रभौमाभ्यांगुरुभौमाभ्यांचमुथशिलयोगाज्जातंकंवूलमधमाधमाख्यंतद्वांछितकार्यविध्वंसदंदुःखंचददाति ॥ ४९ ॥ अथाद्यंतिमयोः कंबूलभेदयोर्दिशा अंतरालवर्तिनांकंबूलभेदानामुदाहरणान्यूह्यानीत्याह ॥ एवमिति ॥ एवं पूर्वोक्तभेदानांविचक्षणैर्दैवज्ञैरुदाहरणयोजनाउक्तलक्षणसंबंधात्प्रागुक्तलक्षणयो

जनाऊहनीयाविचार्याउदाहरणानिनोक्तानि कुतः लक्षणवाक्यानांस्पष्टार्थत्वात् ॥ ५० ॥ अथात्रकेचित्कंबूललक्षणेशीघ्रमंदगतिग्रहयोरेकराशिस्थयोरेवमुथशिलयोगमाहुः । तन्मतमुपन्यस्यति । मेषराशिस्थेऽब्जेचंद्रमसि । मेषस्थेनैवशनिनासह मुथशिलयोगेकृतेसति । तदाएतदुत्पन्नंकंबूलंमध्यमाधमसंज्ञंजातंइत्यादिदृष्टांतवशात्शीघ्रमंदगतिग्रहयोरेकराश्यवस्थितत्वात् एवंमुथशिलयोगादीनपरेजगुः । आदिशब्देनेसराफादयः । तथाचसमरसिंहः । मेषस्थेब्जेशनिनाकर्कस्थेभूभुवास्त्रियांकविना । मकरस्थेगुरुणासहमीनस्थेज्ञेननशुभंच ॥ १ ॥ अस्यार्थः । मेषराशिस्थेब्जेचंद्रमसि स्थानांतरस्यानुक्तत्वान्मेषस्थेनैवशनिनासह कृतमुथशिलेसतिमध्यमाधमसंज्ञंकंबूलंजातं । कुतः अत्रहिचंद्रोमेषेस्वगृहोच्चाधिकारेनास्तिस्वद्रेक्काणस्तुनसंभवति प्रायःस्वन

मेषस्थेऽब्जेशनीत्यादिदृष्टांतान्मंदशीघ्रयोः ॥ एकर्क्षावस्थितावित्थशालादीनपरेजगुः ॥ ५१ ॥
तदयुक्तंनीचगस्यनीचेनरिपुणारिपोः ॥ इत्थशालंकार्यनाशीत्युक्तंतत्रयतःस्फुटम् ॥ ५२ ॥

वांशेस्ति । शनिस्तुनीचस्थएव । तथा । कर्कस्थेचंद्रेभूभुवामंगलेन कर्काख्यनीचस्थानगतेन कृतपरस्परमुथशिलेसत्युत्तमाधमकंबूलंजातं । कुतः अत्रहिचंद्रः स्वगृहस्थः । भौमोनीचस्थः । तथा स्त्रियांकन्यास्थेचंद्रे कविनाशुक्रेण कन्याख्यनीचराशिगतेनसहमुथशिलेकृतेसति मध्यमाधमकंबूलंजातं । कुतः चंद्रः स्वनवांशोस्ति शुक्रोनीचेस्ति । अत्रापिचंद्रस्यस्वद्रेक्काणस्तुनसंभवति । तथा मकरस्थेचंद्रे गुरुणामकराख्यनीचराशिगतेनसहमुथशिलेसति मध्यमाधमकंबूलंजातम् । कुतः अत्रचंद्रः स्वद्रेक्काणेस्वनवांशेचास्ति गुरुर्नीचे । अत्रापिस्वद्रेक्काणस्तुनसंभवति । तथा मीनस्थेचंद्रे बुधेनमीनाख्यनीचस्थितेनमुथशिलेसतिमध्यमाधमकंबूलंजातम् । कुतःअत्रचंद्रः स्वद्रेक्काणेस्वनवांशेस्ति । बुधोनीचेस्ति । इदमुदाहरणपंचकंशुभंनशुभफलदंनेत्यर्थः ॥ ५१ ॥ अथैषांमतं दृष्टांतेनैवदूषयति ॥ तदयुक्तमिति । शीघ्रमंदगतिग्रहयोरेकराशिस्थयोरेवमुथशिलादियोगोविचार्यइतियत् केषांचिन्मतंतद

युक्तं नयुक्तिसहमित्यर्थः । कुतइत्यतआह । नीचगस्येति । लग्नाधीशकार्याधीशयोर्मध्येकेनचिदेकेन ग्रहेणस्वनीचराशिगतेनस्वनीचराशिगतस्यतदितरग्रहस्यचेदित्थशालंतत्कार्यनाशीत्युक्तं । नहिद्वयोरेकंनीचस्थानंभवति । तथारिपुणारिपोर्लग्नेशकार्येशयोः परस्परवैरेसतियन्मुथशिलंतत्कार्यनाशीत्युक्तम् । यतःकारणात्तत्रसमरसिंहकृतताजिकसंज्ञातंत्रेस्फुटंप्रकटार्थमुक्तमस्ति । तद्वाक्यंच॥यदिनीचोनीचेनचमुथशिलकारीतथारिपुर्द्विषता।तत्कंबूलंनेष्टंचंद्रोपिविनाशकोमुष्मिन् ॥ १ ॥ अत्राद्वितीयोयोगः एकराशिस्थयोरपिसंभवतीतिनदूषणत्वेनोपन्यसनीयः । ग्रंथकर्त्रातुआकरग्रंथसंदर्भवशाल्लिखितः ॥ ५२ ॥ अथप्रकारांतरेणफलोत्पत्तिज्ञानार्थंकंबूलयोगस्यभेदांतरमाह ॥ लग्नकार्येति॥ पूर्वंतुलग्नाधीशकार्याधीशयोरभिन्नाधिकारास्थितयोश्चंद्रेणमुथशि

लग्नकार्यपयोरित्थशालेचैकोस्तिनीचगः ॥ स्वक्षादिपदहीनोऽन्योऽत्रेंदुःकंबूलयोगकृत् ॥ ५३ ॥
तत्रकार्याल्पताज्ञेयायथाजात्यन्यमर्थयन् ॥ अन्यजातिःपुमानर्थंतथैतत्कवयोविदुः ॥ ५४ ॥

लेकंबूलमुक्तम् ॥ इदानींतुतयोरप्यधिकारभेदउच्यते ॥ यत्रलग्नाधीशकार्याधीशयोर्मुथशिलयोगोविचार्यते ॥ तत्रतयोर्मध्येएकःस्वनीचगतोस्ति ॥ अन्यःद्वितीयःस्वक्षादिपदहीनःस्वगृहेस्वोच्चेस्वहद्दायांस्वद्रेक्काणेस्वनवांशेस्वनीचेस्वशत्रुक्षेत्रेवानभवति । अर्थात्समाधिकारगतोस्ति । अत्रसमाधिकारगतश्चंद्रश्चेन्मुथशिलंकरोति । तदापिकंबूलाख्योयोगःस्यात् ॥ ५३ ॥ अथसदृष्टांतमेतस्यफलमाह ॥ तत्रेति ॥ तत्रतादृशेकंबूलयोगेकार्याल्पताज्ञेया ॥ तत्र दृष्टांतः । अन्यजातिःपुमान्जात्यन्यंविजातीयमर्थयन्प्रार्थयन्सन् यथा अर्थंस्वल्पंलभतेइत्यध्याहारः ॥ तथैतत्कंबूलंकवयःपंडिताविदुर्जानंति ॥ अर्थोयदासजातीयमर्थयते तदातस्मैलज्जावशात्बह्वपिकदाचित्प्रयच्छंतिइत्यर्थः ॥ ५४ ॥

अथगैरिकंबूलंवक्तुकामस्तदुपयोगित्वेनशून्यमार्गगग्रहलक्षणमाह ॥ यस्येति । यस्यग्रहस्यस्वर्क्षादिस्वगृहस्वोच्चस्वहद्दास्वद्रेष्काणस्वनवांशात्मकःशुभः
शुभफलदोधिकारोनास्ति । अशुभोपिनीचशत्रुराशिगतः अशुभःअशुभफलदोधिकारोपिनास्ति । पुनःकेनापिशुभग्रहेणपापेनवाऽदृश्यमूर्त्तिरदृष्टःशून्या
ध्वगःशून्यमार्गगइष्यतेउच्यते । अत्रार्थेसंमतिर्नास्तिसमरसिंहेनानुक्तत्वात् ॥ ५५ ॥ अथशून्यमार्गगलक्षणंप्रातिपाद्यगैरिकंबूललक्षणमाह श्लोकद्वये
न ॥ लग्नकार्यइति ॥ लग्नाधीशकार्याधीशयोरित्थशालेसति तत्रशशीचंद्रश्चेच्छून्याध्वगःशून्यमार्गगोभवति । शून्यमार्गगःकथंजातइत्यतआह । उ
च्चादिपदशून्यत्वात्स्वोच्चम् आदिशब्देनस्वगृहस्वद्रेक्काणस्वनवांशस्वनीचस्वशत्रुभंएतत्स्थानस्यशून्यत्वाद्रहितत्वादित्यर्थः ॥ ५६ ॥ अतएतादृशचंद्र

यस्याधिकारःस्वर्क्षादिःशुभोनाप्यशुभोपिच ॥ केनाप्यदृश्यमूर्तिश्चसशून्याध्वगइष्यते ॥ ५५ ॥ लग्नकार्ये
शयोरित्थशालेशून्याध्वगःशशी ॥ उच्चादिपदशून्यत्वान्नेत्थशालोस्यकेनचित् ॥ ५६ ॥ यद्यन्यर्क्षंप्रविश्यै
षस्वर्क्षोच्चस्थेत्थशालवान् ॥ गैरिकंबूलमेतत्तुपदोनेनाशुभंस्मृतम् ॥ ५७ ॥ लप्स्येसुखमितिप्रश्नेसिंहलग्ने
रविःक्रिये ॥ अष्टांशैःसुखपःकुंभेभौमोंशैरविभिस्तयोः ॥ ५८ ॥

स्यकेनचिल्लग्नाधीशकार्याधीशयोर्मध्येकेनचिदेकेनमुथशिलयोगश्चेन्नभवतिएतादृशश्चंद्रोयदिराश्यंतेवर्तमानःसन्नन्यर्क्षमग्रिमराशिंप्रविश्ययस्मिन्राशौप्रवि
ष्टःसराशिर्यस्यग्रहस्यस्वगृहंस्वोच्चंवासग्रहमस्मिन्यदितिष्ठेत्तेनग्रहेणसहयदिचंद्रोमुथशिलंकरोति ॥ तदागैरिकंबूलसंज्ञकोयोगोभवति । एतद्गैरिकंबूलं
पूर्वोक्तकंबूलभेदतुल्यफलदंज्ञातव्यम् । विशेषैर्यदितुअन्यराशिगतश्चंद्रस्तद्राशिस्थेनग्रहेणपदोनेनस्वगृहाद्यधिकाररहितेनमुथशिलंकरोति । तदातद्गै
रिकंबूलमशुभमनिष्टफलदंस्मृतम् ॥ ५७ ॥ अथास्यगैरिकंबूलस्योदाहरणंश्लोकत्रयेणाह॥लप्स्यइति॥अहंसुखंसौख्यंलप्स्येप्राप्स्यामिनवेतिप्रश्नेक्रियमाणे

सति । तस्मिन्कालेसिंहलग्नमस्ति । तस्यस्वामीसूर्यःक्रियेमेषेअष्टांशैरष्टभिरंशैरुपलक्षितोस्ति । सुखभवनंचतुर्थंवृश्चिकाख्यंतस्यस्वामीभौमःकुंभेरविभिर्द्वादशांशैरुपलक्षितोस्ति । तयोर्लग्नाधीशकार्याधीशयोःसूर्यभौमयोः परस्परंमुथशिलयोगोस्ति । तत्रास्मिन्योगेसतिइंदुश्चंद्रःकन्यायांचरमेंशकेत्रिंशपरिमितेंशेस्ति । अत्रविद्यमानस्यस्वर्क्षादिशुभाधिकारहीनस्याऽस्यचंद्रस्यलग्नाधीशकार्याधीशयोर्मध्येकेनचिदेकेनमुथशिलयोगोनास्ति । परंतुचंद्रस्तुलागृहंगंतुकामोस्ति । तत्तुलागृहंशनेरुच्चमस्ति अतःतुलास्थेनशनिनासहशीघ्रगामित्वात् अन्यराशिस्तुलातत्रगतश्चंद्रोमुथशिलकारीभवति एतदेवंवि

इत्थशालोस्तितत्रेंदुःकन्यायांचरमेंशके ॥ स्वर्क्षादिपदहीनस्यनेत्थशालस्यकेनचित् ॥ ५९ ॥
सस्वोच्चगेनशशिनान्यर्क्षस्थेनेत्थशालकृत् ॥ गैरिकंबूलमन्येनसहायाल्लाभदायकम् ॥ ६० ॥
शून्येध्वनींदुरुभयोर्नेत्थशालोनवायुतिः ॥ खल्लासरोनशुभदःकंबूलफलनाशनः ॥ ६१ ॥

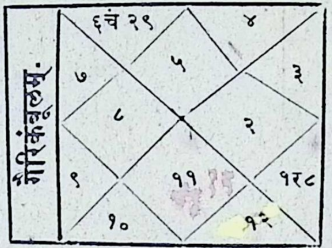

धंग्रहसंस्थानंगैरिकंबूलाख्यंजातं । अथास्यफलमुच्यते । अन्येनतृतीयेनसहायभूतेनलाभंवांच्छितकार्यसिद्धिरूपंददाति उदाहरणकुंडलीयथा अस्मिन्नेवयोगेतुलाराशौबुधादिस्तिष्ठति यस्यैकोप्यधिकारः शुभोऽशुभोनास्तितत्रगतश्चंद्रोबुधादिनाकृतमुथशिलश्चेत्तदाअनिष्टफलगैरिकंबूलंज्ञेयम् अत्रोदाहरणेसंमतिर्नास्तिसमरसिंहेनानुक्तत्वात् ॥ ५८ ॥ ५९॥६०॥ अथखल्लासरयोगस्यलक्षणमह ॥ शून्यइति ॥ अत्रकेनचिदेकेनेतिपदमध्याहार्य्यम् ॥ समरसिंहेनाप्युक्तत्वात् । लग्नाधीशकार्याधीशयोर्मुथशिलयोगस्त्वपेक्षितएव । तत्रपूर्वोक्तलक्षणेनचंद्रः शून्येऽध्वनिशून्यमार्गेगोस्ति । एतादृशश्चंद्रउभयोर्लग्नाधीशकार्याधीशयोर्मध्येकेनचिदेकेनसहमुथशिलयोगवान्नभवति । अथवाताद्दशश्चंद्रस्तेनलग्नाधीशेनकार्याधीशेनवा

युतोपिनास्ति । सयोगःखल्लासरनामको ज्ञेयः । अयंनशुभदः। कीदृशः। कंबूलफलनाशकः । मुथशिलयोगेसतिकेवलयोगेवाकंबूलंपूर्णंभवति । अत्र तुकेनापिसहमुथशिलयोगाभावात् युत्त्यभावाद्वाकंबूलफलंनाशयति॥६१॥अथरद्दयोगलक्षणमाह॥अस्तेति ॥ योग्रहोऽस्तंगतःस्यादथवानीचगतः स्यादथवास्वशत्रुगृहेस्यादथवावक्रीस्यादथवाहीनाऽत्यल्पाभादीप्तिर्यस्यसतेजोरहितइत्यर्थः।एतादृशोग्रहोदुर्बलोज्ञेयः। यदिदुर्बलोग्रहःकेनापिभावस्वामिनासह मुथशिलंचेत्करोति । सग्रहोंऽतेमुखेप्यादावपितद्भावकार्यसाधकोनभवति । यतःकारणादेषग्रहोमहस्तेजोनेतुंनविभुःसमर्थोनभवति॥ ६२ ॥ अथतादृश

अस्तनीचरिपुवक्रहीनभाद्दुर्बलोमुथशिलंकरोति चेत् ॥ नेतुमेषनविभुर्यतोमहोंऽतेमुखेऽपि
नसकार्यसाधकः ॥ ६२ ॥ केंद्रस्थआपोक्लिमगंयुनक्तिभूत्वादितोनश्यतिकार्यमंते ॥ आपो
क्लिमस्थोयदिकेंद्रयातंविनश्यपूर्वंभवतीहपश्चात् ॥ ६३ ॥ मंदस्वभोच्चादिपदेस्थितश्चेत्पदो
नशीघ्रेणकृतेत्थशालः ॥ तत्रापिकार्यंभवतीतिवाच्यंवक्रादिनिर्वीर्यपदेनचेत्स्यात् ॥ ६४ ॥

स्यरद्दसंज्ञस्यनिर्बलग्रहस्यस्थानविशेषेस्थित्वासमयविशेषेणफलपाकमाहकेंद्रस्थइति । कार्याधीशोयोदुर्बलोग्रहःकेंद्रस्थःसन्नापोक्लिमगं आपोक्लिमस्थानगतंलग्नाधीशंग्रहंयुनक्तिमुथशिलंकरोति । तदाविशिष्टंकार्यमादितः प्रथमतोभूत्वांऽतेपरिणामेनश्यतिनष्टंभवति । यदिआपोक्लिमस्थोग्रहःकेंद्रस्थानगतं ग्रहंयुनक्तिमुथशिलंकरोति । तदापूर्वंप्रथमतःविनश्यनाशंप्राप्यपश्चात्प्रांतेविशिष्टंकार्यंभवतीतिवाच्यम्॥६३॥अथदुष्फालिकुथयोगलक्षणमाह॥ मंदस्वेति मंदोमंदगतिग्रहः स्वभोच्चादिस्वक्षेत्रेस्वोच्चे आदिशब्देनस्वहद्दायांस्वद्रेक्काणेस्वनवांशेवास्थितः सन् पदोनेनशीघ्रेणस्वभोच्चादिशुभाधिकाररहितेनशीघ्र

गतिग्रहेणकृतेत्थशालश्चेद्भवति तत्राभीष्टंकार्यंभवतीतिवाच्यम्। चेच्छीघ्रगतिर्ग्रहः वक्रादिनिर्वीर्यपदेप्रागुक्तास्तनीचरिपुवक्रहीनभाइत्यादिनिर्बलस्थानेषु चेन्नस्यात् ॥ ६४ ॥ अथदुत्थोत्थदिवीरयोगमाह ॥ वीर्योनिताविति । यदालग्नाधीशकार्याधीशौवीर्योनितौ । अस्तनीचरिपुवक्रहीनभाइत्याद्युक्तरीत्यानिर्बलौस्यातां । तयोर्लग्नाधीशकार्याधीशयोर्मध्येकश्चिदेकस्तृतीयेनग्रहेणस्वर्क्षादिगेनस्वगृहोच्चस्वहद्दादिगतेनसहयुनक्तिमुथशिलंकरोति । तदान्यसाहाय्यतस्तृतीयोयःकश्चित्सहायभूतस्तत्सकाशात्कार्यंसंतः अतिशिष्टाउशंतिवांछंति । अथवायदान्यौयौकौचिद्द्वौग्रहौबलिनौस्वग्रहोच्चादिगौसंतौल

वीर्योनितौकार्यविलग्ननाथौस्वर्क्षादिगेनान्यतरोयुनक्ति ॥ अन्यौयदाद्वौबलिनौतदान्यसाहा
य्यतःकार्यमुशंतिसंतः ॥ ६५ ॥ बलीराश्यंतगोन्यर्क्षगामीदीप्तांशकैर्महः ॥ दत्तेऽन्यस्मैका
र्यकरस्तंबीरोलग्नकार्यपोः ॥ ६६ ॥ लग्नेऽथकेंद्रेनिकटेपिवास्यविलग्नदर्शीस्वगृहोच्चहद्दे ॥
मुसल्लहेस्वेनिजहद्दगोवाबलीग्रहोमध्यगतिस्त्वशीघ्रः ॥ ६७ ॥

ग्नाधीशकार्याधीशयोर्मध्येकेनाचिदेकेनसहयुंक्तः मुथशिलंकुरुतस्तदाप्यन्यसाहाय्यतःकार्यमुशंतिसंतइति ॥ ६५ ॥ अथतंबीरयोगस्यलक्षणमाह । बलीति । यदालग्नकार्यपोःलग्नाधीशकार्याधीशयोः परस्परंमुथशिलयोगोनभवेत्तदाऽनयोर्मध्येकश्चनबलीग्रहःराश्यंतगःस्वाक्रांतराश्यंतिमांश २९ वर्त्तीसन् यदान्यर्क्षगामी अग्रिमराशिगमनकामःस्वदीप्तांशकैरन्यस्मैअग्रिमराशिविद्यमानायग्रहायमहस्तेजोदत्ते सतंबीरयोगः । अग्रिमराशिगतोग्रहश्चेत्स्वगृहादिबलयुक्तस्तदायंयोगः कार्यकरोऽभीष्टकार्यकर्तास्यात् ॥ ६६ ॥ अथकुत्थलक्षणमाह ॥ अत्रकुत्थशब्देनयवनभाषयाबलीग्रहउच्यते त

त्रबलमनेकप्रकारंतत्रकांश्चित्प्रकारान्प्रथमश्लोकेनाह । लग्नइति । अत्रग्रहोबलीत्यन्वयः । तत्रापिसर्वापेक्षयालग्नस्थोबली । तदभावेकेंद्रस्थश्चतुर्थसप्तमदशमस्थानेषुबली । परंतुलग्नस्थापेक्षयान्यूनबलः । तदभावेऽस्यकेंद्रस्यनिकटेपणफरेद्वितीयपंचमैकादशस्थानेषुबली । केंद्रस्यापेक्षयान्यूनबलः। तदभावे योग्रहोविलग्नदर्शीविलग्नंपश्यतीतिविलग्नदर्शी तृतीयनवमस्थोबलवान्भवति यद्वानिकटोपिवाऽस्यविलग्नदर्शीतिविशेषणविशेष्यभावः । अस्यकेंद्रस्यनिकटेपणफरेआपोक्लिमेचस्थितःसन्विलग्नदर्शीतृतीयपंचमनवमैकादशस्थः सबलवानित्यर्थः । अन्येषुषडष्टद्वादशवर्जितपणफरापोक्लिमानांनिकटपदेनसंग्रहः षडादिष्वपिगणितागतदृष्टौसोऽपिकथंचिद्बलीत्यर्थइत्याहुः।तथायोग्रहः स्वगृहेस्वोच्चेस्वद्रेष्काणेस्वमुसल्लहेस्वनवांशेस्वहद्दायांवावर्त्तमानोबली।तथामध्यगतिःनंदाक्षाभुजगारवेरित्याद्युक्तमध्यगातितुल्यःस्पष्टगतिर्ग्रहोबलवान्भवति । तथाअशीघ्रोनशीघ्रोऽशीघ्रोमध्यगत्यपेक्षयाऽल्पगतिर्ग्रहोबली ॥ ६७॥

कृतोदयोमार्गगतिःशुभेनयुतेक्षितःक्रूरखगस्यदृष्ट्या ॥ क्षुताख्ययानाधिगतोनयुक्तःक्रूरेणसायंचासितेंदुभौमाः ॥ ६८ ॥
यदोदयंतेपररात्रिभागेजीवार्कजावह्निनराःसवीर्याः ॥ अन्येनिशीनस्यनवैकभागेस्थिताःस्थिरर्क्षेचबलेनयुक्ताः ॥ ६९ ॥

अथान्यान्प्रकारानाह । कृतोदयइति । योग्रहःकृतोदयःउदितःसबली । तथामार्गगतिर्मार्गीग्रहोबली । तथाशुभेनशुभग्रहेणयुतःईक्षितोवासबली तथाक्रूरखगस्यपापग्रहस्यक्षुताख्ययाचतुर्थदशमसप्तमैकराशिदृष्ट्यानाधिगतःनदृष्टःसबली । तथाक्रूरेणनयुक्तःपापग्रहेणयुक्तोनभवतिसबली । एवंसामान्यतोग्रहबलमुक्त्वाइदानींसमयबलमाह । सायंचासितेंदुभौमाइति । इदमाग्रिमश्लोकेनसंबध्यते ॥ ६८ ॥ अथान्यत्प्रकारमाह । यदेति । सितेंदुभौमाः शुक्रचंद्रभौमाः सायंसंध्याकालेयदोदयंतेतदाबलिनः । जीवार्कजौगुरुशनीअपररात्रिभागेअर्धरात्रादुपरिभागेबलिनौ । तथानराःपुरुषग्रहाःसूर्यभौमगुर

योऽह्निदिवसेबलिनः । अन्येग्रहाःचंद्रबुधशुक्रशनयोनिशिरात्रौबलिष्ठाः । तथा । इनस्यसूर्यस्यनैकभागस्थिताः सूर्योयद्राशिनवांशेतस्मिन्नेवनवांशेयदिग्रहानस्युस्तदापिबलिनोभवंति । तस्मादन्येनिशीनस्यनवैकभागेस्थिताइतिपाठःसाधीयान् । अन्येनिशीनस्यतथैकभागइत्यपिपाठः । उक्तंचसमरसिंहे। सूर्यस्यनैकभागेस्थिरराशौवातदाचतेबलिनः इत्यत्रसूर्यस्यचैकभागेइतिपाठंधृत्वाएकभागेएकराशिनवांशेइतिव्याख्यानंकुर्वंतितन्न अस्तमितस्याप्येवंसंभवात् । नचास्तमितःक्वचिद्ग्रंथेबलीश्रूयते । प्रत्युतअस्मिन्नेवग्रंथेनिर्बलःश्रूयते । तस्मात्सूर्यस्यनैकभागइतियुक्तःपाठः । तथास्थिरर्क्षेचवृषसिंहवृश्चिककुंभराशिस्थाःग्रहाःबलेनयुक्ताःबलिष्ठाज्ञेयाः ॥ ६९ ॥ अथान्यान्प्रकारानाह । स्त्रियइति । स्त्रियःस्त्रीग्रहाश्चतुर्थाच्चतुर्थभावमारभ्यभषट्कगाःषड्राशिगताः

स्त्रियश्चतुर्थात्पुरुषावियद्भाद्भषट्कगाओजभगाःपुमांसः ॥ समेपरेस्युर्बलिनोविमृश्यविशेषमेतेषुफलंनिगद्यम् ॥ ७० ॥
लग्नात्षष्ठाष्टमेंत्येऽनृजुररिगृहगोनीचगोवक्रगामीक्रूरैर्युक्तोऽस्तगोवायदिचमुथशिलीक्रूरनीचारिभस्थैः ॥ क्षुद्दृष्ट्या
क्रूरदृष्टोव्ययरिपुमृतिगैरित्थशालंविधित्सुःकुर्वन्वानिर्बलोयंस्वगृहनगभगोराहुपुच्छास्यवर्ती ॥ ७१ ॥

बलिनःस्युः । चतुर्थाद्यावन्नवमांतम् तावन्मध्येवर्त्तमानाबलिनःस्युरित्यर्थः । पुरुषाःपुरुषग्रहाः वियद्भावाद्दशमभावमारभ्यषड्राशिगताःबलिनःस्युः । दशमाद्यावत्तृतीयंतावन्मध्येवर्तमानाबलिनःस्युरित्यर्थः । तथाओजभगाविषमराशिस्थाःपुमांसःपुरुषग्रहाबलिष्ठाः । अपरेस्त्रीग्रहाःसमेसमराशौबलिनःस्युः । एतेषुपूर्वोक्तेष्वनेकेषुबलभेदेषुविशेषंशुभाधिकाररूपंविमृश्यविचार्यफलंशुभंनिगद्यंवक्तव्यम् ॥ ७० ॥ अथदुरप्फलक्षणमाह ॥ अत्रयवनभाषयादुरप्फशब्देननैर्बल्यमुच्यते । तच्चानेकप्रकारम् । तत्रकियतः प्रकारान्प्रथमश्लोकेनाह । लग्नादिति । अत्रनिर्बलोयमित्यर्थः । लग्नाद्वर्षलग्नान्मासादि

नप्रश्नलग्नाद्वायः कश्चिद्ग्रहःषष्ठेस्थानेऽथवाऽष्टमेऽथवांत्येद्वादशेवर्त्तमानः सन्निर्बलोभवति तथानृजुर्वक्रगतिग्रहोनिर्बलः। तथाअरिगृहगःशत्रुराशिस्थो निर्बलः। तथानीचगःनीचराशिगतःनिर्बलः। तथावक्रगामीवक्राभिलाषीग्रहोनिर्बलः तथाक्रूरैःपापग्रहैर्युक्तोग्रहोनिर्बलः। तथाऽस्तगःअस्तंगतोग्रहोनिर्बलः। तथायदिक्रूरनीचारीभस्थैःमुथशिली यदिकश्चिद्ग्रहःक्रूरग्रहेणनीचराशिगतेनशत्रुराशिगतेनवाग्रहेणमुथशिलीमुथशिलंकरोतिसनिर्बलः। तथाक्रूरेणक्षुद्रदृष्टयाचतुर्थदशमसप्तमैकस्थानगतदृष्टयादृष्टश्चेन्निर्बलः तथाव्ययरिपुमृतिगैर्द्वादशषष्ठाष्टमस्थानास्थितैर्ग्रहैःसहेत्थशालंविधित्सुःकर्तुमिच्छति। अथवाकुर्वन्मुथशिलंकरोतिसनिर्बलः। तथास्वगृहनगभगःस्वगृहात् ग्रहस्ययद्गृहयथादेशोभौमस्यतस्मान्नगभगः सप्तमंयत्स्थानंतत्रगतोग्रहोनिर्बलः

अनीक्षमाणस्तनुमस्तभागस्थितःस्वभोच्चादिपदैश्चशून्यः ॥ क्रूरेसराफीनसवीर्ययुक्तःकार्यंविधातुंनविभुर्यतोसौ ॥ ७२ ॥
चंद्रःसूर्याद्द्वादशेवृश्चिकाद्येखंडेनेष्टोंत्येतुलायांविशेषात् ॥ राशीशेनादृष्टमूर्तिर्नसर्वैर्दृष्टोज्ञेयःशून्यमार्गापदोनः ॥ ७३ ॥

तद्यथाग्रहाधिष्ठितोराशिःसचेत्ग्रहस्यस्वगृहात्सप्तमोभवतितदानिर्बलइत्यर्थः। तथाराहुपुच्छास्यवर्त्तीराहोःपुच्छंराहुभुक्तांशाआस्यंमुखंराहुभोग्यांशाः तत्रतिष्ठतियोग्रहःसनिर्बलः॥ ७१ ॥ अथान्यानशुभप्रकारानाह॥ अनीक्षमाणइति। योग्रहस्तनुंलग्नमनीक्षमाणोनेक्षतेसनिर्बलः। तथाअस्तभागस्थितःसूर्योयद्राशिनवांशोऽस्तितस्मात्सप्तमोयोनवांशः तत्रास्थितोग्रहोनिर्बलः। उक्तंच समरसिंहेन। सूर्यास्तभागसंस्थइतितथायोग्रहःस्वभोच्चादिपदैः स्वगृहस्वोच्चस्वहद्दास्वद्रेक्काणस्वनवांशाख्यैःपदैरधिकारैःशून्योरहितःसनिर्बलः। तथायोग्रहःक्रूरेसराफीपापग्रहेणसहईसराफंयोगंकरोतिसग्रहोवीर्ययुक्तोनभवति। यतोसौग्रहःकार्यमनोभिलषितंविधातुंकर्तुंनाविभुः नसमर्थोभवति॥ ७२ ॥ एवंसर्वेषांग्रहाणांसामान्यतःदुरप्फमुक्त्वाइदानींचंद्रस्याऽत्यंतदुरप्फविशेषमाह॥ चंद्रइति॥ सूर्यात्सूर्याधिष्ठितराशेःसकाशात्द्वादशेस्थानेयदिचंद्रोभवतिसनिर्बलः। तथावृश्चिकाद्येखंडेपूर्वार्द्धेनेष्टः अशुभफलदःनिर्ब

लः । तथातुलायाःतुलाराशेःअंत्येउत्तरार्द्धेविशेषान्नेष्टःनिर्बलः । तथाराशीशेनचंद्रोयस्मिन्राशावस्ति तद्राशीश्वरेण अदृष्टमूर्तिर्नदृष्टस्तथासर्वैर्ग्रहैर्नदृष्टः
सनिर्बलःतथाशून्यमार्गः प्रागुक्तलक्षणलक्षितशून्यमार्गगश्चेच्चंद्रोभवतितदापादोनोनिर्बलोज्ञेयः ॥ ७३ ॥ अथान्यदुरप्फंचंद्रस्याह ॥ क्षीणइति ॥ चं
द्रइत्यनुवर्त्तते । क्षीणः अर्द्धोनःकृष्णाष्टमीमारभ्यशुक्लाष्टमीपर्यंतमिति । यावत्कृष्णैकादशीमारभ्यदर्शांतपर्यंतंक्षीणइतिकेचित् । तथाभांतेराशेरंतेराशिरं
तिमनवांशेवर्त्तमानःसन् नोशुभोदुष्टफलदःस्यात् निर्बलइत्यर्थः । एवममुनाप्रकारेणचंद्रोजन्मकालेतथापृच्छायांप्रश्नलग्नेविचिंत्यःवाशुक्लेशुक्लपक्षेभौमः
कृष्णपक्षेऽर्कसूनुः शनैश्वरः एतौक्षुद्दृष्ट्याचतुर्थदशमसप्तमैकस्थानदृष्ट्याचेदिंदुंवीक्षेतेपश्यतःतदासौचंद्रःनोशुभःशुभफलदोनभवति ॥ ७४ ॥ अथशु

क्षीणोभांतेनाशुभोजन्मकालेपृच्छायांवाचंद्रएवंविचिंत्यः॥शुक्लेभौमःकृष्णपक्षेर्कसूनुःक्षुद्दृष्ट्येंदुंवीक्षतेनोशुभोऽसौ॥७४॥शुक्लेदिवानृगृ
हगोर्कसुतःशशांकंकृष्णेकुजोनिशिसमर्क्षगतःप्रपशेत्॥दोषाल्पतांवितनुतेपरथाबहुत्वंप्रश्नेथवाजनुषिबुद्धिमतोहनीयम्॥७५॥इतिषो
डशयोगाः॥नंद९त्रि३षट्६लग्न१भवर्क्ष११पुत्र५व्यया१२इनाद्धर्षपदंस्वभोच्चम्॥त्रिभंत्रिभंलग्नभतःक्रमेणस्त्रीणांनृणांरात्रिदिनेचतेषु७६

भस्यापिचंद्रस्यकेनचिद्योगविशेषेणदोषाल्पतामाह । शुक्लइति ॥ शुक्लेशुक्लपक्षेदिवादिवसेनृगृहगःपुरुषराशयोमेषमिथुनसिंहादयस्तेषुगतोऽर्कसुतःशनि
र्यदिशशांकंचंद्रंपश्येत्तदादुरप्फदोषस्याल्पतांन्यूनत्वंवितनुते । अपरथाअन्यथा यद्यर्कसुतोनपश्येत्तदादुरप्फदोषस्यबहुत्वंबाहुल्यंवितनुते । तथाकृष्णे कृ
ष्णपक्षेनिशिरात्रौसमर्क्षगतःसमराशयोवृषकर्ककन्यादयस्तेषुगतः कुजोयदिचंद्रंप्रपश्येत्तदाल्पतांदुरप्फदोषस्यन्यूनत्वंवितनुतेयदिभौमानेप्रपश्येत्तदादो
षबहुत्वंवितनुते । सर्वमिदंप्रश्नेप्रश्नलग्नेऽथवाजनुषिजन्मलग्नेबुद्धिमताऊहनीयंविचार्यम् । अर्थाद्वर्षलग्नादिष्वपिविचार्यमिति ॥ एवंषोडशयोगाः समाप्ताः
॥ ७५ ॥ अथसर्वग्रहाणांचत्वारिहर्षस्थानान्याह ॥ नंदत्रिषडिति ॥ तत्रप्रथमंहर्षस्थानमुच्यते ॥ इनात्सूर्यमारभ्यसर्वेषांग्रहाणांनंदइत्यादिहर्षस्थानानि

क्रमेणभवंति लग्नादितिसंबंधः ॥ तद्यथा ॥ लग्नान्नवमस्थःसूर्योहर्षितः । चंद्रस्तृतीयस्थः । भौमःषष्ठस्थः । लग्नस्थोबुधः । गुरुरेकादशस्थः । शुक्रःपंचमस्थः । शनिर्व्ययस्थोहर्षदइत्यर्थः । अथद्वितीयंहर्षस्थानमुच्यते । स्वभोच्चमिति । यदाग्रहःस्वगृहेभवतिअथवास्वोच्चेभवतितदाहर्षितोज्ञेयः । स्वगृहे यद्बलंतदेवस्वोच्चेउभयत्रापिपंचविंशोपकाबलंनतुद्विगुणम् । अथतृतीयहर्षस्थानमुच्यते ॥ त्रिभमिति । लग्नभतोलग्नराशेः सकाशात् त्रिभंत्रिभंराशित्रयंराशित्रयंक्रमेणस्त्रीणांस्त्रीग्रहाणांनृणांपुरुषग्रहाणांहर्षपदंभवति ॥ अयमर्थः ॥ लग्नाद्वितीयतृतीयराशिषुवर्तमानाःस्त्रीग्रहाःहर्षिताः । ततस्त्रिषुराशिषु चतुर्थपंचमषष्ठस्थानेषुवर्तमानाःपुरुषग्रहाःहर्षिताः । पुनरपि सप्तमाष्टमनवमस्थानेषुस्त्रीग्रहाहर्षिताः । पुनर्दशमैकादशद्वादशस्थानेषुपुरुषग्रहाहर्षिताः । अथचतुर्थहर्षस्थानमुच्यते । रात्रीति । तेषांस्त्रीपुरुषग्रहाणांरात्रिदिनेरात्रिदिवसयोर्हर्षदत्वम्।अयमर्थः । रात्रौवर्षप्रवेशेस्त्रीग्रहाणांहर्षदत्वम् । दिवावर्षप्रवेशेपुरुषग्रहाणांहर्षदत्वम् । तेषुचतुर्षुस्थानेषुस्थिताग्रहाःबलिनोभवंति । इहताजिकेचंद्रशनिशुक्रबुधानार्यःस्त्रीग्रहाः । रविभौमगुरवःपुरुषग्रहाः । अत्र नपुंसकानसंति । अत्रविंशति २० विंशोपकाःपरमबलम् । तत्रचत्वारिहर्षस्थानानिइतिकारणाच्चतुर्भिर्भक्तंलब्धाः पंचविंशोपकाःएवंचतुर्षुस्थानपदेषुप्रत्येकंपंचविंशोपकाःबलंतेस्थाप्याः । अस्योदाहरणम् । सूर्यादिग्रहाःलग्नान्नंदइत्यादिस्थानेषुनसंति । अतःप्रथमंहर्षपदंनप्राप्तम् । अत्रगुरुःस्वगृहेशनिःस्वोच्चेऽस्तिअतोद्वितीयंहर्षपदंप्राप्तम्तत्रबलंपंचविंशोपकाः । लग्नात्सप्तमाष्टमनवमस्थाः स्त्रीग्रहाःशनिशुक्रबुधाःसंति दशमस्थानेपुरुषग्रहःसूर्यस्तिष्ठति । अतस्तेषांतृतीयंहर्षपदंप्राप्तम् । अत्रापिबलं पंचविंशोपकाः । अत्रदिवावर्षप्रवेशःअतःपुरुषग्रहाणांरविभौमगुरूणांचतुर्थहर्षपदंप्राप्तम् । अत्रापि बलंपंचविंशोपकाः एवं सर्वेषांग्रहाणांहर्षस्थानानितेषुप्रत्येकंबलानितदैक्यानिलिख्यंते ॥ ७६ ॥

	र	चं	मं	बु	गु	शु	श
स्थान.	०	०	०	०	०	०	०
उ.स्व	०	०	०	०	५	०	५
त्रि.	५	०	०	५	०	५	५
दि.	५	०	५	०	५	०	०
योगः	१०	०	५	५	१०	५	१०

॥ ७७ ॥ ॥ इतिश्रीदिवाकरदैवज्ञात्मजविश्वनाथदैवज्ञविरचितेनीलकंठज्योतिर्वित्कृतसंज्ञातंत्रेषोडशयोगाध्यायःसव्याख्योदाहृतिःसमाप्तः ॥

श्रीगर्गान्वयभूषणंगणितविच्चिंतामणिस्तत्सुतोऽनंतोनंतमतिर्व्यधात्खलमतध्वस्त्यैजनुःपद्धतिम् ॥ तत्सूनुःखलुनीलकंठवि
बुधोविद्वच्छिवातुष्टयायोगान्षोडशहर्षभानिचतथासंज्ञाविवेकेऽभ्यधात् ॥ ७७ ॥ इति संज्ञातन्त्रे षोडशयोगाध्यायः ॥
पुण्यं १ गुरु २ ज्ञान ३ यशो ४ थमित्रं ५ माहात्म्य ६ माशाच ७ समर्थताच ८ ॥ भ्राता ९ ततोगौरव १०राज ११
तात १२ माता १३ सुतो १४जीवित १५ मंबु१६कर्म १७ ॥ १ ॥ माद्यंच १८ मन्मथ १९कलि२० परतःक्षमोक्तं २१
शास्त्रं २२ सबंधुसहमं२३त्वथबंदकंच२४॥मृत्योश्चसद्म २५ परदेश२६धना२७न्यदारा२८स्यादन्यकर्म२९सवणिक्च ३०
त्वथकार्यसिद्धिः३१ ॥ २ ॥ उद्वाह३२ सूति३३संतापाः३४श्रद्धा३५प्रीति३६र्बलं३७तनुः ३८ ॥
जाड्य ३९ व्यापारसहमे ४० पानीयपतनं४१रिपुः ४२ ॥ ३ ॥ शौर्यो ४३ पाय४४दरिद्रत्वं ४५
गुरुतां ४६ बुपथाभिधं ४७॥बंधनं४८दुहिता४९श्वश्व५०पंचाशत्सहमानिहि ॥४॥ सूर्योनचंद्रान्वि
तमह्निलग्नंवीन्द्वर्कयुक्तंनिशिपुण्यसंज्ञम्॥शोध्यर्क्षशुद्ध्याश्रयभांतरालेलग्नंनचेत्सैकभमेतदुक्तम्॥५

शुद्धाः ग्रहाः

र	चं	मं	बु	गु	शु	श	ल
९	५	८	८	८	७	६	०
७	२२	१४	१२	२९	२४	६	१८
२०	५	३२	१६	३५	३१	४६	३
६	४७	३६	८	१३	४८	५४	५४

अथसहमानयनमाह ॥ तत्रादौचतुर्भिःश्लोकैः पंचाशत्सहमान्याह ॥ पुण्यमितिस्पष्टार्थः ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ ॥ ४ ॥

अथपुण्यसहमसाधनमाह ॥ सूर्योनेति॥ अह्निदिवसेवर्षप्रवेशश्चेत्तदाचंद्रमध्येरविः शोध्यः । निशिरात्रौचेत्तदासूर्याच्चंद्रः शोध्यः। लग्नंयोज्यंराश्यादिपुण्यसं

ज्ञंसहमंभवेत् ॥ अथसर्वत्रसहमानयनेविशेषसंस्कारउच्यते ॥ शोध्यर्क्षेति ॥ शोध्यर्क्षशुद्ध्याश्रयभयोरंतरालेलग्नराशिश्चेन्नास्ति तदासहमेएकोराशीर्योज्यइति । तद्यथा । योग्रहःशोध्यते न्यूनःक्रियतेसशोध्यः । तस्यऋक्षंराशिःशोध्यग्रहराशेःसकाशादित्यर्थः । शुद्ध्याश्रयभंयावत् । तद्यथायस्मिन् ग्रहेशोध्योग्रहःशोध्यते सशुद्ध्याश्रयोग्रहः तस्यभं राशिः अनयोःशोध्यशोधकयोरंतरालेमध्येचेल्लग्नंनभवति तदोक्तंराश्यादिपुण्यसहमंसैकभमेकराशिसहितंकार्यम् । यदिशोध्यशोधकयोर्मध्येलग्नंभवति । तदैकराशिर्नयोज्यइत्यर्थतःसिद्धम् ॥ अशोध्यर्क्षशुद्ध्याश्रयेग्रहेइत्युपलक्षणंभावसहमेपिबोध्यम् । अग्रे उक्तमस्तिवित्तपमर्थभावादितिपुण्याद्गौममितिक्षेत्रग्रहऋक्षभादिभवनंएतेराशिपर्यायाल्लग्नमितियोजकोपलक्षकेज्ञेयं ॥ उदाह० ॥ सूर्यः

व्यत्यस्तमस्माद्गुरुविद्ययोस्तुसंसाधनंपुण्यवियुक्सुरेज्यः ॥ दिवाविलोमंनिशिपूर्ववत्तुयशोभिधंतत्सहमंवदंति ॥ ६ ॥

९।७।३०।६ चंद्रमध्ये ५।२२।९।४७ शोधितः शेषं । ८।१४।३९।४१ लग्नं १८।३।५४। युतंजातंपुण्यं ९।२।४३।३५ ॥ ५ ॥ अथगुरुविद्यायशःसहमानांसाधनमाह ॥ व्यत्यस्तमिति ॥ अस्मात्पुण्यसहमसाधनाद्व्यत्यस्तंविपरीतंगुरुविद्ययोःसहमयोस्तुसंसाधनंकार्यम् । तद्यथा दिवारविमध्येचंद्रःशोध्यः लग्नंयोज्यम् ॥ रात्रौवर्षप्रवेशश्चेत्तदाचंद्रमध्येरविःशोध्यःलग्नंयोज्यम् तेगुरुविद्यासहमेभवतः ॥ पुण्यसहमेनवियुक्ऊनःसुरेज्योगुरुःकार्यो दिवा । निशिरात्रौविलोमंविपरीतंपुण्यसहममध्येगुरुः शोध्यः । पूर्ववदितिलग्नयोगः ॥ शोध्यर्क्षेत्यादिसंस्कारश्चसर्वत्रसहमेकार्यः । तद्यशोभिधंयशःसहमंबुधावदंति ॥ उदाहरणम् रविमध्ये ९।७।३०।६ चंद्रः ५।२२।९।४७ शोधितःशेषम् ३।१५।२०।१९ लग्नयुतम् ४।३।२४।१३ सैकंजातंगुरुसहमम् ५।३।२४।१३ इदमेवविद्यासहमम् ५।३।२४।१३ पुण्यसहमम् ९।२।४३।३५ गुरुमध्ये ८।२९।३५।१३ शोधितेशेषम् ११।२६।५१।३८ लग्नयुतंयशःसहमम् ०।१४।

५५।३२ ॥ ६ ॥ अथमित्रसहमंसाधनमाह ॥ पुण्यसद्मेति ॥ दिवागुरुसद्मतःगुरुसहमतःपुण्यसद्मपुण्यसहमंत्यजेत् । निशिरात्रौव्यत्ययोविपरीतंपुण्य
सहममध्येगुरुसहमंशोधयेत् । ततःसितेनशुक्रेणान्वितंयुक्तंकार्यम् । अत्रलग्नयोगोनकार्यः । शुक्रयुक्तत्वात्तनुवत् उक्तरीतितःसैकताकार्या । सायथा ।
शोध्यर्क्षशुद्ध्याश्रयभांतरालेशुक्रोनचेदिति तत् बुधाः मित्रनामसहमंविदुः । उदाहरणम् । पुण्यसहमं ९।२।४३।३५ गुरुसहममध्ये ५।३।२४।१३ शो
धितेशेषं ८।०।४०।३८ शुक्रेण ७।२४।३१।४८ युतंसैकंजातंमित्रसहमम् ३।२५।१२।२६ ॥ ७ ॥ अथमाहात्म्याशासहमयोरानयनमाह ॥ पुण्यादि
ति । पुण्यसहमाद्भौमंशोधयेत्दिवाततःउक्तवल्लग्नयोगःसैकताचकार्या । नक्तंरात्रौअस्माद्विलोमंविपरीतंभौममध्येपुण्यसहमंशोध्यम् । तन्माहात्म्य

पुण्यसद्मगुरुसद्मतस्त्यजेद्व्यत्ययोनिशिसितान्वितंचतत् ॥ सैकतातनुवदुक्तरीतितोमित्रनामसहमंविदुर्बुधाः ॥ ७ ॥ पुण्या
द्भौमंशोधयेदुक्तवत्स्यान्माहात्म्यंतन्नक्तमस्माद्विलोमम् ॥ शुक्रंमंदादह्निनक्तंविलोममाशाख्यंस्यादुक्तवच्छेषमूह्यम् ॥ ८ ॥
सामर्थ्यमारात्तनुपंविशोध्यनक्तंविलोमंतनुपेकुजेतु ॥ जीवाद्विशुद्ध्येत्सततंपुरावद्भ्रातार्किहीनाद्गुरुतःसदोह्यः ॥ ९ ॥

सहमंस्यात् । अथाह्निदिवसेमंदाच्छनिमध्येशुक्रंविशोधयेत् । नक्तंरात्रौविलोमम् । शुक्रमध्येशनिःशोध्यः । शेषंलग्नयोगाद्युक्तवदूह्यंउक्तरीत्याज्ञेयम् ।
तदाशासहममिच्छासहमंस्यात् । उदाहरणम् । पुण्यसहममध्ये ९।२।४३।३५ भौमे ८।१४।३२।३६ शोधितेशेषम् ०।१८।१०।५९ लग्नयुतंसैकंजातंमा
हात्म्यसहमम् २।६।१४।५३ शनिमध्ये ६।६।४६।५४ शुक्रे ७।२४।३१।४८ शोधितेशेषम् १०।१२।१५।६ लग्नयुतंजातंआशासहमम् ११।०।१९।०
॥ ८ ॥ अथसामर्थ्यभ्रातृसहमयोरानयनमाह ॥ सामर्थ्यमिति । आराद्भौमात्तनुपंलग्नस्वामिनंविशोध्यदिवसेनक्तंरात्रौलग्नस्वामिमध्येभौमंविशोधयेत् ल
ग्नयोगः सैकताचपूर्ववत्तत्सामर्थ्यसहमंस्यात् । लग्नस्वामीचेद्भौमस्तदाकिंकार्यमत आह । तनुपेइति । लग्नस्वामिनिभौमेसतिजीवाद्विशुद्ध्येत् सततंदि

वारात्रौचतत्सामर्थ्यसहमंस्यात् । अथसदाहोरात्रमार्किहीनात्शनिरहिताद्गुरुतःपुरावत्प्राक्संस्कारसहितात्भ्राताभ्रातृसहमंस्यात् । उदाहरणम् । भौमात्तनुपंविशोध्यइत्युक्तं । अत्रलग्नस्वामीभौमोस्ति । अतः कारणात्गुरुमध्ये ८।२९।३५।१३ भौमे ८।१४।३२।३६ शोधितेशेषम् ०।१५।२।३७ लग्नयुतंसैकंजातंसामर्थ्यसहमम् २।३।६।३१ गुरुमध्ये ८।२९।३५।१३ शनौ ६।६।४६।५४ शोधितेशेषम् २।२२।४८।१९ लग्नयुतंसैकंजातंभ्रातृसहमं ४।१०।५२।१३ ॥ ९ ॥ अथगौरवराजतातसहमानयनमाह । दिनइति । दिनेदिवसेगुरुमध्ये चंद्रःशोध्यःरविर्योज्यः । नक्तंरात्रौगुरुमध्येरविःशोध्यश्चंद्रयोगः कार्यःउक्तयारीत्यासैकताचकार्यातत्गौरवसहमंभवतितद्यथाशोध्यर्क्षशुद्ध्याश्रयभांतरालेक्रमेणदिवारात्रौसूर्यचंद्रौनचेत्तदासैकताकार्येत्यर्थः ।

दिनेगुरोश्चंद्रमपास्यनक्तंरविक्रमादर्कविधूचदेयौ ॥ रीत्योक्तयागौरवमर्कमार्कैरपास्यवामंनिशिराजतातौ ॥ १०॥ मातें
दुतोपास्यसितंविलोमंनक्तसुतोऽहर्निशमिंदुमीज्यात् ॥ स्याज्जीविताख्यंगुरुमार्कितोन्हिवामंनिशीदंसममंबयांबु ॥ ११॥

दिनेवर्षप्रवेशेआर्केःशनिमध्येअर्कंसूर्यंविशोध्यनिशिरात्रौवामंविपरीतंसूर्यमध्येशनिमपास्यलग्नयोगःसैकताचकार्याराजतातसहमेभवतः । उदाह० । गुरुमध्ये ८।२९।३५।१३ चंद्रे ५।२२।९।४७ शोधितेशेषं ३।७।२५।२६ रविणा ९।७।३०।६ युतंसैकंजातंगौरवसहमम् १।१४।५५।३२ शनिमध्ये ६।६।४६।५४ सूर्येशोधिते ९।७।३०।६ शेषं ८।१९।१८।४८ लग्नयुतंजातंराजसहमं ९।७।२२।४२ तातसहमंच ९।७।२२।४२ ॥ १० ॥ अथमातृपुत्रजीवितांबुसहमानामानयनमाह ॥ मातेति ॥ दिवसेइंदुतश्चंद्रमध्येसितंशुक्रमपास्यसंशोध्यविलोमंनक्तंरात्रौशुक्रमध्येचंद्रःशोध्यःलग्नयोगःसैकताचकार्यातन्मातृसहमंस्यात् । अहर्निशंदिवारात्रौवर्षप्रवेशेसति गुरुमध्येचंद्रःशोध्यःलग्नयोगःसैकताचकार्यातत्पुत्रसहमंस्यात् ॥ अथान्हिदिवसेशनिमध्येगुरुः शोध्यः इदं

निशिवामंगुरुमध्येशनिःशोध्यःलग्नयोगःसैकताचकार्यातज्जीविताख्यंसहमंस्यात् ॥ अंबयासमंचमातुःसहमतुल्यंअंबुसहमम् ॥ उदाहरणं ॥ चंद्रमध्ये ५।२२।९।४७ शुक्रेशोधिते ७।२४।३१।४८ शेषम् ९।२७।३७।५९ लग्नयुतंजातंमातृसहमं १०।१५।४१।५३ गुरुमध्येचंद्रेशोधितेशेषं ३।७।२५।२६ लग्नयुतंसैकंजातंपुत्रसहमं ४।२५।२९।२० शनिमध्येगुरौशोधितेशेषं ९।७।११।४१ लग्नयुतंजातंजीविताख्यंसहमम् ९।२५।१५।३५ मातुःसहममेवांबुसहमम् १०।१५।४१।५३॥११॥अथकर्मरोगमन्मथसहमानामानयनमाह ॥ कर्मज्ञमिति ॥ दिवाभौममध्येबुधःशोध्यःनिशिरात्रौवामंबुधमध्येभौमःलग्नयोगः शोध्यःसैकताचकार्यातत्कर्मसहमंस्यात् । सदैवदिवारात्रौचतनुतःलग्नमध्येचंद्रःशोध्यःलग्नयोगःसैकताचकार्यातद्रोगसहमंस्यात् । दिवसेचंद्रमध्येलग्नस्वामीशोध्यःवामंनिशिलग्नस्वामिमध्येचंद्रःशोध्यःलग्नयोगःसैकताचकार्या तन्मन्मथोमदनस्तस्यसहमंस्यात् । इंदुंतनुपंलग्नस्वामीचंद्रश्चेत्तदाऽहोरात्रं अर्काल्लग्नस्वामीचंद्रः शोध्यः लग्नयोगः सैकताचकार्यामन्मथसहमंस्यात् ॥ उदाहरणं ॥ भौममध्येबुधेशोधितेशेषं ०।२।१६।२८ लग्नयुतंसैकंजातंकर्मसहमम् १।२०।२०।२२ लग्नमध्येचंद्रेशोधितेशेषं ६।२५।५४।७ लग्नयुतंजातंरोगसहमम् ७।१३।५८।१ चंद्रमध्येलग्नस्वामिनिभौमेशोधितेशेषं ९।७।३७।११ लग्नयुतंजातंमदनसहमं ९।२५।४१।५ ॥ १२ ॥ अथकलिक्षमाशास्त्रसहमानामानयनमाह ॥ कलिक्षमइति ॥ दिवागुरुमध्येभौमः शोध्यः पूर्वरीत्येतिलग्नयोगः सैकताचकार्यातत्कलिसहमंक्षमासहमंचभवतः ॥ दिनेगुरुमध्येशनिःशोध्यः रात्रौशनिमध्येगुरुः शोध्यः ज्ञस्ययुतिःबुधयोगःकार्यः

कर्मज्ञमारान्निशिवाममुक्तंरोगाख्यमिंदुंतनुतःसदैव ॥ स्यान्मन्मथोलग्नपमिंदुतोऽन्हिवामंनिशींदुंतनुपंसदार्कात् ॥ १२ ॥
कलिक्षमेस्तोगुरुतोविशुद्धेकुजेविलोमंनिशिपूर्वरीत्या ॥ शास्त्रंदिनेसौरिमपास्यजीवाद्वामंनिशिज्ञस्ययुतिःपुरावत् ॥ १३ ॥

पुरावदितिशोध्यर्क्षशुद्ध्याश्रयांतरालेबुधोनचेत्तदासैकताचकार्या । तच्छास्त्रसहमंस्यात् ॥ उदाहरणं ॥ गुरुमध्येभौमेशोधितेशेषम् ०|१५|२|३७ लग्नयुतंसैकंजातंकलिसहमम् २|३|६|३१ क्षमासहमंच २|३|६|३१ गुरुमध्येशनौशोधितेशेषं २|२२|४८|१९ बुधयुतंजातंशास्त्रसहमम् ११|५|४|२७ ॥ १३ ॥ अथबंधुबंदकमृत्युसहमानामानयनमाह ॥ दिवानिशमिति ॥ दिवारात्रौवर्षप्रवेशेसतिबुधमध्येचंद्रःशोध्यःलग्नयोगः सैकताचकार्या ॥ तद्बंधुसहमंस्यात् ॥ निशिवर्षप्रवेशश्चेदेतद्बंधुसहमंबंदकसहमंस्यात् ॥ दिवावामंविपरीतंचंद्रमध्येबुधःशोध्यःलग्नयोगः सैकताचकार्यातदाबंदकंस्यात् ॥ दिवारात्रौवर्षप्रवेशेसति अष्टमर्क्षात्अष्टमभावमध्येचंद्रः शोध्यः शनिर्योज्यः उक्तवत्सैकताचकार्यामृतिसहमंस्यात् ॥ उदाहरणम् बुधमध्येचंद्रे

दिवानिशंज्ञाच्छशिनंविशोध्यबंध्वाख्यमेतान्निशिबंदकंस्यात् ॥ वामंदिवैतन्मृतिरष्टमर्क्षादिंदुंविशोध्योक्तवदार्कियोगात् ॥१४॥
देशांतराख्यंनवमाद्विशोध्यधर्मेश्वरंसंततमुक्तवत्स्यात् ॥ अहर्निशंवित्तपमर्थभावाद्विशोध्यपूर्वोक्तवदर्थसद्म ॥ १५ ॥

शोधितेशेषम् २|२०|६|२१ लग्नयुतंसैकंजातंबंधुसहमं ४|८|१०|१५ चंद्रमध्येबुधेशोधितेशेषं ९|९|५३|३९ लग्नयुतंजातंबंदकसहमं ९|२७|५७|३३ अष्टमभावमध्ये ७|१३|४९|३० चंद्रेशोधितेशेषं १|२१|३९|४३| शनियुतंजातंमृत्युसहमं ७|२८|२६|३७ ॥ १४ ॥ अथदेशांतरार्थसहमयोरानयनमाह ॥ देशांतरेति ॥ सततंदिवारात्रौवर्षप्रवेशेसतिनवमान्नवमभावमध्येधर्मेश्वरंनवमभावस्वामिनंविशोध्यउक्तवल्लग्नयोगः सैकताचकार्यातदेशांतरसहमंस्यात् । अहर्निशंदिवारात्रौवर्षप्रवेशेसति अर्थभावाद्धनभावाद्वित्तपंधनस्वामिनंविशोध्यपूर्वोक्तवल्लग्नयोगःसैकताचकार्या अर्थसहमंस्यात् ॥ उदाहरणं । नवमभावमध्ये ८|९|२६|३८ नवमभावस्वामिनंगुरुं ८|२९|३५|१३ विशोध्यशेषं ११|९|५१|२५ लग्नयुतंजातंदेशांतरसहमं ११|२७|५५|१९

धनभावमध्ये १।१३।४९।३० धनभावस्वामिनंशुक्रंविशोध्यशेषं ५।१९।१७।४२ लग्नयुतंजातंद्रव्यसहमं ६।७।२१।३६ ॥ १५ ॥. अथपरदारान्यकर्मवणिक्सहमानामानयनमाह । सितादपास्यार्कमिति । सदाहोरात्रंशुक्रमध्यसूर्यः शोध्यः प्राग्वदितिलग्नयोगःसैकताचकार्या ॥ अन्यदाराह्वयंसहमंस्यात् ॥ अथदिवसेचंद्रमध्येशनिंविशोध्यवामंनिशायांशनिमध्येचंद्रः विशोध्यःलग्नयोगःसैकता चकार्या अन्यकर्मसहमंस्यात् ॥ शश्वद्दिवारात्रौदिनेबंदकसहममित्युक्तयारीत्यासाध्यं तद्वणिक्सहमंस्यात् तद्यथादिवारात्रौवर्षप्रवेशेसतिचंद्रमध्येबुधः शोध्यः लग्नयोगःसैकताचकार्यावणिक्सहमंस्यात् ॥ उदाहरणं ॥ शुक्रमध्येसूर्येशोधितेशेषं १०।१७।१।४२ लग्नयुतंजातंपरस्त्रीसहमं ११।५।५।३६ चंद्रमध्येशनौशोधितेशेषं ११।१५।२२।५३

सितादपास्यार्कमथान्यदाराह्वयंसदाप्राग्वदथान्यकर्म ॥ चंद्राच्छनिंवाममथोनिशायांशश्वद्वणिज्यंदिनबंदकोक्त्या ॥ १६ ॥
शनेर्दिवार्कंनिशिचंद्रमार्कंविशोध्यसूर्येंदुभनाथयोगात् ॥ स्यात्कार्यसिद्धिःसततंविशोध्यमंदंसितात्स्याच्चुविवाहसद्म॥ १७॥
गुरोर्बुधंप्रोज्झ्यभवेत्प्रसूतिर्वामंनिशींदुंशनितोविशोध्य ॥ षष्ठंक्षिपेदुक्तदिशासदैवसंतापसद्माऽरमपास्यशुक्रात् ॥ १८ ॥

लग्नयुतंजातंअन्यकर्मसहमं ०।३।२६।४७। चंद्रमध्येबुधेशोधितेशेषं ९।९।५३।३९ लग्नयुतंजातंवणिक्सहमं ९।२७।५७।३३ ॥ १६ ॥ अर्थकार्यसिद्धिविवाहसहमयोरानयनमाह ॥ शनेरिति ॥ दिवसेशनिमध्येऽर्कंविशोध्यसूर्यराशिस्वामीयोज्यः रात्रौशनिमध्येचंद्रःशोध्यःचंद्रराशिस्वामीग्रहोयोज्यः । सैकताचकार्या तत्कार्यसिद्धिसहमंस्यात् ॥ सततंदिवारात्रौवर्षप्रवेशेसतिशुक्रमध्येशनिःशोध्यःसैकताचकार्यातद्विवाहसहमंस्यात् । उदाहरणम् । शनिमध्येसूर्ये शोधितेशेषं ८।२९।१६।४८ सूर्यराशिस्वामीशनिःतेनयुतंजातंकार्यसिद्धिसहमं ३।६।३।४२ शुक्रमध्येशनौशोधितेशेषं १।१७।४४।५४ लग्नयुतंसैकंजातंविवाहसहमं ३।५।४८।४८ ॥ १७ ॥ अथप्रसवसंतापसहमयोरानयनमाह । गुरोरिति ॥ दिवसेगुरुमध्येबुधःशोध्यःनिशिवामंबुधमध्येगुरुः

शोध्यःलग्नयोगःसैकताचकार्यातत्प्रसूतिसहमंस्यात् ॥ सदैवदिवारात्रौशनिमध्येचंद्रःशोध्यःषष्ठंक्षिपेत्षष्ठभावोयोज्यःउक्तनिशासैकताकार्यातत्संतापसहमंस्यात् ॥ आरमपास्यशुक्रादित्यग्रिमश्लोकेनसंबंधः ॥ उदाहरणम् ॥ गुरुमध्येबुधेशोधितेशेषम् ०।१७।१९।५। लग्नयुतंसैकंजातंप्रसूतिसहमं २।५।२२।५९. शनिमध्येचंद्रेशोधितेशेषं ०।१४।३७।७ रिपुभावेन ५।१३।४५।१६ युतंसैकंजातं संतापसहमं ६।२८।२२।२३ ॥ १८ ॥ अथश्रद्धाप्रीतिबलदेहसहमानामानयनमाह ॥ श्रद्धेति ॥ सदाहोरात्रंशुक्रमध्येआरंभौमंविशोध्य । प्रोक्तादिशालग्नयोगःसैकताचकार्या तच्छ्रद्धासहमंस्यात् ॥ सदादिवारात्रौविद्यासहममध्येपुण्यसहमंविशोध्यपुरोक्त्यालग्नयोगःसैकताचकार्यातत्प्रीतिसहमंस्यात् । अथपूर्वंयद्यशःसहममुक्तंतदेवबलदेहसंज्ञंसहमद्वयंतत्रबलंसैन्यंनतुसामर्थ्यंतस्यपूर्वंकथितत्वात् ॥ देहःशरीरं ॥ जाड्यमपास्यभौमादित्यऽग्रिमश्लोकेनसंबंधः । उदाहरणम् । शुक्रमध्येभौमेशोधितेशेषं ११।९।५९।१२ लग्नयुतंजातंश्रद्धासहमं ११।२८।३।६ विद्यासहममध्येपुण्यसहमेशोधितेशेषं ८।०।४०।३८ लग्नयुतंजातंप्रीतिसहमं ८।१८।४४।३२ पूर्वोक्तंयशःसहमंतदेवबलसहमं ०।१४।५५।३२ देहसहमंच ०।१४।५५।३२ ॥ १९ ॥ अथजाड्यव्यापारपानीयपातसहमानामानयनमाह । शनिरिति ॥ दिवसेभौममध्येशनिःशोध्यः चांद्रेर्बुधस्ययोगः विलोमंनिशिशनिमध्येभौमः शोध्यः बुधोयोज्यः सैकताचकार्याजाड्यसहमंस्यात् । शश्वद्दिवारात्रौभौममध्येबुधःशोध्यःलग्नयोगःसैकताचकार्या तद्व्यापारसहमंस्यात् । दिवाशनिमध्येचंद्रःशोध्यःरात्रौचंद्रमध्येशनिः शोध्यःपूर्ववत्स्यादिति

श्रद्धासदाप्रोक्तदिशाऽथपुण्यंविद्याख्यतःप्रोज्झ्यसदापुरोक्त्या ॥ प्रीत्याख्यमुक्तंबलदेहसंज्ञंयशःसमेजाड्यमपास्यभौमात् ॥ १९ ॥
शनिर्विलोमंनिशिचांद्रयोगाद्व्यापारआराज्ज्ञमपास्यशश्वत् ॥ पानीयपातःशशिनंविशोध्यसौरेर्विलोमंनिशिपूर्ववत्स्यात्॥ २० ॥

लग्नयोगःसैकताच्चकार्यातत्पानीयपातसहमंस्यात् ॥ उदाहरणं ॥ भौममध्येशनौशोधितेशेषं २।७।४५।४२ बुधयुतंजातंजाड्यसहमं १०।२०।५१।५० भौममध्येबुधेशोधितेशेषं ०।२।१६।२८ लग्नयुतंसैकंजातंव्यापारसहमं १।२०।२०।२२ शनिमध्येचंद्रेशोधितेशेषं ०।१४।३७।७ लग्नयुतंसैकंजातंपानीयपातसहमं २।२।४१।१ ॥ २० ॥

मंदंकुजात्प्रोज्झ्यरिपुर्विलोमंरात्रौभवेद्भौमविहीनपुण्यात् ॥ शौर्यंविलोमंनिशिपूर्ववत्स्यादुपायईज्यंशनितोविशोध्य ॥२१॥
वामंनिशिज्ञंतुविशोध्यपुण्याज्ज्ञयुग्विलोमंनिशितद्दरिद्रम्॥ सूर्योच्चतःसूर्यमपास्यनक्तंचंद्रंतदुच्चाद्गुरुतापुरोक्त्या ॥ २२ ॥

अथशत्रुशौर्योपायसहमानामानयनमाह ॥ मंदमिति । दिवसेभौममध्येशनिःशोध्यःरात्रौविलोमं शनिमध्येभौमःशोध्यःलग्नयोगः सैकताचकार्यातद्रिपुसहमंस्यात् । दिवसेपुण्यसहममध्येभौमःशोध्यःरात्रौभौममध्येपुण्यसहमंशोध्यंपूर्ववत्स्यादितिलग्नयोगः सैकताचकार्याशौर्यसहमंभवति ॥ उपायईज्यंशनितोविशोध्यइत्यग्रिमश्लोकेनसंबंधः । उदाहरणम् । भौममध्येशनौशोधितेशेषं ।२।७।४५।४२। लग्नयुतंसैकंजातंशत्रुसहमं ।३।२५।४९।३६। पुण्यसहममध्येभौमेशोधितेशेषं ।०।१८।१०।५९। लग्नयुतंसैकंजातंशौर्यसहमं ।२।६।१४।५३ ॥२१॥ अथदरिद्रगुरुतासहमयोरानयनमाह ॥ वाममिति । दिवसेशनिमध्येईज्योगुरुःशोध्यःरात्रौगुरुमध्येशनिःशोध्यः लग्नयोगः सैकताचकार्यातदुपायसहमंस्यात् ॥ दिवसेपुण्यसहममध्येबुधः शोध्यः बुधयोगः कार्यः रात्रौबुधमध्येपुण्यसहमंशोध्यंबुधयुक्तंकार्यंसैकताचकार्यातद्दरिद्रसहमंस्यात् ॥ दिवसेसूर्योच्चमध्येसूर्यः शोध्यःनक्तंरात्रौचंद्रोच्चमध्येचंद्रःशोध्यःपुरोक्त्यालग्नयोगः सैकताचकार्यातद्गुरुतासहमंस्यात् ॥ उदाहरणं ॥ शनिमध्येगुरौशोधितेशेषं ९।७।११।४१। लग्नयुतंसैकंजातंउपायसहमं ९।२५।१५।३५। पुण्यसहममध्येबुधेशोधितेशेषं ०।२०।२७।२७। बुधयुतंजातंदारिद्र्यसहमं ९।२।४३।३५। सूर्योच्चमध्ये ०।१० सूर्येशोधितेशेषं

कर्कार्द्धतः ३।१५ प्रोज्झ्यशनिंस्याज्जलाध्वान्यथानिशि ॥ पुण्याच्छनिंविशोध्याऽन्हिवामंनिशितुबंधनम्
॥२३॥चंद्रःसितादपास्योक्तंसदाकन्याख्यमुक्तवत् ॥ पुण्यादर्कमपास्याययोगादश्वोऽन्यथानिशि॥२४॥

३।२।२९।५४ लग्नयुतंसैकंजातंगुरुतासहमं ४।२०।३३।४८ ॥ २२ ॥ अथजलपथबंधनसहमयोरानयनमाह ॥ कर्कार्द्धतइति ॥ दिवाकर्कार्द्धतः सार्द्धराशित्रयमध्ये ३।१५ शनिंसंशोध्यअन्यथानिशिरात्रौशनिमध्येसार्द्धराशित्रयं ३।१५ विशोध्यलग्नयोगः सैकताचकार्या ॥ जलाध्वा जलपथसहमंस्यात् । अन्हिदिवसेपुण्यसहममध्येशनिः शोध्यः रात्रौशनिमध्येपुण्यसहमंशोध्यंलग्नयोगः सैकताचकार्यातद्बंधनसहमंस्यात् ॥ उदाहरणं ॥ सार्द्धराशित्रयमध्ये ।३।१५। शनौशोधितेशेषं ९।८।१३।६ लग्नयुतंजातंजलपथसहमं९।२६।१७।०पुण्यसहममध्येशनौशोधितेशेषं २।२५।५६।४१ लग्नयुतंसैकंजातंबंधनसहमं ४।१४।०।३५ ॥२३॥ अथकन्याश्वसहमयोरानयनमाह । चंद्रइति । सदादिवारात्रौशुक्रमध्येचंद्रः शोध्यः उक्तवदितिलग्नयोगः सैकताचकार्यातत्कन्यासहमंस्यात् । दिवसेपुण्यसहममध्येसूर्यः शोध्यःरात्रौसूर्यमध्येपुण्यसहमंशोध्यं । आयभावएकादशभावोयोज्यः सैकताचकार्यातदश्वसहमंस्यात् । उदाहरणं । शुक्रमध्येचंद्रेशोधितेशेषं२।२।२२।१लग्नयुतंसैकंजातंकन्यासहमं३।२०।२५।५५पुण्यसहममध्येसूर्येशोधितेशेषं ११।२५।१३।२९एकादशभावेन १०।९।२६।३८ युतंजातंअश्वसहमं १०।४।४०।७अस्मिन्सहमद्वयेसंमतिर्नास्तिसमरसिंहेनानुक्तत्वात्॥अस्मिन्संज्ञातंत्रेशोध्यशोधकयोर्मध्येलग्नंचेन्नभवति तदासहमे एकोराशिर्योज्यः इत्युक्तमस्ति। तर्हि अत्रार्थेसंमतिवाक्यंकुत्रापिनलभ्यते।यवनानांमतेपिसैकतानास्ति।समरसिंहेलग्नाद्द्वितीयभवनादित्यपिपाठस्तिष्ठति।अऽस्मिन्पाठेसैकतासमायाति । अत्रग्रंथकर्त्रालग्नद्वितीयभवनादितिपाठंधृत्वासहमेषुसैकतोक्ता परंतुसमरसिंहेतथायवनताजिकेतथामनुष्यताजिकेलग्नाद्द्वि

तीयभवनादित्येवपाठोस्ति । अस्मिन्पाठेसैकतानास्ति । एवंपुरस्कृत्यसर्वैराचार्यैः सहमेषुसैकतानोक्ता । अत्रोदाहरणं । यदाहसमरसिंहः । दिवसेदिनपतिभोग्याच्छशिभुक्तानंशकान्संमील्य । अंतःस्थितराशियुतांस्त्रिंशत्प्रत्येकतः कृत्वा ॥ १ ॥ यद्यंतरराश्यंतर्नभवति लग्नंतदाऽस्यभुक्तांशाः मध्येक्षेप्याः मध्यस्थितेतुभोग्यांशकाः पात्याः लग्नाद्वितीयभवनात्त्रिंशत्प्रत्येकतः शोधितेयत्रविश्राम्यति तत्रर्क्षेविज्ञेयंपुण्यसहममिति । दिवसेवर्षप्रवेशेसातिसूर्यस्यरा

पुण्य	गुरु	विद्या	यश	मित्र	माहत्म्य	आशा	सामर्थ्य	भ्राता	गौरव	राज	तात	माता	सुत	जीव	अंबु	कर्म	रोग	मद	कलि	क्षमा	शास्त्र	बंधु	वंदक	मृत्यु
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५
९	५	५	०	३	२	११	२	४	१	९	९	१०	४	९	१०	१	७	९	२	२	११	४	९	७
२	३	३	१४	२५	६	०	३	१०	१४	७	७	१५	२५	२५	१५	२०	१३	२५	३	३	५	८	२७	२८
४३	२४	२४	५५	१२	१४	१९	६	५२	५५	२२	२२	४१	२९	१५	४१	२०	५८	४९	६	६	४	१०	५७	२६
३५	१३	१३	३२	२६	५३	०	३१	१३	३२	४२	४२	५३	२०	३५	५३	२२	१	५	३१	३१	२७	१५	३३	३७
देशांतर	धन	अन्यस्त्री	अक	वणिक्	का०	विवाह	प्रसूति	संताप	श्रद्धा	प्रीति	बलसैन्य	देह	जाड्य	व्यापार	पानीय	शत्रु	शौर्य	उपाय	दरिंद्र	गुरुता	जल	बंध	कन्या	अश्व
२६	२७	२८	२९	३०	३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०	४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०
११	६	११	०	९	३	३	२	६	११	८	०	०	१०	१	२	३	२	९	९	४	९	४	३	१०
२७	७	५	३	२७	६	५	५	२८	२८	१८	१४	१४	२०	२०	२	२५	६	२५	२	२०	२६	१४	२०	४
५५	२१	५	२६	५७	३	४८	२२	२२	३	४४	५५	५५	१	२०	४१	४९	१४	१५	४३	३३	१७	०	२५	४०
१९	३६	३६	४७	३३	४२	४८	५९	२३	६	३२	३२	३२	५०	२२	१	३६	३६	३५	३५	४८	०	३५	५५	७

शिंत्यक्त्वा अंशादिकंस्थाप्यं अंशास्त्रिंशदंशमध्येशोध्याःकलादिकंषष्टिमध्येशोध्यंअंशादिकंयदवशिष्टंतद्भोग्यंतन्मध्येचंद्रराशिंत्यक्त्वा अंशादिकंयोज्यंतदनंतरंसूर्याधिष्ठितराशेः सकाशादग्रिमोयोराशिस्तस्माद्गणनयायत्संख्याकश्चंद्राधिष्ठितराशेः सकाशात्पूर्वराशिर्भवति । तावत्यः संख्याः पूर्वानीतांशोपरिस्थाप्याः । तदनंतरंप्रत्येकतः कृत्वात्रिंशत्प्रत्येकंप्रत्येकमितित्रिंशत्प्रत्येकतः राशीनामंशाः कार्याः । अधःस्थांशयुताःतदनंतरं सूर्यराशेः सकाशाच्चंद्रराशिर्यावदनयोर्मध्येलग्नराशिश्चेन्नभवतितदालग्नस्यराशिंत्यक्त्वांऽशायोज्याः । अनयोर्मध्येलग्नराशिश्चेत्भवति तदालग्नस्यभोग्यांशाःशोध्याः तदनंतरंयदास्यभुक्तांशायुक्तास्तदालग्नाद्गणनाक्रमः । यदालग्नस्यभोग्यांशाःशोधिताः तदाधनभावाद्गणनाक्रमः अनयारीत्यागणनायांप्रतिराशौत्रिंशत्त्रिंशच्छोधितेयस्मिन्राशौत्रिंशन्नशुध्यति तस्मिन्राशौपुण्यसहमंज्ञेयम् । लग्नद्वितीयभवनादितिपाठे सूर्यचंद्रयोर्मध्येलग्नंनभवति । अथवा भवति । तदाधनभवनादेवगणनाक्रमः नतुलग्नात् । उदाहरणं । सूर्यः ९।७।३०।६ चंद्रः ५।२२।९।४७ लग्नं ०।१८।३।५४ सूर्यस्यभोग्यांशमध्ये २२।२९।५४ चंद्रस्यभुक्तांशाः २२।९।४७ युक्ताःजाताः ४४।३९।४१ सूर्यचंद्रयोरंतरालराशिभिर्युक्ताः जातोयमंकोराश्यादिः ३।१४।३९।४१ अस्यांशाः १०।४।३९।४१ सूर्यचंद्रयोर्मध्येलग्नंनास्ति इतिकारणाल्लग्नस्यभुक्तांशैः १८।३।५४ युक्ताजाताः १।३२।४३।३५ लग्नात्त्रिंशत्प्रत्येकतः शोधितेजातंसिंहराशौपुण्यसहमं ४।२।४२।३५ धनभवनात्त्रिंशत्प्रत्येकतःशोधितेजातंकन्याराशौपुण्यसहमं ५।२।४२।३५ अनयारीत्यासैकतासमायाति । एवंपाठयोर्विवादः लग्नाद्द्वितीयभवनादितिपाठेएतावतीयुक्तिरस्ति यदालग्नस्यभुक्तांशाः युक्तास्तदालग्नस्यभोग्यमवशिष्टंइतिकारणाल्लग्नाद्गणनाक्रमः तत्रलग्नसंबंधस्तिष्ठति यदालग्नस्यभोग्यांशाः शोधितास्तदालग्नसंबंधोनास्ति इतिकारणाद्धनभवनाद्गणनाक्रमः अत्रलग्नशेषंकिमपिनास्ति एतावतीयुक्तिरस्ति सर्वग्रंथेषुसंमतिरस्ति संमतेरभावाल्लग्नाद्द्वितीयभवनादित्यपिपाठः । तथाचोक्तंमनुष्यजातके “ भोग्यादुक्तममूनियावदखिलान्यंतर्भयुक्तान्यतोलग्नेबाह्यगतेऽस्यभुक्तस

हितंभोग्योनमंतःस्थिते ॥ कृत्वाराशिमपासितेस्वदहनैर्लग्नाद्द्वितीयाच्चतत्पुण्याद्यानिभवंतितत्रसहमान्यंशे विरामोयतः ” ॥ २४ ॥ अथसहमोत्पत्तिमभिधायतत्फलान्यभिधास्यमानोवर्षप्रवेशात्कतिदिवसैः सहमफलावाप्तिः स्यादित्याकांक्षांपरिहरंस्तत्प्राप्तिदिवसानयनमाह । स्वनाथहीनमिति ।
यस्यसहमस्यशुभाशुभफलावाप्तिदिवसाञ्ज्ञातुमिष्टास्तत्सहमराश्यादिकेकर्मभूमौस्थाप्यं। स्वनाथेनस्वीयस्वामिनाग्रहेणहीनमूनंकार्यमवशिष्टस्यांशाःकार्यास्तेतत्सहमाक्रांतराशिस्वीयोदयेनविनिघ्नाः त्रिशत्याशतत्रयेणविहृताभक्ताःयल्लब्धादिवसास्तैःकृत्वातेषांसद्मनांसहमानांपाकःफलपाककालःस्यात् ॥ अत्रागतैर्दिवसैःत्रिंशत्भक्तैःवर्षप्रवेशकालिकोराश्यादिः स्पष्टसूर्ययुक्तस्तावतिसूर्येभुक्तेसतितत्सहमस्यफलपाककालोभवतीतिकेचित्तुसहमेश्वरमहादशाप्रवृत्तिदिनादेवतावद्भिरानीतैर्दिवसैःतद्दशायांअन्यद्दशायांवाफलपाकइति ॥ ननुसहमसहमेश्वरयोर्यदाराश्यादिसाम्यंस्यात्तदांतराभावादेवतत्सहमदिवसलब्धौकथंसहमफलादिनज्ञानंस्यादित्यतआह । तद्दशायामिति । सत्यंतदसंभवेवाअंतराभावाद्दिवसाप्राप्तौसत्यांतत्सहमनाथदशायामेवसहमफलप्राप्तिःस्यात् तत्रापिसूक्ष्मकालज्ञानंत्वंतर्दशायांवाविदशायांवास्यादितिनिष्कर्षः। उदाहरणं। पुण्यसहमं ५।५।२५।१ स्वस्वामिनाबुधेन ३।६।१४।१२ हीनंशिष्टं १।२९।१०।४९ अस्यांशाः ५९।१०।४९ कन्यास्थसहममितिकन्योदयेन ३३५ गुणितंजातं १९८२५।२३।३५ त्रिशत्या ३०० भक्तं लब्धादिवसाः ६६ घटयः ५ पलानि ४ वर्षप्रवेशादिवसादेतावत्सुदिनेष्वतीतेषुपुण्यसहमफलपाकः। अथवा पुण्यसहमाधीशबुधमहादशायांबहुदिनवत्यांबुधमहादशाप्रवेशदिनादेतावत्सुदिनेष्वतीतेषुपुण्यसहमफलपाकः यद्यल्पदिनत्वंवायदावासहमेश्वरः ॥ २५ ॥ अथसहमानांफलानिव्याख्यायंते ॥ स्वोच्चादीति ।

स्वनाथहीनंसहमंतदंशाः स्वीयोदयघ्नाविहृतास्त्रिशत्या ॥ तत्सद्मपाकोदिवसैर्हिलब्धैःस्यात्तद्दशायांदतसंभवेवा ॥२५॥ स्वोच्चादि
सत्पदगतोयदिलग्नदर्शीवीर्यान्वितःसहमपोयदिनेक्षतेगं ॥ नासौबलीरविशशीश्रितभेशदर्शंपूर्णातलग्नपबलस्यविचारणेत्थम् ॥२६॥

सहमपःसहमराशिस्वामी स्वोच्चादिस्वगृहस्वोच्चस्वहद्दास्वत्रैराशिकस्वमुसल्लहएतत्स्थानस्थःसन् अथवासत्पदगतःशुभस्थानस्थःसन् उपलक्षणत्वान्मित्रगृहगतःसुहृत्सौम्यदृष्टोयुतोवायदिलग्नदर्शीलग्नंपश्यति तदावीर्यान्वितः वीर्येणबलेनान्वितोयुक्तःबलीत्यर्थः॥ सहमस्वामीस्वोच्चादिसत्पदगतःसन् यदि अंगंलग्नंनेक्षतेनपश्यतितदाअसौबलीनभवति निर्बलइत्यर्थः। रविशशीति। रविशशिभ्यामाश्रितेयेभेराशीतयोःराश्योः ईशौस्वामिनौ तद्यथा। जन्मकालेसूर्योयस्मिन्राशावस्तितद्राशिस्वामी। तथाजन्मकालेचंद्रोयस्मिन्राशावस्तितद्राशिस्वामी । जन्मकालादतीतागतामावास्यायावत्घटीपरिमिताऽस्ति तस्मिन्कालेतात्कालिकसूर्यात्लग्नंसाध्यं तत्स्वामी तथाजन्मकालातीतपूर्णातलग्नस्वामी । एतेषांचतुर्णांबलस्यैवंविचारः। हिल्लाजेआयुर्दायानयने तथा मनुष्यजातकेआयुर्दायानयने एतेषांबलविचारस्योपयोगः प्रकृतेअत्रप्रयोजनाभावेपिप्रसंगादुक्तम् ॥ २६ ॥ अथनिर्बलसबलत्वलक्षणमाह ॥ पंचवर्गीति। पंचवर्गीबलंप्रागुक्तं तेनऊनःशरोनोहीनबलइत्युक्तः। नंदत्रिषडित्यादिचत्वारिहर्षस्थानानि प्रागुक्तानि । तन्मध्येएकमपिहर्षस्थानंनाश्रितः। तथालग्नादर्शीलग्नमपिचेन्नपश्यति तदाअयंग्रहःअबलः निर्बलोज्ञेयः। चेत्स्वल्पेपदेऽस्तितदाबली। तद्यथा ॥ स्वगृहस्वोच्चस्थानेग्रहेसतिमहाधिकारः। स्वहद्दायांग्रहेसतिमध्यमोऽधिकारः। स्वत्रैराशिकेस्वमुसल्लहेग्रहेसति स्वल्पोऽधिकारः। अतएवप्राज्ञैर्बलतारतम्यमुक्तं । त्रिंशत्स्वभेविंशतिरात्मतुंगेइत्यादि। पदंस्थानं एवंस्वल्पेपिपदेत्रैराशिकमुसल्लहाख्येस्थानेस्थितःसन्लग्नंपश्यति। तदाबलीग्रहोज्ञेयः॥ २७ ॥ एवंसहमाधिपस्यब

पंचवर्गीबलेनोनोनहर्षस्थानमाश्रितः ॥ अबलोऽयंलग्नादर्शीबलीस्वल्पेऽस्तिचेत्पदे ॥ २७ ॥ स्वस्वामिनाशुभखगैःसाहि
तंचदृष्टंस्वामीबलीचयदितत्सहमस्यवृद्धिः ॥ यत्स्वामिनाशुभखगैश्चनयुक्तदृष्टंतत्संभवोनहिभवेदितिचिंत्यमादौ॥२८ ॥

लाबलंज्ञात्वेदानींसहमस्यवृद्धिह्रासावाह ॥ स्वस्वामिनेति । यत्सहमंस्वस्वामिनासहितंदृष्टं वा अथवाशुभग्रहैः सहितंदृष्टंवाभवति यदिप्रागुक्तप्रकारेणसहमस्वामीबलीस्यात् तदातत्सहमस्यवृद्धिः फलदातृत्वेसामर्थ्यंस्यात् । यत्सहमंचेत्स्वामिना अथवाशुभग्रहैर्नयुक्तंनदृष्टंतदातत्सहमस्यनसंभवः फलदातृत्वसामर्थ्यंनभवेत् नामसदृशंफलंनददातीत्यर्थः । इत्यादौप्रथमतश्चित्यंविचार्यम् ॥ २८ ॥ अथान्यत्सहमासंभवलक्षणमाह ॥ अष्टमेति ॥ यत्सहमंवर्षलग्नादष्टमाधिपतिनाअष्टमराशिस्वामिनायुतंईक्षितंदृष्टंवा ।अथवा। पापग्रहेणदृष्टंयुतंवा । अथवा । तैरष्टमराशिस्वामिनापापग्रहैर्वाइत्थशालि

अष्टमाधिपतिनायुतेक्षितंपापदृग्युतमथेत्थशालितैः ॥ संभवेऽपिविलयंप्रयातितत्तेनजन्मनिपुरेदमीक्ष्यताम् ॥ २९ ॥
आदौजन्मनिसर्वेषांसहमानांबलाबलम् ॥ विमृश्यसंभवोयेषांतानिवर्षेविचिंतयेत् ॥ ३० ॥ सबलेपुण्यसहमेधर्मसिद्धिर्ध
नागमः ॥ शुभस्वामीक्षितयुतेव्यत्ययेव्यत्ययंविदुः ॥ ३१ ॥

मुथशिलंकरोति तदास्वस्वामिनाशुभखगैः सहितमित्यादिसहमस्यफलप्राप्तिसंभवेऽपि विलयंनाशंयाति । सहमंनामसदृशंफलंनददातीत्यर्थः।तेनकारणेनजन्मनिजन्मकालेप्रथमतः इदंसहमस्यबलाबलमीक्ष्यतांविचार्यताम् ॥ २९ ॥ अथबलिष्ठसहमस्यसाधनंनिर्बलस्यनिराकरणमित्यतआह ॥ आदाविति ॥ आदौप्रथमतः जन्मनिजन्मकालेसर्वेषांपंचाशत्सहमानांबलाबलंविमृश्यज्ञात्वायेषांफलप्राप्तिसंभवस्तानिवर्षेविचिंतयेत् ॥ येषांतुसहमस्वामिनांसर्वप्रकारेणनैर्बल्यंज्ञातंतानिवर्षेकदापिनविचारयेदित्यर्थः॥३०॥ एवमुक्तप्रकारेणसहमानांसबलत्वेसतिफलदातृत्वमुक्तं । इदानींसमस्तसहमानांफलानि उच्यंते । तत्रादौपुण्यसहमस्यफलमाह ॥ सबलेइति। सबलेपुण्यसहमेसति शुभग्रहैःस्वामिनाचदृष्टयुतेसति धर्मस्यसिद्धिर्धनागमःधनप्राप्तिः। व्यत्यये

सहमस्यनिर्बलत्वेसतिपापग्रहदृष्टयुतेसतिव्यत्ययंधर्मनाशः धननाशश्चेतिफलंविदुःवदंति॥३१॥ अथास्याशुभफलंसापवादमाह ॥ लग्नादिति । वर्षलग्नात्षष्ठाष्टमद्वादशस्थानस्थंपुण्यसहमंयदाभवतितदाधर्मभाग्ययशसांनाशकंभवेत् । एतत्स्थानस्थितंसत् शुभग्रहेणस्वामिनावादृष्टंतदाप्रांतेवर्षांतेसुखधर्मादिसंभवःप्राप्तिःस्यात् । अर्थाद्वर्षपूर्वार्द्धेअशुभफलम् ॥ ३२ ॥ अथपापशुभग्रहसंबंधेनयुतिदृष्ट्योःफलमाह ॥ पापयुगिति । तत्पुण्यसहमंपापयुक्तंशुभदृष्टंचचेद्भवति तदाप्राक्पूर्वार्द्धेअशुभंभवेत् । वर्षस्योत्तरार्द्धेशुभंस्यात्। यदातुपुण्यसहमंशुभयुक्तंपापदृष्टंचेत्तदादौवर्षपूर्वार्द्धेशुभंस्यात् । परेवर्षस्योत्तरार्द्धे

लग्नात्षष्ठाष्टरिःफस्थंधर्मभाग्ययशोहरम् ॥ शुभस्वामिदृशाप्रांतेसुखधर्मादिसंभवः ॥ ३२ ॥ पापयुक्शुभदृष्टंचेदशुभंप्राक्ततः
शुभम् ॥ शुभयुक्तंपापदृष्टमादौशुभमसत्परे ॥ ३३ ॥ यत्राब्देपुण्यसहमंशुभंसोऽत्रशुभावहः ॥ अनिष्टेऽस्मिन्नशुभोनेतिपुण्य
मादौविचारयेत् ॥ ३४ ॥ सूतौषष्ठाष्टरिःफस्थेमध्येपापहतंपुनः ॥ पुण्यंधर्मार्थसौख्यघ्नंपत्यौदग्धेफलंतथा ॥ ३५ ॥

असत् अशुभंस्यात् । यदातुपापयुक्तंपापदृष्टंचेत्तदासंपूर्णवर्षमशुभंभवेत् । यदातुशुभग्रहयुक्तंशुभग्रहदृष्टंचेत्तदासंपूर्णवर्षपर्यंतंशुभफलंभवतीत्यर्थतः सिद्धम् ॥ ३३ ॥ अथपुण्यसहमप्रशंसामाह ॥ यत्राब्दइति । यत्राब्देयस्मिन्वर्षेपुण्यसहमंशुभंशुभफलजनकंसोऽब्दःशुभावहः । तद्वर्षंशुभफलदंज्ञेयमित्यर्थः । यस्मिन्वर्षेपुण्यसहमेअनिष्टेसति तदाशुभोनेतिशुभफलंवर्षमध्येनददातीत्यर्थः । अशुभमेवददातीत्यतःकारणात् पुण्यसहममादौप्रथमतः विचारयेत्॥३४॥अथपुण्यसहमस्यजन्मलग्नेत्वनिष्टस्थानस्थितस्याशुभफलमाह ॥ सूताविति। सूतौजन्मसमयलग्नेषष्ठाष्टरिःफस्थेरिःफशब्देनद्वादशस्थानं एतत्स्थानस्थितंचेत्पुण्यंपुण्यसहमंभवति । अब्देवर्षेपुनःपापहतंपापयुतंदृष्टंवातदाधर्मार्थसौख्यानांघातकंभवति पत्यौपुण्यसहमस्वामिनिदग्धेऽस्तंगते

११

सहमान्यखिलानीत्थंसूतौवर्षेविचिंतयेत् ॥ मांद्यारिकलिमृत्यूनांव्यत्ययादादिशेत्फलम् ॥ ३६ ॥ कार्यसिद्धिसहमंयुतं
शुभैर्दृष्टमूथशिलगंजयप्रदम् ॥ संगरेऽथशुभपापदृष्टियुक्क्लेशतोजयउदीरितोबुधैः ॥ ३७ ॥ कलिसद्ममिश्रखगदृष्टिसंयु
तंयदिपापमूथशिलगंकलेर्मृतिम् ॥ अथतत्रसौम्यसहितावलोकितेजयमेतिमिश्रदृशितःकलिव्यथे ॥ ३८ ॥

तथाफलंधर्मार्थसौख्यानांघातकंभवति ॥ ३५ ॥ सहमानीति । अखिलानिसमग्राणिसहमानिइत्थममुनाप्रकारेणसूतौजन्मलग्नेवर्षेऽपिचिंतयेत् । मांद्यंरोगः । अरिःशत्रुः । कलिःझकटकः । मृत्युःप्रसिद्धः । अशुभसहमस्योपलक्षणत्वाद्दारिद्र्यसहममपि । अतएवग्रंथकर्ताअग्रेवक्ष्यति । 'दारिद्र्यमृतिमांद्यारिकलिषूक्तोविपर्ययइति' एषुसहमेषुव्यत्ययात्पुण्यसहमफलाद्विपरीतंफलमादिशेत् । तद्यथा । पुण्यसहमवत्स्वोच्चादिसत्पदगतोयदिलग्नदर्शीत्येतच्छ्लोकमारभ्यसूतौषष्ठाष्टरिःफस्थमित्येतावत्पर्यंतंविचारेक्रियमाणेयदिमांद्यारिकलिमृत्यूनांसहमानांशुभफलमागतं तदाअशुभफलंवाच्यम् । यदित्वशुभफलमागतंतदाशुभफलंवाच्यमित्यर्थः ॥ ३६ ॥ अथकार्यसिद्धिसहमस्यशुभाशुभफलमाह । कार्यसिद्धीति । कार्यसिद्धिसहमंशुभैः शुभग्रहैर्युतंदृष्टंवातथाशुभग्रहैर्मुथशिलश्चेत्कृतस्तदासंगरेसंग्रामेजयप्रदं शत्रुनाशःस्वोत्कर्षश्चभवतीत्यर्थः । अथेत्यनतरं तत्कार्यसिद्धिसहमंशुभपापग्रहदृष्टंयुक्तंवातदाक्लेशतोत्यायासेनबुधैः पंडितैर्जयउदीरितः कथितः । संगरइत्युपलक्षणंविवादादेरपि ॥ ३७ ॥ अथकलिसहमस्यशुभाशुभफलमाह । कलीति । कलिः झकटकस्तस्य सहमंमिश्रखगैः शुभपापग्रहैर्दृष्टंसंयुतंवानभवति । तथा । यदिपापमुथशिलगंपापग्रहकृतमुथशिलयोगश्चेद्भवति । तदा कलेः कलहप्रसंगान्मृतिंमरणंप्राप्नोति । अथेत्यनंतरंतत्रकलिसहमेसोम्यैःशुभग्रहैःसाहितेयुक्तेऽवलोकितेदृष्टेवासति कलौकलहेजयमेति स्वोत्कर्षप्राप्नोति । यदिमिश्रदृशि

तः शुभपापग्रहदृष्टिश्चेद्भवति । तदाकलिव्यथेकलिश्चव्यथाचकलिव्यथे कलिः कलहः व्यथादुःखंचतेभवतः ॥ ३८ ॥ अथविवाहसहमस्यशुभाशुभफलमाह ॥ विवाहेति । विवाहसद्मसहमंअधिपेनस्वामिनायुतंदृष्टंवा । तथान्यैर्वासौम्यैः शुभग्रहैर्दृष्टंयुक्तंवास्यात्तथाशुभैर्मुथशिलंशुभैः शुभग्रहकृतमुथशिलयोगश्चेत्तदाशुभाप्तिंविवाहप्राप्तिंकुर्यात्।यदामिश्रसमेतदृष्टंमिश्रैः शुभाशुभग्रहैः युक्तंदृष्टंवाचेत्तदाकष्टात्क्लेशेनविवाहप्राप्तिंकुर्यात् । अथक्रूरैःपापैर्विवाहसहमंयुतंदृष्टंवामुथशिलीकृतंवातथामृतीश्वरेणवर्षलग्नाद्विवाहसहमाद्वाअष्टमस्थानाधीश्वरेणयुतंदृष्टंवामुथशिलीकृतंवास्यात्तदानतस्मिन्वर्षेविवाहोनैवभवेत् ॥ ३९ ॥ अथयशः सहमस्याशुभफलमाह ॥ यशइति॥ यशोधिपेयशःसहमस्वामिनिनैधनगेऽष्टमस्थानगतेखलेनपापग्रहेणयुतेदृष्टेवासतिअनेककालार्जितस्यसद्यशसोविनाशःस्यात् । किंतुपापसंबंधेनार्जितस्यायशसोऽस्तिलाभः । तादृशेऽष्टमस्थितेसतिपुनर्नष्टौजसिअस्तंगतेसतिकुलकीर्तिनाशःस्यात् ॥ ४० ॥ अथपुनरपियशःसहमस्यशुभाशुभफलमाह॥ शुभेति । यशःसहमपतिनासहशुभेत्थशालेशुभग्रहेणसाकंमुथशिलयोगेसतिशुभदृक्युतेवासतिबलान्वितेबलिष्ठेसतियशसोऽभिवृद्धिःस्यात् । तथायुद्धजयःस्यात् । तथावाहनानांगजाश्वादीनांशस्त्राणांचलाभःस्यात् । तथायशःसहमपतेः पापग्रहेणसहईसराफयोगेसतिअयशोर्थनाशश्चस्यात् ॥ ४१ ॥ अथाशासहमस्यशुभाशुभफलमाह ॥ आशेति । आशासहमंलग्नात् षष्ठाष्टमरिःफवर्जि

विवाहसद्माधिपसौम्यदृष्टंयुतंशुभैर्मूथशिलंशुभाप्तिम् ॥ कुर्याद्यदामिश्रसमेतदृष्टंकष्टादथक्रूरमृतीश्वरैर्न ॥ ३९ ॥ यशो
धिपेनैधनगेखलेनयुतेक्षितेसद्यशसोविनाशः ॥ पापार्जितस्यायशसोऽस्तिलाभोनष्टौजसिस्यात्कुलकीर्त्तिनाशः ॥ ४० ॥
शुभेत्थशालेशुभदृग्युतेवाबलान्वितेस्याद्यशसोऽभिवृद्धिः ॥ युद्धेजयोवाहनशस्त्रलाभःपापेसराफादयशोर्थनाशः ॥४१ ॥
आशातदीशश्चषडष्टरिःफाविवर्जितःसौम्ययुतेक्षितश्च॥स्याद्वांछितार्थांबरवाहनादिलाभःखलेक्षायुतितोऽतिदुःखम् ॥ ४२ ॥

मांद्याधिपःपापयुतेक्षितश्चपापःस्वयंरोगकरोविचिंत्यः ॥ चेदित्थशालोमृतिपेनमृत्युस्तदाभवेद्धीनबलेतिकष्टात् ॥ ४३ ॥
स्वस्वामिसौम्येक्षणभाजिमांद्येनाथेसवीर्येऽष्टषडंत्यवर्जे ॥ रोगस्तदानैवभवेद्विमिश्रंयुतेक्षितेरुग्भयमस्तिकिंचित् ॥४४॥
अर्थाख्यंशुभनाथदृष्टसहितंद्रव्यागमात्सौख्यदंपापैर्दृष्टयुतंचवित्तविलयंकुर्यादथोपापयुक् ॥ सदृष्टंचशुभेत्थशालियदि
तत्पूर्वंधनंनाशयेत्पश्चादर्थसमुद्भवंचससुखंव्यत्यासतोव्यत्ययः ॥ ४५ ॥

तंएतत्स्थानस्थितंनभवति । तथातद्दीशश्चआशासहमाधिपतिश्चएतत्स्थानविवर्जितोभवति । द्वयमपिसौम्यैःशुभग्रहैर्युतैरीक्षितौदृष्टौवास्यातां । तदावांच्छितानामर्थानांसुवर्णादिद्रव्याणांअंबराणांवस्त्राणांवाहनादीनांचलाभःस्यात् । खलेनपापग्रहेणदृष्टेयुतेसतितदावांच्छितार्थादीनामपिदुःखम् ॥ ४२ ॥ अथरोगसहमस्याशुभफलमाह ॥ मांद्याधिपइति ॥ मांद्याधिपःरोगसहमाधीशःस्वयंपापग्रहः पापयुतेक्षितश्च । पापग्रहैर्युतःदृष्टः तदासरोगकरोविचिंत्योज्ञेयः चेन्मृतिपेनलग्नादष्टमस्थानाधिपतिनासहरोगसहमाधीशइत्थशालोमुथशिलंकरोति तदामृत्युर्मरणंस्यात् । यदितुतादृशेमांद्यसहमस्वामिनिहीनबलेसति अतिकष्टान्मरणंभवेत् ॥ ४३ ॥ अथपुनरपिमांद्यसहमस्यशुभाशुभफलमाह ॥ स्वस्वामीति॥मांद्येमांद्यसहमेस्वस्वामिनासौम्यग्रहैर्वायदीक्षणंतद्भजतितादृशेसतिउपलक्षणत्वाद्युक्तेवासतितथानाथेसवीर्येसतिमांद्याधिपउक्तरीत्यासबलेसति अष्टषडंत्यवर्जेषडष्टद्वादशस्थानस्थितिरहितेसतितदारोगोनैवभवति । यदाशुभपापैर्युतेईक्षितेदृष्टेवासतिकिंचिद्रुग्भयंरोगभयमस्तीतिज्ञेयम् ॥ ४४ ॥ अथार्थसहमस्यशुभाशुभफलमाह ॥ अर्थाख्यमिति । अर्थाख्यंसहमंशुभेननाथेनस्वामिनादृष्टंयुतंचेद्भवतितदाद्रव्यागमात्द्रव्यप्राप्त्याकृत्वासौख्यदंयदापापग्रहैर्दृष्टंयुतंवाचेत्तदावित्तस्यद्रव्यस्यनाशंकुर्यात् । अ

थार्थसहमंपापयुक्सदृष्टंचपापग्रहैर्युक्तंसद्भिःशुभग्रहैर्दृष्टंचभवति। तथाशुभेत्थशालिशुभग्रहेणसहमुथशिलयोगंकरोतितदासर्वंधनंसर्वसंचितंधनंनाशयेत्। पश्चादर्थस्यद्रव्यस्यसमुद्भवंससुखंसुखसहितंकुर्यात् । व्यत्यासतोव्यत्ययइति । अर्थसहमंशुभाशुभैर्दृष्टंतथातैरेवमुथशिलयोगंयदिकरोतितदाबहुधाशुभफलमेवईषत्धननाशश्चस्यात् ॥ ४५ ॥ अथशत्रुमित्रदृष्ट्योःफलमाह ॥ रिपुदृष्ट्येति । यत्सहमंशुभग्रहेणपापग्रहेणवारिपुदृष्ट्याशत्रुदृष्ट्यायदापश्यति तदारिपोःशत्रोःसकाशाद्भीतिर्भयंस्यात् । तस्करादेर्धनक्षयश्च । यत्सहमंशुभेनपापेनवामित्रदृष्ट्यापश्यति तदामित्रयोगाद्धनंमानोयशःसुखंप्राप्नोति ॥४६॥

रिपुदृष्ट्यारिपोर्भीतिस्तस्करादेर्धनक्षयः ॥ मित्रदृष्ट्यामित्रयोगाद्धनंमानोयशःसुखम् ॥ ४६ ॥
सत्स्वामिदृष्टंयुतमात्मजस्यलाभंसुखंयच्छतिपुत्रसद्म ॥ पापान्वितंसौख्यखगेत्थशालीप्राग्दुःखदं
पुत्रसुखायपश्चात् ॥ ४७ ॥ पापान्वितंपापकृतेसराफंनाशायपुत्रस्यगतौजसीशे ॥ सूतौसुतेशःसहमेश्वरोऽब्देपुत्रस्यलब्ध्यैशुभमित्रदृष्टः ॥ ४८ ॥

अथपुत्रसहमस्यशुभाशुभफलमाह ॥ सत्स्वामिदृष्टमिति ॥ पुत्रसद्मपुत्रसहमंसच्छुभग्रहैश्चस्वामिनाचदृष्टंयुतंवा । तदाआत्मजस्यपुत्रस्यलाभंपुत्रोत्पत्तिं तज्जनितसुखंयच्छति । यदिपुत्रसहमंपापान्वितंपापग्रहयुक्तंसौम्यग्रहैःसहेत्थशालंकरोतितदाप्राक्प्रथमतःपुत्रसंबंधिदुःखंपश्चात्सुखायपुत्रसौख्यंभवति ॥ ४७ ॥ अथपुनःसुतसहमस्यशुभाशुभफलमाह । पापान्वितमिति ॥ यदिपुत्रसहमंपापग्रहैर्युक्तंपापग्रहकृतेसराफयोगंईशेपुत्रसमाधीशेगतौजसिनिर्बलेअस्तंगतेवासति तदापुत्रस्यनाशः । अब्देवर्षप्रवेशसमयेपुत्रसहमाधीश्वरःसूतौजन्मकालेसुतेशःपंचमभावाधीश्वरोभवतिपुनःशुभग्रहैर्मित्रेणचेद्दृष्टोभ

वतितदापुत्रस्यलब्ध्यैप्राप्त्यैभवति ॥ ४८ ॥ अथपितृसहमस्यशुभाशुभफलमाह॥पित्र्यमिति।पित्र्यंपितृसहमंसच्छुभग्रहैरीक्षितंदृष्टंयुतंवा।अथवापत्यास्वामिनायुक्तंदृष्टंवासत्तातस्यपितुर्धनांबरंमानसौख्यंयच्छति।पत्यौपितृसहमस्वामिनिगतौजसिनिर्बलेअस्तंगतेवा। मृतौलग्नादष्टमस्थानस्थितेसति। खलेनकृतमूसराफयोगेचसति। तत्रापिचरगृहेचरराशिस्थेमेषकर्कतुलामकरराशिस्थेसति। पितुःपरदेशयानात्परदेशयात्रायांसत्यांनाशोमरणंभवेत् ॥ ४९ ॥ अथपुनरपिपितृसहमस्यशुभाशुभफलमाह। शुभइति। पितृसहमेउपलक्षणत्वात्पुत्रसहमेश्वरस्यापिशुभग्रहकृतइत्थशालयोगश्चेद्भवतितदाप्रथमंवर्षपूर्वार्द्धेगदस्यरोगस्यप्रकोपोऽभिवृद्धिःमहान्स्यात्। पश्चाद्वर्षोत्तरार्द्धेसुखंविंदतिप्राप्नोति। रोगरहितोभवतीत्यर्थः। नाथेपितृसहमस्वामिनिपूर्णवीर्येपंचदशविश्वाधिकबलेसतिनृपाद्राज्ञःसकाशान्मानयशोभिवृद्धिःस्यात् ॥ ५० ॥ अथबंधनसहमस्यशुभाशुभफलमाहबंधनेति। बंधनसहमंस्वामिनायुतेक्षितंयुतंदृष्टंवातदाबंधनंकारागृहप्राप्तिर्नास्ति। तद्बंधनसहमंपापग्रहेणदृष्टंयुतंतदाबंधनमस्ति। पुनर्बंधनसहमस्यतत्स्वामिनोवापापगृहकृतोमुथशिलयोगश्चेत्तदाविशेषतोबंधनमस्ति ॥ ५१ ॥ अथगौरवसहमस्यशुभाशुभफलमाह ॥ गौरवाख्येति ॥ गौरवसहमंस्वामिनाशुभग्रहैर्वायुतंदृष्टंवा

पित्र्यंसदीक्षितयुतंपतियुक्तदृष्टंतातस्ययच्छतिधनांबरमानसौख्यम् ॥पत्यौगतौजसिमृतौखलमूसराफेनाशःपितुश्चरगृहेपरदेशयानात् ॥ ४९ ॥

शुभेत्थशालेखलखेटयोगेगदप्रकोपःप्रथमंमहान्स्यात् ॥ पश्चात्सुखंविंदतिपूर्णवीर्येनाथेनृपान्मानयशोऽभिवृद्धिः ॥५०॥

बंधनाख्यसहमंयुतेक्षितंस्वामिनानहितदास्तिबंधनम् ॥ पापवीक्षितयुतेऽस्तिबंधनंपापजेमुथशिलेविशेषतः॥५१ ॥

गौरवाख्यसहमंयुतेक्षितंस्वामिनाशुभखगैःसुखाप्तये ॥ राजगौरवयशोंबराप्तयेपापवीक्षितयुतेपदक्षतिः ॥ ५२॥

तदासुखाप्तयेसुखप्राप्त्यैस्यात्।राजगौरवंयशः अंबराणिवस्त्राणितेषांप्राप्तिश्चगौरवसहमंपापग्रहैर्युतंदृष्टंवास्यात्तदापदस्याधिकारस्यक्षतिर्नाशःस्यात् ॥५२॥ अथपुनर्गौरवसहमस्याशुभफलमाह ॥ शुभाशुभैरिति । गौरवसहमंशुभपापग्रहैर्दृष्टंयुतंवा । तथाखलैःपापग्रहैश्चेत्कृतमुथशिलंतदापूर्ववर्षपूर्वार्धेधननाशंमाननाशंचविधत्तेकरोति।चरमेवर्षस्योत्तरार्द्धेगौरवसहमंशुभग्रहैःकृतमुथशिलंचेत्तदासुखंवाहनशस्त्रलाभंचविधत्ते।५३॥अथकर्मसहमस्यशुभाशुभफलमाह।कर्मभावेति।कर्मभावःकर्मसहमंचतयोश्चाधिपौकर्मभावाधिपःकर्मसहमाधिपश्चएवंचत्वारोबलान्विताः।शुभैःशुभग्रहैःस्वामिनाचकृतमुथशीलः तदा

शुभाशुभैर्दृष्टयुतंखलैश्चेत्कृतेत्थशालंधनमाननाशम् ॥ पूर्वंविधत्तेचरमेशुभेत्थशालेसुखंवाहनशस्त्रलाभम् ॥ ५३ ॥ कर्म
भावसहमाधिपाःशुभैःस्वामिनामुथशिलाबलान्विताः ॥ हेमवाजिगजभूमिलाभदाःपापदृष्टियुतितोऽशुभप्रदाः ॥ ५४ ॥
दग्धावक्राःकर्मवैकल्यदास्तेयुक्तादृष्टाःसौरिणातेविशेषात् ॥ राज्यभ्रंशःकर्मनाशश्चराजकर्मेशौचेन्मूसरीफौखलेन॥५५॥
उपदेष्टागुरुर्ज्ञानंविद्याशास्त्रंश्रुतिस्मृती ॥ मोहोजाड्यंबलंसैन्यमंगंदेहोजलंद्युतिः ॥ ५६ ॥

हेमवाजिगजभूमिलाभदाःस्युःएतेकर्मभावसहमाधिपाःपापग्रहैर्दृष्टयुताःतदाअशुभदाःस्युः ॥ ५४ ॥ अथपुनरपिकर्मभावसहमाधिपानामशुभफलंचाह । दग्धाइति । कर्मभावसहमाधिपाःअस्तंगताःवक्राःवक्रगतित्वंतदाकर्मवैकल्यदाःकर्मणःप्रारब्धशुभकार्यस्यवैकल्यमनिष्पत्तिस्तांददतितादृशाःस्युः । कर्मभावसहमाधिपाः सौरिणाशनैश्चरेणयुक्तादृष्टावातदाविशेषादवश्यमेवकर्मवैकल्यदाःस्युःतथाराजकर्मेशौराजसहमेश्वरकर्मभावेश्वरौखलेनपापग्रहेणमूसरीफौकृतमूसरीफयोगौचेत्तदाराज्यभ्रंशोराज्यनाशःकर्मनाशश्चप्रारब्धशुभकार्यस्यनाशःस्यात् ॥ ५५ ॥ अथकेषांचित्सन्दिग्धार्थानांसहमानां

निःसंदिग्धमर्थमाह । उपदेष्टेति गृणात्युपदिशतिगायत्र्यादिकमितिगुरुःसउपदेष्टैवात्रोच्यतेयद्यपिगुरुर्गीष्पतिपित्राद्यावित्यमरकोशोस्तितथापिपितृसहमस्यपार्थक्येनाभिधानान्नात्रतद्वाचकता । बृहस्पतिवाचकत्वंतुततःफलप्राप्तेरसंभवान्नैवसंभवतिअतःगुरुरुपदेष्टातथाविद्यासहमशब्देनज्ञानम् । शास्त्रशब्देनश्रुतिस्मृती । जाड्यशब्देनमोहः अज्ञानमितियावत् । बलशब्दः सैन्येदेहशक्त्योः प्रसिद्धः तदर्थनिर्णयमाह बलशब्देनसैन्यं । देहशब्देनअंगंशरीरमितियावत् । जलशब्देनद्युतिः कांतिरितियावत् ॥ ५६ ॥ अथगुरुशब्दाद्भावप्रत्ययोत्पत्तौसत्यांगुरुतागौरवशब्दयोर्निष्पत्तिः अनयोरर्थस्यैक्यत्वात्पृथक्सहमकथनमनुचितमितिमत्वातयोर्भेदमाह ॥ गुरुतेति । अत्रतुलोकप्रसिद्धिःशरणं गुरुताशब्देनमंडलेशत्वंदेशस्वामिगौरवशब्देनमा

गुरुतामंडलेशत्वंगौरवंमानशालिता ॥ निग्रहानुग्रहविभूराजाछत्रादिलिंगभाक् ॥ ५७ ॥ माहात्म्यं
मंत्रगाभीर्यंधृतिबुद्ध्यादिशालिता ॥ सामर्थ्यंदेहजाशक्तिःशौर्यंयत्नोऽरिनिग्रहे ॥ ५८ ॥

नशालिताप्रतिष्ठाधिक्यम् । अथराजशब्दक्षात्रियवाचकः प्रसिद्धोस्तितदर्थनिर्णयमाह । निग्रहेत्यादिनाअर्द्धेन । अत्रहिलोकप्रसिद्ध्याराजशब्देनपृथ्वीश्वरएवोच्यतेतल्लक्षणमाह । निग्रहेति । निग्रहोनामअनिष्टकरणम्अनुग्रहोनामवाक्यस्येष्टकरणंतयोर्विभुःसमर्थःकीदृशःछत्रादिलिंगभाक् छत्रंप्रसिद्धंआदिशब्देनचामरादियल्लिंगंचिन्हंतद्भाक्भजतीति॥५७॥अथमाहात्म्यसामर्थ्यशौर्याणामर्थमाह॥माहात्म्यंमिति । महतोभावोमाहात्म्यंमहत्त्वंच । मंत्रगांभीर्यंमंत्रएकांतेकृतविचारस्तस्यगांभीर्यमप्रकाशता । नन्वप्रकाशःकथंभवत्यतआह । धृतीति । धृतिर्धैर्यंबुद्धिःपरिणामजाप्रज्ञाआभ्यांशालतेतत्शालियुक्तमित्यर्थः ॥ अस्यभावः । शालिताएतद्रूपंमाहात्म्यमित्यर्थः । सामर्थ्यशब्देनदेहजाशक्तिः । शौर्यशब्देनशत्रुनिग्रहेयत्नःप्रयत्नः ॥ ५८ ॥

आशेतिआशाशब्देनइच्छोक्ताश्रद्धाशब्देनधर्म्यामतिः । बंदशब्देनपराश्रयपराधीनता । पानीयपतनशब्देनवृष्टिः। अथवाऽकस्माज्जलेमज्जनम्॥५९॥ आधीति । तापशब्देनआधिः।मांद्यंनामव्याधिः शरीरपीडाकरः।बंधुशब्देनसपिंडाः प्रोक्ताः।वणिक्शब्देनसत्यालीकवृत्तिः। सत्यासत्यवृत्त्याजीवनं । प्रसवशब्देनआधानम् ॥६०॥ दासत्वमिति । परकर्मशब्देनदासत्वमुक्तं ।अन्यत्सहमानिस्वनामतःस्पष्टानि।कुलजातिस्वरूपतःयथायोग्यंनिरूप्याणि ॥६१॥ शुभयोगेति ॥ यत्सहमंशुभग्रहयुतंदृष्टंवातदासौख्यंपत्युर्वीर्यानुसारतःसहमस्वामिनोयादृशंबलंतादृशंतत्सहमजनितंसौख्यंज्ञेयम् । तद्यथा। यदा

आशेच्छोक्तामतिर्धर्म्याश्रद्धाबंदःपराश्रयः ॥ पानीयपतनंवृष्टिर्जलेऽकस्मान्निमज्जनम् ॥ ५९ ॥ आधिव्याधीतापमांद्येसपिंडाबं
धवःस्मृताः ॥सत्यालीकंवणिग्वृत्तिराधानंप्रसवःस्मृतः ॥ ६० ॥ दासत्वंपरकर्मोक्तमन्यत्स्पष्टंस्वनामतः ॥ निरूप्याणियथायोग्यं
कुलजातिस्वरूपतः ॥ ६१ ॥ शुभयोगेक्षणात्सौख्यंपत्युर्वीर्यानुसारतः ॥ दारिद्र्यमतिमांद्यारिकलिषूक्तोविपर्ययः ॥ ६२ ॥
प्रश्नकालेपिसहमंविचार्यंप्रष्टुरिच्छया ॥ सर्वेषामुपयोगोत्रचित्रंपृच्छंतियज्जनाः ॥ ६३ ॥ इति सहमफलविचारः ॥ स्पष्टान्सलग्ना
न्खचरान्विधायराशीन्विनात्यल्पफलंतुपूर्वम् ॥ निवेश्यतस्मादधिकाधिकांशक्रमादयंस्यात्तुदशाक्रमोब्दे ॥ १ ॥

सहमस्वामीबलिष्ठस्तदामहत्सौख्यं। यदामध्यबलस्तदामध्यमंसौख्यं। यदाहीनबलस्तदासुखाभावः। दारिद्र्यमतिमांद्यारिकलिषूक्तोविपर्ययः एतत्सहमानांफलंविपरीतंज्ञेयम्। तद्यथा। यदाशुभफलमागतंतदाअशुभंज्ञेयं ।यदात्वशुभंफलमागतंतदाशुभफलंज्ञेयम् ॥६२॥ जन्मपत्र्यभावेशुभाशुभसहमविचारः केनोपायेनस्यादित्यतआह ॥ प्रश्नकालेइति । प्रश्नकालेसहममितिजात्यभिप्रायेणैकवचनंसहमानीत्यर्थः । तानिपुण्यादीनिसहमानिप्रष्टुःप्रश्नकर्त्तुरिच्छया विचार्याणि । अत्रसर्वेषांसहमानामुपयोगःयतोजनाश्चित्रंपृच्छंति ॥ ६३ ॥ इतिसहमफलविचारः ॥ अथदशानयनमाह ॥ तत्रादौकृशांशसाधनमाह ॥

स्पष्टानिति ॥ तत्रवर्षप्रवेशसमयेस्पष्टान्सलग्नान्ग्रहान्विधाय । राशिंत्यक्त्वाअंशादयः सर्वेस्थाप्याः तत्रात्यल्पलवाः तेषांमध्येन्यूनांशोग्रहः पूर्वंनिवेश्यः स्थाप्यः । तस्मादधिकादधिकांशक्रमान्निवेश्य । तद्यथा । यथायथायस्ययस्यग्रहस्यांशाधिकाधिक्यंतथातथाससग्रहः सलग्नोनिवेश्यःस्थाप्यः अयमब्देदशाक्रमःस्यात् ॥ १ ॥ अथपात्यांशसाधनमाह । ऊनमिति । ऊनंस्वल्पमंशाद्यंग्रहमधिगतोऽधिकांशाद्ग्रहात्क्रमेणविशोध्यः । तद्यथा प्रथमंयथाल्पताएवंस्थाप्याःततः प्रथमाद्द्वितीयात्तृतीयादित्यादिक्रमेणशोध्याः । तदनंतरंविशुद्धांशकशेषकैक्यंपरस्परशोधनेसति येउर्वरिताअंशास्तेषामैक्यंकार्यं

ऊनंविशोध्याधिकतःक्रमेणशोध्यंविशुद्धांशकशेषकैक्यम्॥सर्वाधिकांशोन्मितमेवतत्स्यादनेनवर्षस्थमितिस्तुभाज्या ॥ २ ॥
शुद्धांशकांस्तान्गुणयेदनेनलब्धध्रुवांकेनभवेद्दशायाः ॥ मानंदिनाद्यंखलुतद्ग्रहस्यफलान्यथासांनिगदेत्तुशास्त्रात् ॥ ३ ॥
शुद्धांशसाम्येबलिनोदशाद्याबलस्यसाम्येऽल्पगतेस्तुपूर्वा ॥ साम्येविलग्नस्थखगेनचिंत्याबलादिकालग्नपतेर्विचिंत्या ॥ ४ ॥

तत्सर्वग्रहमध्येयोधिकांशोंऽतिमग्रहस्तत्तुल्यमेवस्यादितिव्याप्तिः ॥ पश्चादनेनशेषांशयोगेनवर्षमितिसौरी ३६० सावनीवा ३६५।१५।३१।३०। भाज्या लब्धंसध्रुवांकःस्यात् ॥ २ ॥ अथदिवसानयनमाह ॥ शुद्धांशकानिति ॥ अनेनलब्धध्रुवांकेनसर्वेपिशुद्धांशकागुणनीयाः । एवंकृतेसतितत्तद्ग्रहस्यदिनादिकंदशायाःमानंभवेत् । एवंदशादिनान्यानीयशास्त्रात्फलानिशुभाशुभानिनिगदेत् ॥३॥ अथांशसाम्येदशानिर्णयमाह ॥ शुद्धांशेति ॥ द्वयोरंशैःसाम्येसमत्वेसतिबलिनःपंचवर्गीबलाधिकःस्याद्याप्रथमादशास्यात् ॥ अत्रशुद्धांशसाम्येइत्ययंपाठः हीनांशसाम्येइतिपाठःसाधीयान्युक्तियुक्तःसर्वसंमतश्च अत्रदशाक्रमस्तुपूर्वमेवहीनांशेनैवभवति । तदनंतरंकृतशोधनेनकृतशुद्धांशाभवंतीतिनियमत्वात् । द्वयोःशुद्धांशसाम्येयस्यबलमधिकंतस्यआद्यादशा ।

तदनंतरंद्वितीयस्यइदंकथंस्यात्तत्राह । बलस्येति । बलसाम्येन्यूनगतेःपूर्वादशाज्ञेया । विलग्नस्यग्रहस्यचांशसाम्येकस्यप्रथमंदशेत्यत्राह साम्येति खगेन ग्रहेणविलग्नस्यसाम्येऽर्थादंशैः साम्येबलादिकाबलगत्यादिकांचिंत्यालग्नपतेर्लग्नपतिसंबंधिनीबोध्येत्यर्थः । सौरदशायांवर्षप्रवेशसमयेएवप्रथमंसौरदशाप्रवेशः तदधोवर्षप्रवेशकालीनःस्पष्टःसूर्योलेख्यःप्रथमदशादिनादिप्रथमदशाप्रवेशकालीनस्पष्टसूर्येयोज्यम् । तद्यथा । सूर्यस्यअंशस्थानेदिवसायोज्याः कलास्थानेघटिकायोज्याः विकलास्थाने पलानियोज्यानिविकलाःषष्ट्याभक्ताःलब्धंकलासुयोज्यम् । कलाःषष्ट्याभक्ताःलब्धमंशेषुयोज्यम् । अंशास्त्रिंशद्भक्ताः लब्धंराशिषुयोज्यं । राशयोद्वादशांकाधिकास्तदाद्वादशभिस्तष्टाः शेषंराशयस्तादृशिसूर्येद्वितीयदशाप्रवेशकालीनसूर्येद्वितीयदशादिनायोज्यंतादृशिसूर्येद्वितीयदशाप्रवेशएवमग्रेपि । एवंयोजनेवर्षप्रवेशकालीनसूर्यतुल्यः अंतिमसूर्योभवति ॥ तदासौरदशाक्रमः शुद्धोऽन्यथाअशुद्धइति ॥ अथसावनदशायांवर्षप्रवेशसमयेसावन

अथसौरमानेनहीनांशाः पात्यांशाः

	श	र	बु	मं	ल	चं	शु	गु	यो
हीनांशाः	६ ४८ ५४	७ ३० ६	१२ १६ ८	१४ ३२ ३६	१८ ३ ५४	२२ ९ ४७	२४ ३१ ४८	२९ ३५ १३	०० ०० ००
पात्यांशाः	६ ४८ ५४	० ४१ १२	४ ४६ २	२ १६ २८	३ ३१ १८	४ ५ ५३	२ २२ १	५ ३ २५	२९ ३५ १३
दशादिवसाः	८२ ५५ १८	८ २१ १८	५८ ०० १९	२७ ४० २७	४२ ५१ ०	४९ ५९ ४७	३८ ४७ ५९	६१ ३१ ५२	३६० ०० ००
दशाप्रवेशः	९ ७ ३० ६	०० ०० २५ २४	०० ८ ४६ ४२	२ ६ ४७ १	३ ४ २७ २८	४ १० १८ २८	६ ७ १० १५	७ ५ ५८ १०	९ ७ ३० ६

शनेरन्तर्दशा.

श	र	बु	मं	ल	चं	शु	गु	यो
१९ ५ ५८	१ ५५ २७	१३ २१ ३८	६ २२ २८	९ ५२ १२	११ २९ ८	६ ३८ ४	१४ १० २३	८२ ५५ १८
९ २६ ३६ ४	९ २८ ३१ ३१	१० ११ ५३ ९	१० १८ १५ ३७	१० २८ ७ ४९	११ ९ ३६ ५७	११ १६ १५ १	० ० २५ २४	

अथसावनमानेनक्रशांशाः पात्यांशाः

	श	र	बु	मं	ल	चं	शु	गु	यो
क्रशलवाः	६ ४८ ५४	७ ३० ६	१२ १६ ५८	१४ ३२ ३६	१८ ३ ५४	२२ ९ ४७	२४ ३१ ४८	२९ ३५ १३	०० ०० ००
पात्यांशाः	६ ४८ ५४	०० ४१ १२	४ ४६ २	२ १६ २८	३ ३१ १८	४ ५ ५३	२ २२ १	५ ३ २५	२९ ३५ १३
दशादिवसाः	८४ ७ ५२	८ २८ ३७	५८ ५१ १५	२८ ४ ४१	४३ २८ ३०	५० ३५ २६	२९ १३ १२	६२ २५ ५८	३६५ १५ ३१

प्रथमदशाप्रवेशः । ततोवर्षप्रवेशवारादौप्रथमसावनदशादिनानियोज्यानितस्मिन्मासेतावतिवारादौद्वितीयदशाप्रवेशः । एवंद्वितीयदशाप्रवेशवारादौ द्वितीयदशादिनानियोज्यानितस्मिन्मासेतावतिवारादौतृतीयदशाप्रवेशः एवमग्रेपि । एवंयोजितेअग्रिमवर्षप्रवेशेवारादिकमायातितदादशाप्रवेशःशुद्धः अन्यथाअशुद्धः ॥ उदाहरणम् ॥ शनिःसर्वापेक्षयान्यूनांशः अतः कारणात्राशित्यक्त्वाप्रथमंशनिः स्थापितः ६।४८।५४ ततोर्कः ७।३०।६ ततोबुधः १२।१६।१८ ततोभौमः १४।३२।३६ ततोलग्नं १८।३।५४ ततश्चंद्रः २२।९।४७ ततःशुक्रः २४।३१।४८ ततोगुरुः २९।३५।१३ अथप्रथमंयथास्थिताः शनिपात्यांशाः ६।४८।५४ एतेरविहीनांश ७।३०।६ मध्येशोधिताः जाताः रविपात्यांशाः ०।४१।१२ एवंपूर्वांशाअग्रिममध्येशोधिताः जाताः सर्वेषांपा

दशामानंसमासानंप्रकल्प्योक्तेनवर्त्मना ॥ अंतर्दशासाधनीयाप्राक्पात्यांशवशेनतु ॥ आदावंतर्दशापाकपतेस्तत्क्रमतोपरा॥८॥

त्यांशाः बुधः ४।४६।२ भौमः २।१६।२८। लग्नं ३।३१।१८ चंद्रः ४।५।५३ शुक्रः २।२२।१ गुरुः ५।३।२५ एतेषांयोगः २९।३५।१३ अनेनवर्षामितिः ३६० षष्टिसवर्णितौ १२९६००० भाज्यभाजकौ १०६।५।१३ हरभक्ताजातोगुणकः १२।१०।३ अनेनशनिपात्यांशाः ६।४८।५४ गुणिताः जाताशनिदशा दिनानि ८२।५।५५।१८ अथवापात्यांशयोगेन २९।३५।१३ वर्षमितिः ३६५।१५।३१ भक्ताजातोगुणकः १२।२०।४२ अनेनशनेः पात्यांशाः ६।४८।५४ गुणिताः जातानिशनिदशादिनानि ८४।७।५२ एवंजातानिसर्वेषांदशादिनानि ॥ ४ ॥ अथांतर्दशानयनमाह ॥ दशामानमिति ॥ स्पष्टोऽर्थः यस्यग्रहस्यदशामध्येंऽतर्दशाक्रियतेतस्यदशामानंदिनघटीपलात्मकंतदेवसमासानंप्रकल्प्यउक्तविधिनाअंतर्दशासाध्याउदाहरणम्शनिदशा ८२।५५।१८ पात्यांशयोगेन २९।३५।१३ भक्ताजातोगुणकः २।४८।९ अनेनशनिपात्यांशागुणिताः जाताशनिदशामध्येशनेरंतर्दशा १९।५।५८ एवंजाताशनि

दशामध्येसर्वैषामंतर्दशा ॥ ५ ॥ अथमासदिनप्रवेशानयनमाह ॥ एकैकेति । जन्मकालीनः सूर्योयाद्दशोराश्यादिर्भवति । सएकादशधास्थाप्यः । एकद्व्यादिराशिवृद्ध्यायुक्तोयथावस्थितांशादितुल्योयस्मिन्मासघटीपलात्मकेकालेभवति । तदातत्संख्याकोमासप्रवेशोज्ञेयः । एतदुक्तंभवतिप्रथममासप्रवेशस्तुवर्षप्रवेशएवजातः । तत्रजन्मार्कतुल्यएवार्कोऽस्ति । द्वितीयमासप्रवेशश्चेत्क्रियतेतदैकैकराशिसंयोजनात्अंशकलाविकलासमत्वंराशौयोजितेतत्तुल्यःसूर्यःयद्दिनेयस्मिन्समयेतदाद्वितीयमासप्रवेशोभवति । एवमग्रेपिबोध्यम् । दिनप्रवेशश्चेत्क्रियतेतदैकैकांशसंयोजनात्कलाविकलासमत्वंयस्मिन्समयेतदाद्युप्रवेशोभवतिअथपंचांगान्मासप्रवेशघटिकाद्यानयनमाह । मासार्कस्येति।एकैकराशियोगेनजातोमासप्रवेशार्कः । अस्यासन्नपंचांगस्थि

एकैकराशिवृद्ध्याचेत्तुल्योंऽशाद्यैर्यदारविः॥तदामासप्रवेशो।द्युप्रवेशश्चेत्कलासमः ॥६॥ मासार्कस्यतदासन्नपंक्त्यर्केणसहांतरम् ॥
कलीकृत्वार्थगत्याप्तदिनाद्येनयुतोनितम् ॥७॥ तत्पंक्तिस्थंवारपूर्वंमासार्केऽधिकहीनके ॥ तद्वाराद्येमासवेशो।द्युवेशोप्येवमेवच॥८॥

तयदवध्यर्क्षस्तदवधिस्थार्कमासप्रवेशार्कयोरंतरंकार्यं । तस्यकलाःकार्याः । अवधिस्थार्कगत्याभाज्याः। फलंदिनाद्यंत्रिस्थंवासरघटीपलात्मकंग्राह्यं । तत्फलंअवधिस्थवारादौयुतोनितंकार्यं । तद्यथा । अवधिस्थार्कतोमासप्रवेशार्कोऽधिकश्चेत्तदाअवधिस्थवारादौयुक्तंकार्यंन्यूनेहीनंकार्यं । तस्मिन्वारादौवारघटीपलात्मकेकालेमासप्रवेशोभवतिएवमेवानयारीत्याद्युप्रवेशोदिनप्रवेशोज्ञेयः । अवधिस्थवारादावित्यत्रअवधिस्थघटिकानग्राह्याःकुतःयद्ग्रामस्थपंचांगंतद्ग्रामस्थचरदेशांतरसंस्कारस्यकृतत्वात्इतिकारणादवधिस्थवारादावित्यत्रसंस्काररहितोवारघटीपलात्मकोऽब्दपोग्राह्यः । सयथा यस्माद्ग्रंथात्पंचांगस्थितःसूर्यःसाधितः । तस्माद्ग्रंथादब्दपःसाध्यःपरंत्वेतावान्विशेषः । यदिग्रंथादावब्दपेउदयांतरभुजफलंचरसंस्कारश्चेत्कृतोभवति । तदासंस्कारर

हितोऽब्देशःकार्यः । यथारामविनोदस्थाब्दपेग्रंथादावुदयांतरभुजफलकाशीस्थचरसंस्कारःकृतोऽस्ति । तथामकरंदस्थाब्दपेग्रंथादौकेवलकाशीस्थचरसंस्कारःकृतोऽस्ति । इतिकारणात्संस्काररहितोऽब्दपःकार्यःतदनंतरं अस्मिन्संस्काररहिताऽब्दपे यस्यमासप्रवेशःक्रियते । तस्ययद्ग्रामेजन्मतद्ग्रामस्थचरदेशांतरउदयांतरभुजफलसंस्कारःकार्यः । सोऽब्दपःसूक्ष्मोभवति । परंतुएतत्संस्कारचतुष्टयमध्येजन्मकालीनसूर्योयावद्भिःसंस्कारैरब्दपःसंस्कृतोभवतितावद्भिःसंस्कारैरब्दपःसंस्कार्यः । तदनंतरंमासप्रवेशार्कावधिस्थार्कयोरंतरात्यत्पूर्वानीतवारादिकंतदस्मिन्नब्दपेउक्तरीत्यायुतोनंकार्यंताःमासप्रवेशेसूक्ष्मघटिकाभवंति । यदिजन्मकालीनःसूर्योरामविनोदात्साधितोनास्ति । पंचांगस्थितोवधिस्थार्कोपिरामविनोदात्साधितोस्ति। अथवाजन्मकालीनस्तथाव

भूः १ पंचचंद्राः १५ कुगुणाः ३१ कुरामाः ३१ सिद्धा २४ गताब्दैर्गुणिताःसमेताः ॥
खेना०ऽब्धिदस्रै २४ गुणलोचनैश्च २३ तष्टानगै ७ रर्कमुखोऽब्दपःस्यात् ॥ १ ॥

धिस्थश्चार्कयोःसाधनंमकरंदाच्चेत्कृतमस्ति । तदासूक्ष्मघटिकाःभवंति । ग्रंथभेदेस्थूलघटिकाभवंति । अत्रोदाहरणम् । ग्रहलाघवाज्जन्मकालीनःस्पष्टोर्कः ९।७।३०।६ एकराशियुक्तोजातोद्वितीयमासप्रवेशार्कः १०।७।३०।६ अस्यासन्नफाल्गुनकृष्णनवमी ९ भृगौरामविनोदस्थपंचांगस्थितअवधिस्थार्कः १०।१०।१।३८अनयोरंतरं०।२।३१।३२।अस्यकलाः १५१।३२।अवधिस्थार्कगतिकलाभिः ६०।३१ भक्तःसवर्णितौभाज्यभाजकौभाज्य ९०।९२ भाजकाः ३६।३१भाजकेनहतेभाज्येफलं २।३०।१३ दिनघटीपलात्मकम्॥७॥८॥अथराममविनोदस्थपंचांगस्थितेग्रहेसातिअब्दपानयनमाह । भूरिति । यस्मिन्वर्षे रामविनोदःकृतोस्तितस्मिन्वर्षेशकः १५१२अयंइष्टशकमध्ये१५५०शोधितः शेषंगताब्दाः३८अयमंकः१।१५।३१।२४गताब्दैः३८गुणितोजातः ४७।४९।

५७।५३।१२ एतन्मध्येऽयंक्षेपो ०।२४।२३ योजितः ४८।१४।२०।५३।१२ ऊर्ध्वांकेसप्ततष्टेजातोऽब्दपः ५।५६।५७ परंतुएतन्मध्येउदयांतरभुजफलचरफलसंस्कारःकृतोऽस्तिइतिकारणात् एतन्मध्येसंस्कारैरहितःक्रियते तत्रादौउदयांतरसाधनंग्रंथादौशकः १५।१२ अस्मिन्शके मेषसक्रांतिसमयेसूर्यः ०।०।०।०। अयनांशाः १६।२४।५४ ब्रह्मतुल्यात्साधितमुदयांतरपलात्मकंऋणं १३ ग्रहापेक्षयाब्दपेविपरीतमित्युक्तत्वात्जातंधनं १३ इदमब्दपेऊनंजातउदयांतररहितोऽब्दपः ६।१४।८ अथभुजाफलमाह । सूर्यान्मंदफलंधनं २।७ अस्यकलाः १२७ भाजकेन ३६० भक्ताःलब्धंघटिकाद्यंभुजफलंधनं ०।२१ विपरीतमित्युक्तत्वात्जातमृणं ०।२१ इदमुदयांतरसंस्कृताब्दपे ६।१४।८ युतंजातउदयांतरभुजफलसंस्कृतोऽब्दपः ६।१४।२९ अथचरसंस्कारमाह । काश्यांपलभा ५।४५ चरखंडानि ५७।४६।१९ चरंऋणंपलात्मकं ३१ विपरीतमित्युक्तत्वात् जातंधनं ३१ इदमुदयांतरभुजफलसंस्कृताब्दपे ६।१४।२९ रहितंजातःउदयांतरभुजफलचरसंस्कृतोब्दपः ६।१३।५८ अनयारीत्यासंस्कारसहितोऽब्दपोजातः । उदाहरणप्रदर्शनार्थंएतावत्प्रदर्शितम्। अथ सुगमोपायःकथ्यते । पूर्वंग्रंथादावुदयांतरभुजफलचरमानीयतेषांत्रयाणांपरस्परसंस्कारेकृतेसातित्रयोविंशति २३ पलानिऋणानिजातानिएतानिस्थिराणि। अभीष्टवर्षेपूर्वोक्तश्लोकेनाऽब्दपश्चेत्साध्यतेतदातस्मिन्नब्दपपलेषुत्रयोविंशतिपलानिरहितानिकार्याणि ।अभीष्टवर्षेसोऽब्दपःसंस्काररहितोभवति। यथापूर्वानीतोऽब्दपः ६।१४।२१ अयंत्रयोविंशतिपलैरहितःकृतःजातःपूर्वानीतसंस्काररहिताब्दपतुल्यः।६।१३।५८ अब्दपः॥१॥ अथवारामविनोदस्थपंचांगेअ

अब्दौघतःशैलनखै २०७ र्विनिघ्नात्पुनर्मनु १४ घ्नंगतवर्षवृंदम् ॥ शराब्धिभक्तं ४५ घटिकादिलब्धंयुतं
नभोऽग्न्यग्नि ३२० युतात्खखेभैः ८०० ॥ हृतादिनाद्यंगतवर्षयुक्तंसप्तोद्धृतंमेषमुखोऽब्दपःस्यात् ॥ २ ॥

भीष्टवर्षेसंस्कारत्रयरहिताब्दपानयनमाह । अब्दौघतइति । यस्मिन्वर्षेरामविनोदःकृतस्तस्मिन्वर्षेशकः १५१२ अयमिष्टशक १५५० मध्येशोधितः जातानिगतवर्षाणि ३८ एभिरयमंको २०७ गुणितोजातः ७८६६ गतवर्षगणः ३८ चतुर्दशभिर्गुणितः ५३२ अनेन ४५ भक्तःफलंघटिकाद्यं ११।४९ इदंपूर्वांक ७८६६। युतं ७८६६। मध्ये ११।४९ अस्मिन्नूर्ध्वांके ३२० अयमंकोयोजितः ८१८६।११।४९ अष्टशतैः ८०० भक्तं २ फलंदिनघटीपलात्मकं १०।१३।५८ अस्योर्ध्वांकेगतवर्षाणि ३८ युतानि ४८।१३।५८ सप्तभिस्तष्टानिशेषांकप्रमितोजातोऽब्दपः ६।१३।५८ जन्मकालीनसूर्यमध्ये चरदेशांतरसंस्कारःकृतोस्ति इतिकारणात् अस्मिन्नब्दपेस्वदेशीयचरदेशांतरसंस्कारःक्रियतेअवधिस्थार्कोच्चरंपलात्मकंधनं ७८ षष्टिभक्तंजातंघटिकाद्यं १।१८ विपरीतमित्युक्तत्वाज्जातंऋणं १।१८ इदमब्दपे ६।१३।१८ रहितंजातश्चरसंस्कृतोऽब्दपः ६।१२।४० देशांतरयोजनानिधनानि ३० चतुर्थांशोनितानिपलानि २२ विपरीतमित्युक्तत्वात् जतानिऋणानि२२ एतानिचरसंस्कृताब्दपेरहितानिजातश्चरदेशांतरसंस्कृतोब्दपः ६।१२।१८ अवधिस्थार्कमासप्रवेशार्कयोरंतरात्पूर्वसाधितवारादिकमिदं २।३०।१३ अवस्थार्कतःमासार्कस्यन्यूनत्वात् स्पष्टाब्दपं ६।१२।१८ रहितंजातोमासप्रवेशकालः ३।४२।५ एवंजाताःफाल्गुनकृष्ण ६ भौमेद्वितीयमासप्रवेशेस्थूलघटिकाः ४२।५ कुतःग्रहलाघवाज्जन्मकालीनःसूर्यःसाधितोऽस्तिरामविनोदस्थपंचांगास्थितअवधिस्थार्कोगृहीतोऽस्ति। एकग्रंथादुभयोःसाधनंचेत्क्रियतेतदासूक्ष्मघटिकाःभवंति । अतएवविचार्यग्रंथभेदेसतिपंचांगोपरिसुगमोपायत्वान्मासप्रवेशानयनं सर्वैःक्रियते। तदशुद्धं। अथसूक्ष्मघटिकानयनमाह। यस्माद्ग्रंथाज्जन्मकालीनसूर्योयावद्भिःसंस्कारैःसंस्कृतोस्तितावद्भिःसंस्कारैस्तस्माद्ग्रंथान्मासप्रवेशार्कः मासप्रवेशदिवसेसूर्यःसाध्यःमासप्रवेशदिवसेज्ञानंपंचांगोपरिअनुमानेनज्ञातुंशक्यते। जन्मकालीनसूर्येएकराशौयोजितेजातोमासप्रवेशार्कःमासप्रवेशदिवसेसूर्योयःसाधितोभवति । तयोर्मासप्रवेशार्कयोरंतरंकार्यंतस्यकलाःकार्याःमासप्रवेशसमयेसूर्योयःसाधितोभवतितस्यगतिःकलाभिर्भाज्याफलंदिनघटी

पलात्मकंग्राह्यंमासप्रवेशेसूक्ष्मघटिकाःभवंति । उदाहरणम् । ग्रहलाघवाज्जन्मकालीनचरदेशांतरसंस्कृतःस्पष्टोर्कः ९।७।३०।६ जातःएकराशियुक्तो जातोद्वितीयमासप्रवेशेऽर्कः १०।७।३०।६ फाल्गुनकृष्ण ६ भौमेग्रहलाघवादहर्गणः ३६२४ चक्रं ९ सूर्योदयेमध्यमोऽर्कः १०।५।७।५५ देशांतरविकलाभि २२ र्युक्तो १०।५।८।१७ मंदकेंद्रं ४।१२।५१।४३ मंदफलंधनं १।३५।४९ संस्कृतोर्कः १०।६।४४।६ चरंधनं १।२४ संस्कृतःजातोमासप्रवेशदिवसेस्पष्टोऽर्कः १०।६।४५।३० स्पष्टागतिः ६०।३५ उभयोरंतरं ०।०।४४।३६ अस्यकलाः ४४।३६ गतिकलाभिः ६०।३५ भक्ताःसवर्णितौभाज्य २६७६ भाजकौ ३६३५ भाजनाल्लब्धंदिनघटीपलात्मकं ०।४४।१० एवंफाल्गुनकृष्ण ६ भौमेसूर्योदयाद्गतघटीषु ४४ पलेषु १० जातोद्वितीयमासप्रवेशः । अनयारीत्याचेत्साध्यतेतदामासप्रवेशेसूक्ष्मघटिकाःभवंतिअस्मिन्समयेसूर्यः १०।७।२०।६ अयंपूर्वतुल्योजातः । एवमग्रेपिबोध्यं । अनयारीत्यादिनप्रवेशःसाध्यःमासदिनप्रवेशसमयेग्रहभावाःसाध्याःपंचवर्गीफलादिकंविचार्यम् ॥२॥

आसीदसीमगुणमंडितपंडिताग्र्योव्याख्यद्भुजंगपगवीः श्रुतिवित्सुवृत्तः ॥ साहित्यरीतिनिपुणोगणितागमज्ञश्चिंतामणिर्विपुलगर्गकुलावतंसः ॥१॥ तदात्मजोऽनंतगुणोऽस्त्यनंतोयोऽधोकृतदुक्तीः किलकामधेनुम् ॥ सत्तुष्टयेजातकपद्धतिंचन्यरूपयद्दुष्टमतंनिरस्य॥२॥

अथग्रंथालंकारस्तत्रपितामहवर्णनमाह ॥ आसीदितिचिंतामणिश्चिंतामणिसंज्ञकआसीत्बभूव । कथंभूतश्चिंतामणिःअसीमगुणमंडितपंडिताग्र्यःअसीमानिर्मर्यादाःअनंतागुणाःसाधुत्वादयः तैर्मंडिताःयुक्ताइतियावत् । येपंडिताःशास्त्रज्ञास्तेष्वग्र्यःश्रेष्ठःअतिपंडितइत्यर्थः। पांडित्यमेवविवृणोति । पुनःकथंभू०भुजंगपगवीःभुजंगपःशेषनागःतस्यगावोवाण्यःमहाभाष्यरूपाःव्याख्यत्सदामहाभाष्याध्यापकइत्यर्थः पुनःकथंभूतःश्रुतिवित्वेदविद्यासर्मज्ञःपुनःकथंभूतःसुवृत्तःसमीचीनाचरणःयथाकालविहितश्रौतस्मार्तकर्मानुष्ठानशीलःपुनःकथं०साहित्यरीतिनिपुणःअलंकारज्ञानविषयेऽतिपंडितइत्यर्थः पुनःकथंभूतःगणितागमज्ञःज्योतिःशास्त्रज्ञःपुनःकथंभूतःविपुलगर्गकुला

वतंसःविपुलंमहद्यद्गर्गकुलंगर्गर्षेर्वंशःतस्यावतंसःभूषणरूपःगर्गगोत्रोत्पन्नइत्यर्थः ॥ अथपितृवर्णनमाह । तदात्मजइति । तदात्मजश्चिंतामणिदैवज्ञस्य पुत्रःअनंतःअनंताख्यदैवज्ञःप्रसिद्धोस्तिपृथिव्यां । अनंतगुणःअसंख्येयगुणाश्रयीभूतःसकःअसंदिग्धंकामधेनुंकामधेनुसंज्ञंतिथ्यादिपंचांगसाधकंज्योतिःशास्त्रेप्रसिद्धंग्रंथंतस्मात्तदुक्तीःग्रंथेगणितव्याख्यानानिअधोक्दुहोह । कामधेनुसारिण्युपरियेनटीकाकृतेत्यर्थः । किमर्थंसत्तुष्टयेसतांगुणग्राहिणांदैवज्ञानां संतोषार्थं । तथाजातकपद्धतिंउत्पन्नबालकस्यतज्जन्मकालमधिकृत्यशुभाशुभनिरूपकंशास्त्रंतदुपजीव्यगणितप्रतिपादिकाकृतिंन्यरूपयत्निरूपितवान् । ननु श्रीपत्यादिपद्धतीनांसत्त्वेनकथंतांकृतवानित्यपेक्षायामाह ॥ दुष्टमतमिति । दुष्टमतंयुक्तिविरुद्धंनिरस्यदूषणदानेनदूरीकृत्य ॥ २ ॥

पद्मांबयाऽसाविततोविपश्चिच्छ्रीनीलकंठःश्रुतिशास्त्रनिष्ठः ॥ विद्वच्छिवप्रीतिकरंव्यधात्तंसंज्ञाविवेकंसहमावतंसम् ॥ ३ ॥ इति ताजिकनीलकंठ्यांसंज्ञातंत्रंसमाप्तम् ॥ १ ॥

अथस्ववर्णनपूर्वकंसंज्ञातंत्रमाह ॥ पद्मांबयेति । ततोऽनंतदैवज्ञात् पद्मांबयापद्मानाम्नीयाअंबामातातयेत्यर्थः । श्रीनीलकंठःपांडित्यादिशोभायुतोनीलकंठरूपःपुत्रः असावि प्रसूतः । कथंभूतः विपश्चित्पंडितःश्रुतिशास्त्रनिष्ठःवेदशास्त्रसंपन्नः । संज्ञाविवेकंसंज्ञाविचारंग्रंथंव्यदधात् कृतवान् । कथंभूतंसहमावतंसं सहमनिरूपकशास्त्रमवतंसःभूषणंयस्यतं अत्रग्रंथेसहमविचारंसम्यङ्निरूपितवान् । पुनःकथंभूतंविद्वच्छिवप्रीतिकरंपंडितशिवस्यप्रीतिदम् ॥ ३ ॥ इतिश्रीदिवाकरदैवज्ञात्मजविश्वनाथदैवज्ञविरचितेश्रीनीलकंठज्योतिर्वित्कृतसंज्ञातंत्रेसहमाध्यायस्यव्याख्योदाहृतिः समाप्ता ॥ अकारिविश्वनाथेनसंज्ञातंत्रप्रकाशिका ॥ टीकाटीकाकृतिंकुर्यात्सज्जालज्जानुबंधनम् ॥ १ ॥ चंद्रबाणशरचंद्र १५५१ संमितेहायनेनयतिशालिवाहने ॥ मार्गशीर्षसितपंचमीतिथौविश्वनाथविदुषासमापितम् ॥ २ ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ यत्पादपद्मंसुरसिद्धदैत्याअभीष्टसिद्ध्यैप्रणमंतिनित्यं ॥ तंविघ्नराजंमनसास्मरामिभक्तप्रियंनागमुखंगणेशं ॥ १ ॥ गोदावरीतटेभा
तिगोलग्रामोऽतिसुंदरः ॥ तत्रावसन्पूर्वजामेसिद्धांतांबुजभानवः ॥ २ ॥ अनेकविद्याकुशलैर्द्विजेंद्रैःसंसेवितोभूमितलेप्रसिद्धः ॥ दिवाकरोदैवविदांवरि
ष्ठोवेदांतशास्त्राभिरुचिर्बभूव ॥ ३ ॥ तस्यात्मजाःपंचगुणैरुपेताजाताअमीषांप्रथमस्तुकृष्णः ॥ दैवज्ञवर्यःसकलागमज्ञोविश्वेशपादाब्जरतोनितांतं ॥४॥
तस्यानुजौख्याताशिरोमणीतौयौविष्णुमल्लार्यभिधौपृथिव्यां ॥ त्रिस्कंधपारंगमरंगमल्लौश्रीकेशवस्याग्रजनीप्रसिद्धौ ॥ ५ ॥ तस्यानुजोगणितविद्गणनाग्र
गण्योमल्लारिसेवनसमुद्धतशास्त्रपण्यः ॥ सच्छास्त्रबुद्धिसुहृदांचमहाशरण्यःश्रीविश्वनाथगणकःसुतरांचकास्ति ॥ ६ ॥ आसीन्नाम्नानीलकंठोद्विजाग्र्यो

स्वस्वाभिलाषंनहिलब्धुमीशानिर्विघ्नमीशानमुखाःसुरौघाः ॥ विनाप्रसादंकिलयस्यनौमितंढुंढिराजंमतिलाभहेतुम् ॥ १ ॥
जातकोदितदशाफलंचयत्स्थूलकालफलदंस्फुटंनृणाम् ॥ तत्रनस्फुरतिदैवविन्मतिस्तद्ब्रुवेऽब्दफलमादिताजिकात् ॥२॥

ज्योतिःसिंधोःपारदृग्भाष्यवेत्ता ॥ तेनोद्दिष्टेवर्षतंत्रेकरोमिटीकांसम्यग्विश्वनाथोविविच्य ॥ ७ ॥ तत्रग्रंथारंभेप्रारिप्सितनिर्विघ्नसमाप्त्यर्थंकृतंमंगलंशि
ष्यशिक्षायैनिबध्नाति । अहंनीलकंठस्तंढुंढिराजंनौमिनमस्करोमि । कथंभूतंमतिलाभहेतुं मतिर्बुद्धिस्तस्यालाभः प्राप्तिस्तत्रहेतुंकारणं । तंकं यस्यढुंढिरा
जस्यप्रसादमनुग्रहंविनाईशानमुखाः सुरौघाःईशानोमहादेवस्तदादयःसुरौघादेवसमूहाःनिर्विघ्नंयथास्यात्तथास्वस्वाभिलाषंस्वीयस्वीयमनोरथंलब्धुमीशाः
समर्थाःनहिनभवंति किलेतिनिश्चयेन । श्रुत्यादौश्रूयतेअतोगणेशस्तुतिरावश्यकी ॥ १ ॥ तत्रप्रथमंसप्रयोजनंतदारंभंप्रतिजानीते ॥ जातकेति ।
तत्तस्मात्कारणात्अब्दफलंवर्षीयशुभाशुभफलंआदिताजिकात्प्रथमताजिकग्रंथात्जात्यभिप्रायेणैकवचनं पूर्वताजिकग्रंथेभ्यइत्यर्थः । ब्रुवेवदामि । तस्मा

त्कस्मात्यतोयतोयस्मात्कारणात्जातकशास्त्रोक्तदशाशुभाशुभफलंनृणांमनुष्याणांस्थूलकालफलदंस्थूलकालेनवर्षाधिककालेनोत्सर्गतःफलंददातिइति
स्फुटं।यतस्तत्रग्रहाणामायुर्दायात्मकदशाःवर्षसमूहात्मकागणितेनागच्छंतितत्रतस्मिन्फलेदैवविन्मतिःदैवज्ञानांबुद्धिःनस्फुरतिकस्मिन्समयेकिंफलंभवति
सूक्ष्मविचारेबुद्धिःस्फुटानभवतिअतोवर्षमध्येफलज्ञानार्थमिदंवदामीत्यर्थः॥२॥गताःसमाइत्यादिपंचश्लोकाःसंज्ञातंत्रटीकायांव्याख्याताः॥३॥४॥५॥६॥७।

गताःसमा पादयुताःप्रकृतिघ्नसमागणात् ॥ खवेदाप्तघटीयुक्ताजन्मवारादिसंयुताः ॥ ३ ॥ अब्दप्रवेशेवारादिःसप्ततष्टेत्र
निर्दिशेत् ॥ शिवघ्नोऽब्दःखवखाद्रींदुलवाढ्यःखाग्निशेषितः ॥ ४ ॥ जन्मतिथ्यान्वितस्तत्रतिथावब्दप्रवेशनं ॥ तत्काले
र्कोजन्मकालरविणास्याद्यतःसमः ॥ ५ ॥ एकैकराशिवृद्ध्याचेत्तुल्यौंशाद्यैर्यदारविः ॥ तदामासप्रवेशोद्युप्रवेशश्चेत्कला
समः ॥ ६ ॥ तात्कालिकास्तुखचराः सुधियाविधेयाःस्पष्टाविलग्नसुखभावगणाविधेयः ॥ वीर्यंतथोक्तविधिनानिखिलग्र
हाणामब्दाधिपस्यविधयेकथयामियुक्तिम्॥७॥द्विघ्नंप्रश्नांगभागाद्यंशरलब्धंस्फुटंत्विह ॥ प्रश्नांगाद्धायनफलेतुर्यैशोलग्नपो
भवेत्॥८॥जन्मलग्नपतिरब्दलग्नपोमुंथहाधिपइतित्रिराशिपः॥सूर्यराशिपतिरन्हिचंद्रभाधीश्वरोनिशिविमृश्यपंचकम्॥९॥

॥८॥अथश्लोकत्रयेणप्रतिज्ञातंवर्षेश्वरनिर्णयमाह जन्मेतिबलीयइतिदृगादिसाम्येइतिच।जन्मकालेयल्लग्नंतस्यस्वामी अब्दलग्नपःवर्षप्रवेशकालिकलग्नस्वा
मीमुथहाधिपःमुथहावक्ष्यमाणास्तस्याःस्वामीतिएतदनंतरंत्रिराशिपःसंज्ञातंत्रोक्तत्रैराशिकस्वामी।ततः अह्निदिवसेवर्षप्रवेशेसतिसूर्यराशिपतिःसूर्याधिष्ठित
राशिस्वामी।निशिरात्रौवर्षप्रवेशेसतिचंद्रभाधीश्वरःचंद्राक्रांतराशिस्वामी इदंपंचकंविमृश्यविचार्यएषांपंचानांमध्येयएकतरस्तनुंपश्यतिवर्षप्रवेशकाललग्नं
ईक्षमाणःपश्यन्बलीपंचवर्गीबलाधिकःसग्रहःपंचान्यतमःवर्षस्वामी।वर्षलग्नमनीक्षमाणः अपश्यन्बलाधिकोपिनैववर्षेश्वरः। बलस्यतुल्यत्वेदृष्टयतिरेकतः

दृष्ट्याधिक्यादब्दपोभवति।एवमित्याद्याःपुरातनाःआचार्याःविदुःआहुः। दृगादिसाम्येदृष्टिसाम्येआदिपदाद्बलसाम्येपिअनयोःसमतायांअथवानिर्बलत्वेपंचानांलग्नदर्शित्वेपिपंचाविंशोपकोनपंचवर्गीबलवत्तायां। उभयेत्रमुथहास्वाम्येववर्षेश्वरोभवति। चेद्यदिपंचाधिकारिणोग्रहाअपिवर्षलग्नेक्षमाणाःपश्यंतोनभवंतितदैषांमध्येयोबलाधिकःसएववर्षस्यविभुःस्वामीविचारणीयः। बलयोःसाम्येमुथहेश्वरएवेतिज्ञेयं ॥ ११ ॥ अथमतांतरंचंद्रस्यवर्षेश्वरत्वसंभावनायांविशेषंचाह। बलेति पंचाधिकारिग्रहान्यतमयोर्बलदृष्ट्योःसमतायांअह्निदिवसेवर्षप्रवेशेसतिसूर्याक्रांतराशिस्वामी। अंतिमाधिकारीग्रहोवर्षस्यस्वामी। निशिरात्रौवर्षप्रवेशेसतिइंदुराशीट्चंद्राक्रांतराशिस्वामी। अंतिमाधिकारीग्रहोवर्षस्यस्वामीभवतीत्येवंकेचिदाचार्याआहुः। पूर्वोक्तप्रकारावगतोवर्षस्वामीचंद्रोयेनग्रहेणसप्तान्यतमेइत्थशालीमुथशिलकारीसग्रहोवर्षस्वामी अनेकग्रहमुथशिलकारीचेत्तदातद्ग्रहाणांमध्येयोबलाधिकः। बलसाम्येमुथहेश्वरइतिसुधियोह्यं। चंद्रस्यमुथशिलाभावेनिर्णयमाह ॥ चंद्रभपइति। अन्यथात्वेचंद्रस्यमुथशिलाभावेसति चंद्राक्रांतराशिस्वामीवर्षेश्वरोभवति। अनेनप्रकारेणकर्कस्थेचंद्रमसिचंद्रएकवर्षेश्वरोनान्यइतिज्ञेयम् ॥ १२ ॥ अथवर्षेश्वरस्थितिवशेनफलमाह ॥ अब्दाधिपइति। अब्दाधिपोवर्षस्वामी ग्रहः। व्ययषडष्टमभिन्नस्थः द्वादशषष्ठाष्टमस्थानव्यतिरिक्तस्थानस्थितः। यद्यपिलग्नदर्शित्वेनवर्षस्वाम्युक्तेवर्षस्वामीषष्ठाष्टमद्वादशस्थानेष्वनवस्थितएवेतिवक्तु

बलीयएषांतनुमीक्षमाणःसवर्षपोलग्नमनीक्षमाणः ॥ नैवाब्दपोदृष्ट्यतिरेकतःस्याद्बलस्यसाम्येविदुरेवमाद्याः ॥ १० ॥ दृगादिसाम्ये
प्यथानिर्बलत्वेवर्षाधिपःस्यान्मुथहेश्वरस्तु ॥ पंचापिनोचेत्तनुमीक्षमाणावीर्याधिकोब्दस्यविभुर्विचिंत्यः ॥११॥ बलादिसाम्येरविरा
शिपोऽह्निनिशींदुराशीडितिकेचिदाहुः ॥ येनेत्थशालोऽब्दविभुःशशीसवर्षाधिपश्चंद्रभपोन्यथात्वे ॥ १२ ॥ अब्दाधिपोव्ययषड
ष्टमभिन्नसंस्थोलब्धोदयोऽब्दजनुषोःसदृशोबलेन ॥ निःशेषमुत्तमफलंविदधातिकायेनैरुज्यराज्यबललब्धिरतीवसौख्यम् ॥१३॥

मनुचितंतदतिरिक्तस्थानस्थइति । तथापिपंचापिचेन्नोतनुमीक्षमाणाइत्यादिप्रकारेषष्ठाष्टमद्वादशस्थानस्थितस्यापिवर्षेश्वरत्वसंभवःराशिकुंडल्यांदृष्टिसद्भावेनतत्रलग्नद्रष्टुर्वर्षेश्वरस्यभावकुंडल्यांतत्स्थानस्थितत्वसंभावनायाब्रह्मणोप्यनिवार्यत्वाच्चलब्धोदयःवर्षप्रवेशकालेप्राप्तोदयोस्तंगतइत्यर्थः । अब्दजनुषोः वर्षजन्मकालयोःबलेनपंचवर्गीबलेनसदृशस्तुल्यःअहीनबलइत्यर्थः । एतादृशोवर्षेश्वरोनिःशेषंसमग्रंउत्तमफलंकरोतितदेवाहकायेत्यादिस्पष्टम् ॥ १३ ॥

अथवर्षेश्वरफलंपंचवर्गीबलानुरोधाद्भवतीत्याह ॥ बलेति । वर्षस्वामिनिबलेनपंचवर्गीबलेनपूर्णेसतिशुभफलंपूर्णंभवति । मध्यबलेशुभेमध्यंभवति।

बलपूर्णेऽब्दपेपूर्णंशुभंमध्येचमध्यमं ॥ अधमेदुःखशोकारिभयानिविविधाःशुचः ॥ १४ ॥ अथसूर्यः ॥ सूर्येऽब्दपेबलि
निराज्यसुखात्मजार्थलाभःकुलोचितावेभुःपरिवारसौख्यम् ॥पुष्टंयशोगृहसुखंविविधाप्रतिष्ठाशत्रुर्विनश्यातिफलेजनिखेटयु
क्त्या ॥ १५ ॥ मध्येरवौफलमिदंनिखिलंतुमध्यंस्वल्पंसुखंस्वजनतोपिविवादमाहुः ॥ स्थानच्युतिर्नचसुखंकृशताशरीरे
भीतिर्नृपान्मुथशिलोनशुभेनचेत्स्यात् ॥ १६ ॥

अधमेहीनबलेदुःखरोगादीत्यादिस्पष्टम् ॥ १४ ॥ अथवर्षेश्वरस्यसूर्यबलपूर्णतायांफलमाह ॥ सूर्येऽब्दपइति ॥ विनश्यतीत्यंतंस्पष्टंफलं । इदमुक्तंफलंजनिखेटयुक्त्याजन्मकालग्रहविचारेणवाच्यं । एतदुक्तंभवति । वर्षेश्वरग्रहोजन्मकालेउत्तमबलश्चेदत्राप्युत्तमबलस्तदोत्तमोत्तमं । मध्यबलश्चेदुत्तमं । अधमबलश्चेन्मध्यमं । जन्मकालेमध्यमबलश्चेत्क्रमेणोत्तममध्यमाधमंचभवति । जन्मकालेहीनबलश्चेत्क्रमेणमध्यमाधमाधमानिभवंति ॥ १५ ॥ अथवर्षेश्वरार्कस्यमध्यबलत्वेफलमाह ॥ मध्येइति । इदंउत्तमबलसंबंधियत्फलंप्रागुक्तंतत्समग्रंमध्यमंभवति । स्वल्पमित्यादिनृपादित्यंतंस्पष्टं । अनिष्टफलंतदास्याद्यदाशुभेनग्रहेणवर्षेश्वरस्यमुथशिलोनस्यादर्थाच्छुभग्रहमुथशिलंआनिष्टंस्यादित्यपवादउक्तः ॥ १६ ॥

हीनबलार्कस्यफलमाह । सूर्येति॥स्पष्टम्॥ १७॥अथयेनेत्थशालोऽब्दविभुरितिदार्ढ्यार्थंपुनर्वदंस्तद्वर्षेश्वरस्यकंबूलयोगेरात्रिजन्मनोवर्षमुत्तमंतादित्याह । चंद्रे इति । चंद्रेऽब्दपेसतियेनग्रहेणचंद्रोमुथशिलः । असौवर्षेश्वरः । अस्यवर्षेश्वरस्यचंद्रेणकंबूलचंद्रातिरिक्तग्रहेणमुथशिलमित्यर्थः रात्रौजन्मतदावर्षमुत्तमंज्ञेयमित्यर्थः ॥ १८ ॥ अथचंद्रस्यपूर्णबलस्यफलमाह ॥ वीर्यान्वितेइतिस्पष्टम् ॥१९॥ अथचंद्रस्यमध्यबलस्यफलमाह ॥ वर्षाधिपइत्यादिनाश्लेष्मोद्भवश्चेत्यंतंस्पष्टम् । यदिपापग्रहेणेसराफयोगश्चंद्रस्यस्यात्तदाश्लेष्मोत्पत्तिः ॥ २० ॥ अथनष्टातिहीनबलस्यचंद्रस्यफलमाह ॥ नष्टइति । नष्टेसूर्याक्रांतत्वेनास्तंगते । उत्तरार्द्धेहीनबलस्यफलं ॥ २१ ॥ अथभौमस्यबलपूर्णस्यफलमाह ॥ भौमइतिस्पष्टम् ॥ २२ ॥ अथभौमस्यमध्यबलस्यफलमाह ॥

सूर्येबलेनरहितेऽब्दपतौविदेशयानंधनक्षयशुचोऽरिभयंचतंद्रा ॥ लोकापवादभयमुग्ररुजोतिदुःखंपित्रादितोपिनसुखंसुतमित्रभीतिः
॥ १७ ॥ चंद्रेऽब्दपेमुथशिलंयेनासावब्दपोऽस्यचेत् ॥ कंबूलमिंदुनाजन्मनिशिवर्षंतदोत्तमम् ॥ १८॥ अथचंद्रः ॥ वीर्यान्वितेशशि
निवित्तकलत्रपुत्रमित्रालयस्यविविधंसुखमाहुरार्याः ॥ स्रग्गंधमौक्तिकदुकूलसुखानिभूतिर्लाभः कुलोचितपदस्यनृपैःसखित्वं ॥१९॥
वर्षाधिपेशशिनिमध्यबलेफलानिमध्यान्यमूनिरिपुतासुतमित्रवर्गैः ॥ स्थानांतरेगतिरथोकृशताशरीरेश्लेष्मोद्भवश्चयदिपापकृतेसराफः
॥ २० ॥ नष्टेऽब्दपेशशिनिशीतकफादिरोगश्चौर्यादिभीःस्वजनविग्रहमप्युशंति ॥ दूरेगतिःसुतकलत्रसुखात्ययश्चस्यान्मृत्युतुल्यमति
हीनबलेशशांके ॥ २१ ॥ अथभौमः ॥ भौमेऽब्दपेबलिनिकीर्तिजयारिनाशःसेनापतित्वरणनायकताप्रदिष्टा ॥ लाभःकुलोचितध
नस्यनमस्यताचलोकेषुमित्रसुतवित्तकलत्रसौख्यम् ॥ २२ ॥मध्येऽब्दपेऽवनिसुतेरुधिरस्रुतिश्चकोपोऽधिकोझकटशस्त्रहतिक्षतानि ॥
स्वामित्वमात्मगणतोबलगौरवंचमध्यंसुखंनिखिलमुक्तफलंविचिंत्यम् ॥ २३ ॥

मध्यइतिस्पष्टं ॥ २३ ॥ अथभौमस्यहीनबलस्यफलमाह ॥ हीनइति ॥ असृजिभौमेवर्षेशेहीनबलेसतिभयमित्यादिविदेशयानमित्यंतंस्पष्टं । गुरुदृष्टिहीनेभौमेसति अपनयतअनीतितःक्षयोनाशः ॥ २४ ॥ अथोत्तमबलिनोबुधस्यफलमाह ॥ सौम्यइति स्फुटार्थं ॥ २५ ॥ अथमध्यबलस्यबुधस्य

हीनेऽब्दपेसृजिभयंरिपुतस्कराग्निलोकापवादभयमात्मधियाविनाशः ॥ कार्यस्यविघ्नमतिरोगभयंविदेशयानंक्षयोऽपनयतोगुरुदृष्ट्यभावे ॥ २४ ॥ अथबुधः ॥ सौम्येऽब्दपेबलवतिप्रतिवादलेख्यसच्छास्त्रसद्व्ययवद्धतौविजयोऽर्थलाभः ॥ ज्ञानंकलागणितवैद्यभवंगुरुत्वंराजाश्रयेणनृपतानृपमंत्रितावा ॥ २५ ॥ अब्दाधिपेशशिसुतेखलुमध्यवीर्येस्यान्मध्यमंनिखिलमेतदथाध्वयानम् ॥ वाणिज्यवर्तनमथात्मजमित्रसौख्यंसौम्येत्थशालवशतोपरथानसम्यक् ॥ २६ ॥ सौम्येऽब्दपेऽधमबलेबलबुद्धिहानिर्धर्मक्षयःपरिभवोनिजवाक्यदोषात् ॥ निक्षेपतोविपदतीवमृषैवसाक्ष्यंहानिःपरव्यवहृतेःसुतवित्तमित्रैः ॥ २७ ॥ अथगुरुः ॥ जीवेऽब्दपेबलयुतेपरिवारसौख्यंधर्मोगुणग्राहिलताधनकीर्तिपुत्राः ॥ विश्वास्यताजगतिसन्मतिविक्रमाप्तिर्लाभोनिधेर्नृपतिगौरवमप्यरिघ्नं ॥ २८ ॥

फलमाह ॥ अब्दाधिपइति । एतत्प्रागुक्तंसर्वंमध्यमंस्यात् । शुभग्रहमुथशिलानुरोधतः आत्मजमित्रयोः सुखंभवति । अपरथा अशुभग्रहेसराफेन तयोः सम्यक्शुभंनस्यात् ॥ २६ ॥ अथहीनबलस्यबुधस्यफलमाह ॥ सौम्येइति स्पष्टार्थं ॥ २७ ॥ अथगुरोरुत्तमबलिनोवर्षेश्वरस्यफलमाह ॥ जी

वइति । स्पष्टं ॥ २८ ॥ मध्यबलिनस्तस्यफलमाह ॥ अब्दाधिपइति । इदंप्रागुक्तंफलंमध्यमं । अशुभग्रहेणेसराफेसतिदारिद्र्यमित्यादिश्लोकांतंफलं शेषंस्पष्टम् ॥ २९ ॥ हीनस्यतस्यफलमाह ॥ जीवइति स्पष्टम् ॥ ३० ॥ अथशुक्रस्योत्तमबलिनोवर्षेशस्यफलमाह ॥ शुक्रइति । स्पष्टम् ॥ ३१ ॥ मध्यबलस्यतस्यफलमाह ॥ अब्दाधिपइति । पापग्रहःयश्चशत्रुस्ताभ्यांदृष्टेयुतेवाशुक्रेविपदोर्थनाशइति । अत्रवीक्षितयुतइत्युक्त्याराशिकुंडल्यांदृष्टिर्विलोक्याभावकुंडल्यांसंयुक्तत्वंद्रष्टव्यमितिस्पष्टीकृतं । अन्यथाताजिकशास्त्रेप्रथमस्थानेदृष्टयुक्तेर्वीक्षितइत्यनेनयुतिसिद्धौयुतइत्यस्यवैयर्थ्यापत्तेःशेषंस्पष्टं ३२ अथहीनबलस्यतस्यफलमाह ॥ शुक्रइति स्पष्टं ॥ ३३ ॥ अथोत्तमबलिनःशनेर्वर्षेशस्यफलमाह ॥ मंदइति स्पष्टं ॥ ३४ ॥ मध्यमबलिनस्तस्यफलमा

अब्दाधिपेसुरगुरौकिलमध्यवीर्येस्यान्मध्यमंफलमिदंनृपसंगमश्च ॥ विज्ञानशास्त्रपरताप्यशुभेसराफेदारिद्र्यमर्थविलयश्चकलत्रपीडा ॥ २९ ॥ जीवेऽब्दपेऽधमबलेधनधर्मसौख्यहानिस्त्यजंतिसुतमित्रजनाःसभार्याः ॥ लोकापवादभयमाकुलतातिकष्टंवृत्तिस्तनौकफरुजोरिपुभीःकलिश्च ॥ ३० ॥ अथशुक्रः ॥ शुक्रेऽब्दपेबलिनिनीरुजताविलाससच्छास्त्ररत्नमधुराशनभोगतोषाः ॥ क्षेमप्रतापविजयावनिताविलासोहास्यंनृपाश्रयवशेनधनंसुखंच॥३१॥अब्दाधिपेभृगुसुतेखलुमध्यवीर्येस्यान्मध्यमंनिखिलमेतदथाल्पवृत्तिः॥गुप्तंचदुःखमखिलंसुनिबद्धवृत्तिःपापारिवीक्षितयुतेविपदोऽर्थनाशः ॥३२ ॥ शुक्रेऽब्दपेधमबलेमनसोतितापोलोकापहासविपदोनिजवृत्तिनाशः ॥ द्वेषःकलत्रसुतमित्रजनेषुकष्टादन्नाशनंचविफलंक्रियतानसौख्यम् ॥ ३३ ॥ अथशनिः ॥ मंदेऽब्दपेबलिनिनूतनभूमिवेश्मक्षेत्राप्तिरर्थनिचयोयवनावनीशात् ॥ आरामनिर्मितिजलाशयसौख्यमंगपुष्टिःकुलोचितपदाप्तिगुणाग्रणीत्वम् ॥ ३४ ॥ अब्दाधिपेरविसुतेखलुमध्यवीर्येस्यान्मध्यमंनिखिलमन्नभुजिस्तुकष्टात् ॥ दासोष्ट्रमाहिषकुलान्यरतस्तुलाभःपापंफलंभवतिपापयुगीक्षणेन ॥ ३५ ॥

ह ॥ अब्दाधिपेइति । पापग्रहयोगेनदृष्ट्यावापापंफलंदुष्टंफलंस्यात् । योगोभावकुंडल्यांदृष्टव्यइत्याग्रहार्थंयुगुक्तिः । शेषंस्पष्टम् ॥ ३५ ॥ हीनबलिनः
शनेर्वर्षेशस्यफलमाह ॥ मंदेइति । सौम्येत्थशालयुजिशुभग्रहसुथशिलेशुभग्रहयोगेवाईषत्किंचिद्वर्षेसौख्यमपिभवति । शेषंस्पष्टं ॥ ३६ ॥ वर्षेश्वरइति
योग्रहोवर्षेश्वरोभवति । सग्रहःसंपूर्णेवर्षेदशाधिपोज्ञेयः । तद्वर्षसंपूर्णंतस्यदशेत्यर्थः । अस्यवर्षेअस्यवर्षजन्मकालयोःबलंपंचवर्गीबलंचिंत्यंविचार्यं । उत्त

मंदेबलेनरहितेऽब्दपतौक्रियाणांवंध्यत्वमर्थविलयोविपदोरिभीतिः ॥ स्त्रीपुत्रमित्रजनवैरकदन्नभुक्तंसौम्येत्थ
शालयुजिसौख्यमपीषदाहुः ॥३६॥ वर्षेश्वरोभवतियःसदशाधिपोऽब्देज्ञेयोखिलेऽब्दजनुषोर्बलमस्यचिंत्यम् ॥
वीर्यान्वितेत्रनिखिलंशुभमब्दमाहुर्हीनेत्वनिष्टफलतासमतासमत्वे ॥ ३७ ॥ येनेत्थशालोऽब्दपतेर्ग्रहोऽसौ
स्वीयस्वभावात्सुफलंददाति॥ शुभेसराफेशुभमस्तिकिंचिदनिष्टमेवाशुभमूसरीफे ॥ ३८ ॥ हद्देयाहशियः
खेटआधत्तेऽत्रचयोमहः ॥ जन्मन्यब्देचताहक्तत्तादात्मफलदस्त्वसौ ॥ ३९ ॥

समध्यमाधमादिभेदेनवीर्यान्वितेउभयत्रबलिष्ठेसतिवर्षेशुभफलत्वंसमत्वेजन्मनिवीर्यान्वितेवर्षेमध्यबलेहीनबलेवाजन्मनिमध्यबलेहीनबलेवा । वर्षेवीर्या
न्वितेजन्मनिमध्यबलेवर्षेहीनबलइत्यादौतारतम्येउत्तमाधमपक्षफलापेक्षयावर्षमध्येफलदाता॥३७॥येनेति। वर्षेश्वरस्ययेनग्रहेणमुथशिलः असौमुथशिल
कारीग्रहः स्वीयस्वभावात्आत्मीयप्रागुक्तसंज्ञातंत्रोक्तस्वरूपवशात:सुफलंशुभफलंददाति।शुभग्रहकृतेसराफेसतिवर्षेकिंचित्सुखंवर्त्तते।अशुभग्रहकृतेस
राफेसतिअनिष्टमेवअशुभफलमेवभवति॥३८॥हद्देइति । यःवर्षस्वामीग्रहःयादृशिमित्रशत्रुग्रहसंबंधिनिहद्देहद्दांशेभवति । अत्रअस्मिन्मित्रशत्रुग्रहेअत्रव

र्षेश्वरइतिकेचित् । योग्रहःचकारान्मित्रशत्रुदृशासहःउक्तांशरूपंतेजःआधत्तेधारयतिमुथशिलकारीभवति । जन्मकालेवर्षप्रवेशकालेपितादृगुक्तप्रकारसदृशःअसौवर्षग्रहस्तदातदानीमात्मफलदःशुभाशुभफलदातास्यात् ॥३९॥ यइतिव्यत्यासइतिच। जन्मनियोग्रहःस्वभावजंदातुंकर्तुंविभुःसमर्थःस्वभावंपश्यन्नधिष्ठितोवाअस्यग्रहस्ययदिअब्दलग्नाब्दभवःवर्षलग्नस्वामिवर्षस्वामिनोरुत्पन्नःमुशरिफःईसराफयोगः स्यात्तर्हितस्मिन्वर्षेतत्फलंजन्मकालीनभावोत्पन्नफलंन तत्फलनाशोभवतीत्यर्थः । व्यत्यासेईसराफाभावेफलंजन्मकालिकंभावजंफलंआदेश्यंकथनीयं । इत्थशालेमुथशिलेसतिविशेषतःअत्यंतंतत्फलंस्यात्। उभयमीसराफमुथशिलौनस्यातांयदितदापिजन्माश्रयंजन्मकालीनभावजंफलमस्तिभवति इतिस्फुटं। बाधकाभावाच्चतत्फलंकेननिवारणीयमित्यर्थः । यद्यपिव्यत्यासेफलमादेश्यमित्यनेनपौनरुक्त्यंतथापितत्स्पष्टत्वार्थमिदमुक्तं। अन्यथोक्तात्रिष्वेकतमवैयर्थ्यापत्तेः । वस्तुतस्तुग्रंथकृतोत्रप्रमादः ॥४०॥४१॥प्रथमश्लोकस्फुटार्थबोधायोदाहरति॥ पुत्राधिपइति।जन्मनिजन्मकालेपुत्राधिपःपंचमभावस्वामीपुत्रभावंपंचमभावंपश्यन्नसौपुत्रस्वामीग्रहःपुत्रफलंदातुंसमर्थःशक्तःसःफलदाताग्रहःवर्षेयत्रकुत्राप्यवस्थितोवर्षेशेनेसराफीअतःइहास्मिन्वर्षेपुत्रस्यनाशोभवति । एवमन्यभावेपिवर्षलग्नेशेसराफेनाप्युदाहार्यं॥४२॥हद्देयादृशीत्यादिसोदाहरणंस्पष्टयति ॥ अब्देश्वरइति। वर्षेश्वरोबृहस्पतिः जन्मनिस्वमित्रस्यहद्दांशेतस्मिन् मित्रदृष्ट्याचंद्रःमहःउक्तंतेजः

योजन्मनिफलंदातुंविभुर्मूसरिफोस्यचेत् ॥ अब्दलग्नाब्दपभवस्तस्मिन्नब्देनतत्फलम् ॥ ४० ॥ व्यत्यासेफलमादेश्यमित्थशालेविशेषतः ॥ नोभयंचेत्तदाप्यस्तिजन्माश्रयमितिस्फुटम् ॥ ४१ ॥ उदाहरणम् ॥ पुत्राधिपोजन्मनिपुत्रभावंपश्यन्सुतंदातुमसौसमर्थः ॥ वर्षेशपुत्राधिपमूसरीफेपुत्रस्यनाशोभवतीतिवर्षे ॥ ४२ ॥ अब्देश्वरोगुरुर्मित्रहद्देमित्रदृशाशशी ॥ महोत्राधादमूहृक्सवर्षेऽब्दस्तेनशोभनः ॥ ४३ ॥

एवमुन्नेयमन्यच्चशुभाशुभफलंबुधैः ॥ बलाबलविवेकेनयोगत्रयविमर्शतः ॥४४॥ इत्यब्दपफलाध्यायः ॥ अथमुथहानिरूपणं
॥ स्वजन्मलग्नात्प्रतिवर्षमेकैकराशिभोगान्मुथहाक्रमेण॥ स्वजन्मलग्नंरवितष्टयातशरद्युतंसाभमुखेन्थिहास्यात्॥४५॥
प्रत्यहंशरलिप्ताभिर्वर्द्धतेसानुपाततः ॥ सार्द्धमंशद्वयंमासेइत्याहुःकेपिसूरयः ॥४६ ॥ स्वामिसौम्येक्षणात्सौख्यंक्षुतदृष्ट्या
भयंरुजः ॥ भावालोकनसंयोगात्फलमस्यानिरूप्यते ॥ ४७ ॥ वर्षलग्नात्सुखास्तांत्यारिपुरंध्रेष्वशोभना ॥ पुण्यकर्मायगास्वाम्यंदत्तेन्यत्रोद्यमाद्धनम् ॥ ४८ ॥

अधात्धारयति। मुथशिलकारीत्यर्थः।वर्षेअमूदृक्अमुंगुरुंपश्यति असौअमूदृक्।अयमर्थः स्वमित्रादिहद्दास्थितेगुरौयदिचंद्रोमुथशिलद्वारामहःधारयति। सवर्षेश्वरस्तेनकारणेनअब्दः वर्षकालः शुभः। केचित्तुअब्देश्वरइतितुयोगांतरं। अमूदृक्षइत्यस्यार्थस्तुअमुंचंद्रंपश्यतीतितन्नउदाहरणप्रकरणपठितत्वेनयोगांतरासंभवात् मूलवाक्याभावाच्च ॥ ४३ ॥ उपसंहरति ॥ एवमिति। अनयोक्तरीत्याअन्यत्शुभाशुभफलंबलाबलविवेचनेनयोगत्रयविमर्शतः। मुथशिलकंबूलेसराफेतियोगत्रयाणांविचारेणबुधैर्ज्ञेयं ॥ ४४ ॥ इतिदिवाकरविरचितायांवर्षफलाध्यायः ॥ अथमुथहाफलार्थंमुथहानयनमाह ॥ स्वजन्मलग्नादिति। संज्ञातंत्रव्याख्यायांस्पष्टम् ॥ ४५ ॥ अस्याउपपत्त्याग्रहवद्गतिरस्तीत्याह ॥ प्रत्यहमिति ॥ प्रतिसौरदिनंसामुंथाअनुपाततःषष्ट्याधिकशतत्रयसौरांशैरेकराशिकलास्तदैकसौरादिनेनैकाइत्यनुपातात्पंचकलाभिर्वर्धते। अनयारीत्यासौरमासेसार्धांशद्वयंवर्द्धतेच इत्येवंकेपिपंडिताःवदंतिस्वमतेपूर्वग्रंथमध्येमुंथाचलनानुक्तेर्वर्षांतेएवाग्रिमराशावुड्डीयगच्छतीतियावद्वचनंहिवाचनिकामितिन्यायात्तत्त्वमंगीकृतम् ॥ ४६ ॥ स्वामिसौम्येति। स्वामिशुभग्रहदर्शनात्सुखं। क्षुतदृष्ट्यारुजःभयं। अस्यामुथहायाःफलंभावालोकनसंयोगान्निरूप्यते ॥ ४७ ॥ वर्षलग्नादितिस्पष्टम् ॥ ४८ ॥

शत्रुक्षयमित्यादिमुंथाभावफलश्लोकाः द्वादशस्पष्टाः ॥ ४९ ॥ ५० ॥ ५१ ॥ ५२ ॥ ५३ ॥ ५४ ॥ ५५ ॥ ५६ ॥ ५७ ॥ ५८ ॥ ५९ ॥ ६० ॥

शत्रुक्षयंमानसुताऽश्वलाभंप्रतापवृद्धिर्नृपतेःप्रसादं॥शरीरपुष्टिंविविधोद्यमाश्चददातिवित्तंमुथहातनुस्था॥४९॥ उत्साहतोर्था
गमनंयशश्चस्वबंधुसन्माननृपाश्रयाश्च ॥ मिष्टान्नभोगोबलपुष्टिसौख्यंस्यादर्थभावेमुथहायदाब्दे ॥५०॥ पराक्रमाद्वित्तयशः
सुखानिसौंदर्यसौख्यंद्विजदेवपूजा॥सर्वोपकारस्तनुपुष्टिकीर्तिर्नृपाश्रयश्चेन्मुथहातृतीया॥५१॥ शरीरपीडारिपुभीःस्ववर्ग्यै
वैरंमनस्तापनिरुद्यमत्वे॥स्यान्मुथहायांसुखभावगायांजनापवादामयवृद्धिदुःखम्॥५२॥यदींथिहापंचमगाब्दवेशेसद्बुद्धिसौ
ख्यात्मजवित्तलाभः ॥ प्रतापवृद्धिर्विविधाविलासादेवद्विजार्चानृपतेःप्रसादः ॥ ५३ ॥ कृशत्वमंगेषुरिपूदयश्चभयंरुजस्त
स्करतोनृपाद्वा ॥ कार्यार्थनाशोमुथहारिगाचेद्दुर्बुद्धिवृद्धिःस्वकृतोनुतापः ॥ ५४ ॥ कलत्रबंधुव्यसनारिभीतिरुत्साहभं
गोधनधर्मनाशः ॥ द्यूनोपगाचेन्मुथहातनोःस्याद्रुजामनोमोहविरुद्धचेष्टा ॥ ५५ ॥ भयंरिपोस्तस्करतोविनाशोधर्मार्थयो
र्दुर्व्यसनामयश्च ॥ मृत्युस्थिताचेन्मुथहानराणांबलक्षयःस्याद्गमनंसुदूरे ॥ ५६ ॥ स्वामित्वमर्थोपगमोनृपेभ्योधर्मोत्सवःपु
त्रकलत्रसौख्यं ॥ देवद्विजार्चापरमंयशश्चभाग्योदयोभाग्यगतेंथिहायाम् ॥ ५७ ॥ नृपप्रसादंस्वजनोपकारंसत्कर्मसिद्धिंद्वि
जदेवभक्तिम् ॥ यशोऽभिवृद्धिंविविधार्थलाभंदत्तेंऽबरस्थामुथहापदाप्तिम् ॥ ५८ ॥ यदींथिहालाभगताविलाससौभाग्यनै
रुज्यमनःप्रसादाः ॥ भवंतिराजाश्रयतोधनानिसन्मित्रपुत्राभिमताप्तयश्च ॥ ५९ ॥ व्ययोऽधिकोदुष्टजनैश्चसंगोरुजातनौ
विक्रमतोप्यसिद्धिः ॥ धर्मार्थहानिर्मुथहाव्ययस्थायदातदास्याज्जनतोपिवैरं ॥ ६० ॥

क्रूरैरिति । क्षुतदृशाअशुभदृष्टयापापग्रहैर्दृष्टोयस्तन्वादिर्भावः । अत्रअस्मिन्भावेयदिमुथहाभवति । तदातद्भावगंमुथहाधिष्ठितभावस्थितंशुभफलंनश्येत् तद्भावसंबंध्यशुभफलंचवर्धते ॥६१॥ अस्याःफलमाह ॥ शुभमिति । सावीर्ययुक्तामुंथाभावजंस्वाधिष्ठितभावसंबंधिशुभफलंपोषयेत्वर्धयेत् । अशुभफलंतद्भावसंबंधिनवर्द्धयेत् । अन्यथात्वेशुभस्वामियुक्तानभवतिस्वामिसौम्येत्थशालंप्रपन्नाचनभवति । पापदृष्टापापमुथशिलाचभवति । तस्यामित्यर्थः

क्रूरैर्दृष्टःक्षुतदृशायोभावोमुथहात्रचेत् ॥ शुभंतद्भावजंनश्येदशुभंचापिवर्द्धते ॥ ६१ ॥ इतिमुंथाभावफलं॥
शुभस्वामियुक्तेक्षितावीर्य्ययुक्सेंथिहास्वामिसौम्येत्थशालंप्रपन्ना ॥ शुभंभावजंपोषयेन्नाशुभंसाऽन्यथात्वे
न्यथाभावजह्योविमृश्य ॥ ६२ ॥ जनुर्लग्नतोस्तांत्यषण्मृत्युबंधुस्थिताब्देहताक्रूरखेटैस्तुसाचेत् ॥ विनश्ये
त्सयत्रेन्थिहाभावएवंशुभस्वामिदृष्टैननाशःशुभंच ॥ ६३ ॥ यदोभयत्रापिहताभावोनश्येत्ससर्वथा ॥
अभयत्रशुभत्वेतुभावोऽसौवर्द्धतेतराम् ॥ ६४ ॥

अन्यथाभावः स्वभावसंबंध्यशुभफलंवर्धयेत् । शुभफलंतत्संबंधिनवर्धयेदितिविपरीतभावइत्यर्थः । शुभाशुभदृष्टाशुभाशुभमुथशिलाचतदातदाविमृश्य शुभाशुभग्रहबलवशाद्विचार्यशुभमशुभंवाज्ञेयमित्यर्थः ॥ ६२ ॥ जनुर्लग्नतइति । जन्मलग्नात्सप्तमद्वादशषष्ठाष्टमचतुर्थस्थानस्थितामुंथावर्षेसामुंथाचेत् पापग्रहैर्हतायुक्तातदावर्षेयस्मिन्भावेमुंथासभावःविनश्येत् । एवमुक्तरूपत्वेशुभग्रहस्वामिदृष्टौसत्यांतस्यभावस्यनाशोनभवतिशुभंचभवति ॥ ६३ ॥

यदेति । यदाउभयत्रजन्मनिवर्षेचअनिष्टस्थानस्थाहतापापग्रहयुक्तातदासमुंथायुक्तोभावःसर्वथाअवश्यंनश्येत् । उभयत्रजन्मनिवर्षेचशुभत्वेशुभग्रह

युक्तत्वेअसौमुंथायुक्तोभावःवर्द्धतेतरांसुतरामतिशयेनवर्द्धते ॥ ६४ ॥ वर्षेइति । वर्षेलग्नकुंडल्यांअनिष्टस्थानस्थाचतुर्थषष्ठसप्तमाष्टमद्वादशस्थिता अपिशब्दाज्जन्मलग्नादिषुस्थानेषुस्थितातदाजनुषिजन्मकुंडल्यांयस्मिन्भावेस्थिताक्रूरोपघात्वर्षेपापग्रहसंयुक्तत्वात् । तंजन्मस्थितमुथहायुक्तभावंनाशयेत् । वर्षेशुभग्रहयुक्ताचेच्छुभफलदा ॥ ६५ ॥ उदाहरति ॥ जनुर्लग्नतइति । जन्मलग्नाच्चतुर्थस्थानस्थिता । वर्षप्रवेशकालेशुभग्रहयुक्तातदापितुर्द्रव्यस्यउपलक्षणाच्चतुर्थभावचिंतासंबंधिफलस्येत्यर्थः । लाभंकरोति । पापग्रहयुक्ताचेन्नृपाद्भयंकरोति । अतिकष्टफलदाभवति । इत्थंअनयोक्तरीत्याविम

वर्षेप्यनिष्टगेहस्थायद्भावेजनुषिस्थिता ॥ क्रूरोपघातात्तंभावंनाशयेच्छुभयुक्शुभा ॥ ६५ ॥
जनुर्लग्नतस्तुर्यगासौम्ययुक्ताब्दवेशेपैतृकस्यलाभंविधत्ते ॥ नृपाद्भीतिदापापयुक्तातिकष्टाष्टमादावपीत्थंविमर्शोविधेयः ॥ ६६ ॥
यस्मिन्भावेस्वामिसौम्येक्षिताचेद्भावोजन्मन्येषयस्तस्यवृद्धिः ॥ एवंपापैर्नाशउक्तस्तुतस्येत्यूह्यंवीर्याद्वर्षपःसौख्यमेव ॥ ६७ ॥
यदींथिहासूर्यगृहेयुतावासूर्येणराज्यंनृपसंगमंच ॥ दत्तेगुणानांपरमामवाप्तिंस्थानांतरस्थोतिफलंदृशोपि ॥ ६८ ॥

र्शोविचारः अष्टमादौचतुर्थस्थानव्यतिरिक्तानिष्टस्थानेपिविधेयः । तदुक्तभावफलस्यलाभोनाशोवावक्तव्यः ॥६६॥ यस्मिन्निति । वर्षलग्नकुंडल्यांअसौमुंथायस्मिन्भावेअधिष्ठितासतीस्वामिशुभग्रहाभ्यांदृष्टा । एषवर्षसंबंधी अयंभावोजन्मनिजन्मलग्नकुंडल्यांयोभावोभवति । मुंथाधिष्ठितवर्षभावस्ययोराशिर्जन्मभावकुंडल्यांयस्मिन्भावेभवतीत्यर्थः । तस्यतद्भावसंबंधिचिंतितपदार्थस्यवृद्धिः । पापग्रहैःएवंदृष्टातस्यभावस्यजन्मसंबंधिनोनाशःकथितइत्येवंज्ञेयं । अस्यापवादमाह । वीर्यादिति । वर्षस्वामिवीर्यात् बलवशात्सौख्यमेवकरोति । नमुंथाकृतानिष्टफलंवर्षेशेबलिष्ठेसतिमुंथाजनितानिष्टफलवृत्तिर्भवतीत्यर्थः ॥६७॥अथमुथहाग्रहयोगवीक्षणग्रहराशिस्थितफलंवक्तुकामःप्रथमंसूर्यस्याह ॥ यदीति । मुथहासूर्यग्रहेसिंहराशौअथवासूर्येणयुक्तातदाराज्यादिदत्तेगुणा

नांपरभागंउत्कृष्टांशस्थानांतरप्राप्तिंचदत्तेदृशःसूर्यदृष्टेरपिइदंफलमुक्तम्॥६८॥चंद्रस्याह ॥ चंद्रेणेति ददातीत्यंतंस्पष्टं। पापग्रहदर्शनादतिदुःखंभवति॥६९॥
भौमस्याह॥कुजेनेति। रुधिरप्रकोपमित्यंतंस्पष्टं। सौरीक्षिताशनिनादृष्टाशनिराशौकुजयुक्तादृष्टामुंथाभवतितदापूर्वोक्तफलंविशेषादधिकत्वेनभवति॥७०॥

चंद्रेणयुक्तेंदुगृहेथदृष्टेंदुनापिवाधर्मयशोभिवृद्धिम् ॥ नैरुज्यसंतोषमतिप्रवृत्तिंददातिपापेक्षणतोऽतिदुःखम् ॥ ६९ ॥ कुजे
नयुक्ताकुजभेकुजेनदृष्टाचापित्तोष्णरुजंकरोति ॥ शस्त्राभिघातंरुधिरप्रकोपंसौरीक्षितासौरिगृहेविशेषात्॥७०॥बुधेनशुक्रे
णयुतेक्षितावातद्भेपिवास्त्रीमतिलाभसौख्यम् ॥ धर्मयशश्चाप्यतुलंविधत्तेकष्टंचपापेक्षणयोगतःस्यात् ॥७१॥ युतेक्षितावा
गुरुणागुरोर्भेयदीथिहापुत्रकलत्रसौख्यं ॥ ददातिहेमांबररत्नभोगंशुभेत्थशालादिहराज्यलाभः ॥ ७२ ॥ शनेर्गृहेतेनयुते
क्षितावायदीथिहावातरुजंविधत्ते ॥ मानक्षयंवन्हिभयंधनस्यहानिंचजीवेक्षणतः शुभाप्तिं ॥ ७३ ॥ तमोमुखेचेन्मुथहाधना
प्तियशःसुखंधर्मसमुन्नतिंच ॥ सितेज्ययोगेक्षणतःपदाप्तिंसुवर्णरत्नांबरलब्धयश्च ॥ ७४ ॥ भोग्याराहोर्लवास्तस्यमुखंपृष्ठं
गतालवाः ॥ ततःसप्तमभंपुच्छंविमृश्येतिफलंवदेत् ॥ ७५ ॥

बुधशुक्रयोराह ॥ बुधेनेति । विधत्तेइत्यंतंस्पष्टं । पापग्रहदर्शनात्तद्योगाद्वाकष्टफलंस्यात् ॥ ७१ ॥ युतेति । भोगमित्यंतंस्पष्टं । इहपूर्वोक्तेगुरुराशौ
गुरुयुक्तादृष्टावामुथहेत्यर्थः । शुभग्रहमुथशिलयोगाद्राज्यप्राप्तिः ॥ ७२ ॥ शनेराह ॥ शनेरिति । चांतंस्पष्टं । गुरुदृष्ट्याशुभफलप्राप्तिः ॥ ७३ ॥
अथराहुमुखगतमुथहाफलमाह । तमोमुखइति । स्पष्टं । पदंस्थानम् ॥ ७४ ॥ अथराहोर्मुखपृष्ठपुच्छानांलक्षणमाह ॥ भोग्याइति । यस्मिन्राशौराहु

रस्तितस्यवक्रगत्यायेभोग्यालवाः भोग्यभागास्तेमुखसंज्ञकाः । येगतालवास्तेनमुक्तालवास्तेपृष्ठसंज्ञकाज्ञेयाः । तद्यथा । राहुरिदानींकन्यायांदशभिरंशैर्वक्रोऽस्ति । तत्रादिमादशअंशामुखसंज्ञकाः । भोगस्यकरिष्यमाणत्वात् । अन्येभुक्ताविंशत्यंशाःपृष्ठसंज्ञकास्ततोराह्वाक्रांतराशेःसकाशात्सप्तमंभंराशिपुच्छं यथाकन्यायाःसप्तमोराशिर्मीनाख्यःकेत्वाक्रांतराशिःपुच्छसंज्ञकःइतिविमृश्यविचार्यफलंवदेत् ॥ ७५ ॥ अथपृष्ठपुच्छगंतमुथहायाःफलमाह ॥ तत्पृष्ठभागइतिस्पष्टार्थपद्यम् ॥ ७६ ॥ अथजन्मकालीनग्रहवशाच्छुभाशुभफलमाह ॥ येजन्मेति । येग्रहाजन्मकालेबलिनस्तेग्रहाअब्दकालेवर्षकाले

तत्पृष्ठभागेनशुभप्रदास्यात्तत्पुच्छभागाद्रिपुभीतिकष्टम् ॥ पापेक्षणादर्थसुखस्यहानिश्चेज्जन्मनीत्थंगृहवित्तनाशः ॥ ७६ ॥
येजन्मकालेबलिनोब्दकालेचेद्दुर्बलास्तैरशुभंसमांते ॥ विपर्ययेपूर्वमनिष्टमुक्तंतुल्यंफलंस्यादुभयत्रसाम्ये ॥ ७७ ॥ षष्ठेऽ
ष्टमेंऽत्येभुविवीथहेशोऽस्तगोऽथवक्रोशुभदृष्टयुक्तः ॥ क्रूराच्चतुर्थास्तगतश्चभव्योनस्याद्रुजंयच्छतिवित्तनाशं ॥ ७८ ॥

चेद्दुर्बलनिर्बलास्तदातैर्ग्रहैःसमांतेवर्षांतेवर्षस्योत्तरार्द्धेअशुभफलंवाच्यं । अर्थाद्वर्षपूर्वार्द्धेतद्ग्रहफलंशुभं । विपर्ययेजन्मकालेचेद्ग्रहादुर्बलाःस्युःवर्षकालेसबलास्तदापूर्ववर्षपूर्वार्द्धेफलमनिष्टमुक्तं । अर्थाद्वर्षोत्तरार्द्धेशुभंफलंवाच्यं । उभयत्रजन्मकालवर्षकालयोःसाम्येतुल्यंफलंस्यात् । अयमर्थः । तेग्रहाःजन्मकालवर्षकालयोश्चेत्सबलास्तदासंपूर्णवर्षपर्यंतंशुभफलंस्यात् । उभयत्रापियदानिर्बलास्तदासंपूर्णवर्षपर्यंतमशुभंफलंस्यात् ॥ ७७ ॥ अथशुभंमुथहास्वामिफलमाह ॥ षष्ठइति । चेन्मुथहेशःषष्ठेऽष्टमेंऽत्येद्वादशे भुवि चतुर्थस्थाने । एष्वनिष्टस्थानेषुभवति । अथवा । अस्तंगतोवक्रीवातथाअशुभैःपापग्रहैर्दृष्टोयुक्तोवास्यात् । तथाक्रूरात्क्रूरग्रहस्थानाच्चतुर्थेअस्तेसप्तमेवागतःस्यात् तदाभव्यःशुभोनस्यात् किंचसमुथहेशोरुजंरोगंवित्तनाशंचयच्छतिंददाति ॥ ७८ ॥

अथान्यदशुभंमुथहास्वामिफलमाह ॥ यदीति । यदिअष्टमेशेनवर्षलग्नादष्टमस्थानाधीश्वरेणाशुभग्रहेणपापग्रहेणमुथहास्वामीयुक्तःस्यात् । अथवाक्षुताख्यदृष्ट्याचतुर्थसप्तमैकदशमदृष्ट्यादृष्टश्चेत्तदानशुभःअनिष्टफलदएव । अस्मिन्योगद्वयेनिधनंमरणमेवस्यात् । द्वयोर्मध्येयदैकोयोगस्तदामृत्युसमत्वंमरणतुल्यंस्यादित्याहुः ॥ ७९ ॥ अथमुथहायास्तत्स्वामिनश्चशुभाशुभफलमाह । मुथहेति । जन्मनिजन्मकुंडल्यांवर्षावगतमुंथातस्याःस्वामीवाविकल्पेन शुभग्रहैःईक्षितयुक्दृष्टयुक्तइति । यथायोग्यंवर्षारंभेवर्षपूर्वार्द्धेशुभंशुभफलंदत्तेददाति प्रत्येकं । अथजन्मकुंडल्यामुक्तासंभवनांतरंचेद्यदिअब्देवर्षकुंडल्यां

यद्यष्टमेशेनयुतोऽथदृष्टःक्षुताख्यदृष्ट्यानशुभस्तदापि ॥ योगद्वयेस्यान्निधनंयदैकयोगस्तदामृत्युसमत्वमाहुः ॥ ७९ ॥
मुथहातत्पतिर्वापिजन्मनीक्षितयुक्शुभैः ॥ वर्षारंभेशुभंधत्तेऽब्देचेदंतेन्यथा शुभम् ॥ ८० ॥ इतिमुथहानिरूपणम् ॥
अथवर्षारिष्टविचारः ॥ ॥ लग्नेशोष्टमगेष्टेशेतनुस्थेवाकुजेक्षिते ॥ ज्ञजीवयोरस्तगयोःशस्त्रघातोविपन्मृतिः ॥ ८१ ॥

वर्षावगतमुंथातस्याः स्वामीवाशुभग्रहैर्दृष्टत्वाद्दृष्टत्वयुक्तःप्रत्येकंतर्हि अंतेवर्षोत्तरार्द्धेशुभफलंददाति शुभंदत्ते । अन्यथापापग्रहैर्दृष्टयुक्तःप्रत्येकंजन्मवर्षस्यपूर्वार्धपरार्धयोरशुभफलंददाति । अन्यथेत्यत्राकारप्रश्लेषः नसदितियुक्तःपाठः । उभयत्रसंभवेवर्षशुभमशुभंवार्थसिद्धंनैकत्रार्द्धेउभयत्रासंभवेमध्यमंवर्षंअत्रदृष्टितारतम्यग्रहतारतम्यशुभाशुभग्रहदृष्टितारतम्यादिभिर्वर्षार्द्धयोर्वर्षस्यवातरतमादिभेदाःबहवःस्वबुद्ध्यासुधीभिरवगंतव्याः ॥ ८० ॥ इतिवर्षतंत्रटीकायांमुथहाध्यायः ॥ अत्रसत्यरिष्टयोगेवक्ष्यमाणंफलंवृथैवेत्याहमाणित्थः । वृथाफलंहायनजंहियस्मान्नजीवनंहायनरिष्टयोगात् ॥ रिष्टानितस्मात्प्रथमंप्रवक्ष्येपूर्वैर्विधिज्ञैःकथितानियानीति । प्रथमतोरिष्टाध्यायोव्याख्यायते । तत्रादौलग्नेशाद्यारिष्टमाह ॥ लग्नेशइति । लग्नेशोवर्षलग्नस्वामिनअष्ट

मगे अष्टमस्थानगेकुजेनभौमेनेक्षितेदृष्टेसति । अथवा अष्टेशेअष्टमस्थानाधीशेतनुस्थेलग्नस्थेभौमेनदृष्टेसति । अस्मिन्योगद्वयेशस्त्रघातःविपत्ज्वरादिदुःखंवामृतिर्वास्यात् । अथवाज्ञशुक्रयोर्बुधशुक्रयोरस्तगयोः सूर्यसान्निध्यवशादस्तंगतयोः सतोः शस्त्रघातोविपन्मृतिश्चेति ॥ ८१ ॥ अथान्यदाह ॥ अब्देति । अब्दलग्नेशरंध्रेशौवर्षलग्नेशाष्टमस्थानाधीशौव्ययाष्टहिबुकोपगौद्वादशाष्टमचतुर्थस्थानानांमध्येकस्मिंश्चित्स्थानेस्थितौ । तत्रापिमुथहासंयुतौस्यातां । तदातद्धातुकोपतः तयोर्ग्रहयोर्यौधातूवातपित्तादीतयोःप्रकोपतस्तदुत्पन्नविकारान्मृत्युप्रदौस्यातां । त्रिभिर्मिलित्वाएकएवयोगःनपृथक् । यदाएकतमस्ययोगस्तदाक्लेशमात्रम् ॥ ८२ ॥ अथान्यदाह ॥ जन्मेतिजन्मलग्नाधिपोजन्मकालीनलग्नस्यस्वामी । अब्देवर्षकालेअवीर्यः नविद्यतेपंचवर्गी

अब्दलग्नेशरंध्रेशौव्ययाष्टहिबुकोपगौ ॥ मुथहासंयुतौमृत्युप्रदौतद्धातुकोपतः ॥ ८२ ॥
जन्मलग्नाधिपोवीर्योमृतीशोलग्नपोयदा ॥ सूर्यदृष्टोमृतिंधत्तेकुष्ठंकंडूंतथापदः ॥ ८३ ॥

बलंयस्येतिपंचवर्गीबलरहितः सन् । वर्षलग्नादष्टमस्थानस्थराशेः स्वामीयदायदिअस्तगोवर्षलग्नात्सप्तमस्थानेवर्तमानः इतिकेचिदाहुः । अन्येएवंवदंति । अस्तगः सूर्यसान्निध्यादस्तगतः सन् । एवंमतद्वयेसूर्येणदृष्टस्तर्हिसग्रहोमृत्युंददाति । कुष्ठंकंडूंआपदः तथासमुच्चयेददाति जन्मलग्नाधिपोवीर्योमृतीशोब्देऽस्तगोयदा।सूर्यदृष्टोमृतिंदत्तेइत्यत्रअस्तगोपदेतिपाठस्तुप्रामादिकएव । यतः ग्रहस्यास्तंगतस्यसूर्यसहचारितत्वाद्दृष्टेश्चसंभवः सूर्यदृष्टइत्यस्यवैयर्थ्यापत्तेः तथाचसूर्यादितरद्वितीयद्वादशराशिगतस्यअस्तत्वसंभवोदृष्टेस्तुनसंभवः । यद्वा । अस्तगइत्यत्रसप्तमगतइत्यर्थेमूलवचनाभावान्नैवार्थोयंमंतव्यः । वस्तुतस्तुअस्तगइत्यत्रलग्नगइतिपाठः । मृतीशोवर्षलग्नादष्टमस्थानाधीशोलग्नगः सूर्येणदृष्टस्तदामृत्युं । तथाचोक्तं भणित्थेन । चेज्जन्मनाथोविबलो

मृतीशोलग्नंगतोभास्करदृष्टमूर्तिः । शस्त्राभिघातंबहुधाचकष्टंकुष्ठंशरीरेमरणेनतुल्यमिति ॥ ८३ ॥ अथान्यदाह ॥ अस्तगाविति । मुथहालग्ननाथौमुथहास्वामीवर्षलग्नस्वामीएतौउभौअस्तगौसूर्यसान्निध्यवशादस्तगामिनौअस्तंगतौमंदेक्षितौयदामंदेनशनिनाईक्षितौदृष्टौ स्यातांतदासर्वस्यस्त्रीपुत्रद्रव्यादेर्नाशः मृतिः । स्वस्यमरणं । कष्टंपीडा । आधिर्मानसीव्यथा । व्याधिःशरीररोगः । भयंभीतिः । एतेपदार्थाःस्युः ॥ ८४ ॥ अथान्यदाह ॥ क्रूरेति । अब्देशोवर्षस्वामीक्रूरमूसरिफःपापग्रहेणकृतइसराफोयस्यासौभवति । जन्मेशोजन्मलग्नस्वामीक्रूरितः अस्तंगतत्वादिनाक्रूरतांप्राप्तोभवति । तत्रवर्षतदन्य

अस्तगौमुथहालग्ननाथौमंदेक्षितौयदा ॥ सर्वनाशोमृतिःकष्टमाधिव्याधिभयंरुजः ॥ ८४ ॥ क्रूरमूसरिफो
ब्देशोजन्मेशःक्रूरितःशुभैः ॥ कंबुलेपिविपन्मृत्युरित्थमन्याधिकारितः ॥ ८५ ॥ क्रूरावीर्याधिकाःसौम्या
निर्बलारिपुरंध्रगाः ॥ तदाधिव्याधिभीतिःस्यात्कालिर्हानिस्तथाविपत् ॥ ८६ ॥

तरस्यशुभग्रहैःकृत्वाकंबूलयोगेशुभग्रहेणमुथशिलीचंद्रस्ताभ्यांसहमुथशिलीचतदन्यतरोभवतीत्यर्थः। अपिशब्दाच्छुभकंबूलयोगेअरिष्टाभावाभासविपन्मृत्युः।नानाविधदुःखानुभवेनमरणंभवति किंपुनः शुभकंबूलाभावेइत्थमुक्तरीत्या।अन्याधिकारितः वर्षेशस्थानेमुथहेशादिकमाधिकारिणंगृहीत्वाजन्मेशः क्रूरितइत्यादिकेसिद्धेविपन्मृत्युःस्यादित्यर्थः। अत्रकेनाचिच्छुभैः कंबूलेइत्यस्यवर्षस्वामिजन्मलग्नस्वामिनोर्मुथशिलयोगेतयोश्चंद्रवत्केनाचिच्छुभग्रहेणमुथशिलयोगरूपकंबुलेसतीतिव्याख्यानंकृतंतच्छब्देनप्रतिपाद्यंजन्मलग्नवर्षस्वामिनोर्मुथशिलप्रतिपादकशब्दाभावात् । द्वयोर्मुथशिलेताभ्यांचंद्रस्यमुथशिलेसतिकंबूलयोगाभिधानात्चंद्रेतरेणमुथशिलेतस्ययोगस्यभिन्नसंज्ञाभिधानाच्चेत्यलं ॥८५॥ अथान्यदाह ॥ क्रूराइति । क्रूराः पापग्रहाः वीर्याधिकाः पंचवर्गीब

नीचेशुक्रोगुरुःशत्रुभागेसौख्यलवोपिन ॥ लग्नेशेष्टमगेष्टेशेतनौवामृतिमादिशेत् ॥ ८७ ॥ निर्बलौधर्मवित्तेशौदुष्टखेटास्तनौस्थिताः ॥ लक्ष्मीश्चिरार्जितानश्येद्यदिशक्रोपिरक्षिता ॥ ८८ ॥ नीचेचंद्रेस्तगाःसौम्यावियोगःस्वजनैःसह ॥ शरीरपीडामृत्युर्वासाधिव्याधिभयंद्रुतम् ॥ ८९ ॥ अब्दलग्नंजन्मलग्नराशिभ्यामष्टमंयदा ॥ कष्टंमहाव्याधिभयंमृत्युःपापयुतेक्षणात् ॥ ९० ॥ जन्मन्यष्टमगःपापोवर्षलग्नेरुगाधिदः ॥ चंद्राब्दलग्नपौनष्टबलौचेत्स्यात्तदामृतिः ॥ ९१ ॥

लेनबलिष्ठाः । सौम्याःशुभग्रहाःनिर्बलाःपंचवर्गीबलेनहीनाः । रिपुरंध्रगाःषष्ठाष्टमस्थानगाश्चेत्स्युस्तदाधिव्याधिभीतिरित्याद्यशुभंफलंस्यादितिस्पष्टं॥८६॥ अथान्यदाहनीचइति । शुक्रोयत्किंचित्स्थानेस्थितःसन्‌नीचेनीचराशावस्ति । गुरुर्यत्किंचित्स्थानेस्थितःसन्‌शत्रुभागेशत्रुनवांशेस्ति । तदासौख्यलवोपिन नास्ति अयमेकोयोगः अथान्योलग्नेशइति । लग्नेशेवर्षलग्नस्वामिनिअष्टमगेअष्टमस्थानस्थेसतिवाविकल्पेनअष्टेशेअष्टमस्थानाधीशेतनौलग्नेसतिएवंविधे योगेमृतिमादिशेत् ॥ ८७ ॥ अथान्यदाह ॥ निर्बलाविति।धर्मवित्तेशौनवमद्वितीयस्थानाधीशौनिर्बलौपंचवर्गीबलेनहीनबले । दुष्टखेटाःपापग्रहाःतनौलग्नेस्थिताः । एतादृशयोगेलक्ष्मीश्चिरार्जितानश्येदितिस्पष्टम् ॥ ८८ ॥ अथान्यदाह ॥ नीचेचंद्रइति । कचित्स्थानेस्थितश्चंद्रोनीचेनीचराशावस्ति सौम्याः शुभग्रहाःबुधगुरुशुक्राःअस्तगाअस्तंगताःस्युस्तदावियोगइत्याद्यशुभंफलंस्यात् ॥ ८९ ॥ अथान्यदाह ॥ अब्दलग्नमिति । जन्मलग्नराशिभ्यांजन्मलग्नतःजन्मराशेश्चअब्दलग्नंवर्षलग्नमष्टमंयदास्यात्तदाकष्टंमहाव्याधिभयंफलंस्यात् । तादृशंवर्षलग्नंपापग्रहैर्युतमीक्षितंदृष्टंवातदामृत्युरेवस्यात् ॥ ९० ॥ अथान्यदाह ॥ जन्मनीति । जन्मनि जन्मकालिकलग्नादष्टमगःअष्टमस्थानेपापःपापग्रहस्तिष्ठेत्सयदिवर्षलग्नेवर्षकालिकलग्नेस्यात्सरुजंरोगमाधिंमानसीं

व्यथांचददाति । अयमेकोयोगः । अंथापरोयोगः । चंद्राब्दलग्नपौवर्षकालिकचंद्रवर्षलग्नेवर्षकालिकलग्नराशिस्वामिनौपंचवर्ग्यांनष्टबलौपंचाल्पबलौचेत्स्यातांतदामृतिःस्यात् ॥ ९१ ॥ अथान्यदाह ॥ जन्मेति । जन्माब्दलग्नपौजन्मलग्नस्वामीवर्षलग्नस्वामीचपापयुक्तौपापग्रहैर्युक्तौपतितभस्थितौपतितभंदुष्टस्थानंचतुर्थषष्ठाष्टमद्वादशंतत्रस्थितौस्यातांतदारोगाधिदौभवतः । यदितौद्वावपिअस्तगौसूर्यसान्निध्यवशादस्तंगतौ । शुभैःशुभग्रहैर्नेक्षितौनदृष्टौ । तदामृत्युकरौभवतः ॥ ९२ ॥ अथान्यदाह ॥ व्ययेति । एकर्क्षगाएकराशिगाःजन्मेशाब्दपमुंथहाः जन्मलग्नस्वामीवर्षस्वामीमुंथहाएतेव्ययांबुनिधनारिस्थाद्वादशचतुर्थाष्टमषष्ठस्थानेस्थिताःसंतस्तदाअसतिप्रतिबंधकेमृत्युःस्यात् । यद्येतेपापग्रहैःक्षुतदृष्ट्याचतुर्थदशमैकसप्तमस्थानस्थदृष्ट्यादृष्टास्तदासत्यपिप्रतिबंधकेमृत्युःस्यात् । ध्रुवंनिश्चयेनमृत्युःस्यात्केचिदेवंव्याकुर्वते अब्दपइत्यत्रवर्षलग्नस्वामीमुथहाइत्यत्रमुथहास्वामीतिइदमपिसंभवतिस्वामिप्रकरणपाठात् ॥ ९३ ॥ अथान्यदाह ॥ चंद्रइति । व्ययेद्वादशस्थानेशनियुतश्चंद्रोभवेत् । शुभः षष्ठस्थानस्थितोभवेत् । तदार्थस्यद्रव्यस्यनाशकृत्स्यात् । अशुभेसराफात् । यदाअशुभेनपापग्रहेणसाकंयोगकारकग्रहाणांयथासंभवमीसराफयोगश्चेत्तर्हिचित्तवैकल्यंबुद्धिविपर्यासःस्यात् । नशुभेक्षणात् । तत्रशुभग्रहदृष्टिश्चेत्तर्हि अर्थनाशचित्तवैकल्येनस्यातां । केचित्तुपापग्रहकृतःशनिशुक्राभ्यामेवेसराफयोगोनहिचंद्रेणसाकंचंद्रस्यशीघ्रगतित्वात्तदितितन्न

जन्माब्दलग्नपौपापयुक्तौपतितभस्थितौ ॥ रोगाधिदौमृत्युकरावस्तगौनेक्षितौशुभैः ॥ ९२ ॥ व्ययांबु
निधनारिस्थाजन्मेशाब्दपमुंथहाः ॥ एकर्क्षगास्तदामृत्युःपापक्षुतदृशाध्रुवम् ॥ ९३ ॥ चंद्रोव्ययेशनियुतः
शुभःषष्ठोऽर्थनाशकृत् ॥ चित्तवैकल्यमशुभेसराफान्नशुभेक्षणात् ॥ ९४ ॥

अशुभग्रहस्येसराफयोगकर्तृत्वोक्तेरभावात् ॥ ९४ ॥ अथान्यदाह ॥ चंद्रइति । अर्कमंडलगतोऽस्तंगतश्चंद्रः रिपुरिःफाष्टबंधुगःषष्ठद्वादशाष्टमचतुर्थस्थानान्यतरस्थानस्थश्चेद्भवतितदात्रिदोषतःवातपित्तकफेभ्यस्तस्यरुजाविविधानानाप्रकारकोरोगःस्यात् । यदिचंद्रोपरिइज्यदृशागुरोर्दृष्टिश्चेत्तदासुखंस्यात् । रिपुरिःफाष्टबंधुगइत्यत्ररिःफाष्टमस्थितइतियुक्तःपाठः । उक्तंचमणित्थेन । रात्रीश्वरेभास्करमंडलस्थेषष्ठेव्ययेवामृतिभावसंस्थे । त्रिदोषतासौबहुभिःप्रकारैःकरोतिकष्टंविविधंदशायामिति ॥ ९५ ॥ अथान्यदाह ॥ हद्देति । हद्दाहायनलग्नेशौवर्षसमयलग्नेहद्दास्वामिवर्षलग्नस्वामिनौसप्तमाष्टमांत्यस्थान

चंद्रोऽर्कमंडलगतोरिपुरिःफाष्टबंधुगः ॥ त्रिदोषतस्तस्यरुजाविविधेज्यदृशाशुभम् ॥ ९५ ॥ हद्दाहायन
लग्नेशौसप्ताष्टांत्येखलान्वितौ ॥ स्वदशायांनिधनदौशुभदृष्ट्याशुभंवदेत् ॥ ९६ ॥ अब्दलग्नादृज्वनृजूव्य
यार्थस्थौरुजातदा ॥ एवंवर्षाब्दलग्नेशजन्मेशैरपिबंधनम् ॥ ९७ ॥ नीचेत्रिराशिपेपापदृष्टेकार्यंविनश्यति ॥
इंथिहेशेऽब्दपेवारिभेऽस्तंयातेरुजाविपत् ॥ ९८ ॥

स्थितौसंतौखलान्वितौचेत्पापग्रहैर्युक्तौभवतस्तदातौस्वामिनौस्वदशायामंतर्दशायांचनिधनदौमरणप्रदौभवतः । यदाशुभग्रहैर्मित्रदृष्ट्यादृष्टौतदासुखंभवेत् ॥ ९६ ॥ अथान्यदाह ॥ अब्दलग्नादिति ॥ वर्षलग्नादृज्वनृजूमार्गिवक्रिणौद्वादशद्वितीयस्थानस्थितौस्यातां । तद्यथा । द्वादशेमार्गीपापग्रहः । द्वितीयेवक्रीपापग्रहइत्यर्थः । तदारुजारोगोत्पत्तिःस्यात् । एवममुनाप्रकारेणवर्षाब्दलग्नेशजन्मेशैर्वर्षस्वामिनोवावर्षलग्नस्वामिनोवाजन्मलग्नस्वामिनोश्चेत्पापग्रहकृतकर्तरीयोगस्तदाबंधनंकारागृहप्राप्तिःस्यात् ॥ ९७ ॥ अथान्यदाह ॥ नीचइति । त्रिराशिपेवर्षलग्नेयस्त्रैराशिकस्वामीसयदिनीचराशिस्थितःस

न्पापग्रहैर्दृष्टश्चतदार्चिंतितंकार्यंविनश्यतिनाशंप्राप्नोति । अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ इंत्थिहेशेमुंथहास्वामिनिअब्दपेवर्षस्वामिनिवाअरिभेशत्रुराशौ अस्तंयातेसूर्यसान्निध्यादस्तंगतेसतिरुजारोगाधिक्येनविपत्स्यात् ॥ ९८ ॥ अथचंद्रारिष्टंसापवादंचाह ॥ चंद्रइति । वर्षलग्नतःरिःफषडष्टभूद्युनगतो द्वादशषष्ठाष्टमलग्नसप्तमस्थानगतश्चंद्रःअशुभैःपापग्रहैर्दृष्टःशुभग्रहैर्नोदृष्टस्तदासःअरिष्टमथवामृत्युंविदधातिकरोति । एकेनद्वाभ्यांवादृष्टोरिष्टंकरोतिसर्वे पापग्रहैर्दृष्टोमृत्युंकरोतीत्यर्थः । अत्रारिष्टप्रसंगेभूशब्देनचतुर्थस्थानमंगीकृत्यव्याख्यातंतदसत् । कुतः भूशब्दस्यलग्नवाचकत्वात्यद्यपिभूशब्देनकचि

चंद्रोरिःफषडष्टभूद्युनगतोदृष्टोऽशुभैर्नोशुभैःसोऽरिष्टंविदधातिमृत्युमथवाभौमेक्षणादग्निभीः ॥ शस्त्राद्वाशनिराहुकेतुभिररे
भीतिंरुजंवायुजांदारिद्र्यंरविणाशुभंशुभदृशेज्यालोकनादादिशेत् ॥ ९९ ॥ क्रूरान्वितेक्षितयुताशनिनेंत्थिहाधिव्याधिप्रदा
जनुषिरिःफसुखारिरंध्रे ॥ द्यूनेचवर्षतनुनैधनगामृतिंसादत्तेखलेक्षितयुतेत्यपिचिंत्यमार्यैः ॥ १०० ॥ ॥इत्यरिष्टाध्यायः॥

च्चतुर्थस्थानमप्युच्यतेतथापिचतुर्थचंद्रस्याशुभफलत्वंकुत्रापिनोक्तंसर्वत्रचतुर्थस्थानस्थितचंद्रस्यशुभफलत्वस्योक्तत्वाच्च । उक्तंच । लग्नास्तांत्यषडष्टगोहिमरुचिरिति । अन्यच्च । निधनतनुमदारिप्रांत्यगःशीतरश्मिरिति । एवंसर्वग्रंथेषु । एतादृशश्चंद्रोभौमेनदृष्टोऽग्निभयंकरोति । शस्त्राद्वाभीतिः । शनिराहुकेतुभिर्दृष्टश्चंद्रःअरेःशत्रुतोभीतिंददाति । रविणासूर्येणदृष्टश्चंद्रःवायुजांवातसंबंधेनरुजंरोगंदारिद्र्यंधनरहितंकरोति । अथउक्तस्यापवादः ॥ चंद्रस्यशुभदृशाबुधगुरुशुक्राणांमित्रदृष्ट्याशुभंशुभफलंवदेत् । केवलंईज्यालोकनातबृहस्पतेर्दृष्टिश्चेत्तथापिशुभफलमादिशेत्कथयेत् ॥ ९९ ॥ अथमुथहाकृतमरिष्टयोगमाह ॥ क्रूरान्वितेति । मुथहाक्रूरान्वितापापग्रहैर्युक्ताशनिनाईक्षितादृष्टायुतावातदाधिव्याधिप्रदा ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥

सामुथहाजनुषिजन्मलग्नेद्वादशचतुर्थषष्ठाष्टमसप्तमएतत्स्थानानांमध्येतत्रकुत्रापिस्थितासतीयदिवर्षतनुनैधनगावर्षलग्नादष्टमस्थानगाविशेषतः खलेक्षितयुतापापग्रहैर्दृष्टायुतावास्यात्तदासामुंथामृतिंमरणंदत्तेददाति इत्यपि आर्यैर्दैवज्ञैश्चिंत्यम् ॥ १०० ॥ ॥ इतिश्रीदिवाकरात्मजविश्वनाथविरचितायांवर्षतंत्रटीकायामरिष्टाध्यायः ॥ ॥ अथारिष्टभंगाध्यायोव्याख्यायते ॥ लग्नाधिपइति । लग्नाधिपोवर्षलग्नस्वामीबलयुतः पंचवर्गीबलेनबलिष्ठः यदाशुभेक्षितयुतः शुभग्रहेणईक्षितोदृष्टोयुतोवा अथवात्रिकोणकेन्द्रगः त्रिकोणंनवमपंचमं केंद्रं १।४।७।१० एतत्स्थानस्थः सन्अरिष्टंनाशयेच्चदशायांसुखवित्तदःस्यात्

अथारिष्टभंगः ॥ लग्नाधिपोबलयुतःशुभेक्षितयुतोपिवा ॥ केन्द्रत्रिकोणगोऽरिष्टंनाशयेत्सुखवित्तदः
॥ १ ॥ गुरुःकेंद्रेत्रिकोणेवापापादृष्टःशुभेक्षितः ॥ लग्नचंद्रोत्थिहारिष्टविनाशार्थसुखंदिशेत् ॥ २ ॥
सुखंस्वामियुतंसद्भिर्दृष्टंसौख्ययशोऽर्थदम् ॥ लग्नेतृतीयेऽथगुरुर्जन्मेट्सौख्यार्थदःसुखे ॥ ३ ॥ लग्नद्युनेश
स्तनुगःसुरेज्यःक्रूरैरदृष्टःशुभमित्रदृष्टः ॥ रिष्टंनिहंत्यर्थयशःसुखानिदिशेत्स्वपाकेनृपतिप्रसादम् ॥ ४ ॥

॥ १ ॥ अथान्यदाह ॥ गुरुरिति । गुरुःकेंद्रेत्रिकोणेवापापादृष्टःपापग्रहैरदृष्टः शुभग्रहैर्दृष्टएतादृशःसन् लग्नचंद्रोत्थिहारिष्टंनाशयेत् ॥ लग्नचंद्रमुथहोत्पन्नमरिष्टंनाशयेत् । पश्चादर्थसुखंदिशेत् ॥ २ ॥ अथान्यदाह ॥ सुखमिति । सुखंवर्षलग्नाच्चतुर्थस्थानंस्वामिनायुक्तंसद्भिः शुभग्रहैर्दृष्टंसौख्ययशोर्थदं भवति ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ गुरुर्लग्नेअथवातृतीयेस्थानेस्यात्तथासुखेचतुर्थस्थानेस्याज्जन्मेट्जन्मलग्नस्वामी तदासौख्यार्थदःस्यात् ॥ ३ ॥ अथान्यदाह ॥ लग्नइति । द्युनेशः सप्तमस्थानाधीशःलग्नेस्यात्सुरेज्यःबृहस्पतिरपितनुगःलग्नगःस्यात् क्रूरैः पापग्रहैर्नदृष्टःशुभग्रहेणमित्रग्रहेणवादृष्ट

स्तदासग्रहोरिष्टंनिहंतिदूरीकरोति स्वपाकेस्वस्वदशायामर्थयशःसुखाप्तिंनृपतिप्रसादंदिशेत्ददाति ॥ ४ ॥ अथान्यदाह ॥ बलान्विताविति । धर्मध
नाधिनाथौनवमद्वितीयस्थानस्वामिनौबलान्वितौपंचवर्गीबलेनबलिष्ठौक्रूरैःपापग्रहैरदृष्टावेतादृशौसंतौतनुगौलग्नगौस्यातांतदारिष्टस्यनाशः राज्यमित्या
दिशुभफलंस्यात् ॥ ५ ॥ अथान्यदाह ॥ त्रिषष्ठेति । असौम्यैः पापग्रहैस्त्रिषष्ठलाभोपगतैस्तृतीयषष्ठैकादशस्थानास्थितैः सौम्यैः शुभग्रहैः केंद्रत्रिको
णोपगतैः अरिष्टस्यनाशोभवति । चकारःसमुच्चयार्थः रत्नांबरइत्यादिस्पष्टार्थम् ॥ ६ ॥ अथान्यदाह ॥ यदेति ॥ यदामुथहाधिनाथः मुथहास्वामीस

बलान्वितौधर्मधनाधिनाथौक्रूरैरदृष्टौतनुगौयदास्ताम् ॥ राज्यंगजाश्वांबररत्नपूर्णंरिष्टस्यनाशोप्यतुलंयशश्च ॥ ५ ॥ त्रि
षष्ठलाभोपगतैरसौम्यैःकेंद्रत्रिकोणोपगतैश्चसौम्यैः ॥ रत्नांबरस्वर्णयशःसुखाप्तिर्नाशोप्यनिष्टस्यतनोश्चपुष्टिः ॥ ६ ॥
यदासवीर्योमुथहाधिनाथोलग्नाधिपोजन्मविलग्नपोवा ॥ केंद्रत्रिकोणायधनस्थितास्तेसुखार्थहेमांबरलाभदाःस्युः ॥ ७ ॥
तुंगेशनिर्वाभृगुजोगुरुर्वाशुभेत्थशालाद्यवनाद्धनाप्तिम् ॥ बलीकुजोवित्तगतोयशोर्थंतेजांस्यकस्माच्चसुखानिदद्यात् ॥ ८ ॥
सूर्येज्यशुक्रामिथइत्थशालंकुर्युस्तदाराज्ययशःसुखार्थाः ॥ सूर्यःकुजोवोपचयेददातिभद्रंयशोमंगलमित्थिहायाः ॥ ९ ॥

वीर्यः पंचवर्गीबलेनबलिष्ठः अथवालग्नाधिपः वर्षलग्नस्वामीबलिष्ठो वाजन्मलग्नस्वामीबलिष्ठःसन् केंद्रत्रिकोणायधनस्थिताःतेसुखार्थहेमांबरलाभदाः
स्युः । यदाउक्तस्थानगाः सर्वेपितादृशाः संतस्तदाउक्तपदार्थानांलाभोभूयात् ॥ ७ ॥ अथधनलब्धिमाह ॥ तुंगइति । तुंगेउच्चेशनिर्वाभृगुजः
शुक्रः उच्चेवागुरुर्बृहस्पतिरुच्चेसग्रहःशुभेत्थशालात्शुभग्रहेणसाकंसुथशिलंचेत्कुर्वतितदायवनाद्धनाप्तिंकुर्यात् ॥ यदातुसर्वेपिएतादृशास्तदाम्लेच्छप्र
भुतःमहतीप्राप्तिरित्यर्थतःसिद्धं ॥ अयमेकोयोगः॥अथापरः॥वित्तगःद्वितीयस्थानस्थितोबलिष्ठोभौमः यशोर्थंत्यादिशुभफलंदद्यात्॥८॥अथान्यदाह॥सूर्ये

ज्येति । सूर्यबृहस्पतिशुक्राःमिथःपरस्परमित्थशालंमुथशिलंकुर्युःकुर्वंति तदाराज्ययशःसुखार्थाःस्युः ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ सूर्यइति । इंथिहायाः मुथहायुक्तस्थानादुपचयेत्रिषष्ठदशमैकादशस्थनयोर्मध्येयत्रकुत्रापिस्थितः सूर्योभौमोवाचेत्स्यात्तदाभद्रंकल्याणंयशोमंगलंविवाहादिकृत्यंददातिसमुद्भवेत्॥९॥अथान्यदाह ॥शुक्रज्ञचंद्राइति शुक्रबुधचंद्राःपंचवर्ग्यांस्वहद्दायांचेत्स्युःपापाःसूर्यभौमशनयस्त्र्यायगतास्तृतीयैकादशस्थानगतायदिस्युस्तदानरः पुरुषःस्वबाहुबलतःस्वकीयपराक्रमेणसुवर्णसुखकीर्तीरश्नुतेभुनक्ति । अत्रचंद्रःस्वहद्दायामित्युक्तंतर्हिचंद्रस्यहद्दाचक्रमध्येगणनानास्ति एतदर्थेसंमतिवा

शुक्रज्ञचंद्राहद्देस्वेपापास्त्र्यायगतायदि ॥ स्वबाहुबलतोहेमसुखकीर्तीर्नरोऽश्नुते ॥ १० ॥ बुधशुक्रौमुसरिफौगुरुर्विक्रमभा
वगः ॥ तदाराज्ययशोहेमसुक्ताविद्रुमलब्धयः ॥ ११॥ भौमोमित्रगृहेऽब्देशःकंबूलीस्वगृहादिगैः ॥ गजाश्वहेमांबरभूला
भंदत्तेसुखादिकम् ॥ १२ ॥ इत्थंजन्मनिवर्षेचयोगकर्त्तुर्बलाबलम् ॥ विमृश्यकथयेद्राजयोगंतद्भंगमेवच ॥ १३ ॥

क्यंकुत्रापिनास्तीतिकृत्वातेषामाशयंसएवजानंतु ॥ १० ॥अथान्यशुभयोगमाह ॥ बुधशुक्राविति । यदिबुधशुक्रौमुसरिफयोगंकुरुतःगुरुर्बृहस्पतिःविक्रमभावगस्तृतीयस्थानेस्थितस्तदाराज्ययशोहेममुक्ताविद्रुमलब्धयःस्युः ॥ ११ ॥ अथान्यदाह ॥ भौमइति । भौमःअब्देशोवर्षेशःसन्मित्रगृहेतिष्ठतिस्वगृहादिगैःस्वगृहस्थोच्चादिस्थानस्थितैर्ग्रहैःसहमुथशिलयोगंकरोति । स्वगृहोच्चादिस्थानस्थितेनचंद्रेणापिसहमुथशिलंकरोति । तदाकंबुलीत्युच्यते ॥ एतादृशो भौमोगजाश्वहेमांबरभूमिलाभंसुखाधिकंददाति ॥ १२ ॥ अथबलाबलविचारेणराजयोगसंबंधिशुभाशुभफलमाह ॥ इत्थमिति । इत्थममुनाप्रकारेण जन्मनिजन्मकालेवर्षेवर्षकालेचराजयोगकर्तुर्ग्रहस्यबलाबलपंचवर्ग्यांबलिष्ठः स्वोच्चादिगःअथवानिर्बलोनष्टबलोनीचादिगःइतिविमृश्यविचार्यराजयोगंत

ङ्गंचकथयेत् ॥ १३ ॥ अथराजयोगभंगमाह ॥ अब्दैत्थिहेशादिखगाइति । अब्देशोवर्षस्वामी इंथिहेशोमुथहास्वामी आदिशब्देनवर्षलग्नजन्मलग्नस्वामी ग्रहाःखलैःपापग्रहैर्युताःदृष्टाःसौम्याःशुभग्रहाबलोनाःहीनबलाश्चेत्स्युस्तदाराजयोगभंगंवदेत् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यःअस्तगःसूर्यसान्निध्येनास्तंगतःनीचगावानीचराशौगतावासौम्याःशुभग्रहाःबलोनाःपंचवर्गीबलेनहीनबलाश्चेत्स्युस्तदाराजयोगभंगंवदेत् योगद्वयेपिफलंवित्तसुखक्षयंचवदेत् यदिसौम्यागृहाःस्वोच्चस्वगृहादिगताः केंद्रत्रिकोणायगताश्चेत्स्युस्तदाराजयोगकर्त्तारइत्याहमणित्थः । यदींदुसौम्येज्यसुरारिपूज्याःस्वोच्चंगताःस्वांशगता

अब्दोंत्थिहेशादिखगाःखलैश्चेद्युतेक्षिताअस्तगनीचगावा ॥ सौम्याबलोनानृपयोगभंगंतदाभवेद्वित्तसुखक्षयांश्च ॥ १४ ॥ इत्यरिष्टभंगाध्यायः॥ ॥श्रीगर्गान्वयभूषणंगणितविच्चिंतामणिस्तत्सुतोऽनंतोनंतमतिर्व्यधात्खलमतध्वस्त्यैजनुःपद्धतिम् ॥ तत्सूनुःखलुनीलकंठविबुधोविद्वच्छिवानुज्ञयाऽवोचद्वर्षभमुंथहाफलमथारिष्टादिसद्योगयुक् ॥१८॥ ॥ अथभावविचारः ॥

योभावःस्वामिसौम्याभ्यांदृष्टोयुक्तोयमेधते ॥ पापदृष्टयुतौनाशोमिश्रैर्मिश्रफलंवदेत् ॥ १ ॥

यदिस्युः ॥ त्रिकोणकेंद्रायगताःस्वमित्रैर्दृष्टाश्चयुक्तानिजवर्गसंस्थाः ॥ गजाश्वरत्नांबरदेशलाभंस्त्रीपुत्रलाभंविविधंचसौख्यम् ॥ यच्छंतिखेटाःपरमर्दनंचकुर्वंतिसर्वेबलिनोनराणाम् ॥ १४ ॥ १५ ॥ ॥ इत्यरिष्टभंगाध्यायः ॥ ॥ अथद्वादशभावविचाराध्यायोव्याख्यायते ॥ तत्रादौतनुभावविचारः ॥ योभावइति । द्वादशभावानांमध्येयःस्वामीशुभग्रहः पापग्रहोवासौम्याःशुभग्रहाः आभ्यांस्वामिशुभाभ्यांदृष्टोयुक्तोवाअयंभावः एधतेवृद्धिंकरोतियोभावः स्वामिव्यतिरिक्तेनपापग्रहेणदृष्टोयुतोवास्यात्तदातस्यभावस्यनाशः । मिश्रैःशुभग्रहैःपापग्रहैश्चयुक्तोदृष्टोवायोभावोभवति तस्यभावस्यमिश्रफलंशुभाशु

भमिश्रितफलंवदेत्कथयेत् ॥ गार्गिः । नीचस्थोऽरिगृहस्थोवाग्रहोभावविनाशकृत् ॥ उदासीनगृहेमध्योमित्रस्थर्क्षत्रिकोणगः ॥ स्वोच्चगश्चग्रहोऽत्रस्यंभाववृद्धिकरःस्मृतइति । तत्रषष्ठाष्टमांत्यभावानांविपरीतानिफलान्याहवराहः ॥ समुपचयविपत्तीसौम्यभावेषुसत्यःकथयतिविपरीतंरिःफषष्ठाष्टमेष्विति ॥ १ ॥ अथलग्नाधिपस्यशुभाशुभफलमाह ॥ लग्नाधिपइति । लग्नाधिपेवर्षलग्नस्वामिनिवीर्ययुतेपंचवर्गीबलेनबलिष्ठेसतिसुखानीत्यादिशुभाशुभफलंस्यात् । मध्यवीर्येमध्यबलेसतिसुखार्थलाभःअल्पःस्यात् । अल्पवीर्येहीनबलेसतिक्लेशाधिकत्वंविपत्स्यात् ॥२॥ अथवर्षाधिकारिग्रहेनष्टबलेसति

लग्नाधिपेवीर्ययुतेसुखानिनैरुज्यमर्थागमनंविलासः ॥ स्यान्मध्यवीर्येऽल्पसुखार्थलाभःक्लेशाधिकत्वंविपदल्पवीर्ये ॥ २ ॥ जन्माब्दांगपतौथिहापतिसमानाथाद्यधीकारवान्सूर्योनष्टबलस्त्वगक्षिविलयंकुर्यान्निरुत्साहताम् ॥ नीचत्वंपितृमातृतोप्यभिभवश्चंद्रेक्षिकार्यक्षयोदारिद्र्यंचपराभवोग्रहकलिर्व्याध्यादिभीतिस्तदा ॥ ३ ॥ भौमेचलत्वंभीरुत्वंबुधेमोहपराभवौ ॥ जीवेधर्मक्षयःकष्टफलाजीवनवृत्तयः ॥ ४ ॥ शुक्रेविलाससौख्यानांनाशःस्त्रीभिःसमंकलिः ॥ सौरेभृत्यजनाद्दुःखंरुजोवातप्रकोपतः ॥ ५ ॥

विशेषफलमाहजन्माब्दांगेति । जन्माब्दांगपती जन्मलग्नस्वामीवर्षलग्नस्वामीवाइंथिहापतिःमुथहास्वामीवासमानाथादिवर्षस्वामीआदिशब्दात्त्रैराशिकदिनरात्रिस्वामिनः अधिकारवान्एतेष्वधिकारिषुसूर्यादिग्रहेषुयःकश्चिन्नष्टबलःपंचाल्पबलस्तस्यफलमाह । तत्रादौसूर्यश्चेन्नष्टबलस्तदात्वगक्षिविलयंत्वक्त्वचातस्यकुष्ठादिनाविलयंनाशंकुर्यात् । अक्षिनेत्रयोरंधत्वेनाविलयंनाशंकुर्यात् निरुत्साहतांउत्साहराहित्यंकुर्यात् । नीचत्वंअधमवृत्त्याजीवनंपितृतोमातृतोपिअभिभवःक्लेशः । अथचंद्रफलमाह ॥ चंद्रइतिस्पष्टम् ॥ ३ ॥ अथभौमादीनांफलमाहश्लोकद्वयेन । भौमइतिस्पष्टम् ॥ ४ ॥ ५ ॥

अथलग्नफलमाह ॥ लग्नमिति । लग्नंवर्षलग्नंपापग्रहैर्युतंसौम्यैःशुभग्रहैरदृष्टंअसहितंतदानृणांमनुष्याणांविवादमित्यादिफलंविंदतिप्राप्नोति ॥ ६ ॥ अथाधिकारिणिबलिष्ठेसतिफलमाह ॥ जन्माब्दांगेति । जन्मलग्नस्वामीवर्षलग्नस्वामीवावर्षलग्नादष्टमस्थानस्वामीवावर्षीयमुथहास्वामीवाएतेबलिष्ठाश्चेत् षष्ठाष्टमांत्यगतानस्युस्तदाअतुलंसर्ववर्षंरम्यमुशंतिवदंतिसौख्यंयशोर्थागमश्चस्यात् । एतेबलिष्ठाःसंतःषष्ठाष्टमांत्यगतायदिस्युस्तदादुःखप्रदाइत्यर्थसिद्धं । इहपुनस्तेचत्वारोनिर्वीर्याःबलरहिताःसंतःषष्ठाष्टमांत्यगताःस्युस्तदादुःखभीतिप्रदाःस्युः । शुभेक्षांविनायदिएतेचत्वारःशुभग्रहैर्नदृष्टास्तद्वर्षमशुभंवाच्यं

लग्नंपापयुतंसौम्यैरदृष्टंसहितंनृणाम् ॥ विवादंवंचनांदुष्टमशनंचापिविंदति ॥ ६ ॥ जन्माब्दांगपरंध्रपाब्दमुथहानाथाब
लाढ्यास्तदारम्यंवर्षमुशंतिसर्वमतुलंसौख्यंयशोऽर्थागमः ॥ षष्ठाष्टांत्यगतानचेदिहपुनस्तेदुःखभीतिप्रदानिर्वीर्यायदिवर्षमे
तदशुभंवाच्यंशुभेक्षांविना ॥ ७ ॥ सूतौधनप्रदःखेटोधनाधीशश्चतौयदि ॥ वर्षेनष्टौवित्तनाशान्यनिक्षेपापवाददौ ॥ ८ ॥
एवंसमस्तभावानांसूतौनाथाश्चपोषकाः ॥ अब्देनष्टबलास्तेषांनाशायोह्याविचक्षणैः ॥ ९ ॥

यदिशुभग्रहाःपश्यंतितदापूर्वोक्तंशुभंवाच्यमिति ॥ ७ ॥ अथधननाशयोगमाह ॥ सूताविति ॥ सूतौजन्मकालेजन्मलग्नेधनप्रदःखेटोधनप्राप्तिकर्तायोग्रहःधनस्थानाधीशश्चतौद्वौग्रहौयदिवर्षेनष्टबलौभवतस्तदावित्तनाशोभवति । अन्यस्यापितद्द्रव्यस्य अभिशापंददाति दत्तेपिनत्वयादत्तमित्यभिशापंददातीत्यर्थः । अर्थाद्यदिद्वौबलिष्ठौतदाधनप्राप्तिकरौभवतइत्यर्थः ॥८॥ अथान्यदाह ॥ एवमिति । एवमुक्तरीत्यासूतौजन्मकालेसमस्तभावानांनाथास्तत्तद्भावफलदातारोग्रहास्तत्तद्भावस्वामिनश्चयदिवर्षेबलिष्ठाःस्युस्तदातत्तद्भावपोषकाःपुष्टिकराभवंति । यदावर्षेनष्टबलाःस्युस्तदातेषांतत्तद्भावानांनाशाय

विचक्षणैर्दैवज्ञैरूह्याःस्वयमेवज्ञातव्याः ॥९॥ ॥ इतितनुभावः ॥ ॥ अथधनभावः ॥ ॥ वित्ताधिपइति । जन्मनिजन्मकालेजीवोबृहस्पतिर्वित्ताधिपो धनभावस्वामीअब्देवर्षेवित्तगोद्वितीयस्थानस्थितःसन् लग्नप्रतीत्थशालीवर्षलग्नस्वामिनासहमुथशिलयोगंकरोति तदासकलेऽपिसंपूर्णेऽपिवर्षेधनाप्तिर्धनप्राप्तिःस्यात्।यदाबृहस्पतिर्लग्नस्वामिव्यतिरिक्तेनक्रूरेसराफेपापग्रहेणईसराफयोगंकरोति तदासंपूर्णवर्षेधनादीनांहानिःस्यात् ॥ १ ॥ अथद्वितीयंधनलब्धियोगमाह ॥ जन्मनीति । जन्मकालेबृहस्पतिरर्थावलोकीअर्थंद्वितीयभावमवलोकयतीतितादृशःसन्अब्देवर्षेअब्देशोवर्षस्वामीभूत्वायदाबलवान्बलिष्ठोभवेत् तदातस्मिन्वर्षेधनाप्तिर्बहुलाबहुप्रकारिकाविनायासेनप्रयत्नेनविनाधनाप्तिर्जायते ॥ २ ॥ अथपूर्वोक्तमर्थंसर्वभावेषुअतिदिशति ॥ एवमिति । एवममुनाप्रकारेणजन्मनिजन्मकालेगुरुर्बृहस्पतिर्यद्भावपोयद्यत्सहजादिभावस्वामी अस्ति । तादृशःसन्अब्देवर्षेतत्तद्भावमश्चेल्लग्नेशेनेत्थशालीलग्नस्वामिनासहमुथशिलीस्यात्तदातद्भावजंसुखंलभेत् ॥ ३ ॥ अथपुनस्तदेवाह ॥ तथेति ॥ तथातद्वत्जनुषिजन्मकालेगुरुर्बृहस्पतिर्यंभावंपश्येत्तादृशःसन्अब्देवर्षेअब्दपोगुरुर्बृहस्पतिस्तदातद्भावजंतद्भावसंबंधिसौख्यंताजिकवेदिभिरुक्तं ॥ ४ ॥

इतिप्रथमभावविचारः ॥ ॥ अथधनभावविचारः ॥ ॥ वित्ताधिपोजन्मनिवित्तगोऽब्देजीवोयथालग्नपतीत्थशाली ॥ तथाधनाप्तिःसकलेपिवर्षेक्रूरेसराफेधनधान्यहानिः ॥ १ ॥ जन्मन्यर्थावलोकीज्योऽब्देब्देशोबलवान्यदा ॥ तदाधनाप्तिर्बहुलाविनायासेनजायते ॥ २ ॥ एवंयद्भावपोजन्मन्यब्देतद्भावगोगुरुः ॥ लग्नेशेनेत्थशालीचेत्तद्भावजसुखंभवेत् ॥ ३ ॥ तथाजनुषियंपश्येद्भावमब्देऽब्दपोगुरुः ॥ तदातद्भावजंसौख्यमुक्तंताजिकवेदिभिः ॥ ४ ॥

अथाल्पधनप्राप्तियोगंदंडयोगंचाह ॥ जन्मषष्ठाधिपइति ॥ जन्मकालेषष्ठाधिपःषष्ठभावस्वामीसौम्योबुधःअब्देवर्षलग्नेषष्ठःषष्ठभावगतस्तदास्वल्पफलदःस्यात् ॥ गुरौपापार्दितेपापग्रहैःपीडितेसति रंध्रेवर्षलग्नादष्टमभावगतेअथवाधनस्थेसतिध्रुवंनिश्चयेनदंडःराजकृतःपतेत् ॥ ५ ॥ अथान्यधनलाभयोगमाह ॥ गुरुरिति ॥ वित्तेधनस्थानेगुरुर्बृहस्पतिःशुभैःशुभग्रहैर्दृष्टोयुक्तोवास्यात्तदाराज्यार्थसौख्यदःस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यजन्मनिजन्मलग्नेअब्देचवर्षलग्नेमुथहाराशिंमुथहाक्रांतराशिंशुभग्रहःपश्यन्विशेषतःराज्यदःसौख्यदःस्यात् ॥ ६ ॥ अथशुक्रयोगेनधनयोगंचाह ॥ एवमिति ॥

जन्मषष्ठाधिपःसौम्यःषष्ठोऽब्देस्वल्पलाभदः ॥ पापार्थितेगुरौरंध्रेऽर्थेवादंडःपतेत्ध्रुवम् ॥ ५ ॥ गुरुर्वित्तेशुभैर्दृष्टोयुतोवाराज्यसौख्यदः ॥ जन्मन्यब्देचमुथहाराशिंपश्यन्विशेषदः ॥ ६ ॥ एवंसितेऽब्दपेभूरिद्रव्यंधान्यंचजायते ॥ वित्तलग्नेशसंयोगोवित्तसौख्यविनाशदः ॥ ७ ॥

पूर्वोक्तप्रकारेणसितःशुक्रःअब्दपोवर्षस्वामीसन्धनस्थानेशुभग्रहैर्दृष्टोयुतोवास्यात्तदाभूरिधनंचधान्यंचजायतेभवतीत्यर्थः ॥ तथाजन्मलग्नेवर्षलग्नेचमुथहाक्रांतराशौशुक्रेणदृष्टेयुक्तेवासतितदाविशेषतोधनधान्यंबहुतरंभवति ॥ अथधननाशयोगः ॥ धनभवनेधनभवनवर्षलग्नस्वामिनौअनयोःसंयोगेएकराशाववस्थितौसतिवित्तसौख्यविनाशदःस्यात् । ननुइदमयुक्तंधनभवनलग्नेशयोर्धनभवनेसंयोगस्यशुभफलत्वेनोक्तत्वादितिचेदत्रायमाशयः ॥ एकराशिसंयोगस्त्रिप्रकारकः तत्रएकःमुथशिलकृतयोगःद्वितीयःईसराफयोगः । मुथशिलईसराफयोगाभावेकेवलराशियोगस्तृतीययोगः । एवंयोगत्रयमध्येकेवलराशियोगोमुथशिलयोगश्चशुभःवित्तसौख्यदःग्रंथांतरेशुभफलत्वेनोक्तत्वात् ॥ अस्मिन्ग्रंथेप्यग्रेवक्ष्यामिउर्वरितस्तुईसराफस्तस्याशुभफलत्वादयंयोगस्त्व

शुभउक्तइति ॥ ७ ॥ अथान्यौधनप्राप्तियोगावाह ॥ एवमिति ॥ एवमुक्तरीत्याबुधेवर्षस्वामिनिसवीर्येबलिष्ठेधनभावस्थितेशुभग्रहैर्दृष्टेयुतेवातथाजन्मलग्नेवर्षलग्ने चमुथहाक्रांतराशौबुधेनदृष्टेयुतेवासतिलिपिज्ञानोद्यमैर्धनंस्यादयमेकोयोगः ॥ अथान्यः जन्मकालीनलग्नगताःसौम्याः शुभग्रहाश्चेत्स्युस्तदा वर्षेवर्षलग्नेतेअर्थेधनभावस्थाभवंतितदाधनलाभदाःस्युः ॥८॥ अथबहुधनप्राप्तियोगमाह ॥ मालसद्मनीति ॥ यवनभाषयामालशब्देनधनंसद्मशब्देनसहमंएवंधनसहमेवित्तेवाधनभवनेवाबुधगुरुशुक्रसंयुतेअथवातैर्बुधगुरुशुक्रैर्दृष्टेसतिधनंभूरिस्वकुलेराज्यमाप्नुयात् ॥ ९ ॥ अथापरंधनलब्धियोगमाह ॥ अ

एवंविधेसवीर्यैस्याल्लिपिज्ञानोद्यमैर्धनं ॥ जन्मलग्नगताःसौम्यावर्षेऽर्थेधनलाभदाः ॥ ८ ॥ मालसद्मनिवित्तेवाबुधेज्यासितसं
युते ॥ तैर्वादृष्टेधनंभूरिस्वकुलेराज्यमाप्नुयात् ॥ ९ ॥ अर्थार्थसहमेशौचेच्छुभैर्मित्रदृशेक्षितौ ॥ बलिनौसुखतोलाभप्रदौ
यत्नादरेर्दृशा ॥ १० ॥ मित्रदृष्ट्यामुथशिलेऽर्थांगयोःसुखतोधनं ॥ तयोर्मूसरिफेवित्तनाशदुर्नयभीतयः ॥ ११ ॥ जन्मनी
ज्योऽस्तियद्राशौसराशिर्वर्षलग्नगः ॥ शुभस्वामीक्षितयुतोनैरुज्यस्वाम्यवित्तदः ॥ १२ ॥

र्थार्थेति ॥ अर्थार्थसहमेशौधनभवनस्वामिधनसहमस्वामिनौचेच्छुभैःशुभग्रहैर्मित्रदृष्ट्यादृष्टौतदासुखतोलाभप्रदौस्यातां ॥ यदाअरेर्दृशाशत्रुदृष्ट्यादृष्टौ तदालाभोयत्नाद्भवतीतिवाच्यम् ॥ १० ॥ अथान्यौधनयोगौतन्नाशयोगावाह ॥ मित्रदृष्ट्येति ॥ अर्थांगयोःअर्थशब्देनधनभावः अंगशब्देनवर्षलग्नं अनयोःस्वामिनौतयोर्मित्रदृष्ट्यामुथशिलयोगेसतिसुखतःयत्नेनविनाधनंभवति ॥ अथतयोर्धनाधीशलग्नाधीशयोःमूसरीफयोगेवित्तनाशःदुर्नयेनदुष्टनीत्याभीतिर्भवति ॥ अयमर्थस्तुपूर्वमेवव्यक्तीकृतः ॥ ११ ॥ अथान्यंधनयोगमाह ॥ जन्मनीति ॥ जन्मनिजन्मलग्नेइज्योबृहस्पतिःयद्राशौयस्मिन्राशौ

अस्तिसराशिर्यदिवर्षलग्नगःसन्‌शुभग्रहैःस्वामिनावादृष्टोयुक्तोवास्यात्तदानैरुज्यंस्वामित्वंवित्तंचस्यात् ॥ १२ ॥ अथान्यौधनलाभधननाशयोगावाह ॥ सूताविति ॥ सूतौजन्मकालेजन्मलग्नेरविःवर्षेधनभावस्थस्तदाधनसौख्यदःस्यात् ॥ वित्तेधनभावेशनिश्चेत्तदाकार्यनाशादिकंस्यात् ॥ १३ ॥ अथशनिदौष्ट्यापवादधननाशयोगावाह ॥ भ्रातृसौख्यमिति ॥ धनभावस्थेशनौगुरुयुतेसतिभ्रातृजनितंसौख्यंस्यात् ॥ शुभेक्षणात् ॥ तादृशंशनिंशुभग्रहाःपश्यंति तदाभूतयः ऐश्वर्याणिस्युः ॥ पूर्वोक्तसर्वेषुधनलाभयोगेषुधनयोगकारकान्ग्रहानतिक्रूरयोगेक्षणात्पापग्रहयोगेसति अथवादृष्टेसतितदाविपरीतंसर्वफलंभ

सूतौलग्नेरविर्वर्षेधनस्थोधनसौख्यदः ॥ शनौवित्तेकार्यनाशोलाभोऽल्पोऽथधनव्ययः ॥ १३ ॥
भ्रातृसौख्यंगुरुयुतेभूतयःस्युःशुभेक्षणात् ॥ क्रूरयोगेक्षणात्सर्वंविपरीतंफलंभवेत् ॥ १४ ॥
वित्तेशोजन्मनिगुरुर्वर्षेवर्षेशतांदधत् ॥ यद्भावगस्तमाश्रित्यलाभदोलग्नआत्मनः ॥ १५ ॥
वित्तेसुवर्णरूप्यादेर्भ्रात्रादेःसहजर्क्षगः ॥ पितृमातृक्षमादिभ्योवित्तंसुहृदिपंचमे ॥ १६ ॥

वेत् धनहानिरित्यर्थः ॥ १४ ॥ अथजन्मकालेधनभावाधीशस्यगुरोर्वर्षलग्नादिद्वादशभावस्थानफलंश्लोकचतुष्टयेनाह ॥ वित्तेशइति ॥ यदिजन्मनिजन्मलग्नेगुरुर्बृहस्पतिर्वित्तेशोधनभावस्वामीसन्वर्षेवर्षकालेवर्षेशतांवर्षस्वामितांदधत्प्राप्तःसन्यद्भावगःयस्मिन्भावेतिष्ठतितंभावंआश्रित्यलाभदोभवति ॥ तद्भावफलंददातीत्यर्थः ॥ तदेवविशदयति ॥ लग्नइति ॥ लग्नेवर्तमानःसन्आत्मनःशरीरस्यपुष्टिंकरोति ॥ १५ ॥ वित्तेधनभावेसुवर्णरूप्यादेर्वृद्धिः ॥ सहजर्क्षगस्तृतीयभावगोभ्रात्रादेःसुखंकरोति ॥ सुहृदचतुर्थभावेपितृमातृक्षमाक्षेत्रंआदिशब्देनग्रामादिकमेतज्जनितंसुखं ॥ पंचमेपंचमभावे ॥ १६ ॥

सुहृत्तनयतःसुखं ॥ षष्ठेषष्ठभावेऽरिवर्गात् शत्रुसमूहाद्धानिः । अतिभीतिदः । द्यूनेसप्तमभवनेस्त्रीभ्यःसुखं । अष्टमेअष्टमभावेमृत्युः । अंकगेवर्षभावेअर्थहेतुःधनार्जकः पथोमार्गः ॥ १७ ॥ खेदशमभावेनृपादेः राज्ञः सकाशात्भाग्यवृद्धिः ॥ आयेएकादशभावेनृपकुलाद्धनवृद्धिः । अंत्येद्वादशभावेव्ययदोभवेत् । सुधियाइत्थममुनाप्रकारेणविमृश्यविचार्यवाच्यंवक्तव्यमित्यपरेआचार्याजगुरुक्तवंतः ॥ १८ ॥ इतिधनभावविचारः ॥ अथतृतीयभावविचारः ॥ तत्रसहजसंबंधिशुभाशुभफलमाह ॥ अब्देशोऽर्कइति ॥ अब्देशोवर्षस्वामिनिअर्केसूर्येसतिसितेवाशुक्रेवासतिसबलेबलिष्ठेसतिपापवर्जितेपा

सुहृत्तनयतःषष्ठेऽरिवर्गाद्धानिभीतिदः ॥ स्त्रीभ्योद्यूनेऽष्टमेमृत्युरर्थहेतुःपथोंऽकगे ॥ १७ ॥ खेनृपादेर्नृपकुलादायेंऽत्येव्ययदोभवेत् ॥ इत्थंविमृश्यसुधियावाच्यमित्थंपरेजगुः ॥ १८ ॥ इतिधनभावविचारः ॥ अथसहजभावविचारः ॥ अब्देशेऽर्केसितेवापिसबलेपापवर्जिते ॥ सौख्यंमिथःसोदराणांव्यत्ययाद्व्यत्ययंवदेत् ॥ १ ॥ दग्धेकलिःसहजपेऽब्दपतौतयोर्वा जीवेबलेनरहितेसहजेसहोत्थैः ॥ वैरंतृतीयभवनाधिपतौसराफेमांद्यंकलिंस्वजनसोदरतश्चविंद्यात् ॥ २ ॥

पग्रहयोगदृष्टिरहितेसतिसोदराणामेकोदरप्रसूतानांभ्रातृणांमिथःपरस्परंसौख्यंस्यात् ॥ व्यत्ययादिति ॥ व्यत्ययादुक्तवैपरीत्यात् । तद्यथा । सूर्येशुक्रेवावर्षस्वामिनिनिर्बलेसतिपापग्रहैर्युतेदृष्टेवासतिव्यत्ययंभ्रातृणांपरस्परंविरोधादिकंवदेत् कथयेत् ॥ १ ॥ अथान्यदाह ॥ दग्धेकलिरिति । सहजपेतृतीयभावस्वामिनिवर्षस्वामिनिअब्दपतौवर्षस्वामिनिसतिदग्धेअस्तंगतदुष्टस्थानादिदोषसहितेसतिकलिर्युद्धादिनाकलहःस्यात् । तयोर्वेति तयोःसूर्यशुक्रयोर्वामध्येकश्चिदेकोवर्षस्वामीभूत्वादग्धश्चेद्भवति । तदाकलिःस्यात् । जीवइति । सहजेतृतीयभावेबलेनरहितेनिर्बलेजीवेगुरौसति सहोत्थैर्भ्रा

तृभिःसहवैरंस्यात् । तृतीयइति वर्षस्वामीतृतीयभावस्वामिनासहईसराफयोगंचेत्करोति तदामांद्यंशरीरेकष्टं । स्वजनतः सुहृद्वर्गतः सौदरतः साक्षाद्भ्रातृतः कलिंविंवादमाप्नुयात् ॥ २ ॥ अथान्यदाह ॥ यदेति ॥ यदावर्षलग्नस्वामिनावर्षस्वामिनावासहजेश्वरेणतृतीयभावस्वामिनासहइत्थशालः मुथशिलयोगश्चेत्तदासहजाद्भ्रातुःसकाशात्सुखाप्तिः स्यात् । अथवा गुरुर्बृहस्पतिस्तृतीयेतदापिभ्रातृतः सुखाप्तिः । सारइति । तृतीयेतृतीयभावेविधौ चंद्रेसारेआरेणभौमेनसहविद्यमानेसारेभौमयुक्तेचंद्रेसतिगुरुणायुक्तौदृष्टौवानभवतः तदाभ्रातृभिःसहकलहःस्यात् ॥ ३ ॥

यदेत्थशालःसहजेश्वरेणगुरुस्तृतीयेसहजात्सुखाप्तिः ॥ सारेविधौस्यात्कलह
स्तृतीयेदृष्टौयुतौनोगुरुणायदातौ ॥ ३ ॥ सहजेसहजाधीशेऽधिकारिणिस
मापतेः ॥ लग्नपोवामुथशिलेमिथःसौख्यंसहोत्थयोः ॥ ४ ॥ क्रूरेसराफेकलहः
शनौभौमर्क्षगेरुजः ॥ ज्ञर्क्षेसृज्यनुजेमांद्यंवदेत्सहजगेस्फुटम् ॥ ५ ॥

अथान्यौभ्रातृसौख्ययोगावाह ॥ सहजइति । सहजेतृतीयभावेस्वामिसंयुक्तेसहजस्वामिनासंयुक्तेअधिकारिणिपंचाधिकारिणांमध्येएकाधिकारीभूत्वासहजभावस्वामीसन्सहजभावेतिष्ठतीत्यर्थः । तादृशेनसहजसमापतेर्वर्षस्वामिनोलग्नपोवावर्षलग्नस्वामिनोवामुथशिलयोगश्चेत्करोति तदासहोत्थयोर्भ्रात्रोर्मिथःपरस्परंसौख्यं स्यात् ॥ ४ ॥ अथभ्रातृदौष्ट्ययोगावाह । क्रूरेसराफइति । क्रूरेपापग्रहेईसराफेसहजभावस्वामिनासहईसराफयोगंचेत्करोति तदाभ्रातृणांपरस्परंकलहः स्यात् । तथाशनौभौमर्क्षगेमेषवृश्चिकराशिस्थितेसहजभावेसति भ्रातरिरुजोरोगाःस्युः ॥ तथा असृजिभौमे ज्ञर्क्षमिथुनकन्याराशिस्थितःसन्सह

जगेसहजभावस्थितेसति अनुजेभ्रातरिस्फुटंनिःशंकंमांद्यंरोगादिकंभवेत्कथयेत् ॥ ५ ॥ अथान्यद्भ्रातृसौख्ययोगमाह ॥ मंदर्क्षगइति ॥ असृजिभौमेमंदर्क्षगेमकरकुंभराशिस्थितःसन्सहजेभ्रातृभावेसति तथाबुधेकुजर्क्षेमेषवृश्चिकराशिस्थेसति ॥ सहजभावगेएवंयोगद्वयेपिशुभैःशुभग्रहैर्युतेईक्षितेवादृष्टेसतिसोदराणामेकोदरप्रसूतानांभ्रातृणांमिथःपरस्परंबहुसुखंस्नेहश्चस्यात् ॥ अयमेकोयोगइतियेवदंतितन्नसंभवतिमंदकुजयोर्भिन्नराशिस्थयोरेकस्थानास्थितत्वासंभवात् ॥ ६ ॥ अथान्यंभ्रातृसौख्ययोगद्वयंचाह ॥ जन्माब्दपाविति ॥ जन्मकालवर्षकालयोर्बुधशुक्रौसबलौसहजभावगौचेत्स्यातांगुरुश्चतथा गुरुर्बृहस्पतिः बलिष्ठः सन्सहजभावेतिष्ठतितदासोदर्योभ्राताबंधुगणस्तद्भिन्नाःपितृव्यपुत्रादयस्तेषांसौख्यकरश्चस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ वस्तुतस्तुजन्मनिलग्नेऽथबुधेत्वधिकारिणीतिसमरवाक्येजन्मनिअर्थात्जन्मलग्नेवर्षलग्नेबुधेशुक्रेवाधिकारवतिगृहहद्दाद्यधिकारवतिसोदरेषुवृद्धिःअतएवजन्माब्दयोर्बुधसितौसबलेतृतीयेतियुक्तःपाठः ॥ उक्तंचसमरसिंहेन । जन्मनिलग्नेऽथबुधेत्वधिकारिणिसोदरेषुवृद्धिःस्यात् ॥ योगसुधानिधौ । उभयत्रबुधेऽधिकारयुक्तेसहजस्थेप्यथबंधुवृद्धिरब्धेइति ॥ जन्माब्दपाइतिपाठमंगीकृत्यव्याख्यातंतत्रजन्माब्दपौजन्मलग्नवर्षलग्नस्वामिनौतन्नशब्दार्थाभावात् ॥ तादृगर्थेसंमतेरभावात् ॥ अथान्यः ॥ सूत्यब्दयोर्जन्मकालवर्षकालयोरधिकारीसन्भृगुजः शुक्रोबलिनश्चंद्रस्याधिष्ठितराशौस्थितः सहजबंधुगणस्यवृद्ध्यैभवति ॥ ७ ॥

मंदर्क्षगेऽसृजिबुधेकुजर्क्षेसहजेशुभैः ॥ युतेक्षितेसोदराणांमिथःसौख्यंसुखंबहु ॥ ६ ॥ जन्माब्दपौबुधसितौसबलौतृतीये
सोदर्यबंधुगणसौख्यकरौगुरुश्च ॥ वीर्यान्वितेंदुगृहगोभृगुजोऽधिकारीसूत्यब्दयोःसहजबंधुगणस्यवृद्ध्यै ॥ ७ ॥

पापान्वितेतुसहजेसहमेशभावनाथेक्षणेनरहितेसहजस्यदुःखं ॥ एवंसहोत्थसहमेऽपिवदेत्तदीशौदग्धौयदासहजनाशकरौविचिंत्यौ ॥ ८ ॥
तृतीयपाद्ब्दपतौद्युनस्थेलग्नेश्वरेवासहजैर्विवादः ॥ तृतीयपोजन्मनितादृगब्देशुभेक्षितस्तत्रसहोत्थतुष्टयै ॥ ९ ॥
इतिसहजभावविचारः ॥ अथचतुर्थभावविचारः ॥
तुर्येरवींदूपितृमातृपीडापापान्वितौपापनिरीक्षितौच ॥ जन्मस्थसूर्यर्क्षगतेऽर्कपुत्रेऽवमाननावैरकलीचपित्रा ॥ १ ॥

अथसहजेदुःखकरयोगानाह ॥ पापान्वितइति ॥ सहजेसहजभावेपापान्वितेयुक्तेसतिसहमेशः भातृसहमस्वामिभावनाथसहजभावस्वामीअनयोरीक्षणेनरहितेतयोर्दृष्ट्यभावेसतिसहजस्यदुःखंस्यात् ॥ एवमिति । एवममुनाप्रकारेणसहोत्थसहमेपिभ्रातृसहमेपापग्रहैर्युक्तेभ्रातृसहमस्वामीभातृभावस्वामीचाभ्यामदृष्टेसतिसहजेदुःखंवदेत् ॥ तदीशाविति ॥ तदीशौभ्रातृसहमस्वामिनौभ्रातृभावस्वामिसहमस्वामिनौयदादग्धौअस्तंगतादिदोषसहितौस्यातांतदाभ्रातॄणांनाशकरौविचिंत्यौ ॥ ८ ॥ अथसहजानामशुभशुभयोगावाह ॥ तृतीयपादिति ॥ तृतीयपात्सहजभावस्वामिनःसकाशात् अब्दपतौवर्षस्वामिनिद्युनस्थेसप्तमस्थे । अथवालग्नेश्वरेवर्षलग्नस्वामिनिसहजभावस्वामिनःसकाशात्सप्तमस्थेसति । सहजैःसहविवादःकलहःस्यात् ॥ अयमशुभयोगः ॥ अथशुभयोगः ॥ जन्मनिजन्मकालेतृतीयपः तृतीयभावस्वामीतत्रसहजभावेस्थितःसन्शुभेक्षितेशुभग्रहैर्दृष्टेसति । तादृगब्देवर्षलग्नेसहजभावेस्थितःसन्शुभेक्षितश्चेत्तदासहोत्थतुष्टयैसोदराणांसंतोषायभवति ॥ ९ ॥ इतिसहजभावविचारः ॥ अथचतुर्थभावविचारः ॥ तुर्यइति ॥ तुर्येचतुर्थभावेरविःपापग्रहैर्युतः ॥ पापदृष्टोवातदापितुःपीडा ॥ एवंविधुश्चंद्रश्चेत्तदामातुः पीडास्यात् ॥ द्वयोःस्थित्याउभयोरपिपीडास्यादित्यर्थः ॥ अयमेकोयोगः ॥

अथान्यः ॥ जन्मस्थसूर्यर्क्षगतेऽर्कपुत्रेजन्मकालेसूर्योयस्मिन्राशावस्तितस्मिन्राशौवर्षेशनिश्चेत्तदाअवमाननालोकेभ्यःपितुर्मानहानिःस्यात् ॥ पित्रासहवैरकलीस्यातां ॥ १ ॥ अथान्यदाह ॥ एवमनयारीत्याचंद्राक्रांतराशौशनौसतिजनन्यामात्रासहवैरकलीस्यातां ॥ अथबंधौचतुर्थस्थानेसुखाधिपेचतुर्थभावस्वामिनिसतिमातापित्रोः प्रीतिसुखान्युशांतिवदंति ॥ अथतुर्याधिपेचतुर्थभावस्वामिनिवीर्यान्वितेबलिष्ठेवर्षलग्नस्वामिनासहमुथशिलेसतिपित्रोःसौख्यमुशांति ॥ २ ॥ अथपित्रोरनिष्टयोगानाह ॥ सौख्येति ॥ जनुषिजन्मकालेसौख्याधिपःचतुर्थभावस्वामीअब्दसूत्योर्वर्षकालजन्मकालयोःनष्टबलःचतु

चंद्रेजनन्यैवमुशांतिबंधौसुखाधिपेप्रीतिसुखानिपित्रोः ॥ तुर्याधिपेलग्नपतीत्थशालेवीर्यान्वितेसौख्यमुशांतिपित्रोः ॥ २ ॥
सौख्याधिपोजनुषिनष्टबलोऽब्दसूत्योःपित्रोरनिष्टकृदथोसहमेतयोस्तु ॥ दग्धेतुरीयगृहगेचयदींथिहायानाशस्तयोःसहमयो
रपिदग्धयोःस्यात् ॥३॥जन्मन्यंबुगृहंयश्चतत्पतिस्तत्पदोपगौ ॥शन्यारौक्लेशदौपित्रोर्नचेत्सौम्यानिरीक्षितौ ॥ ४॥ मातुःपितु
श्चसहमेतनुपेत्थशालेतुर्यौपिचेत्थमवगच्छसुखानिपित्रोः॥चेदष्टमाधिपतिनाकृतमित्थशालंपित्रोर्विपद्भयमनिष्टकृतेसराफे ॥५॥

र्थभावस्वामीनष्टबलश्चेत्तदापित्रोर्मातापित्रोरानिष्टकृत्दुःखंकरोति ॥ अथोइति ॥ तयोर्मातापित्रोःसहमेदग्धेक्रूरग्रहैःपीडितेसतियदिमुथहायाःसकाशात्तुरीयगृहगेचचतुर्थस्थानस्थेसतितदातयोर्मातापित्रोर्नाशःस्यात्॥ तथातयोर्मातापित्रोःसहमयोरपिदग्धयोरस्तंगतादिदोषाक्रांतयोःसतोःपित्रोर्नाशःस्यात् ॥३॥ अथपित्रोःक्लेशयोगावाह ॥ जन्मनीति ॥ जन्मनिजन्मकालेयदंबुगृहंचतुर्थस्थानंयश्चतत्पतिश्चतुर्थस्थानपतिश्चतुर्थस्थानचतुर्थस्थानस्वामिनौतत्पदोपगौ शन्यारौ तयोःपदंस्थानंतत्रगतौशनिभौमौशुभग्रहैर्युतौदृष्टौवाचेन्न तदापित्रोःक्लेशदौ ॥ ४ ॥ अथशुभाशुभयोगावाह ॥ मातुरिति ॥ मातुःपितुश्चसहमे

तनुपेत्थशालेवर्षलग्नस्वामिनाइत्थशालेमुथशिलयोगेकृतेसतिपित्रोःसुखान्यवगच्छजानीहि ॥ इत्थममुनाप्रकारेणतुर्येपिचतुर्थभावेवर्षलग्नस्वामिनाकृतेमुथशिलयोगेसतिपितुःसुखान्यवगच्छ ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथाशुभयोगः ॥ मातृपितृसहमेअष्टमाधिपतिनावर्षलग्नादष्टमभावस्वामिनाचेत्कृतमित्थशालंमुथशिलयोगेकृतेसतिपित्रोर्विपत्स्यात् ॥ अनिष्टखगेसराफेयदिमातृपितृसहमेशत्रुकृतईसराफयोगेसतिपित्रोर्विपत्स्यात् ॥ ५ ॥ इतिचतुर्थभावः ॥

॥ इतिचतुर्थभावः ॥ ॥ अथपंचमभावविचारः ॥ ॥ पुत्रायगोवर्षपतिर्गुरुश्चेत्सूर्यारसौम्योशनसोऽथवेत्थं ॥
सत्पुत्रसौख्यायखलार्दितास्तेदुःखप्रदाःपुत्रतएवचिंत्याः ॥ १ ॥ पुत्रेसुतस्यसहमेसबलेसुताप्तिःसौम्येक्षितेऽ
प्यतिसुखंयदितत्रवर्षेट् ॥ सौम्येक्षितःसुतगृहेसकुजोबुधश्चेत्पुत्रायगःसुतसुखंविबलःसुतार्तिम् ॥ २ ॥

अथपंचमभावः ॥ अथपुत्रसंबंधिशुभाशुभफलमाह ॥ पुत्रायगइति ॥ चेद्वर्षपतिर्वर्षस्वामीगुरुर्बृहस्पतिःपुत्रायगःपंचमैकादशस्थानास्थितश्चेत्तदासत्पुत्रसौख्यायभवेत् ॥ अथवा सूर्यःआरोभौमःसौम्योबुधःउशःनाशुक्रःएषांमध्येयःकश्चिद्वर्षस्वामीग्रहःसन् पंचमैकादशस्थानस्थितोवास्यात्तदेत्थंसत्पुत्रसौख्यकरइत्यर्थः ॥ अथतेग्रहागुरुसूर्यभौमबुधशुक्राःखलैःपापग्रहैरर्दितापीडिताश्चेत्स्युस्तदापुत्रतएवदुःखप्रदाश्चिंत्याः॥१॥ अथपुत्रप्राप्तियोगावाह ॥ पुत्रइति ॥ पुत्रेपंचमभावेसुतस्यसहमेपुत्रसहमेसबलेबलिष्ठेसतिसुताप्तिःपुत्राप्तिःस्यात् ॥ यदितत्रपंचमभावेवर्षेट्वर्षस्वामीसौम्येक्षितोपिशुभग्रहैर्दृष्टेसतिअतिसुखंस्यादयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ सकुजोबुधःभौमयुक्तोबुधश्चेत्शुभग्रहेशुभग्रहाणांचंद्रबुधगुरुशुक्राणांराशौकर्कमिथुनकन्याधनुर्मीनतुलानांमध्येयस्मिन्कस्मिंश्चिद्राशौस्थितःसन्सौम्येक्षितःशुभग्रहैर्दृष्टःसन्पुत्रायगःपंचमैकादशस्थानस्थितःसुतसुखंपुत्रसुखंकरोति ॥ चेद्भौमयुक्तोबुधोविबलोनिर्बलःप्रोक्तस्थानेषुचे

जीवोजन्मनियद्राशावब्देसौसुतगोबली ॥ पुत्रसौख्यायभौमोज्ञोवर्षेशोऽत्रसुताप्तिदः ॥ ३ ॥ यत्रेज्योजनुषिगृहेविलग्नमेतत्पुत्राप्त्यै
बुधसितयोरपीत्थमूह्यम् ॥ यद्राशौजनुषिशनिःकुजश्चसोऽब्देपुत्रार्तिंतनुसुतगःकरोतिनूनम् ॥ ४ ॥ पुत्रेपुण्यस्यसहमंपुत्राप्त्यैशुभदृष्टियुक्॥
लग्नपुत्रेश्वरौपुत्रेपुत्रदौबलिनौयदि॥५॥चंद्रोजीवोऽथवाशुक्रःस्वोच्चगःसुतदःसुते॥वक्रीभौमःसुतस्थश्चेदुत्पन्नसुतनाशनः ॥६॥

न्न तदासुतार्तिसुतस्यपुत्रस्यआर्तिरोगंकरोति ॥ २ ॥ अथान्यौपुत्रप्राप्तियोगावाह ॥ जीवइति ॥ जन्मनिजन्मकालेजीवोबृहस्पतिर्यद्राशौयस्मिन्राशावस्तिसराशिरब्देवर्षकालेसुतगःपंचमस्थानेथितःसन्बलीबलिष्ठश्चेद्भवतितदापुत्रसौख्यायभवति ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ भौमोबुधोवावर्षेशःसन्अत्रपंचमभावेसातितदासुताप्तिदः ॥ ३ ॥ अथपुत्रप्राप्तिपुत्रदौष्ट्ययोगावाह ॥यत्रेज्यइति॥ जनुषिजन्मकालेयत्रयस्मिन्स्थानेइज्योबृहस्पतिरस्ति । तत्स्थानंवर्षकालेविलग्नगृहंचेतल्लग्नस्थानंचेत्स्यात् ॥ तदापुत्राप्त्यैपुत्रप्राप्त्यैभवति॥इत्थममुनाप्रकारेणबुधसितयोरप्यूह्यं ॥ यथाबुधःशुक्रोवायस्मिन्राशौतिष्ठतिसराशिर्वर्षकालेलग्नस्थोभवेत्तदापुत्राप्त्यैभवति ॥ अयंशुभयोगः ॥ अथाशुभयोगः ॥ जनुषिजन्मकालेयद्राशौयस्मिन्राशौशनिःकुजश्चस्यात्सराशिरब्देवर्षकालेतनुसुतगोभवेत् ॥ तद्यथा ॥ जन्मकालीनशन्याक्रांतराशिर्जन्मकालीनभौमाक्रांतराशिर्वावर्षेलग्नगोभवति ॥ अथवावर्षलग्नात्पंचमस्थानेजन्मकालीनशन्याक्रांतराशिर्भौमाक्रांतराशिर्वास्यात्॥अथवाद्वयोरेकत्रावस्थानंस्यात्तदानूनंनिश्चयेनपुत्रार्तिपुत्रपीडांकरोति ॥४॥ अथान्यंसुतप्राप्तियोगमाह॥ पुत्रइति॥ पुत्रेवर्षलग्नात्पंचमस्थानेपुण्यस्यसहमंशुभग्रहैर्दृष्टंयुक्तंवास्यात्तदापुत्राप्त्यैपुत्रप्राप्तयेभवति ॥ अयमेकोयोगः ॥अथान्यः॥ पुत्रेवर्षलग्नात्पंचमस्थानेवर्षलग्नस्वामिपंचमभावस्वामिनौयदिबलिनौचेत्तिष्ठतस्तदापुत्रदौभवतः ॥ ५ ॥ अथशुभाशुभयोगावाह ॥ चंद्रइति ॥ सुतेवर्षलग्नात्पंचमस्थानेचंद्रोबृहस्पति

वौशुक्रोवास्त्रोम्बगतःसन्चेत्तिष्ठति तदासुतदःपुत्रप्राप्तिंकरोति ॥ अयंशुभयोगः ॥ अथाशुभयोगः ॥ वक्रीति ॥ वक्रीभौमःसुतस्थःवर्षलग्नात्पंचमस्थाने चेत्तिष्ठतितदाउत्पन्नसुतनाशनः ॥ ६ ॥ अथपुत्रप्राप्तितन्नाशयोगावाह ॥ सुताधिपइति ॥ जन्मनिजन्मकाले सुताधिपः पंचमभावस्वामीभार्गवःशुक्रः अब्देवर्षकाले पुत्रेपंचमस्थानेसन् विलग्नाधिपतीत्थशालःवर्षलग्नस्वामिनासहमुथशिलयोगश्चेत्तदापुत्रदोभवति ॥ अयंसुतप्राप्तियोगः ॥ अथाशुभयोगः ॥ जन्मकालेमंदपदस्थपुत्रे मंदःशनिःतस्यपदंस्थानंअत्रवर्षेचेत्पंचमंभवेत् ॥ पापाधिकारीपापग्रहःपंचाधिकारिणांमध्येवर्तमानःसन्ईक्षितेदृष्टेसतिआ

सुताधिपोजन्मनिभार्गवोऽब्देपुत्रेविलग्नाधिपतीत्थशाली ॥ पुत्रप्रदोमंदपदस्थपुत्रेपापाधिकारीक्षितआत्म
जार्तिः ॥ ७ ॥ यद्राशिगोग्रहःसूतौसराशिस्तत्पदाभिधः ॥ बलीजन्मोत्थसौख्यायवर्षेतद्दुःखदोऽन्यथा
॥ ८ ॥ इतिपंचमभावः ॥ अथषष्ठभावविचारः ॥ मंदेऽब्दपेऽनृजुगतोपतितेरुगार्तिःस्यात्सान्निपातभवभरि
रिगेऽत्रशूलं ॥ गुल्माक्षिरोगविषमज्वरभीर्गुरौतुपापार्दितेऽनिलरुजोपिकबूलशून्ये ॥ १ ॥

त्मजार्तिःआत्मजःपुत्रस्तस्यार्तिःपीडास्यात् ॥ ७ ॥ अन्यदाह ॥ यद्राशिगइति ॥ सूतौजन्मकालेयद्राशिगोग्रहःयोग्रहःयस्मिन्राशौतिष्ठतिसराशिस्तस्य पदाभिधःस्थानवाच्यः फलमाह ॥ बलीति ॥ सराशिर्वर्षेतद्भावगःसन्बलीचेत्तदाजन्मोक्तसौख्यायजन्मकालीनतद्भावोत्थशुभफलदोभवति ॥ अन्यथातदुःखदःवर्षेउक्तस्थानस्थितराशिर्निर्बलश्चेत्तदातद्भावजनितशुभमशुभंस्यादित्यर्थः ॥ ८ ॥ इतिपंचमभावविचारः ॥ अथषष्ठभावविचारः ॥ मंदेऽब्दपइति॥ मंदेशनौअब्दपेवर्षस्वामिनि । अनृजुगतौवक्रिणि पतितेपापग्रहैःपीडिते अरिगेषष्ठस्थानगतेसतिरुगार्तिः रोगेनआर्तिः पीडास्यात् सन्निपातोवातपित्तक

फात्मकः एवंयुगपदेवदोषत्रयस्यउत्पत्तिस्तदुद्भवाभीर्मरणं शूलंशूलपीडा गुल्ममुदररोगः आक्षिरोगोविषमज्वरःएभ्योरोगेभ्योभीर्भयंस्यात् । एवंगुरौवर्षस्वामीभूत्वाषष्ठस्थानगेवक्रिणिपापार्दितेसत्यपिकंबूलशून्येचंद्रमसासहकंबूलयोगरहितेसत्यनिलरुजोवातरोगाःस्युः ॥ १ ॥ अथान्यदशुभफलमाह ॥ स्यादिति ॥ स्यात्कामलाख्यरुगपीतिपूर्वेणसंबंधः ॥ इत्थमिति ॥ अमुनाप्रकारेणअसृजिभौमेवर्षस्वामिनिषष्ठगेपतितेवक्रिणिसतिअसृग्भीरक्तविकाराख्योरोगः ॥ रवाविति रवौवर्षस्वामिनिषष्ठस्थेपतितेपित्तंस्यात् ॥ रिःफगरवौतादृशरवौद्वादशस्थेदृशिनेत्रेशूलरोगःस्यात् ॥ तथातादृशेभृगौशुक्रेरिपुगतेषष्ठ

स्यात्कामलाख्यरुगपीत्थमसृज्यसृग्भीःपित्तंचरिःफगरवौदृशिशूलरोगः ॥ पित्तंपुनारिपुगृहेऽत्रभृगौनृभेऽरौश्लेष्माभयेक्षितयु
तेऽपिकफोऽरिगेंदौ ॥ २ ॥ एवंबुधेपापयुतेऽब्दपेऽरौवातोत्थरोगोजनिलग्ननाथः ॥ पापोऽब्दपेनक्षुतदृष्टिदृष्टोरोगप्रदोमृत्यु
करःसपापः ॥ ३ ॥ सूत्यार्किभेलग्नगतेरुक्शीतोष्णरुग्भयं ॥ शनीक्षितेयाप्यतास्यात्सपापेमृत्युमादिशेत् ॥ ४ ॥

स्थेपुनःपित्तरोगःस्यात् ॥ यदानृभेनरराशौअरौषष्ठेतत्रस्थितेशुक्रेभयेक्षितयुतेपिभयेनषष्ठभावस्वामिनादृष्टेयुक्तेपिश्लेष्माख्योरोगःस्यात् ॥ एवंविधेचंद्रेऽरिषष्ठस्थानगेसतिकफसंबंधीरोगःस्यात् ॥ २ ॥ अथबुधस्यफलमाह ॥ एवमिति ॥ एवममुनाप्रकारेणबुधेऽब्दपेवर्षस्वामिनिभूत्वा अरौषष्ठस्थानेपापग्रहैर्युक्तेवक्रिणिसतिवातजनितरोगःस्यात् ॥ जनीति ॥ जनिलग्ननाथः जन्मकालीनलग्नस्वामीपापग्रहःसन् अब्दपेनंवर्तमानवर्षस्वामिनाक्षुतदृष्टिदृष्टश्चचतुर्थदशमैकसप्तमदृष्ट्यादृष्टस्तदारोगप्रदःस्यात् ॥ सपापोमृत्युकरःसजन्मकालीनलग्नस्वामीपापग्रहःसन्वर्षकालेपापग्रहयुक्तोवर्षस्वामिनाक्षुतदृष्ट्यादृष्टोमृत्युप्रदःस्यादित्यर्थः ॥ ३ ॥ अथशनिकृतारिष्टयोगमाह ॥ सूत्यार्किभइति ॥ सूतौजन्मकालेआर्किभेशन्याक्रांतराशौलग्नगतेवर्षकालीनलग्नस्थेसति

रूक्षशीतोष्णरुग्भयंस्यात् ॥ यदिजन्मकालीनशन्याक्रांतराशौवर्षकालेशनिनाक्षुतदृशादृष्टेसतिमृत्युमादिशेत् ॥ ४ ॥ अथभौमकृतारिष्टयोगमाह ॥ एवमिति ॥ एवममुनाप्रकारेणजन्मकालेभौमोयस्मिन्राशौतिष्ठतिसराशिर्यदिवर्षेवर्षकालीनलग्नगतोभवेत् ॥ भौमक्षुतदृशाभौमेनक्षुतदृष्टयादृष्टश्चेत्तदारक्तेत्यादिरोगाइत्यंतंफलंस्पष्टं ॥ सलग्नगतराशिःशुभग्रहैर्दृष्टश्चेत्तदारोगाल्पतास्यात् ॥ ५ ॥ अथान्यमरिष्टयोगमाह ॥ लग्नाधिपेति ॥ लग्नाधिपः वर्षलग्नस्वामी । अब्दपतिर्वर्षस्वामी ॥ षष्ठपतिःषष्ठभावस्वामी ॥ अनयोःपरस्परमित्थशालोमुथशिलयोगश्चेत्तदाखचरग्रहयुक्तेचेत्स्यात्तदापिमदनसंबंधीरोगः

एवंभौमेक्षुतदृशारक्तपित्तरुजोऽग्निभिः ॥ ततोऽन्येबहुलारोगाःशुभदृष्टौरुगल्पता ॥ ५ ॥ लग्नाधिपाब्दपतिषष्ठपतीत्थशा
लोरोगप्रदःखचरधातुविकारतःस्यात् ॥ कांदर्पिकामयभयंपतितेसितेऽर्कस्थानेऽथषष्ठइहरुक्सहमंसपापं ॥ ६ ॥ सपापेगुरौ
रंध्रगेलग्नआरेसतंद्रास्तिमूर्च्छांगनाशःसचंद्रे ॥ खलाःसूतिकेंद्रेऽब्दलग्नेरुगाप्त्यैकफोद्व्यंघ्रिगैरीक्ष्यमाणेसितेस्यात् ॥ ७ ॥

स्यात् ॥ जन्मकालेशुक्रोयस्मिन्राशावस्तिसराशिर्वर्षकालेषष्ठोभावः स्यात्तस्मिन्भावेसूर्येसतितथाशुक्रेपतितेषष्ठाष्टमद्वादशस्थानान्यतमस्थेसतिकांदर्पिकामयभयंमदनसंबंधीरोगःस्यात् ॥ अयमर्थोमूलवाक्यानुसारेण ॥ तद्वाक्यंच ॥ शुक्रस्थानइत्यादि ॥ ६ ॥ अथान्यौरोगोत्पत्तियोगावाह ॥ सपापइति ॥ सपापेपापग्रहयुक्तेगुरौरंध्रगेवर्षलग्नादष्टमस्थानेसति ॥ आरेभौमेलग्नेसति ॥ सतंद्रास्तिमूर्छातंद्राआलस्यंतत्सहितामूर्छाचेष्टाराहित्यंभवति ॥ सचंद्रेचंद्रयुक्तभौमेलग्नस्थे ॥ पुनश्चंद्रयुक्तपापयुक्तगुरावष्टमस्थेसति अंगनाशःकुत्रचिदंगस्यविशेषेणनाशःस्यादयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ सूतिकेंद्रंसूतौजन्मकालेयानिचत्वारिकेंद्राणितेषुखलाः पापग्रहाः स्युस्तेअब्देलग्नेवर्षकालीनलग्नेस्युः ॥ तदारुगाप्त्यैरोगप्राप्त्यैभवंति ॥ तथासितेशुक्रेद्व्यंघ्रिगैर्नरराशिस्थितैःपापग्रहैरी

क्षमाणेदृष्टेसतिकफोत्पत्तिःस्यात् ॥ ७ ॥ अथान्यदाह ॥ दिनइति ॥ दिनेदिवसेप्रवेशोवर्षप्रवेशःस्याद्यदाविलग्नेऽब्दसूत्योर्वर्षकालजन्मकालयोर्लग्नस्थस्यरवेःसूर्यस्यवाकुजस्यभौमस्यवादृक्कोद्रेष्काणःहद्दास्वगृहाधिकारःप्राप्तःस्यात्तदात्रवर्षेज्वरात्पीडास्यात् ॥ अयमर्थः ॥ पंचाधिकारिणांमध्येअधिकारीभूत्वासूर्येभौमेवालग्नेसतिज्वरात्पीडास्यादित्यर्थः ॥ दृशासौम्यखेटोत्थयात्रतादृशिलग्नेशुभग्रहैर्दृष्टेसतिअंतेपरिणामेसुखाप्तिःस्यात् ॥ ८ ॥ अथरोगनाशरोगोत्पत्तियोगावाह ॥ निशीति ॥ निशिरात्रौसूतौजन्मचेत्स्यात्तत्रवर्द्धमानेशुक्लपक्षीयउपचीयमानेचंद्रेवर्षकालीनभौमेनसहइत्थशालतोमुथशिलयोगेसतिरुक्रोगःनश्येत्नाशंप्राप्नोति ॥ यदिशुक्लपक्षस्थोपचीयमानेचंद्रेमंदेत्थशालात्शनिनासहमुथशिलयोगेसतिरुक्रोगःएधतेवृद्धिंप्राप्नोति ॥ व्यत्ययोन्यथेति ॥ दिवसेजन्मस्यात्कृष्णपक्षस्थचंद्रेभौमेनसहमुथशिलयोगेसतिरोगवृद्धिःस्यात् ॥ पुनस्तादृशेचंद्रेशनिनासहमुथशिलयोगेसतिरोगनाशःस्यादित्यर्थः ॥ ९ ॥ अथान्ययोगद्वयमाह ॥ रवाविति ॥ केतुबुधयुतेरवावीदृशिभौमेनसहमुथशिलयोगेसतिअब्दंनिखिलंसंपूर्णवर्षंगदोरोगःस्यादयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ सूतौजन्मकालेकश्चिद्ग्रहःअधिकारीवाबलीसन्सग्रहःअब्देवर्षकालेकेतुबुधयुक्तश्चेत्तदासंपूर्णवर्षंरोगप्रदंस्यात् ॥ १० ॥ अथशूलयोग

दिनेऽब्दप्रवेशोविलग्नेऽब्दसूत्योर्यदादृक्कहद्दागृहाद्योऽधिकारः ॥ रवेर्वाकुजस्यात्रपीडाज्वरात्स्याद्दृशासौम्यखेटोत्थ
यान्तेसुखाप्तिः ॥ ८ ॥ निशिसूतौवर्द्धमानेचंद्रेभौमेत्थशालतः ॥ रुग्नश्येदेधतेमंदेत्थशालाद्व्यत्ययाऽन्यथा ॥ ९ ॥
रवावीदृशिवित्केतुयुतेऽब्दंनिखिलंगदाः ॥ अधिकारीबलीसूतावब्देकेतुज्ञयुक्तथा ॥ १० ॥ चतुर्थेऽस्तेचमुथहा
क्षुतदृष्ट्याशनीक्षिता ॥ शूलपीडापापखगैर्दृष्टेतत्परिणामजम् ॥ ११ ॥

माह ॥ चतुर्थइति ॥ वर्षलग्नेचतुर्थस्थानेअस्तेसप्तमस्थानेवामुथहास्यात्शनिनाक्षुतदृष्ट्याशत्रुदृष्ट्याचतुर्थदशमैकसप्तमदृष्ट्याईक्षितादृष्टासतीतदाशूलपीडास्यात् ॥ तादृशीमुथहापापग्रहैर्दृष्टासतीतत्परिणामजातस्यपरिणामःशूलस्यनाशःततोजाताशूलनाशोत्तरंशूलपीडास्यादित्यर्थः ॥ ११ ॥ अथसकलग्रहवशेनपिटकादियोगमाह । जन्मस्थेति ॥ जन्मकालेजीवसितराशिगतेमहीजेजीवोबृहस्पतिःसितः शुक्रोवायस्मिन्राशावास्तिवर्षेतास्मिन्राशौमहीजेभौमश्चेत्स्यात् ॥ कीदृशोभौमः ॥ सूर्यांशगेअस्तंगतोभवेत्तदापिटकशीतलिकादिमांद्यंशीतोष्णगंडभवरुक्चस्यात् ॥ बुधेचसेंदौएवंजन्मकालिकजीवसिता

जन्मस्थजीवसितराशिगतेमहीज्येसूर्यांशुगेपिटकशीतलिकादिमांद्यम् ॥ शीतोष्णगंडभवरुक्सबुधेचसेंदौकुष्ठंभगं
दररुजोऽपिसगंडमालाः ॥ १२ ॥ जन्मलग्नेथिहानाथौषष्ठौपापान्वितेक्षितौ ॥ निर्बलौज्वरपीडांगवैकल्याद्यतिक
ष्टदौ ॥ १३ ॥ मुथहालग्नतन्नाथाःपापांतःस्थास्तुरोगदाः ॥ षष्ठेशेषष्ठगेसौम्येस्त्रियःप्राप्तिरितीर्यते ॥ १४ ॥

धिष्ठितराशौचंद्रयुक्तबुधेसतिकुष्ठंभगंदररुजोपिसगंडमालाख्यारोगाःस्युः ॥ १२ ॥ अथान्यानिष्टयोगमाह ॥ जन्मेति । जन्मलग्नेथिहानाथौजन्मलग्नस्वामिमुथहास्वामिनौवर्षलग्नात्षष्ठौपापान्वितेक्षितौपापग्रहैर्युतौदृष्टौवानिर्बलौस्यातांतदाज्वरपीडांगवैकल्याद्यतिकष्टदौभवेतां ॥ १३ ॥ अथरोगप्राप्तिस्त्रीप्राप्तियोगावाह ॥ मुथहा लग्नंतन्नाथौतयोर्मुथहालग्नयोर्नाथौएतेचत्वारःपापांतःस्थाःपापग्रहमध्येस्थिताःस्युस्तदारोगदाःस्युः ॥ अनयोर्मध्येकश्चिदेकःपापग्रहमध्यगतस्तदारोगप्रदःस्यात् ॥ अयमशुभयोगः ॥ अथशुभयोगः ॥ षष्ठेशेषष्ठभावस्वामिनिसौम्येशुभग्रहःसन्षष्ठगेषष्ठस्थानेसतितदास्त्रियाःप्राप्तिः इतीर्यतेज्ञायते ॥ अस्मिन्नर्थेवामनः ॥ षष्ठाधिपेशुभेषष्ठस्थितेप्राप्तिःस्त्रियाभवेदितिकेचित् ॥ तन्न । यतोऽत्ररोगप्रकरणाद्भामिन्यारोगप्राप्तिरुचिता ॥ न

तुकेवलंतत्रस्त्रियाःप्राप्तिर्बाधितत्वात् ॥ एतदर्थंसमरसिंहोपि ॥ षष्ठाधिपेचषष्ठंप्राप्तेसौम्यैर्भवेत्स्त्रियांगदप्राप्तिरिति ॥ १४ ॥ अथरोगस्थानमाह ॥ रोगकर्तेति ॥ पूर्वोक्तरोगकर्ताग्रहोयत्रराशावंशेस्यात् ॥ यस्मिन्राशावंशेनवमांशेस्यादनयोर्बलीराशिनवमांशयोर्मध्येयोबलीसराशिस्तस्यरोगस्यराशिस्वरूपतोवातपित्तकफप्रयुक्तैःकृत्वातत्स्थानंवाच्यम् ॥ १५ ॥ अथान्यदाह ॥ जन्मेति ॥ जन्मषष्ठाधिपेजन्मकालीनषष्ठभावस्वामिनिभौमेसतिवर्षेषष्ठगतेषष्ठस्थानेचेत्तदारुजंरोगंकरोति ॥ क्रूरेत्थशाले पापग्रहेणसहमुथशिलयोगेसतिविपुलोभूयान्रोगःस्यात् ॥ शुभदृग्योगतःशुभग्रहैर्दृष्टःयुक्तोवातदा

रोगकर्तायत्रराशावंशेस्यादनयोर्बली ॥ तत्स्थानंतस्यरोगस्यवाच्यंराशिस्वरूपतः ॥ १५ ॥ जन्मषष्ठाधिपेभौमेवर्षेषष्ठगतेरुजा ॥ क्रूरेत्थशालेविपुलःशुभदृग्योगतस्तनुः ॥ १६ ॥ इतिषष्ठभावः ॥ अथसप्तमभावः ॥ बलीसितोऽब्दाधिपतिःस्मरस्थःस्त्रीपक्षतःसौख्यकरोविचिंत्यः ॥ इज्येक्षितोऽत्यंतसुखंकुजेनाधिकारिणाप्रीतिकरोमिथःस्यात् ॥ १ ॥ बुधेक्षितेजारतास्याल्लघ्व्यामंदेनवृद्धया ॥ गुरुदृष्ट्यानवाभार्यासंततिस्त्वरितंततः ॥ २ ॥

तनुःस्वल्पोरोगःस्यात् ॥ १६ ॥ इतिषष्ठभावः ॥ ॥ अथसप्तमभावः ॥ बलीसितइति ॥ बलीसितःशुक्रःअब्दाधिपोवर्षस्वामीसन्स्मरस्थःसप्तमस्थानेचेत्तदास्त्रीपक्षतःसौख्यकरोविचिंत्यःज्ञेयः ॥ इज्येक्षितएतादृशःशुक्रोबृहस्पतिनादृष्टस्तदाअत्यंतंसौख्यंकरोति ॥ कुजेनभौमेनआधिकारिणापंचाधिकारिणांमध्येअधिकारीभूत्वादृष्टस्तदामिथःपरस्परंप्रीतिकरःस्यात् ॥ १ ॥ अथजारताविवाहयोगावाह ॥ बुधेक्षितइति ॥ तस्मिन्शुक्रेवर्षस्वामिनिसप्तमस्थेसति ॥ बुधेक्षितेबुधेनदृष्टेसति ॥ लघ्व्याअल्पवयस्कयासहजारतास्यात् ॥ परविवाहितांभुंक्तइत्यर्थः ॥ तादृशेशुक्रेमंदेनशनिनादृष्टेसतिवृद्धयानार्यासह

जारतास्यात् ॥ तादृशेशुक्रेगुरुदृष्ट्याबृहस्पतिनादृष्टेनवाभार्यानवीनाविवाहितास्त्रीभवति ॥ ततस्तस्याःसकाशात्त्वारितंशीघ्रंसंततिःस्यात् ॥ एवंसति गुरुदृष्ट्याइतिपाठःप्रामादिकः इज्येक्षितइतिपूर्वपद्येउक्तत्वादितितत्वं ॥ अत्रगुरुयुक्तेनवाभार्यैतिपाठःसाधुःपूर्वग्रंथानुरोधात् ॥ उक्तंचजातकसारे ॥ संयुक्तेसुरपूजितेनववधूप्राप्तिश्चसद्वंशतइति ॥ वामनः ॥ गुरुयुक्तेनवाभार्यासंततिस्त्वारितंततः ॥ ताजिकयोगसुधानिधौ ॥ गुरुयुतेपिचनूतनवल्लभाभवतितत्रचसंततिराशुनहिइति ॥ २ ॥ अथस्त्रीसौख्यविवाहयोगावाह ॥ जन्मेति ॥ जन्मलग्नाधिपेजन्मलग्नस्वामिनिवर्षबलान्वितेबलिष्ठेअस्तस्थेसप्तमस्थानेसति दारसौख्यंस्त्रीजनितंसुखंस्यात् ॥ जन्मकालेशुक्रर्क्षंशुक्रोयस्मिन्राशौतिष्ठतिसराशिरब्देवर्षकालेअस्तेसप्तमस्थानेसतिसितेशुक्रेअब्दपेवर्षस्वामि

जन्मलग्नाधिपेऽस्तस्थेदारसौख्यंबलान्विते ॥ जन्मशुक्रर्क्षमस्तेऽब्देस्त्रीलाभायसितेऽब्दपे ॥ ३ ॥
लग्नास्तनाथयोरित्थशालेस्त्रीलाभमादिशेत् ॥ सहमशोभावपोवाविनष्टःकष्टदःस्त्रियः ॥ ४ ॥

निसतितदास्त्रीलाभायस्त्रीप्राप्तयेभवति ॥ इदमवधेयं ॥ जन्मशुक्रर्क्षमित्यत्रजन्मशुक्रर्क्षमस्तेतत्रचेच्छुक्रोऽब्दपोवर्षस्वामीतदास्त्रीसुखमित्यत्रसंमतेरभावः ॥ यथासमरसिंहः ॥ जातकलग्नाधिपतौवर्षस्थेबलिनिदारसुखं ॥ शुक्रस्थानेवर्षेपरिणयतिग्रहस्थतांयातीति ॥ ताजिकालंकारे ॥ जनुर्लग्नाधीशेशरदिमदसंस्थेबलयुतेभृशंयोषित्तोषःसितयुतगृहेस्यात्परिणयः ॥ ताजिकयोगसुधानिधौ ॥ जननलग्नपतौशरदस्तगेबलयुतेप्रमदासुखमीरितं ॥ जननशुक्रगराशिगतेजनुस्तनुपतौसबलेपरिणायनं ॥ वामनः ॥ जन्मलग्नाधिपेवर्षेलग्नात्सप्तमगेसति ॥ उदितेसबलेचैवंदारसौख्यंप्रजायते ॥ शुक्रोजन्मनियद्राशौवर्षेलग्नेश्वरोयदि ॥ तद्राशौसप्तमस्थेपिपुंसःपरिणयस्तदेति ॥ अत्रपूर्वपरामर्शाल्लग्नेश्वरोजन्मलग्नेश्वरइति ॥ नचवर्षेश्वरोयदीतिपाठः ॥ पूर्वश्लोकविरोधात् ॥ तादृगर्थेसंमतेरभावाच्च । एवंसतिमूलंनिर्मूलमितिमंतव्यं ॥ ३ ॥ अथस्त्रीलाभयोगंस्त्रीकष्टयोगंचाह ॥ लग्नेति ॥ लग्नंवर्षलग्नं ॥ अस्तंसप्तमभावः अनयोर्नाथयोःस्वामि

नोरित्थशालेमुथशिलयोगेसति स्त्रीलाभंविवाहादिद्वारास्त्रीप्राप्तिमादिशेत् कथयेत् ॥ सहमेशइति । सहमेशःस्त्रीसहमस्वामीभावपोवा सप्तमभावस्वामीवाविनष्टश्चेत्तदास्त्रियाःकष्टदोदुःखदोभवति ॥ विनष्टग्रहलक्षणंवामनेनोक्तं । क्रूराक्रांतःक्रूरयुतःक्रूरदृष्टश्चयोग्रहः। विरश्मितांप्रपन्नश्चसविनष्टोबुधैःस्मृतः इति॥४॥ अथस्त्रीस्वल्पसुखमहत्सुखयोगावाह॥नष्टेंदाविति। शुक्रपदगेशुक्राधिष्ठितराशिस्थितेवर्षेनष्टेप्रागुक्तविनष्टलक्षणाक्रांतेइंद्रौचंद्रेसति। स्वल्पमैथुनमादिशेत्कथयेत्तथाजन्मशुक्रर्क्षगोभौमःजन्मकालेशुक्रोयस्मिन्राशावास्तितस्मिन्राशौवर्षकालेभौमोबलीभवेत्तदास्त्रीसुखोत्सवकृत् ॥५॥ अथस्त्रीसौख्ययोग

नष्टेन्दौशुक्रपदगेमैथुनंस्वल्पमादिशेत् ॥ जन्मशुक्रर्क्षगोभौमःस्त्रीसुखोत्सवकृद्बली
॥ ५ ॥ जन्मास्तपेऽब्दपसितेनयुगीक्षितेस्यात्स्त्रीसंगमोबहुविलाससुखप्रधानः ॥
केंद्रत्रिकोणगगुरौजनिशुक्रभस्थेस्त्रीसौख्यमुक्तमितिहद्दविवाहयोश्च ॥ ६ ॥

चतुष्टयमाह ॥ जन्मास्तपइति । जन्मकालीनलग्नात्सप्तमस्थानस्वामिनि॥ अब्दपसितेनवर्षस्वामीशुक्रस्तेनयुगीक्षितेयुक्तोदृष्टोवातदास्त्रीसंगमोबहुविलाससुखप्रधानःस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ केंद्रेति ॥ जन्मकालेशुक्रभस्थेशुक्राधिष्ठितराशिस्थितेवर्षकालीनगुरौकेंद्रत्रिकोणगतेसतिस्त्रीसौख्यमुक्तं ॥ अयंद्वितीयोयोगः ॥ इतिहद्दाविवाहयोश्चेति ॥ अमुनाप्रकारेणवर्षलग्नेयआगतोहद्दास्वामीसजन्मकालीनशुक्राक्रांतराशिगतःसन्केंद्रत्रिकोणगोभवेत्तदास्त्रीसौख्यंस्यात् अयंतृतीयोयोगः ॥ तथावर्षकालेयद्विवाहसहमंतत्स्वामीवाजन्मकालीनशुक्राधिष्ठितराशिगतःसन्केंद्रत्रिकोणगोभवेत्तदापिस्त्रीसौख्यंस्यात् ॥ अयंचतुर्थोयोगः ॥ केंद्रमित्यत्रलग्नंविहायचतुर्थसप्तमदशमान्युक्तानिसमरसिंहेन ॥ तद्वाक्यंच ॥ शुक्रस्थानेवास्यान्नवमेऽस्तेपंचमेचतुर्थेखे । जी

वेसतिपूर्णफलंविवाहयेद्दनाथेच ॥ फलसाम्याद्युक्तिलाघवात्ग्रंथकृतालग्नमुक्तमितिबोध्यम् ॥ ६ ॥ अथस्त्रीक्लेशविवाहयोगावाह ॥ अधिकारीति ॥
पञ्चाधिकारिणांमध्येयस्यकस्याचिदाधिकारिणः पदस्थेस्थानेअर्केसूर्येसति स्त्रीभ्योऽनिशंनिरंतरंव्याकुलतास्यात् ॥ एवंइंथिहाधिकृतस्थानेइंथिहामुथहा
अधिकृतस्थानेअधिकारिग्रहस्यस्थानेगुरुदृष्ट्यागुरुणादृष्टासतीविवाहकर्त्रीस्यात् ॥ ७ ॥ अथस्त्रीक्लेशयोगावाह ॥ इंथिहेति । घूनेवर्षलग्नात्सप्तमस्थाने
इंथिहामुथहा अर्कारयुक् अर्कः सूर्यःआरोभौमस्तेनयुक्ताचेत्तदास्त्रीपुत्रेभ्यःकष्टंभवेत् ॥ पापग्रहदृष्ट्याविशेषतःकष्टंस्याद्दयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ।

अधिकारिपदस्थेऽर्केस्त्रीभ्योव्याकुलताऽनिशं ॥ इंथिहाधिकृतस्थानेगुरुदृष्ट्याविवाहकृत् ॥ ७ ॥
इंथिहार्कारयुग्घूनेक्रूरितेसहमेस्त्रियाः ॥ स्त्रीपुत्रेभ्योभवेत्कष्टंपापदृष्ट्याविशेषतः ॥ ८ ॥ सूतौघू
नाधिपःशुक्रोऽब्देघूनेबलवान्भवेत् ॥ लग्नेशेनेत्थशालश्चेत्स्त्रीलाभंकुरुतेध्रुवं ॥ ९ ॥ भौमेऽब्दपे
सितदृशाशुक्रेऽब्देशेकुजेक्षया ॥ तदृष्टेदारसहमेस्त्रीलाभोभवतिध्रुवम् ॥ १० ॥

स्त्रीसहमेक्रूरितेपापाक्रांतेवर्षलग्नात्सप्तमस्थानेसतिस्त्रीपुत्रेभ्यःकष्टंस्यात् । पापग्रहैर्दृष्टेसतिविशेषतःकष्टंस्यात् । केचित्तुक्रूरितेइत्यस्ययोगद्वयेप्यन्वयः ॥
क्रूरितेघूनेइंथिहार्कारयुगितिवदंति । तन्न । अर्कारयुगित्यनेनैवघूनस्यक्रूरितत्वोपपत्तेः ॥ अन्यथायोगद्वयकल्पनमपिव्यर्थंस्यादिति ॥ ८ ॥ अथविवाहयो
गमाह ॥ सूताविति ॥ सूतौजन्मकालेघूनाधिपःसप्तमभावस्वामीशुक्रःअब्देवर्षकालेबलवान्बलिष्ठःसन्घूनेसप्तमस्थानेभवेल्लग्नेशेनेत्थशालश्चेत्वर्षलग्न
स्वामिनासहमुथशिलयोगश्चेत्तदास्त्रीलाभंसुखंचकुरुते ॥९॥ अथत्रीन्स्त्रीप्राप्तियोगानाह ॥ भौमइति भौमेअब्दपेवर्षस्वामिनि सितदृशाशुक्रेणदृष्टेसतिस्त्री

सूतौवादारसहमेतद्दृष्टेयोषिदाप्यते ॥ स्वामिदृष्टंस्त्रीसहमंशुक्रदृष्टंविवाहकृत् ॥ ११ ॥ सूतौद्यूनाधि
पेवर्षसहमेशेस्त्रियाःसुखम् ॥ जन्मास्तपेंथिहानाथवर्षेशःखेद्युनेतथा ॥ १२ ॥ मुथहातोद्यूनसंस्थः
स्वगृहोच्चगतःशशी ॥ विदेशगमनंकुर्यात्क्लेशःपापेक्षणाद्भवेत् ॥ १३ ॥ इतिजायाभावविचारः ॥

लाभयोगएकः॥ तथाशुक्रेब्देशेवर्षस्वामिनिकुजेक्षयाभौमेनदृष्टेसतिस्त्रीलाभयोगोद्वितीयः॥ अथवादारसहमेवर्षीयस्त्रीसहमेतदृष्टेताभ्यांशुक्रभौमाभ्यांदृष्टेसतिध्रुवंनिश्चयेनस्त्रीलाभोभवति ॥ तृतीयोयोगः ॥१०॥ अथपुनर्विवाहयोगद्वयमाह ॥ सूताविति ॥ वाप्रकारांतरेणसूतौजन्मकालेदारसहमेस्त्रीसहमेतदृष्टेसतियोषित्स्त्रीप्राप्यते॥उक्तंच समरसिंहेन॥जन्मनिदृष्टौसत्यांस्त्रीसहमाप्तौचपरिवारः॥अयमर्थः॥यथावर्षकालेस्त्रीसहमंतथैवजन्मकालेप्रश्नकालेचस्त्रीसहमंकार्यमितिसंज्ञातंत्रेसहमप्रकरणेउक्तमस्ति ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ स्त्रीसहमंस्वामिनादृष्टंशुक्रदृष्टंतदाविवाहकृत्॥११॥अथस्त्रीसुखप्राप्तियोगावाह ॥ सूताविति ॥ सूतौजन्मकालेद्यूनाधिपेसप्तमभावस्वामिनि वर्षेवर्षकालेसहमेशेस्त्रीसहमस्वामीभवेत्तदास्त्रियःसुखं स्त्रीतःसुखंस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ जन्मास्तपे जन्मकालीनसप्तमभावस्वामी इंथिहानाथःवर्षकालीनमुथहास्वामी वर्षेशोवर्षस्वामी एतेखेदशमस्थाने तथाद्यूनेसप्तमस्थानेस्युस्तदास्त्रीतः सुखंस्यात् ॥ उक्तंचताजिकयोगसुधानिधौ ॥ जन्मास्तनाथेऽब्दपतौचमुंथेशेऽस्तंगतेव्योमगतेऽपितद्वत् ॥ अतएववर्षेशाश्चेत्द्यूनेतथेतिपाठकल्पनमपिनिरस्तं ॥ १२ ॥ अथसप्तमस्थानस्यमार्गस्थानत्वाद्विदेशगमनयोगमाह ॥ मुथहातइति ॥ वर्षेस्वगृहस्वोच्चगतःशशीचंद्रोमुथहातोमुथहाधिष्ठितस्थानात् द्यूनस्थःसप्तमस्थानेस्यात्तदाविदेशगमनंकुर्यात् ॥ एतादृशश्चंद्रःपापेक्षणात् पापग्रहैर्दृष्टश्चेत्तदाक्लेशदोभवेत्॥१३॥इतिसप्तमभावविचारः ॥

अथअष्टमभावविचारः ॥ भौमइति ॥ भौमेअब्दपेवर्षस्वामिनिसति क्रूरहतेयुद्धादिनापीडिते बलोज्झिते निर्बलेयत्किंचित्स्थानगतेसति अयसा लोहेनघातोभवेत् ॥ तथाभौमेअग्निभेवन्हिराशौसंज्ञातंत्रोक्तमेषसिंहधनुषाख्येस्थितेसतिअग्निभीर्वन्हिसंबंधाद्भीतिर्भयंभवति ॥ तथाभौमेद्विपदभेमिथुन कन्याधनुःपूर्वार्द्धराशिस्थेक्रूरनरात् उग्रस्वभावमनुष्याच्चौरादितोमृतिर्मरणंस्यात् ॥ १ ॥ अथतादृशस्यभौमस्यविशेषस्थानगतस्ययोगावाह ॥ वियतीति ॥ वर्षस्वामिनिभौमेनिर्बलेक्रूरहतेएतादृशेयदिवियति दशमस्थानगतेसति तदाअवनिपामात्यात्राजप्रधानतोरिपुतःशत्रुतःतस्करतश्चौरतोभयंवक्तव्यं

अथाष्टमभावविचारः ॥ भौमेऽब्दपेक्रूरहतेऽयसाघातोबलोज्झिते ॥ अग्निभीराग्निभेक्रूरनराद्विपदभेमृतिः ॥ १ ॥ वियत्यवनिपामा
त्यरिपुतस्करजंभयम् ॥ तुर्येमातुःपितृव्याद्वामातुलात्पितृतोगुरोः ॥ २ ॥ लग्नेथिहापतिसमापतयोमृतीशाश्चेदित्थशालिनइमेनि
धनप्रदाःस्युः ॥ चेत्पाकरिष्टसमयेमृतिरेवतत्रसार्केकुजेनृपभयंदिवसेऽब्दवेशे ॥३॥ सूर्येमूसरिफेसितेनजननेवर्षेधिकारीतथाकेंद्रेरा
जगदाद्भयंचरुगसृक्स्थानेऽधिकारींदुजे॥सौम्येक्रूरदृशाकुजस्यरुगसृग्दोषादिनांशुस्थितेदग्धेबंधमृतीविदेशतइतिप्राहुर्बुधेतादृशे॥४॥

अथतादृशेभौमेतुर्येचतुर्थस्थानस्थेसतिमातुःपितृव्याद्वा मातुलात्पितृतःगुरोःपितुःसकाशाद्गुरोःसकाशाद्भयंवाच्यम्॥२॥अथमहामृत्युयोगानाह ॥ लग्नेथिहापतिसमापतयोमृतीशाइति ॥ वर्षलग्नस्वामी मुथहास्वामी वर्षस्वामी एतेत्रयोमृतीशाश्चेदित्थशालिनः अष्टमभावस्वामिनासहमुथशिलयोगश्चेत्तदानिधनप्रदामरणप्रदाःस्युः॥चेत्पाकरिष्टस्यदशारिष्टस्यसमयेमृतिरेवस्यात् ॥ अयमर्थः ॥ जन्मकालिकपापग्रहदशायांपापग्रहस्यांतर्दशाचेद्भवतितदामरणमेव स्यादित्यर्थः॥अन्यदाह॥तत्रेति॥ तत्रवर्षकालेदिवसेऽब्दवेशेदिवावर्षप्रवेशेसतिसार्केकुजेसूर्यसहितेभौमेसतिनृपभयंराज्ञःसकाशाद्भयंस्यात्॥३॥ अथचतुरो

मृत्युयोगानाह॥सूर्यइति॥सूर्येजननेजन्मकालेसितेनशुक्रेणसहमूसरिफयोगेसति। तथावर्षेअधिकारीपंचाधिकारिणांमध्येअधिकारींभवति केंद्रेसति राजगदाद्भयंचराज्ञःसकाशात् तथारोगाद्भयंस्यात्॥ अयमेकोयोगः॥ अथद्वितीयः॥जन्मकालेअसृक्स्थानेभौमाक्रांतराशौअधिकारिणिवर्षपंचाधिकारिणांमध्ये अधिकारिणिइंदुजेबुधेसतिरुक्रोगःस्यात् ॥ अथतृतीयः ॥ अथवासौम्येबुधेअधिकारिणिसतिक्रूरदृशाकुजस्यभौमस्यक्रूरदृशाचतुर्थदशमैकसप्तमदृष्ट्यादृष्टेसतिअसृक्दोषादिनारक्तविकारजनितदोषादिनारुक्रोगःस्यात् ॥ अथचतुर्थोयोगः ॥ पुनरपितादृशेबुधेअधिकारिणिक्रूरदृष्ट्याभौमेनदृष्टेअंशुस्थिते अर्थात्कुजस्यांशुस्थितेकुजरश्मिस्थितेदग्धेसति कुजेनयुद्धादिनापीडितेइत्यर्थः॥ तदाविदेशतःपरदेशेबंधनमृतीस्यातामितिबुधाःप्राहुः॥ उक्तंचसमरसिं

भौमस्थानेऽधिकारींदौगुप्तंनृपभयंरुजः॥ मंदोऽधिकारीखेलोहहतेपीडाकरःस्मृतः॥ ५॥

हेन। दग्धेचरश्म्यधःस्थात्परदेशबंधनंमरणमिति ॥ ताजिकालंकारे ॥ सौम्येक्रूरदृशाक्षतिःकुजदृशादग्धंचतद्रश्मिभिर्निर्बंधेहननंविदेशमरणंमृत्योर्लभेन्निश्चितमिति ॥ केचित्तुइनांशुस्थितेसूर्यसान्निध्येनास्तंगतेसूर्यमंडलगतेइत्यर्थः ॥ दग्धेपापाक्रांतेकुजपदसान्निध्येनकुजयुक्तइत्यर्थः ॥ अतएववामनः॥ भौमयुक्तेबुधेसार्केविदेशेबंधनंमृतिरिति ॥ तन्न ॥ भिन्नराशिस्थितस्यापिबुधस्यास्तंगतत्वेनसार्कत्वाभावात्समरवाक्येसूर्यपदसांनिध्याभावेनसूर्यस्याप्रसक्त्यासूर्यरश्म्यधःस्थादित्यर्थकल्पनस्यान्याय्यत्वाच्च ॥ नचवामनवाक्यस्यकागतिरितिवाच्यं ॥ भौमयुक्तेबुधेइत्यस्यस्वोक्तार्थविरुद्धार्थत्वाभावेनसार्केत्यस्याधिकोक्त्याविरोधाभावादिति॥ ४॥ अथरोगयोगावाह ॥ भौमस्थानइति ॥ जन्मकालेभौमस्थाने भौमोयास्मिन्राशावस्तितास्मिन्राशौ वर्षेअधिकारिणिइंदौचंद्रेसतिगुप्तमप्रकाश्यंनृपभयं राज्ञः सकशाद्भयंरुजोरोगाःस्युः॥ अयमेकोयोगः॥ अथान्यः । मंदः शनैश्चरः । अधिकारोपं

चाधिकारिणांमध्येअधिकारीभूत्वाखेदशमस्थानेचेत्स्यात्तदालोहहतेर्लोहप्रहारात्पीडाकरःस्मृतः ॥ ५ ॥ अथाल्पमृत्युयोगावाह ॥ भौमइति ॥ वर्षलग्नादष्टमस्थानेभौमेसतिवह्नेः सकाशात् भयं प्रहारोवा शस्त्रादिनाघातोवा नृपात्राज्ञः सकाशाद्भयंवास्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ आरेभौमेखस्थेदशमस्थानेसतिचतुष्पद्भ्यश्चतुष्पदेभ्यःपातःपतनंदुःखं असृजः रक्तविकारजनितरुजोरोगाः स्युः ॥ ६ ॥ अथधननाशविवादयोगावाह । वित्ताष्टगेति ॥ यदिअब्देशः वर्षेशः इज्योगुरुःवित्ताष्टगः द्वितीयेअष्टमस्थानेवासन् अशुभेक्षितःपापग्रहदृष्टस्तदाधनहाधननाशकर्तास्यात् ॥ अयमेको

भौमेऽष्टमेभयंवह्नेःप्रहारोवानृपाद्भयम् ॥ आरेखस्थेचतुष्पद्भ्यःपातोदुःखंरुजोसृजा ॥ ६ ॥ वित्ताष्टगेज्योधनहायद्यब्देशोऽशु
भेक्षितः ॥ मंदेद्यूनेदुर्वचनापवादकलिभर्त्सनम् ॥ ७ ॥ पतितेज्ञेक्रूरदृशाऽऽरेत्थशालेमृतिंवदेत् ॥ कुजहद्दास्थितेनाशःसौम्य
दृष्ट्याशुभंभवेत् ॥ ८ ॥ लग्नाधिपेनष्टदग्धेयोषिद्वादोऽशुभान्विते ॥ जन्मन्यष्टमगोजीवोनाधिकारीकलिःपृथुः ॥ ९ ॥

योगः ॥अथान्यः॥ मंदेशनौद्यूनेसप्तमस्थानेसतिदुर्वचनापवादकलिभर्त्सनंधिक्कारंप्राप्नोति ॥७॥ अथमहाल्पमृत्युयोगावाह ॥ पतितइति ॥ पतितेज्ञेबुधेक्रूरदृशाचतुर्थदशमैकसप्तमदृष्ट्याआरेभौमेत्थशालेमुथशिलयोगंकरोति तदामृतिंवदेत्॥अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः॥तादृशेबुधेकुजहद्दास्थितेभौमहद्दायांस्थितेनाशःद्रव्यस्यस्यादित्यपरोयोगः शुभदृष्ट्यातादृशेबुधेयोगद्वयेपिदृष्टश्चेत् शुभंवदेत् ॥ ८ ॥ अथझकटकयोगावाह ॥लग्नाधिपइति लग्नाधिपेवर्षलग्नस्वामिनिनष्टदग्धेनष्टेहीनबलेदग्धेअस्तंगतेअशुभान्वितेअशुभैःपापग्रहैरन्वितेयुक्तेसतियोषिद्भिःअन्यस्त्रीभिःसहवादःकलहःस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ जन्मनिजन्मकालेअष्टमगोअष्टमस्थानेजीवोबृहस्पतिश्चेत्सवर्षेनाधिकारिणांमध्येअधिकारीनस्यात् ॥ तदापृथुर्महान्कलिःकलहःस्यात् ॥९॥

जयःशुक्रेक्षणादुक्तःप्रत्युत्तरवशेनतु ॥ भौमेंऽत्यगेधनेसूर्येवादात्क्लेशंविनिर्दिशेत् ॥ १० ॥
रिपुगोत्रकलिर्भीतिःसंख्येकुजहतेऽब्दपे ॥ दग्धोजन्मांगपोवर्षेऽष्टमोरोगकलीदिशेत् ॥ ११ ॥
सूत्यब्दयोरधिकृतोभौमस्थानेगुरुर्हतः ॥ पापैर्वादःस्फुटोप्येवंतादृशींदौशनेःपदे ॥ १२ ॥
सूत्यब्दयोरधिकृतेचंद्रेबुधपदेहते ॥ क्रूरैर्विदेशगमनंवादःस्याद्विमनस्कता ॥ १३ ॥

अथजयवादयोगावाह ॥ जयइति ॥ प्रागुक्ततादृशेगुरौशुक्रेक्षणात्शुक्रेणदृष्टेसतिस्त्रीविवादेप्रत्युत्तरवशेनजयउक्तःकथितः अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः॥ भौमेंऽत्यगेभौमेअंत्यगेवर्षलग्नाद्द्वादशस्थानेसति धनेद्वितीयस्थानेसूर्येसति तदावादात्क्लेशंविनिर्दिशेत् ॥१०॥ अथान्यौकलिरोगयोगावाह ॥ रिपुगइति ॥ अब्दपेवर्षस्वामिनि कुजहते भौमेनपीडितेसति रिपुभिःशत्रुभिर्गोत्रैःस्ववंशस्थैःसहकलिःस्यात् ॥ संख्येसंग्रामेभीतिर्भयंचस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ जन्मांगपोजन्मकालीनलग्नस्वामीवर्षेदग्धोऽस्तंगतःसन्नष्टमोअष्टमस्थानेचेद्भवति तदारोगकलीदिशेत्कथयेत् ॥ ११ ॥ अथकलहयोगावाह ॥ सूत्यब्दयोरिति ॥ गुरुर्बृहस्पतिः सूत्यब्दयोर्जन्मकालवर्षकालयोरधिकृतोअधिकारीभूत्वाभौमस्थानेजन्मकालिकभौमाक्रांतराशिस्थःसन्हतः पापैःग्रहैर्हतश्चेद्भवतितदालोकैःसहस्फुटोवादःस्यादयमेकोयोगः ॥अथान्यः॥ शनेःपदेजन्मकालिकशन्याक्रांतराशौतादृशिजन्मकालवर्षकालयोरधिकारिणिपापग्रहैश्चहतेइंदौचंद्रेतिष्ठतिसतिएवमेवंफलःस्फुटःकलहःस्यात् ॥ १२ ॥ अथविदेशगमनादियोगमाह ॥ सूत्यब्दयोरिति ॥ सूत्यब्दयोर्जन्मकालवर्षकालयोः अधिकृते अधिकारंप्राप्तेचंद्रेबुधपदेजन्मकालीनबुधाक्रांतराशौस्थितेहतेक्रूरैः पापग्रहैर्हतेसति विदेशगमनंवादःविमनस्कतावास्यात् ॥१३॥

अथाल्पमृत्युयोगावाह ॥ मेषइति ॥ आरेभौमे मेषेसिंहेधनुषिवृषेरंध्रेअष्टमस्थानेसतिअसितः खड्गाद्भयंस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ मृतौअष्टमस्थानेमृतीशलग्नेशौअष्टमस्थानस्वामिवर्षलग्नस्वामिनौपापदृग्युतौपापग्रहैर्दृष्टौयुतौवासत्यांमृत्युदौमरणदौभवतः ॥ १४ ॥ अथसामान्यवर्षयोगमाह ॥ यत्रर्क्षइति ॥ जन्मनिजन्मकालेकुजोभौमःयत्रर्क्षेयस्मिन्राशौस्यात्सराशिर्यदाअब्दलग्नोपगःवर्षलग्नेभवेत्तत्रबुधोवर्षपतिर्वर्षस्वामीसन्नष्टबलोभवेत्तदानशोभनंशुभफलदोनस्यात् ॥ १५ ॥ अथवाहनाद्भयपतनयोगावाह ॥ सार्कइति ॥ सार्केशनौसूर्ययुक्तशनौ भौमयुतेसभौमेखाष्टस्थे

मेषेसिंहेधनुष्यारेवृषेरंध्रेऽसितोभयम् ॥ मृतौमृतीशलग्नेशौमृत्युदौपापदृग्युतौ ॥ १४ ॥ यत्रर्क्षेजन्मनिकुजःसोऽब्दलग्नो
पगोयदा ॥ बुधोवर्षपतिर्नष्टबलस्तत्रनशोभनं ॥ १५ ॥ सार्केशनौभौमयुतेखाष्टस्थेवाहनाद्भयम् ॥ सार्केभौमेऽष्टमस्थे
तुपतनंवाहनाद्भवेत् ॥ १६ ॥ सारेऽब्दपेऽष्टमेमृत्युश्चंद्रेंत्यारिमृतौमृतिः ॥ उदितेमृतिसद्मेशेनिर्बलेजीवितेमृतिः ॥ १७ ॥
पुण्यसद्मेश्वरःपुण्यसहमादष्टगोयदा ॥ मृत्यष्टमेशःपुण्यस्थोमृतिदःपापदृग्युतः ॥ १८ ॥

दशमाष्टमस्थानस्थेसतिवाहनाद्भयंभवति ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ सार्केभौमेसूर्ययुक्तभौमेऽष्टमस्थानस्थेसतिवाहनात्पतनंवदेत्कथयेत् ॥ १६ ॥ अथमहामृत्युयोगावाह ॥ सारेब्दपइति ॥ सारेऽब्दपेआरेणभौमेनसहवर्तमानेसारेएतादृशेअब्दपेवर्षस्वामिनिअष्टमेसतिमृतिर्मरणंस्यात् ॥ तथाअंत्यारिमृतौद्वादशषष्ठाष्टमस्थानेषुचंद्रेसतिमृतिर्मरणं । अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ मृतिसद्मेशेमृत्युसहमस्वामिनिउदितेउदयंप्राप्तेनिर्बलेबलरहितेसतिजीवितेमृतिःस्यात् ॥ १७ ॥ अथान्यौमहामृत्युयोगावाह ॥ पुण्यसद्मेश्वरइति ॥ पुण्यसद्मेश्वरःपुण्यसहमस्वामीपुण्यसहमस्थानादष्टमस्थ

सूत्यष्टमगतोराशिःपुण्यसद्मनिनाथयुक् ॥ अब्दलग्नाऽष्टमर्क्षंवाचेदित्थंस्यान्मृतिस्तदा ॥१९॥ पुण्यसद्माशुभाक्रांतंमृतीशोंऽत्या
रिंध्रगः ॥ मुथहेशोऽब्दपोवापिमृत्युंतत्रविनिर्दिशेत् ॥ २० ॥ सक्रूरेजन्मपेमृत्यौमृतिश्चेदिंथिहार्कियुक् ॥ भौमक्षुतेक्षणेतत्रमृत्युः
स्यादात्मघाततः ॥ २१ ॥ मंदोऽष्टमेमृतीशेत्थशालान्मृत्युकरःस्मृतः ॥ शुभेत्थशालात्सर्वेऽपियोगानाशुभदायकाः ॥ २२ ॥

नस्थः ॥ पापदृग्युतः पापग्रहैर्दृष्टोयुक्तोवास्यात्तदामृतिःस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ सूत्यष्टमेशः सूतौजन्मकालेअष्टमेशः अष्टमस्थानस्वामी पुण्यस्थः । पुण्यसहमस्थानस्थः पापग्रहेणदृष्टोयुतोवास्यात्तदामृतिर्मरणंस्यात् ॥ १८॥ अथान्यौमृत्युयोगावाह ॥ सूत्यष्टमगतइति ॥ सूत्यष्टमगतोराशिः सूतौजन्मकालिकलग्नादष्टमराशिर्वर्षकालीनपुण्यसद्मनिपुण्यसहमस्थानस्थोभवन्नाथयुक्स्वस्वामिनायुक्तश्चेत्तदामृत्युःस्यात्॥ अयमेकोयोगः अथान्यः॥ तथाअब्दलग्नाद्वर्षलग्नादष्टमर्क्षंअष्टमोराशिरित्थंपुण्यसहमस्थस्वामिनायुक्तश्चेत्तदामृत्युःस्यात् ॥ १९ ॥ अथान्यमृत्युयोगावाह ॥ पुण्यसद्मेति ॥ पुण्यसद्मंपुण्यसहमंअशुभाक्रांतंपापग्रहैर्युक्तंस्याद्यदिमृतीशःअष्टमस्थानस्वामीअंत्यारिरंध्रगःद्वादशषष्ठाष्टमस्थानस्थश्चेद्भवतितदामृत्युंवदेत्॥अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ मुथहेशः मुथहास्वामीअब्दपोवावर्षस्वामीवातत्रतथैवपापाक्रांतःद्वादशषष्ठाष्टमस्थानस्थश्चेत्तदामृत्युंविनिर्दिशेत् ॥ २० ॥ अथमहामृत्युयोगानाह ॥ सक्रूरइति ॥ जन्मपेजन्मलग्नस्वामिनिसक्रूरेवर्षेपापग्रहयुक्तेमृत्यौअष्टमस्थानस्थेसतिमृतिर्मरणंस्यात् ॥ चेदिंथिहामुथहायत्रकुत्रापिस्थिता आर्कियुक्ताशनियुक्तातदामृतिः ॥ भौमक्षुतेक्षणात् भौमेनक्षुतदृष्ट्याचतुर्थदशमैकसप्तमदृष्ट्यादृष्टासतीतत्रईदृशेयोगेआत्मघाततोमृत्युःस्यात् ॥ २१ ॥ अथमहामृत्युयोगंसर्वमृत्युयोगपरिहारंचाह ॥ मंदइति ॥ मंदश्शनैश्चरः अष्टमेवर्षलग्नादष्टमस्थानेस्थितः ॥ मृतीशेत्थशालात् मृतीशः अष्टमभावस्वामीतेनसह

मुथशिलयोगात्मृत्युकरःस्मृतःकथितः ॥ अथैतद्योगानामपवादमाह ॥ सर्वेंपिमृत्युयोगाः शुभेत्थशालात् यद्यरिष्टकारकाणांग्रहाणांशुभग्रहैःसाकंमुथशिलयोगस्तर्हिअशुभदायकाअनिष्टदायकानभवंति॥ २२॥अथमहामृत्युयोगमाह ॥ सूतिरंध्रपतिरिति ॥ सूतौजन्मकालेरंध्रपतिः अष्टमभावस्वामीमंदः शनिः अब्देवर्षेवर्षलग्नादष्टमस्थानस्थःसन्लग्नपेनवर्षलग्नस्वामिनाचेत्क्रूरदृशाचतुर्थदशमैकसप्तमदृष्ट्याइत्थशालीमुथशिलयोगंकरोति तदातत्कालेतस्मिन्समयेमृत्युदायकोभवति ॥ २३ ॥ २४ ॥ इतिअष्टमभावविचारः ॥ अथनवमभावविचारः ॥ तत्रनवमभावेमार्गधर्मविचारस्तावद्गमनयोगमाह ॥ भौमइति ॥ भौमेऽब्दपे भौमेवर्षस्वामिनि त्रिनवगेतृतीयगेनवमस्थानेवाक्रूरायुक्तेक्रूरैःपापग्रहैरयुक्तेयोगरहितेबलान्वितेबलिष्ठेसतितदामार्गः गमनंगुणावहः लाभादिसुखकरः ॥ चरंकार्यंत्वरयासाध्यमपिकार्यं ततः तस्मात्स्थिरंविलंबसाध्यंभवति ॥ १ ॥ अथान्यदाह ॥ त्रिधर्मस्थइति ॥ सूर्यःअब्दपः वर्षस्वामीभूत्वाकंबूलीकंबूलयोगवान्सन्त्रिधर्मस्थः तृतीयनवमस्थानस्थस्तदामार्गसौख्यदः सचेन्नाधिकृतःपंचाधिकारिणांमध्येअधिकारीनभवेत्तदाअन्यप्रेषणेनया

सूतिरंध्रपतिर्मंदोऽष्टमोऽब्देलग्नपेनचेत् ॥ इत्थशालीक्रूरदृशातत्कालंमृत्युदायकः ॥ २३ ॥
पुण्यसद्मनिविधुस्तनौतथाऽस्तेखलोमृतिरथार्थरिःफगौ॥ मृत्युदौखलखगावथोजनुर्वर्षवेशत
नुपौमृतौमृतिः ॥ २४ ॥ इत्यष्टमभावः ॥ अथभाग्यभावविचारः ॥ भौमेऽब्दपेत्रिनवगक्रू
रायुक्तेबलान्विते ॥ गुणावहस्तदामार्गश्चिरंकार्यंस्थिरंततः ॥ १ ॥ त्रिधर्मस्थोऽब्दपःसूर्यः
कंबूलीमार्गसौख्यदः ॥ अन्यप्रेषणयानंस्यात्सचेन्नाधिकृतोभवेत् ॥ २ ॥

नंगमनंस्यात् ॥ २ ॥ अथान्यान्गमनयोगान्सार्द्धश्लोकेनाह ॥ शुक्रइति ॥ क्रूरार्दितइति ॥ शुक्रेऽब्दपेवर्षस्वामिनित्रिनवगेतृतीयनवमस्थानेसतिमार्गे गमनंमार्गेसौख्यंस्यात् ॥ अथतादृशेशुक्रेविलोमगेवक्रिणिअस्तेवा अस्तंगते वासतिकुगतिःकुत्सितगतिःकुगमनंकार्यसिद्धिर्नस्यादित्यर्थः तथाबुधेतादृशे वर्षस्वामिनिसबलेत्रिनवगेसौम्येबुधेसति देवयात्रादेवोद्देशेनयात्रास्यात् ॥ इदंतीर्थयात्रादेरप्युपलक्षणं ॥ तादृशेशुक्रेबुधेक्रूरार्दितेपापग्रहैःपीडितेयुक्तेवासति कुयानंकुत्सितगमनंस्यात्॥एवममुनाप्रकारेणवर्षस्वामिनित्रिनवगेगुरौसतिदेवयात्रांविचिंतयेत्कथयेत्त स्मिन्गुरौक्रूरार्दितेतुकुयानंस्यात् ॥ अथ चिंति

शुक्रेऽब्दपेत्रिनवगेमार्गेसौख्यंविलोमगे ॥ अस्तेवाकुगतिःसौम्येदेवयात्रातथाविधे ॥ ३ ॥ क्रूरार्दितेकुयानंस्याद्गुरावेवंवि
चिंतयेत् ॥ इत्थशालेलग्नधर्मपत्योर्यात्रास्त्यचिंतिता ॥ ४ ॥ लग्नेशोधर्मपंयच्छन्स्वंमहार्श्चितिताध्वदः ॥ एवंलग्नाब्दयो
र्योगेमुथहांगपयोरपि ॥ ५ ॥ गुरुस्थानेकुजेधर्मेसद्यात्राभृत्यवित्तदा ॥ ज्ञस्थानेलग्नपोभौमोदृष्टःसद्यानसौख्यदः ॥ ६ ॥

तयात्रायोगमुत्तरार्द्धेनाह ।इत्थशालइति। लग्नधर्मपत्योःवर्षलग्नस्वामिनासहनवमभावस्वामिनःइत्थशालेमुथशिलयोगेसति अचिंतिताअकस्मात्यात्रास्यात् ॥ ३ ॥ ४ ॥ अथविपरीतंमुथशिलमन्यत्रातिदेशमाह ।लग्नेशइति ॥ लग्नेशोवर्षलग्नस्वामीधर्मपेननवमभावस्वामिनामुथशिलयोगंकरोति तदाचिंतितगमनं ॥ एवममुनाप्रकारेणलग्नाब्दपयोर्योगेवर्षलग्नस्वामीवर्षस्वामीअनयोर्योगेसतितथामुथहस्वामीअंगपोवर्षलग्नस्वामीअनयोर्योगेसतिमुथशिलंपूर्वोक्तंस्यात् ॥५॥ अथसद्यात्रायोगावाह ॥ गुरुस्थानइति ॥ गुरुस्थानेजन्मकालेगुरुर्बृहस्पतिर्यस्मिन्राशावस्तितस्मिन्राशौवर्षकालीनेकुजेभौमेधर्मे नवमस्थानगतेसति सद्यात्रासमीचीनायात्रा ॥ भृत्यःसेवकःवित्तंभृत्यद्रव्यप्राप्तिकारिकास्यात् ॥ अयमेकोयोगः॥अथान्यः ॥ ज्ञस्थानेजन्मकालेबुधोयस्मिन्राशावस्ति त

स्मिन्राशौवर्षकालीनेभौमेलग्नपेलग्नस्वामिनादृष्टःसन्सद्यानसौख्यदःस्यात् ॥६॥ अथान्यंसद्यात्रायोगंश्लोकार्द्धेनाह ॥ स्वस्थानगइति ॥ जन्मकालेभौमः स्वस्थानगोमेषवृश्चिकगतोवर्षेपिमेषवृश्चिकराशिगतःसन् ॥ नवमेबलवान्स्यात् ॥ लग्नदर्शीलग्नंपश्यति ॥ तदासुयानदःशुभगमनंभवेत्॥ अथशुभयात्रायोगान्सार्द्धश्लोकेनाह ॥जन्माधिकारीति ॥ ज्ञोबुधः जन्माधिकारीजन्मकालेअधिकारीभूत्वा मंदस्थाने जन्मकालीनशन्याक्रांतराशिगतःसन्वर्षेनवमस्थानगतः क्रूरयुतःपापग्रहयुक्तोयदाभवेत्तदारिपोःशत्रोर्झकटकात् कलहप्रसंगात्पंथाःमार्गगमनंस्यात्॥गुरुरध्वेति ॥ इंदुजीवयोः इंदुश्चंद्रःजीवोबृहस्पतिःअमु

स्वस्थानगोवाबलवान्लग्नदर्शीसुयानदः ॥ जन्माधिकारीज्ञोमंदस्थानेक्रूरयुतोयदा ॥ ७ ॥ पंथारिपोर्झकटकाद्गुरुरध्वेंदुजीवयोः ॥ धर्मेशनिर्नाधिकारीपंथानमशुभंवदेत् ॥ ८ ॥ इत्थंगुरौदूरयात्रानृपसंगस्ततोगुणः ॥ कुजेऽब्दपेनष्टबलेस्वजनाद्दूरतोगतिः ॥ ९ ॥ द्यूनेंथिहाधर्मइंदौसबलेऽध्वाविदेशगः ॥ वर्षेशोबलवान्पापायुतःकेंद्रेऽधिकारवान् ॥ १० ॥

नाप्रकारेणजन्मकालेअधिकारीभूत्वाजन्मकालीनशन्याक्रांतराशिगतःसन्वर्षेनवमस्थानगतयोःपापग्रहयुतयोःसतोःशत्रुकलहाद्गुरुर्भूयानध्वामार्गःस्यात्॥धर्मेइति॥वर्षेनाधिकारीपंचाधिकारीरहितः शनिर्धर्मेनवमस्थानेसन्नशुभंपंथानंवदेत्कथयेत्॥७॥८॥अथदूरयात्रायोगावाह॥इत्थमिति॥इत्थममुनाप्रकारेणवर्षे अधिकाररहितेनवमस्थानगतेगुरौसति दूरयानंस्यात् नृपसंगः राज्ञासहमेलनंस्यात्ततोगुणः ततःराज्ञःसकाशाद्गुणः द्रव्यप्राप्तिश्चस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः कुजेभौमे अब्दपेवर्षस्वामिनि नष्टबले नवमस्थानगतेसति खजनात्स्वकीयकुटुंबवर्गाद्दूरेगतिः गमनंस्यात् ॥ ९ ॥ अथप्रबलविदेशयात्रायोगंश्लोकपूर्वार्धेनाह ॥ द्यूनेंथिहेति ॥ द्यूनसप्तमस्थानेइंथिहामुथहाधर्मइंदौचंद्रेसबलेबलिष्ठेसतिविदेशगः परदेशगमनप्रयोजकः

अधिकारोगतिःसंख्येसेनापत्येपिवावदेत् ॥ एवंबुधेकुजेजीवयुतेर्कान्निर्गतेपुनः ॥ ११ ॥ परसैन्योपरिगतिर्जयःख्यातिसुखावहः ॥
जीवान्नवमगेभौमेशुभायात्रानृणांभवेत् ॥ १२ ॥ इतिनवमभावविचारः ॥ अथदशमभावविचारः ॥ सबलेऽब्दपतौखस्थेराज्यार्थ
सुखकीर्तयः ॥ स्थानांतराप्तिरन्यस्मिन्केंद्रेगृहसुखाप्तयः ॥ १ ॥ इत्थंबलीरविर्भूस्थःपूर्वार्जितपदाप्तिकृत् ॥ एकादशेऽस्मिन्सख्यं
स्यान्नृपामात्यगणोत्तमैः ॥ २ ॥ रविस्थानेंथिहालग्नेखेवाराज्याप्तिसौख्यदा ॥ नीचेऽर्कःपापसंयुक्तोभूपाद्बंधवधांदिशेत् ॥ ३ ॥

अध्वामार्गोभवति ॥ अथवर्षाधीशस्यकेंद्रगतत्वेनविशेषफलमेतच्छ्लोकोत्तरार्द्धाग्रिमश्लोकपूर्वार्द्धाभ्यामाह ॥ वर्षेशइति वर्षेशोवर्षस्वामीबलवान् बलिष्ठः पापायुतः पापग्रहैर्नयुतः अधिकारवान्पंचाधिकारिणांमध्येअधिकारीभूत्वाकेंद्रेसति अधिकारोगतिःप्राप्तिः स्यात्संख्येसंग्रामेसेनापत्यंवदेत् ॥ अथान्यदाह ॥ एवमिति ॥ एवमुक्तप्रकारेणबुधेकुजेभौमेवाबलयुते अर्कान्निर्गतेउदितेजीवयुतेबृहस्पतियुतेकेंद्रवर्तिनिसतिपुनःपरसैन्योपरिगतिर्गमनंस्यात् ॥ तत्सकाशाज्जयःख्यातिसुखावहःस्यात् ॥ अथोत्तरार्द्धेनविशेषमाह जीवादिति ॥ जीवात्गुर्वाक्रांतराशेःसकाशान्नवमगेनवमस्थानेभौमेसतिनृणांमनुष्याणांयात्राशुभाभवेत्॥१०॥११॥१२॥ इतिनवमभावविचारः ॥ अथदशमभावविचारः॥ सबलइति ॥ सबलेबलिष्ठे अब्दपतौ वर्षस्वामिनि खस्थे दशमस्थानस्थेसति राज्यार्थसुखकीर्तयोभवंति ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ अन्यस्मिन्केंद्रेदशमव्यतिरिक्तस्थाने स्थानांतराप्तिः गृहसुखाप्तयश्चभवंति ॥ १ ॥ अथस्थानविशेषेणवर्षस्वामिनःसूर्यस्यविशेषफलमाह ॥ इत्थमिति ॥ इत्थममुनाप्रकारेणवर्षस्वामीभूत्वाबलीबलिष्ठोरविःसूर्यःभूस्थःचतुर्थस्थानस्थःपूर्वार्जितपदाप्तिकृत् ॥ अस्मिन्नेतादृशेसूर्येएकादशस्थानस्थेसतिनृपामात्यगुणोत्तमैःसख्यंस्यात् ॥ २ ॥ अथराज्यप्राप्तियोगंचाह ॥ रविस्थानेंथिहे

ति ॥ रविस्थानेजन्मकालीनसूर्याधिष्ठितराशौ वर्षकाले इंथिहामुथहाभवेत् लग्नेवर्षलग्नेखेदशमस्थानेवाराज्यप्राप्तिसौख्यदास्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥
अथान्यः ॥ तथाअर्कःसूर्यःनीचेनीचराशिगतःपापसंयुक्तःपापग्रहयुक्तःसन्दशमस्थानगतश्चेत्तदाभूपाद्राज्ञःसकाशाद्बंधःबंधनंहननंचदिशेत्कथयेत् ॥३॥
अथान्यौस्थानप्राप्तियोगावाह ॥ सिंहइति ॥ सिंहेरविःमूलवाक्यानुरोधाज्जन्मनीतिपदमत्राध्याहार्यम्॥ जन्मकालेसिंहराशिगतःसूर्योवर्षकालेबलीबलि
ष्ठःसन् खस्थः दशमस्थानस्थश्चेत्तदास्थानं पदं तस्यलाभो नृपाश्रयःराजाश्रयश्चस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ एवंजन्मकालेआरपदेभौमाक्रां

सिंहेरविर्बलीखस्थःस्थानलाभोनृपाश्रयः ॥ स्थानांतराधिकाराप्तिरिंदुरारपदेबली ॥ ४ ॥ खेशलग्नेशवर्षेशेत्थशालोराज्य
दायकः ॥ वर्षेशेराज्यसहमेऽर्केत्थशालेमहानृपः ॥ ५ ॥ शनिस्थानेकुजःपश्यन्मुथहापापकर्मतः ॥ नृपभीतिंवित्तनाशं
दद्याद्दशमगोयादि ॥ ६ ॥ ईद्दशेत्रिनवस्थेऽस्मिन्दग्धनष्टेऽघसंचयः ॥ मंदोऽब्दपोधिकारीत्रिधर्मगोधर्मवृद्धिदः ॥ ७ ॥

तराशौ वर्षे तद्राशिगतःइंदुश्चंद्रः बलीचेत्तदास्थानांतरेअधिकारप्राप्तिः स्यात् ॥४॥ अथान्यौराज्यप्राप्तियोगावाह ॥ खेशइति ॥ खेशःवर्षकालीनदशमस्था
नस्वामीलग्नेशःवर्षलग्नस्वामीवर्षेशःएतेषांइत्थशालेपरस्परमुथशिलयोगेसतिराज्यदायकःराज्यप्रदोभवति ॥ अयमेकोयोगः ॥अथान्यः॥ वर्षेशेवर्षस्वामिनि
राज्यसहमेराज्यसहमस्थानगतेसतिअर्केत्थशालेसूर्येणसहमुथशिलयोगेसतिमहानृपोराजास्यात् ॥ ५ ॥ अथान्यंद्रव्यनाशयोगमाह ॥ शनिस्थानइति ॥
जन्मकालेशनिस्थानेशन्याक्रांतराशौवर्षकालेकुजोभौमःदशमगःसन्यदिमुथहापश्यतितदापापकर्मतःनृपभीतिवित्तनाशंचदद्यात् ॥ ६ ॥ अथपापपु
ण्यवृद्धियोगावाह ॥ ईद्दशेजन्मकालीनशन्याक्रांतराशौवर्षेत्रिनवस्थेतृतीयनवमस्थानस्थेऽस्मिन्भौमेदग्धेऽस्तंगतेनष्टेहीनबलेअघसंचयःअघस्यपापस्यसं

चयोवृद्धिःस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ मंदःशनैश्चरःअब्दपःवर्षस्वामीअधिकारीपंचाधिकारिणांमध्येअधिकारीभूत्वात्रिधर्मगःतृतीयनवमस्थानस्थश्चेत्स्यात्तदाधर्मवृद्धिदोभवति ॥ ७ ॥ अथदुष्टयोगौशुभयोगंचाह ॥ तस्मिन्निति ॥ तस्मिन्वर्षस्वामिनिशनौअधिकारिणिदग्धेवाविनष्टेवासति पापकृद्धर्मनिंदकश्चभवेत् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ ईदृशिसूर्येवर्षस्वामिन्यधिकारिणित्रिनवगेदग्धेवाविनष्टेवासतिईदृक्फलंपापकृद्धर्मनिंदकश्च पुरुषःस्यात् ॥ अथशुभयोगः ॥ गुरावित्थमिति ॥ इत्थममुनाप्रकारेणवर्षस्वामिन्यधिकारिणितृतीयनवमगेदग्धेवाविनष्टेवागुरौसतिनयार्थभाक् नयेन नीतिमार्गेणार्थंद्रव्यंप्राप्नोति ॥ ८ ॥ अथमुथहासंबंधिशुभाशुभफलंश्लोकपूर्वार्द्धेनाह ॥ तत्रस्थेति । तत्रस्थातृतीयनवमस्थानस्थामुथहापुण्यागमनंकरोति ॥

तस्मिन्दग्धेविनष्टेचपापकृद्धर्मनिंदकः ॥ ईदृशीदृक्फलंसूर्येगुरावित्थंनयार्थभाक् ॥८॥ तत्रस्थामुथहापुण्यागमंपापंखलाश्रयात् ॥ सूतौखेशेरवौखस्थेवर्षेमुथशिलंयदि ॥ ९ ॥ लग्नाधिपेनराज्याप्तिरुक्तावीर्यानुमानतः ॥ धर्मकर्माधिपौदग्धौधर्मराज्यक्षयावहौ ॥ १० ॥ इतिराज्यभावविचारः ॥ अथाऽऽयभावविचारः ॥ अब्दपेज्ञेऽर्थगेलाभोवाणिज्याच्छुभदृग्युते ॥ सेंथिहेऽस्मिन्लग्नगतेलाभःपठनलेखनात् ॥ १ ॥

अथराज्यप्राप्तियोगमाह ॥ सूताविति सूतौजन्मकालेखेशेदशमभावस्वामिनि रवौसूर्ये वर्षेवर्षकालेखस्थेदशमस्थानेस्थितःसन् यदिलग्नाधिपेनवर्षलग्नस्वामिनासहमुथशिलंमुथशिलयोगोभवेत्तदावीर्यानुमानतःसूर्यस्यविश्वात्मकबलानुमानेनराज्याप्तिःराज्यप्राप्तिरुक्ताकथिता ॥ अथधर्मराज्यनाशयोगौ श्लोकस्योत्तरार्द्धेनाह ॥ धर्मेति । धर्मकर्माधिपौनवमभावस्वामीदशमभावस्वामीएतावुभौदग्धौस्यातांतदाधर्मराज्यक्षयावहौनाशकर्तारौभवतः ॥ नवमभावस्वामीदग्धबलश्चेत्तदाधर्मनाशः ॥ दशमभावाधीशश्चेद्दग्धबलस्तदाराज्यनाशः ॥ ९ ॥ १० ॥ इतिदशमभावविचारः ॥ अथायभविवचारः ॥ तत्र लाभयोगमाह ॥ अब्दपेज्ञइति ॥ अब्दपे वर्षस्वामिनि ज्ञे बुधेऽर्थगेधनभावगेशुभदृग्युतेशुभग्रहैर्दृष्टेयुक्तेसति वाणिज्याल्लाभः स्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥

अथान्यः ॥ अस्मिन्बुधेवर्षस्वामिनि शुभग्रहैर्दृष्टेयुक्तेसेंथिहेइंथिहायुक्तःलग्नगतेवर्षकालीनलग्नगतेसतिपठनलेखनाल्लाभः ॥ १ ॥ अथाशुभंफलमाह ॥ अस्मिन्निति ॥ अस्मिन्बुधेवर्षाधीशेषष्ठाष्टांत्यगतेषष्ठाष्टमद्वादशस्थानगते सक्रूरे पापग्रहयुक्तेसति नीचकर्मकृत् पुरुषःस्यात् ॥ तादृशोबुधोवर्षस्वामीसन्षष्ठाष्टांत्यगेक्रूरेक्षणेपापग्रहैर्दृष्टेसतिलाभोनास्तीतिवाच्यम् ॥ वाअस्तगतेसति लिखनादितःलेखनतःलाभोनास्ति ॥ २ ॥ अथाशुभशुभयोगावाह ॥ जीवइति ॥ जीवेगुरौअब्दपेवर्षस्वामिनिक्रूरहतेपापग्रहपीडितेलग्नेवर्षलग्नेसतिहानिर्द्रव्यनाशःनृपात्राज्ञःसकाशात्भयंचस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥

अस्मिन्षष्ठाष्टांत्यगतेसक्रूरेनीचकर्मकृत् ॥ क्रूरेक्षणेनवालाभोऽस्तंगतेलिखनादितः ॥२॥ जीवेऽब्दपेक्रूरहतेलग्नेहानिर्भयंनृपात्॥
अस्मिन्नाधिकृतेद्यूनेव्यवहाराद्धनाप्तयः ॥ ३ ॥ लग्नायेशेत्थशालेस्याल्लाभःस्वजनगौरवं ॥ सर्वेपिलाभेवित्ताप्त्यैसबलानिर्बलानतु
॥ ४ ॥ सवीर्योज्ञःसमुथहोलग्नेऽर्थसहमेशुभाः ॥ तदानिखातद्रव्यस्यलाभःपापदृशानतु ॥ ५ ॥ इत्यायभावविचारः ॥

अस्मिन्गुरौअधिकृतेपंचाधिकारिणांमध्येअधिकारीसन् द्यूनेसप्तमस्थानेसतिव्यवहाराद्वणिक्कर्मणाधनाप्तयःद्रव्याप्तिःस्यात् ॥ ३ ॥ अथप्राप्तियोगावाह॥ लग्नायेशेत्थशालइति ॥ वर्षलग्नस्वामी आयेशः लाभभावस्वामी अनयोरित्थशालेपरस्परमुथाशिलयोगेसतिलाभःस्यात् स्वजनेषुगौरवंचस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥अथान्यः॥ सर्वेपिसर्वग्रहाः सबलाःसंतः लाभेएकादशस्थानेसन्तोवित्ताप्त्यैद्रव्यप्राप्त्यैभवंति ॥ यदिलाभस्थाः सर्वेग्रहाःनिर्बलास्तदाद्रव्यप्राप्त्यैनभवंति॥४॥अथनिखातद्रव्यप्राप्तियोगमाह॥सवीर्यइति॥ज्ञोबुधःसवीर्यः बलयुक्तः पुनःकीदृशः समुथहामुथहायुक्तोलग्नेवर्षलग्नेस्यात् ॥ बलिष्ठोमुथहासहितोबुधोवर्षलग्नेस्यादित्यर्थः ॥ अर्थसहमेद्रव्यसहमेपिशुभाःशुभग्रहालग्नेचेत्स्युस्तदानिखातद्रव्यस्यगर्तस्थापितद्रव्यस्यलाभोभवेत् ॥ पाप

दृशाएतादृशलग्नस्थयोगेपापग्रहैर्दृष्टेसतिनिखातद्रव्यस्यलाभोनस्यान्नास्त्येव ॥ ५ ॥ इत्यायभावविचारः ॥ अथव्ययभावविचारः ॥ अथसार्द्धश्लोकेन व्ययविचारमाह ॥ लग्नाब्दपाविति ॥ लग्नाब्दपौवर्षलग्नस्वामिवर्षस्वामिनौ हतबलौनिर्बलौ व्ययषण्मृतिस्थौ द्वादशषष्ठाष्टमस्थानगतौसंतौयद्राशिगौ यस्मिन्राशावास्थितौस्यातां ॥ तदातदनुसारिफलंतस्मिन्स्थानेयादृशंफलमुक्तंतादृशंफलंविचिंत्यंज्ञातव्यं ॥ यथावर्षस्वामीषष्ठगतः सचतुष्पदराशिगतश्चेत्तदाचतुष्पदनाशोवाच्यः ॥ एवमष्टमद्वादशस्थयोरपीत्यर्थः ॥ अथषष्ठस्थानस्थितस्यशुक्रस्यविशेषमाह ॥ शुक्रइति ॥ भृगुसुतेशुक्रेऽब्दपेवर्षस्वामिनिषष्ठेषष्ठस्थाने ॥ विनष्टवीर्यैर्हीनबलेखलैःपापग्रहैःक्षुतदृशाचतुर्थदशमैकसप्तमदृष्ट्यादृष्टे द्विपदर्क्षसंस्थेनृराशिसंस्थेसतिभृत्यक्षतिःसेवकानांनाशःस्यात् ॥ तादृशेशुक्रेचतुरंघ्रिभस्थेचतुष्पदराशिगतेसतितुरगहाअश्वहानिकरःस्यात् ॥ अश्वइत्युपलक्षणं ॥ अन्यचतुष्पदहानिरपिद्रष्टव्या ॥ एवमन्यस्मिन्नपि अब्दनाथेवर्षस्वामिनिषष्ठाष्टमद्वादशस्थानेपुनरपितद्राशिगतेसति इदमुदितंपूर्वोक्तभृत्यनाशादिफलंवाच्यं ॥ अथवर्षस्वामीभौमस्तस्यस्थानविशेषफलंश्लोकस्योत्तरार्द्धेनाह ॥ खस्थइति ॥ वर्षस्वामिनिकुजे भौमे शशियुते चंद्रयुक्ते खस्थेदशमस्थानस्थेसति अश्वादीनांनाशः मनसिव्याकुलत्वंचस्यात् ॥ अथतादृशेचंद्रयुक्तेवर्षस्वामिनिभौमेअशुभोपहृतेपापग्रहहृतेव्ययेद्वादशस्थानस्थेसतिअश्वादीनांनाशादिफलंवाच्यं ॥ अत्रशशियुतेइतिपाठः स्वबु

अथव्ययभावविचारः ॥ लग्नाब्दपौहतबलौव्ययषण्मृतिस्थौयद्राशिगौतदनुसारिफलंविचिंत्यम् ॥ षष्ठेऽब्दपेभृगुसुतेऽथ
विनष्टवीर्यैर्दृष्टेखलैःक्षुतदृशाद्विपदर्क्षसंस्थे ॥ १ ॥ भृत्यक्षतिस्तुरगहाचतुरंघ्रिभस्थेऽन्यस्मिन्नपीदमुदितंफलमब्दनाथे ॥
खस्थेकुजेशशियुतेतुरगादिनाशःस्याद्व्याकुलत्वमशुभोपहतेव्ययेवा ॥ २ ॥

द्व्याग्रंथकर्त्राकृतः । वस्तुतस्तु खस्थेकुजेशनियुतइतिपाठः पूर्वग्रंथानुरोधात् ॥ उक्तंचसमरसिंहेन ॥ शनियुजिकुजेगगनगेबह्वाकुल्यंतुरंगनाशश्चेति॥ ताजिकालंकारे ॥ भौमेमंदयुतेस्थितेचदशमेस्यादाकुलत्वंमनस्यश्वानांक्षतिरेवेति ॥ तथाचखस्थेकुजेशनियुतेतुरगादिनाशः आकुलत्वंच ॥ अयमेको योगः अथान्यः ॥ कुजेअशुभोपहतेव्ययेसतीत्यर्थः ॥ अथवापापाक्रांतेव्ययभवनेसति तुरगादिनाशइत्यादि ॥ १ ॥ २ ॥ अथसूर्यशन्योरप्यब्दपयोरशुभस्थानगतयोःफलमाह ॥ षष्ठेइति ॥ रवौसूर्ये वर्षस्वामिनिषष्ठेषष्ठस्थाने खलहते पापग्रहाक्रांतेचतुरंघ्रिभस्थे चतुष्पदराशिसंस्थे अथाष्टमरिःफगेपि अष्टमस्थानगतेऽथवाद्वादशस्थानगतेसति भृत्यैः सेवकैः सहकलिः कलहः स्यात्॥ अथमंदेशनौअब्दपेवर्षस्वामिनिबलयुते रिपुरिःफस्थे षष्ठद्वादशस्थानसंस्थेसति भूवासनंउज्जटभूमौग्रामनिर्मितिः तस्मिन्भूमौद्रुमाणांजलाशयानांकूपतडागानांनिर्मितिश्चस्यात् ॥३॥ अथस्थानांतरगतानांग्रहाणांफलमाह ॥ स्वर्क्षोच्चगइति ॥ सूर्यपुत्रेशनौवर्षस्वामिनिस्वर्क्षे स्वराशौ मकरकुंभसंस्थे स्वोच्चेतुलाराशौस्थिते कर्मणिदशमस्थानेसति नैरुज्यंशरीरेआरोग्यमर्थाधिगमः द्रव्यप्राप्तिश्चस्यात् ॥ एतादृशेजीवेगुरौवर्षस्वामिनिधनुर्मीनकर्कस्थेदशमगतेसतिआरोग्यंद्रव्यप्राप्तिश्चस्यात् ॥ तादृशेसूर्येसिंहमेषस्थेसतिदशमस्थेराज्ञो नृपात्सकाशादर्थप्राप्तिः ॥ एतादृशेकुजेभौमेवर्षस्वामिनिमेषवृश्चिकमकरगतेसतिदशमस्थेस्वबाहुबलाद्द्रव्यप्राप्तिःस्यात् ॥ एतादृशेबुधेवर्षस्वामिनिमि

षष्ठेरवौखलहतेचतुरंघ्रिभस्थेभृत्यैःसमंकलिरथाष्टमरिःफगेऽपि ॥ मंदेऽब्दपेबलयुतेरिपुरिःफसंस्थेभूवासनद्रु
मजलाशयनिर्मितिश्च ॥ ३ ॥ स्वर्क्षोच्चगेकर्मणिसूर्यपुत्रेनैरुज्यमर्थाधिगमश्चजीवे ॥ सूर्येनृपाद्बाहुबलात्कु
जेऽर्थोबुधेभिषग्ज्योतिषकाव्यशिल्पैः ॥ ४ ॥

थुनकन्यास्थेसतिदशमस्थेभिषक्ज्योतिषकाव्यशिल्पैःकृत्वाद्रव्यप्राप्तिःस्यात् ॥ ४ ॥ अथनिर्बलशनेःफलंश्लोकपूर्वार्धेनाह ॥ मंदइति ॥ मंदेशनैश्चरेअब्दपेवर्षस्वामिनिगतबलेनिर्बलेदशमस्थितेसतिनैराश्यंआशाराहित्यंदौःस्थ्यंचंचलचित्तत्वमादिशेत्कथयेत् ॥ अथवर्षेशसूर्यस्यफलमाह ॥ श्लोकोत्तरार्द्धोत्तरश्लोकपूर्वार्द्धाभ्यां ॥ सूर्येऽब्देशेवर्षस्वामिनिसतिमंदेशनैश्चरेअब्दजनुषोःअब्देवर्षकालेजनुषिजन्मकालीनराशिस्थानेचंद्राक्रांतराशिगते तथाहतेवर्षकालजन्मकालयोर्हतेपापग्रहैःपीडितेसतिसर्वकर्मसुवैकल्यंज्ञानादिराहित्यंस्यात् ॥ तथाताद्दशेपुनःशनौवक्रेअस्तंगतेवासतिसर्वकर्मसुवैकल्यं

मंदेऽब्दपेगतबलेनैराश्यंदौःस्थ्यमादिशेत् ॥ सूर्येऽब्देशेशशिस्थानेमंदेऽब्दजनुषोर्हते ॥ ५ ॥ सर्वकर्मसुवैकल्यंवक्रेऽस्ते
चतथापुनः ॥ कर्मकर्मेशसहमनाथाःशनियुतोक्षिताः ॥ ६ ॥ षडष्टव्ययगेऽब्देशेकर्मेशेचबलोज्झिते ॥ सूतावब्देचनशु
भंतत्राऽब्देमृतिपेतथा ॥ ७ ॥ यत्रभावेशुभफलोदुष्टोवाजन्मनिग्रहः ॥ वर्षेतद्भावगस्ताद्दक्तत्फलंयच्छतिध्रुवं ॥ ८ ॥

स्यात् ॥ अथकर्मभावकर्मेश्वरकर्मसहमेश्वराणांशनियुतिदृष्टिभ्यामशुभफलमुत्तरार्द्धेनाह ॥ कर्मेति ॥ कर्मभावकर्मेशकर्मभावस्वामिसहमनाथाःकर्मसहमाधीशाःशनियुतेक्षिताःशनिनायुक्तदृष्टाश्चेद्भवंतितदासर्वकर्मसुवैकल्यंस्यात् ॥ ५ ॥ ६ ॥ अथदुष्टस्थानस्थस्यवर्षेशस्यफलमाह ॥ षडष्टव्ययगइति ॥ अब्देशेवर्षस्वामिनिषडष्टव्ययगेषष्ठगेऽष्टमगतेद्वादशगतेवासति । तथाकर्मेशेचदशमभावस्वामिनिसूतावब्देचसूतौजन्मकालेअब्देवर्षकालेचबलोज्झितेनिर्बले नशुभंस्यात् ॥ तत्राऽब्देतस्मिन्वर्षेमृतिपेअष्टमभावस्वामिनितथातद्वत्षष्ठाष्टमद्वादशगतेनिर्बलेवासतिनैवशुभंस्यात् ॥ ७ ॥ अथवर्षेसामान्यतःशुभाशुभफलमाह ॥ यत्रभावइति ॥ जन्मनिजन्मकालेयत्रयस्मिन्भावेशुभफलदोदुष्टफलदोवायःकश्चिद्ग्रहोऽस्तिसग्रहोवर्षेऽपितद्भावगःसन्ता

दशास्तत्फलंशुभाशुभफलंध्रुवंनिश्चितंयच्छतिददाति ॥ ८ ॥ अथवर्षेग्रहाणांफलपाककालमाह ॥ येजन्मनिस्युरिति ॥ जन्मनिजन्मकाले ये ग्रहाः
सबलाःबलिष्ठाःस्युस्तेग्रहाःवर्षेविवीर्यानिर्बलाःस्युस्तदातेग्रहाःप्राग्वर्षस्यपूर्वार्द्धेसुखंदद्युः ॥ चरमेवर्षस्योत्तरार्द्धेत्वनिष्टंअशुभफलंदद्युः ॥ अथविपरीतायां
उक्तवैपरीत्येविलोमंविपरीतंफलंदद्युः ॥ तद्यथा ॥ येग्रहाःजन्मकालेनिर्बलाःवर्षकालेसबलास्तेवर्षपूर्वार्द्धेअनिष्टंफलंदद्युः ॥ वर्षोत्तरार्द्धेसुखंदद्युः ॥

येजन्मनिस्युःसबलाविवीर्यावर्षेशुभंप्राक्चरमेत्वनिष्टम् ॥ दद्युर्विलोमंविपरीततायांतुल्यंफलंस्यादुभयत्रसा
म्ये॥ ९ ॥ इतिव्ययभावविचारः ॥ श्रीगर्गान्वयभूषणोगणितविच्चिंतामणिस्तत्सुतोऽनंतोऽनंतमतिर्व्यधात्ख
लमतिध्वस्त्यैजनुःपद्धतिम् ॥ तत्सूनुःखलुनीलकंठविबुधोविद्वच्छिवानुज्ञयासत्तुष्टचैव्यदधाद्विवेचनमिदंभा
वेषुसत्ताजिकात् ॥ १० ॥ २ ॥ अथदशाक्रमविचारः ॥ स्पष्टान्सलग्नान्खचरान्विधायराशीन्विनात्यल्प
लवंतुपूर्वम् ॥ निवेश्यतस्मादधिकाधिकांश्चक्रमादयंस्यात्तुदशाक्रमोऽब्दे ॥ १ ॥

उभयत्रसाम्येतुल्यंफलंस्यात् ॥ तद्यथा ॥ येग्रहाजन्मकालेवर्षकालेपिबलिष्ठास्तेसंपूर्णेवर्षेशुभंफलंदद्युः ॥ येग्रहाजन्मकालेवर्षकालेचनिर्बलास्तेसंपूर्णे
वर्षेदुःखमेवदद्युः ग्रहजनितंसर्वफलंतत्तद्ग्रहदशायामंतर्दशायांवाच्यमितितत्वम् ॥ ९ ॥ इतिव्ययभावविचारः ॥ अथाधिकारोपसंहारमाह ॥ श्रीगर्गे
ति ॥ स्पष्टम् ॥ १० ॥ इतिदिवाकरविरचितवर्षतंत्रटीकायांद्वादशभावविचारःसमाप्तः ॥ ॥ अथदशाध्यायोव्याख्यायते ॥ तत्रदशासाधनंपूर्वमेवो
क्तं ॥ अथदशाफलान्याह ॥ तत्रपूर्णमध्याधमनष्टबलानांग्रहाणांफलपद्यानिस्पष्टार्थानि ॥ १ ॥

॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥ १० ॥ ११ ॥ १२ ॥ अथसूर्यस्यस्थानविशेषावस्थित्याफलतारतम्येनदशाफलमाह ॥लग्नादिति॥ ल

न्यूनंविशोध्याधिकतःक्रमेणांशाद्यंविशुद्धांशकशेषकैक्यम् ॥ सर्वाधिकांशोन्मितमेवतत्स्यादनेनवर्षस्यमितिस्तुभाज्या
॥ २ ॥ शुद्धांशकास्तान्गुणयेदनेनलब्धध्रुवांकेनभवेद्दशायाः ॥ मानंदिनाद्यंखलुतद्ग्रहस्यफलान्यथासांनिगदेत्तुशास्त्रात्
॥ ३ ॥ शुद्धांशसाम्येबलिनोदशाद्याबलस्यसाम्येऽल्पगतेस्तुपूर्वा ॥ साम्येविलग्नस्यखगेनचिंत्याबलाधिकालग्नपतेर्विचिंत्या
॥ ४ ॥ हेममुक्ताफलद्रव्यलाभमारोग्यमुत्तमम् ॥ कुरुतेस्वामिसन्मानंदशालग्नस्यशोभना ॥ ५ ॥ लाभंहृष्टेनवित्तस्यमान
हीनस्यसेवनं ॥ मनसोविकृतिंकुर्याद्दशालग्नस्यमध्यमा ॥ ६ ॥ विदेशगमनंक्लेशबुद्धिनाशंकदव्ययम् ॥ मानहानिंकरोत्ये
वंकष्टालग्नदशाफलं ॥ ७ ॥ क्रूरलग्नदशामध्यासौख्यंस्वल्पंधनव्ययं ॥ अंगपीडांवपुष्टिंचकुरुतेमृत्युविग्रहम् ॥८॥ दशा
रवेःपूर्णबलस्यलाभंगजाश्वहेमांबररत्नपूर्णम् ॥ मानोदयंभूमिपतेर्ददातियशश्चदेवाद्विजपूजनादेः ॥ ९ ॥ दशारवेर्मध्यबल
स्यपूर्वमिदंफलंमध्यममेवदत्ते ॥ ग्रामाधिकारव्यवसायधैर्यैःकुलानुमानाच्चसुखादिलाभः ॥ १० ॥ दशारवेरल्पबलस्यपुं
सांददातिदुःखंस्वजनैर्विवादात् ॥ मतिभ्रमंपित्तरुजंस्वतेजोविनाशनंधर्षणमप्यरिभ्यः ॥ ११ ॥ दशारवेर्नष्टबलस्यपुंसां
नृपाद्रिपोर्वाभयमर्थनाशम् ॥ स्त्रीपुत्रमित्रादिजनैर्विवादंकरोतिबुद्धिभ्रममामयंच ॥ १२ ॥ लग्नाद्रविःषट्त्रिदशायसंस्थो
निंद्योपिदत्तेशुभमर्द्धमेव ॥ मध्यत्वमूनःशुभतांचमध्योयातीत्थमत्यंतशुभःशुभःस्यात् ॥ १३ ॥

ग्नाद्रविःसूर्यःनिंद्योपिनष्टबलोपित्रिदशायसंस्थःषष्ठतृतीयदशमैकादशस्थानसंस्थःसन्नर्द्धमेवशुभफलंस्वदशायांदत्तेददातीत्यर्थः ॥ एवंषट्त्रिदशायसं

स्थोरविरूनःहीनबलोपिसन्मध्यत्वंमध्यमफलदःस्यात् ॥ एवमुपचयस्थानगतोमध्योमध्यमबलोपिशुभतांचशुभफलंददाति ॥ इत्थममुनाप्रकारेणोपचय

अथचंद्रदशाफलम्॥ इंदोर्दशापूर्णबलस्यदत्तेशुक्लांबरस्रङ्मणिमौक्तिकाद्यम्॥ स्त्रीसंगमंराज्यसुखंचभूमिलाभंयशःकांतिबला
भिवृद्धिम्॥१४॥इंदोर्दशामध्यबलस्यसर्वमिदंफलंमध्यममेवदत्ते ॥ वाणिज्यमित्रांबरगेहसौख्यंधर्मेमतिंकर्षणतोऽन्नलाभम्
॥१५॥ इंदोर्दशास्वल्पबलस्यदत्तेकफामयंकांतिविनाशमाहुः ॥ मित्रादिवैरंजननंकुमार्याधर्मार्थनाशंसुखमल्पमत्र॥१६॥
इंदोर्दशानष्टबलस्यलोकापवादभीतिंधनधर्मनाशम्॥शीतामयंस्त्रीसुतमित्रवैरंदौस्थ्यंचदत्तेविरसान्नभुक्तिम् ॥ १७॥ षष्ठा
ष्टमांत्येतरराशिसंस्थोनिंद्योपिदत्तेऽर्द्धसुखंदशायाम् ॥ मध्यत्वमूनःशुभतांचमध्योयातीत्थमिंदुःसुशुभःशुभःस्यात्॥१८॥
अथभौमदशाफलम् ॥ दशापतिःपूर्णबलोमहीजःसेनापतित्वंतनुतेनराणाम् ॥ जयंरणेविद्रुमहेमरत्नवस्त्रादिलाभंप्रियसाह
सत्वम् ॥ १९ ॥ दशापतिर्मध्यबलोमहीजःकुलानुमानेनधनंददाति ॥ राजाधिकारोप्यथतत्परत्वंतेजास्विताकांतिबला
भिवृद्धिं ॥ २० ॥ दशापतिःस्वल्पबलोमहीजोददातिपित्तोष्णरुजांशरीरे ॥ रिपोर्भयंबंधनमास्यतोऽसृक्स्रवंचवैरंस्वजनैश्च
शश्वत्॥२१॥दशापतिर्नष्टबलोमहीजोविवादमुग्रंजनयेद्व्रणंवा ॥ चोराद्भयंरक्तरुजंज्वरंचविपत्तिमन्यस्वहृतिंचखर्जूम्॥२२॥

स्थानगःशुभःपूर्णबलः अत्यंतशुभःपूर्णबलःअत्यंतंशुभः स्यात् ॥ एतत्स्थानरहितोरविःअन्यस्मिन्स्थानेयथोक्तफलदःस्यात् ॥ एवंसर्वत्रव्याख्या॥१३॥
॥ १४ ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ २० ॥ २१ ॥ २२ ॥

॥ २३ ॥ २४ ॥ २५ ॥ २६ ॥ २७ ॥ २८ ॥ २९ ॥ ३० ॥ ३१ ॥ ३२ ॥ ३३ ॥ ३४ ॥

त्रिषडायगतोभौमोनष्टवीर्यःशुभार्द्धदः ॥ मध्योहीनःशुभोमध्यःशुभोऽत्यंतंशुभावहः ॥ २३ ॥ अथबुधदशाफलम्॥
दशापतिःपूर्णबलोबुधश्चेद्यशोऽभिवृद्धिंगणितात्सुशिल्पात् ॥ तनोतिसेवांसफलांनृपादेर्दूत्यंचवैदूष्यगणोदयंच ॥ २४ ॥
दशापतिर्मध्यबलोबुधश्चेद्गुरोःसुहृद्भ्योलिपिकाव्यशिल्पैः ॥ धनाप्तिदायीसुतमित्रबंधुसमागमान्मध्यममेवसौख्यम् ॥ २५॥
दशापतौस्वल्पबलेबुधेस्यान्मानस्यनाशःस्वजनापवादः ॥ अकार्यकोपस्खलनाद्यनिष्टंधनव्ययंरोगभयंचविद्यात् ॥ २६ ॥
दशापतौहीनबलेबुधेस्यात्स्वबुद्धिदोषोवधबंधभीतिः ॥ दूरेगतिर्वातकफामयार्तिर्निखातवित्तस्यचनापिलाभः ॥ २७ ॥
षडष्टांत्यैतरर्क्षस्थोनष्टोज्ञोऽर्द्धशुभप्रदः ॥ मध्योहीनःशुभोमध्यःशुभोऽत्यंतंशुभावहः ॥ २८ ॥ अथगुरुदशाफलं ॥ गुरो
र्दशापूर्णबलस्यदत्तेमानोदयंराजसुहृद्गुरुभ्यः ॥ कीर्त्यर्थलाभोपचयंसुखानिराज्यंसुताप्तिंरिपुरोगनाशम् ॥ २९ ॥ गुरोर्द
शामध्यबलस्यधर्ममतिंसखित्वंनृपमंत्रिवर्गैः ॥ तनोतिमानार्थसुखाभिलाभंसिद्धिंसदुत्साहबलातिरेकाम् ॥ ३० ॥ दशागु
रोरल्पबलस्यदत्तेरोगंदरिद्रत्वमथारिभीतिम् ॥ कर्णामयंधर्मधनप्रणाशंवैराग्यमर्थंचगुणंनकिंचित् ॥ ३१ ॥ गुरोर्दशानष्ट
बलस्यपुंसांददातिदुःखानिरुजंकफार्तिम् ॥ कलत्रपुत्रस्वजनारिभीतिंधर्मार्थनाशंतनुपीडनंच ॥ ३२ ॥ षडष्टरिःफेतर
गोगुरुर्निंद्योर्द्धसत्फलः ॥ मध्योहीनःशुभोमध्यःशुभोऽत्यंतंशुभावहः ॥ ३३ ॥ अथशुक्रदशाफलं ॥ दशाभृगोःपूर्णबल
स्यसौख्यंस्रग्गंधहेमांबरकामिनीभ्यः ॥ हयादिलाभःसुतकीर्तितोषानैरुज्यगांधर्वरतिःपदाप्तिः ॥ ३४ ॥

॥ ३५ ॥ ३६ ॥ ३७ ॥ ३८ ॥ ३९ ॥ ४० ॥ ४१ ॥ ४२ ॥ ४३ ॥ अथलग्नदशाफलंवक्तुकामस्तावल्लग्नस्वामिफलानिचरादिलग्नगतद्रेष्काणवशे

दशाभृगोर्मध्यबलस्यदत्तेवाणिज्यतोर्थागमनंकृषेश्च ॥ मिष्टान्नपानांबरभोगलाभंमित्रांश्चयोषित्सुतसौख्यलाभम् ॥३५॥ द
शाभृगोरल्पबलस्यदत्तेमातिभ्रमंज्ञानयशोऽर्थनाशम् ॥ कदन्नभोज्यंव्यसनामयार्तिंस्त्रीपक्षवैरंकालिमप्यारिभ्यः॥३६॥दशाभृ
गोर्नष्टबलस्यदत्तेविदेशयानंस्वजनैर्विरोधम् ॥ पुत्रार्थभार्याविपदोरुजश्चमतिभ्रमोपिव्यसनंमहच्च॥३७॥षडष्टरिःफेतरगोभृ
गुर्नैद्योऽर्द्धसत्फलः ॥ मध्योहीनःशुभोमध्यःशुभोऽत्यंतंशुभावहः ॥३८॥ अथशनिदशाफलम् ॥ दशाशनेःपूर्णबलस्य
दत्तेनवीनवेश्मांबरभूमिसौख्यम् ॥ आरामतोयाश्रयनिर्मितिश्चम्लेच्छातिसंगान्नृपतेर्द्धनाप्तिः ॥ ३९ ॥ दशाशनेर्मध्यबल
स्यदत्तेखरोष्ट्रपाखंडजतोधनाप्तिं ॥ वृद्धांगनासंगमदुर्गरक्षाधिकारचिंताविरसान्नभोगः ॥ ४० ॥ दशाशनेःस्वल्पबलस्यपुं
सांतनोतिदुःखंरिपुतस्करेभ्यः ॥ दारिद्र्यमात्मीयजनापवादंरोगंचशीतानिलकोपमुग्रम् ॥ ४१ ॥ दशाशनेर्नष्टबलस्यपुंसा
मनेकधातुव्यसनानिदत्ते ॥ स्त्रीपुत्रमित्रस्वजनैर्विरोधंरोगाभिवृद्धिंमरणेनतुल्यम् ॥ ४२ ॥ त्रिषष्ठलाभोपगतोमंदोनैद्योर्द्ध
सत्फलः ॥ मध्योहीनःशुभोमध्यःशुभोऽत्यंतंशुभावहः ॥ ४३ ॥ दशातनोःस्वामिबलेनतुल्यंफलंददातीत्यपरोविशेषः ॥
चरेशुभामध्यफलाऽधमाचाद्विमूर्तिभेस्माद्विपरीतमूह्यम् ॥ ४४ ॥

नफलतारतम्यंश्लोकाभ्यामाह ॥ दशातनोरिति ॥ तनोर्लग्नस्यदशास्वामिबलेनतुल्यं स्वस्वामिनोयादृशंबलंतादृशंफलंददाति ॥ अथलग्नदशायामप

रोविशेषः ॥ चरेचरलग्नेसतिंप्रथमेद्रेष्काणेयदितदाशुभाशुभफलदादशास्यात् ॥ यदिद्वितीयद्रेष्काणेलग्नंतदामध्यफलदादशास्यात्॥ यदितृतीयद्रेष्काणेलग्नंतदाअधमफलदादशास्यात् ॥ द्विमूर्तिभे द्विस्वभावलग्नेअस्माच्चरलग्नाद्विपरीतमूह्यं॥तद्यथा । द्विस्वभावराशौलग्नंप्रथमद्रेष्काणेदशाअधमफलदा ॥ द्वितीयद्रेष्काणेतदादशामध्यमफलदा ॥ तृतीयद्रेष्काणेतदाशुभफलदास्यादित्यर्थः॥४४॥अनिष्टमिति॥स्थिरर्क्षेस्थिरराशौलग्नगतेयदि प्रथमद्रेष्काणस्तदानिष्टमनिष्टफलदादशा ॥ यदिद्वितीयोद्रेष्काणस्तदाइष्टंउत्तमफलदादशा ॥ यदितृतीयद्रेष्काणस्तदासमंमध्यमफलदादशेत्यर्थः ॥ क्रमादाद्यैःपूर्वाचार्यै

अनिष्टमिष्टंचसमस्थिरर्क्षेक्रमादृकाणैःफलमुक्तमाद्यैः ॥ सत्स्वामियोगेक्षणतःशुभंस्यात्पापेक्षाणात्कष्टफलंचवाच्यम् ॥४५॥
दशामानंसमामानंप्रकल्प्योक्तेनवर्त्मना ॥ अंतर्दशाःसाधनीयाःप्राक्पात्यांशवशेनतु ॥ ४६ ॥ आदावंतर्दशापाकपतेस्त
त्क्रमतोऽपराः ॥ शुभेक्षणान्वयान्मैत्र्यातत्फलंपरिचिंतयेत् ॥ ४७ ॥

द्रेष्काणैर्द्रेष्काणवशाल्लग्नदशायाःफलमुक्तं ॥ अथापवादमाह ॥ सत्स्वामीति ॥ तल्लग्नंसत्शुभग्रहःस्वामिनाचयोगेक्षणतःयुतमीक्षितंचेत्स्यात्तदाअशुभफलमपिशुभंस्यात् ॥ शुभंचेच्छुभतरंस्यात् ॥ यदितल्लग्नंपापेक्षणात् पापग्रहैःस्वामिव्यतिरिक्तैर्दृष्टंयुतंवाचेत्स्यात्तदाकष्टफलंवाच्यम् अत्रचतुर्विधग्रहबलवशाद्दशाफलंवाच्यं ॥ तद्यथा ॥ पंचदशविंशोपकाधिकोग्रहोविंशत्यंशावधिपूर्णबलः दशविंशोपकाधिकोग्रहःपंचदशविंशोपकावधिमध्यबलः पंचविंशोपकाधिकोदशावधिअधमबलः पंचविंशोपकादूनेनष्टबलइति ॥ उक्तंचवामनेन ॥ पूर्णमध्याधमानष्टान्ग्रहोक्षान्वादशाफलं ॥ तत्क्रमेणैववक्ष्यामिप्रत्येकंचचतुर्विधमिति ॥ इतिदशाफलानि ॥ ग्रहदशास्वंतर्दशासाधनंपूर्वमेवोक्तं ॥ ४५ ॥ ४६ ॥ ४७ ॥

॥ ४८ ॥ ४९ ॥ इतिदिवाकरविरचितेदशांतर्दशाध्यायः ॥ अथसकलभावस्थग्रहफलान्याह ॥ तत्रतावल्लग्नस्थितसकलग्रहफलमाह ॥ सूर्यारेति ॥ सूर्यभौमशनयःप्रत्येकंसामुदायिकंवातनुगालग्नगतायदिस्युस्तदाज्वरार्तिज्वरपीडांधनक्षयंचकुर्युः ॥ इत्थममुनाप्रकारेणपापयुगिंदुःपापग्रहयुक्तइंदुश्चेत्तथापिज्वरार्तिंधनक्षयंचकुर्यात् ॥ यदाचंद्रःपुष्टतनुःवर्द्धमानतनुःशुभान्वितःशुभग्रहैर्युक्तश्चलग्नगःसन्सौख्यंकरोति ॥ तथाजीवज्ञशुक्रालग्नगाश्चेत्स्युस्तदाधनराज्यलाभंकुर्युः ॥ ५० ॥ अथधनभावास्थितसकलग्रहफलमाह ॥ चंद्रेतिस्पष्टं । अष्टमभावफलपर्यंतंस्पष्टं ॥ ५१ ॥ ५२ ॥ ५३ ॥ ५४ ॥

चंद्रारजीवाःसौम्येज्यशुक्रारविविधूतथा ॥ मंदेज्यशुक्राःसूर्येंदुभौमाःसौम्येज्यसूर्यजाः ॥ ४८ ॥ जीवज्ञशुक्राःसूर्यादेः
शुभाअंतर्दशाइमाः ॥ अन्येषामशुभाज्ञेयाइतिवामनभाषितं ॥ ४९ ॥ इतिग्रहदशाफलानि ॥ अथभावस्थग्रहफलान्यु
च्यंते ॥ सूर्यारमंदास्तनुगाज्वरार्तिंधनक्षयंपापयुगिंदुरित्थम् ॥ शुभान्वितःपुष्टतनुश्चसौख्यंजीवज्ञशुक्राधनधान्यलाभम्
॥ ५० ॥ चंद्रज्ञजीवास्फुजितोधनस्थाधनागमंराज्यसुखंचदद्युः ॥ पापाधनस्थाधनहानिदाःस्युर्नृपाद्भयंकार्यविघातमा
धिं ॥ ५१ ॥ दुश्चिक्यगाःखलखगाधनधर्मराज्यलाभप्रदाबलयुताःक्षितिलाभदाःस्युः ॥ सौम्याःसुखार्थसुतमानयशो
विलासलाभायहर्षमतुलंकिलतत्रचंद्रः ॥ ५२ ॥ चंद्रःसुखेखलयुतोव्यसनंरुजंचपुष्टःशुभेनसहितःसुखमातनोति ॥ सौम्यः
सुखंविविधमत्रखलाःसुखार्थनाशंरुजंव्यसनमप्यतुलंभयंच ॥५३॥ पुत्रवित्तसुखसंचयंशुभाःपुत्रगाभृगुसुतोऽतिहर्षदः ॥ पु
त्रवित्तधनबुद्धिहारकास्तस्करामयकलिप्रदाःखलाः ॥ ५४ ॥

षष्ठेपापावित्तलाभंसुखार्तिंभौमोऽत्यंतंहर्षदःशत्रुनाशं ॥ सौम्याभीतिंवित्तनाशंकलिंचचंद्रोरोगंपापयुक्तःकरोति ॥ ५५ ॥ सपापःशशीसप्तमोव्याधिभीतिंखलाःस्त्रीविनाशंकलिंभृत्यभीतिम्॥ शुभाःकुर्वतेवित्तलाभंसुखार्तियशोराजमानोदयंबंधुसौख्यम् ॥ ५६ ॥ चंद्रोऽष्टमेनिधनदःखलखेटयुक्तःपापाश्चतत्रमृतितुल्यफलंचविंद्यात् ॥ सौम्याःस्वधातुवशतोरुजमर्थहानिंमानक्षयंमुथशिलेशुभजेशुभंच ॥ ५७ ॥ तपसिसोदरभीःपशुपीडनंखलखगेतिमुदोरविरत्रचेत् ॥ शुभखगाधनधर्मविवृद्धिदाःखलखगेपिशुभान्यपरेजगुः ॥ ५८ ॥ गगनगोरविजःपशुवित्तहारविकुजौव्यवसायपराक्रमौ ॥ धनसुखानिपरेचधनात्मजाऽवनिपसंगमसुखानिवितन्वते ॥५९॥ लाभेधनोपचयसौख्ययशोभिवृद्धिसन्मित्रसंगबलपुष्टिकराश्चसर्वे ॥ क्रूराबलेनरहिताःसुतवित्तबुद्धिनाशंशुभास्तुतनुतांस्वफलस्यकुर्युः ॥ ६० ॥ पापा॰व्ययेनेत्ररुजंविवादंहानिंधनानांनृपतस्करादेः ॥ सौम्या॰व्ययंसद्व्यवहारमार्गंकुर्युःशनिर्हर्षविवृद्धिमत्र ॥ ६१ ॥ इतिभावस्थग्रहफलानि ॥ श्रीगर्गान्वयभूषणोगणितविच्चिंतामणिस्तत्सुतोऽनंतोऽनंतमतिर्व्यधात्खलमतिध्वस्त्यैजनुःपद्धतिम् ॥ तत्सूनुःखलुनीलकंठविबुधोविद्वाच्छिवानुज्ञयाभावस्थग्रहपाकदौःस्थ्यसुखतायुक्तंफलंसोऽभ्यधात् ॥ ६२ ॥ ३ ॥

॥ ५५ ॥ ५६ ॥ ५७ ॥ अथनवमभावगतसकलग्रहफलमाह ॥ तपसीति ॥ तपसिनवमस्थानेखलगेपापग्रहेसतिसोदरभीःपशुपीडनंचस्यात् ॥ अत्रचेद्रविःसूर्यस्तदामुदःहर्षयुक्तोभवति ॥ रवेस्तत्रहर्षस्थानंस्थितत्वात्॥ शुभखगाःशुभग्रहानवमस्थाःधनधर्मविवृद्धिदाःखलखगेपिनवमस्थानस्थेसतिशुभाशुभफलदाइत्यपरेजगुः॥५८॥द्वादशपर्यंतंस्पष्टं हर्षविवृद्धिमत्रेतिद्वादशशनेर्हर्षस्थानत्वात् ॥५९॥६०॥६१॥६२॥ इतिवर्षतंत्रटीकायांभावफलाध्यायः ॥

अथमासदिनप्रवेशफलाध्यायः ॥ तत्रसंज्ञातंत्रोक्तप्रकारेणमासदिनप्रवेशकालौनिर्णीयअधिकारिनिर्णयंश्लोकषट्केनाह ॥ मासेतिषड्भिः ॥ मासप्रवेशकालेपूर्वोक्तप्रकारेणग्रहान्भावांश्चतन्वादिद्वादशभावांश्चसाधयेत् ॥ तदनंतरंमासपतिनिर्णयार्थंषडधिकारिणोविचार्यास्तद्यथा ॥ तत्रएकःमासतनोर्नाथोमासलग्नस्वामी ॥ द्वितीयःमुथहेशोवर्षकालीनमुथहासार्द्धद्वयांशगणितगतमाससंख्ययायुतासामासमुथहाज्ञेयातस्याःस्वामी ॥ तथातृतीयोजन्मलग्नस्वामी ॥ चतुर्थस्त्रिराशिपःत्रिराशिकस्वामी॥ तथादिननिशोरवींदुभपतिःपंचमःदिवसेमासप्रवेशश्चेत्तदासूर्याक्रांतराशिस्वामीरात्रौमासप्रवेशश्चेत्तदाचंद्राक्रांतराशिस्वामी ॥ तथावर्षप्रवेशलग्नस्वामी षष्ठः ॥ एषांषण्णामधिकारिणांमध्येवीर्याधिकःबलाधिकः सन् तनुंलग्नंपश्यन्मासपतिः सएव मासस्वामीज्ञेयः ॥ लग्नमनीक्षमाणेत्यादिपूर्ववत् ज्ञेयम् । इतः मासपतेःसकाशाच्छुभाशुभंफलंवाच्यं॥ अत्रअपरे आचार्याः मासलग्नस्वामिनमेवमासस्वामीत्यूचिरेउक्तवंतः ॥ तेषांमतेपूर्वोक्ताधिकारिणः संत्येव ॥ तथाअन्येषांमतेदिनलग्नेशं दिनप्रवेशलग्नस्वामिनं दिनेशं विचक्षणाः दैवज्ञाः प्रोचुः ॥ अत्रापिअधिकारिनिर्णयोनास्त्येव ॥ एवंनिर्णीतयोर्मासदिनप्रवेशस्वामिनोः फलंवर्षेशवद्बुधैर्वाच्यं ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥

अथमासप्रवेशफलानि ॥ मासार्कस्यतदासन्नपंक्तिस्थेनसहांतरम् ॥ कलीकृत्वार्कगत्यासंदिनाद्येनयुतोनितम् ॥ १ ॥
तत्पंक्तिस्थंवारपूर्वंमासार्केऽधिकहीनके ॥ तद्वाराद्येमासवेशोद्युवेशोप्येवमेवहि ॥ २ ॥ मासप्रवेशकालेज्ञोग्रहान्भावांश्चसा
धयेत् ॥ तत्रमासतनोर्नाथोमुंथहोजन्मपस्तथा ॥ ३ ॥ त्रिराशिपोदिननिशोरवींदुभपतिस्तथा ॥ अब्दप्रवेशलग्नेशएषां
वीर्याधिकस्तनुम् ॥ ४ ॥ पश्यन्मासपतिर्ज्ञेयस्ततोवाच्यंशुभाशुभम् ॥ अपरेमासलग्नेशंमासाधिपतिमूचिरे ॥ ५ ॥

॥६॥अथमासफलमाह।लग्नांशाधिपतिरिति॥ लग्नांशाधिपतिः मासलग्नगतनवांशस्वामी विलग्नपनवांशेशेनमासलग्नस्वामीग्रहाक्रांतराशितन्नवांशस्वामिना शुभग्रहेणपापग्रहेणवा मैत्रीदृशामित्रदृशा तृतीयैकादशनवमपंचमदृष्ट्यादृष्टोवायुक्तः चेत्स्यात् च पुनः शशी चंद्रः यदितौमासलग्नस्वामिमासलग्ननवांशस्वामिनौ मैत्रीदृशामित्रदृष्ट्याआलोकतेपश्यति तदातस्मिन्मासितनौशरीरेनानाविधंबहुप्रकारंसुखंनीरोगताचस्यात् । इत्थमसुनाप्रकारेणमासफलंतावत्कालपर्यंतंस्यात्यावदिमेग्रहाः लग्ननवांशस्वामिलग्नेश्वरांशस्वामिनौचंद्रश्च इत्थमेवंप्रकारकाःस्युः॥अयमर्थः॥एषांत्रयाणांप्रत्यहंगच्छतांयावत्तद्रा

दिनेशंदिनलग्नेशंतथाप्रोचुर्विचक्षणाः ॥ मासघस्रेशयोर्वाच्यंफलंवर्षेशवद्बुधैः ॥ ६ ॥ लग्नांशाधिपतिर्विलग्नपनवांशेशेनमैत्रीदृशा
दृष्टोवासहितःशशीचयदितौमैत्रीदृशालोकते॥ तस्मिन्मासितनौसुखंबहुविधंनैरुज्यमित्थंफलंतावद्यावदिमेस्युरित्थमथ
तान्संचार्यवाच्यंफलम् ॥ ७ ॥ तौचेच्छत्रुदृशामिथश्चशशिनादृष्टौमनोदुःखदौरोगाधिक्यकरौचकश्चिदनयोर्नीचोस्तगोवायदि
॥ कष्टात्सौख्यमिहद्वयंयदिपुनर्नीचास्तगंस्यान्मृतिःसूत्यब्दोद्भवरिष्टतोमृतिसमंस्यादन्यथेत्यूचिरे ॥ ८ ॥

शिसंचारस्तावत्कालपर्यंतंशुभफलंवाच्यं॥७॥ अथानिष्टफलमाह ॥ तौचेच्छत्रुदृशेति ॥ तौलग्नांशनाथलग्नेश्वरांशनाथौचेत्मिथःपरस्परंशत्रुदृशा चतुर्थदशमैकसप्तमदृष्ट्यादृष्टौ पुनस्तादृशौशशिनाचंद्रेणापिशत्रुदृष्ट्यादृष्टौ संतौ मनोदुःखदौमानसदुःखकरौरोगाधिक्यकरौचस्यातां ॥ अनयोर्लग्नांशनाथलग्नेश्वरांशनाथयोर्मध्येयःकश्चिन्नीचोनीचराशिगतोऽस्तंगतोवायदिस्यात्तदाकष्टात्सौख्यं कष्टंप्राप्यपश्चात्सौख्यदःस्यात् ॥ इहयदिद्वयंतौद्वावपिपुनः नीचास्तगौनीचगामिनौअस्तंगतौवा अथवाएकः नीचगः अपरः अस्तंगतोवातदामृतिर्मरणंस्यात्सूतौजन्मकाले ॥ अब्देवर्षकालेचरिष्टयोगोत्पत्तिःस्यात् ॥

अन्यथाजन्मकालवर्षकालयोरिष्टयोगाभावस्तदामृतिसमंकष्टंस्यादित्यूचिरेउक्तवंतः॥८॥ अथमासलग्नसंबंधि शुभाशुभफलमुक्त्वाइदानींधनभवनादिद्वादशांतेषुभावेषुतादृशमेवशुभाशुभफलमाह ॥ भावांशाधिपतिरिति ॥ भावांशाधिपतिः मासलग्नेयद्भावविचारः क्रियते तद्भावनवांशस्वामीस्वभवनपनवांशेशेन तद्भावस्वामिनानवांशस्वामिनामैत्रीदृशामित्रदृष्ट्यादृष्टोवासहितोयुक्तोवाभवेत्तत्रशशीचंद्रोपियदितौद्वौभावनवांशस्वामिभावस्वामिनवांशस्वामिनौमित्रदृष्ट्यालोकतेपश्यतितदातद्भावोत्थसुखंतस्मिन्मासिभवति ॥ अथतद्व्यत्यासतः विलोममिति ॥तद्यथा॥ यदातौद्वौग्रहौशत्रुदृष्ट्यादृष्टौयुक्तौवाभव

भावांशाधिपतिःस्वभावपनवांशेशेनमैत्रीदृशादृष्टोवासहितःशशीचयदितौमैत्रीदृशालोकते ॥ तद्भावोत्थसुखंविलोक्यमथ
तद्व्यत्यासतःकीर्तितंनीचास्तादिफलंचलग्नवदिदंविद्वद्भिरूह्यंधिया ॥ ९ ॥ लग्नेशमासेशसमेश्वरांशनाथायदंशाधिपमित्र
दृष्ट्या ॥ दृष्टायुतावाशशिनाचतत्तद्भावोत्थसौख्यायनचेदनिष्टम् ॥ १० ॥

तस्तोचेच्चंद्रोपिशत्रुदृष्ट्यापश्यति ॥ तदाविलोमंविपरीतंतद्भावसंबंधिकष्टंतस्मिन्मासिकीर्तितंकथितं ॥ इदंनीचास्तादिफलंचलग्नवत् धियाबुद्ध्याविद्वद्भिरूह्यंज्ञातव्यं ॥तद्यथा॥ तयोर्द्वयोर्मध्येएकोनीचगः अस्तगोवाभवेत्तदातद्भावसंबंधिदुःखमनुभूयपश्चात्सुखंप्राप्नोति॥ यदातुद्वावपिनीचगावस्तगौवातदातस्मिन्मासितद्भावोत्थदुःखप्राप्तिरेवस्यात् ॥९॥अथप्रकारांतरेणतद्भावसौख्यमाह॥लग्नेशेति॥लग्नेशोवर्षलग्नस्वामी मासेशःमासस्वामी॥ समेश्वरोवर्षस्वामीअंशनाथःमासलग्नस्यांशस्वामीएतेचत्वारोयत् यस्ययस्यभावस्यांशाधिपनवांशस्वामिनास्वामिभ्यांस्वामीवामित्रदृष्ट्यादृष्टोयुतोवा तथैतेपुनः शशिनाचंद्रेण मित्रदृष्ट्यादृष्टायुक्तावाचेत्स्युस्तद्भावोत्थसौख्याय तस्यभावस्यधनसहजादेःसौख्यंस्यात् ॥ नचेदनिष्टमिति ॥ अनिष्टंभवति ॥ १० ॥

अथकेवललग्ननवांशवशादेवतत्तद्भावजशुभाशुभफलमाह ॥ निर्बलाइति ॥ एषांव्ययषष्ठाष्टांशपाः व्ययभावषष्ठभावाष्टमभावानामनिष्टानामंशपाः नवांशस्वामिनश्चेन्निर्बलाःस्युस्तदा सत्फलदायकाः तद्भावेभ्यः शुभफलदायकाःस्मृताः ॥ अन्येउर्वरितभावानांनवांशस्वामिनःसवीर्याबलिष्ठाश्चेत्स्युस्तदातत्तद्भावेभ्यः शुभदाः शुभफलदातारःस्युः ॥ व्यत्ययेव्यत्ययइति यदाव्यत्ययेनषष्ठाष्टमभावनवांशस्वामिनः सबलाश्चेत्स्युस्तदादुष्टफलदातारःस्युः॥तथाअन्यभावनवांशस्वामिनश्चेन्निर्बलाःस्युस्तदादुष्टफलदातारइत्यर्थः॥११॥ अथाधिग्रहाणांविरुद्धस्थानावस्थित्यानिष्टफलमाह ॥लग्नेशेति॥ लग्नेशःवर्षलग्नस्वा

निर्बलाव्ययषष्ठाष्टांशपाःसत्फलदायकाः ॥ अन्येसवीर्याःशुभदाव्यत्ययेव्यत्ययःस्मृतः ॥ ११ ॥ लग्नेशमासेशसमेशमुंथा
धीशाःषडष्टोपगताःसपापाः ॥ दृष्टाःखलैःशत्रुदृशात्रमासेव्याध्यादिविद्विड्भयदुःखदाःस्युः ॥ १२ ॥ केंद्रत्रिकोणायगता
स्तुलग्नमासाब्दपावीर्ययुतानराणाम् ॥ नैरुज्यशत्रुक्षयराज्यलाभमानोदयात्यद्भुतकीर्तिदाःस्युः ॥ १३ ॥ इंथिहालग्नपो
राशियोंबलीतत्रहद्दपाः ॥ दशेशाःस्वांशतुल्याहैरित्युक्तंकैश्चिदागमात् ॥ १४ ॥

मीमासेशःमासस्वामी समेशोवर्षस्वामीमुंथाधीशोमुंथास्वामीएतेचत्वारःषडष्टोपगताःषष्ठाष्टमस्थानस्थिताःसंतःसपापाःपापग्रहयुक्ताःखलैःपापग्रहैःशत्रुद्दशाचतुर्थदशमैकसप्तमदृष्ट्यादृष्टाअत्रअस्मिन्मासेव्याधिद्विड्भयदुःखंव्याधिशत्रूद्भवदुःखदाःस्युः ॥१२॥ अथैषामेवअधिकारिग्रहाणांविहितस्थानावस्थित्याशुभाशुभफलमाह ॥ केंद्रत्रिकोणायेति॥ वर्षलग्नेशमासेशवर्षेश्वराःबलिनःकेंद्रत्रिकोणायगताःकेंद्राणिलग्नचतुर्थसप्तमदशमस्थानानित्रिकोणंनवमंपचमंआयमेकादशमेतदन्यतमस्थानास्थिताःक्रमेणान्वयःसर्वेषांशुभस्थानानांसाधारण्यात्शेषंस्पष्टं ॥ १३ ॥ अथमतांतरमाह ॥ इंथिहालग्नयोरिति । इंथि

हामासमुंथहालग्नपोर्मासलग्नपोर्मध्येबलीराशिःतत्रतस्मिन्राशौयेहद्दांशस्वामिनःतेस्वांशतुल्यैर्दिनैर्दशास्वामिनोभवंति ॥ पाठक्रमेणएवमागमात्मूलशास्त्रात्कैश्चिदुक्तं ॥ १४ ॥ अथान्यैरेतद्दूषितमित्याह॥रवींद्वोरिति॥परेआचार्याःएतत्पूर्वमतंसूर्यचंद्रयोःअसमावेशात्संबंधाभावात् ॥ युक्तंसत्नजगुःनेत्याहुः॥अथमासदशांतर्दशयोःफलमाह॥दशांतर्दशाच्छेदइति ॥ दशांतर्दशायांवर्षदशांतरदशाविभागरीत्याकृताविभागेवर्षोक्तंदशाफलंवक्तुंयुक्तंभवति॥१५॥अथदिनेशफलमाह ॥ दिनप्रवेशेति ॥ दिनप्रवेशसमयेपिमासप्रवेशकालेनसमुच्चयार्थःखेटान्सूर्यादिग्रहान्लग्नादिद्वादशांशाधिभावान्साधयेत्कुर्यात् ॥ तत्रदिनप्रवेशेचंद्रलग्नयोर्नवांशाभ्यांबुधःपंडितःफलंशुभाशुभंकथयेत् ॥१६॥ अथदिनस्वामिनिर्णयमाह ॥ चतुष्कमिति ॥ इंथिहेशादिचतुष्कंमुथहेशजन्मलग्नेशत्रैराशिकेशदिनप्रवेशदिनरात्रीशइति । दिनमासाब्दलग्नपाःदिनलग्नेशमासलग्नेशवर्षलग्नेशाइतित्रयःइत्येतेषांसप्तानांमध्येयोबलीदिनलग्नंपश्यत्सदिनस्वामीबुधैरुक्तः॥१७॥१८॥१९॥अथदिनेग्रहाणांशुभाशुभफलमाह ॥ लग्नांशकइति ॥ लग्नांशकः दिनलग्नांशराशिः सौम्यखगैः शु

रवींद्वोरसमावेशान्नैतद्युक्तंपरेजगुः ॥ दशांतरदशाच्छेदेफलमाब्दंतुयुज्यते ॥ १५ ॥ दिनप्रवेशकालेऽपिग्रहान्भावांश्चसाधयेत् ॥
चंद्रलग्नांशकाभ्यांतुफलंतत्रवदेद्बुधः ॥ १६ ॥ चतुष्कमिंथिहेशादिदिनमासाब्दलग्नपाः ॥ एषांबलीतनुंपश्यन्दिनेशःपरिकीर्तितः
॥ १७ ॥ त्रिकोणकेंद्रायगताःशुभाश्चेच्चंद्रात्तनोर्वाबलिनःखलास्तु ॥ षट्त्र्यायगास्तत्रदिनेसुखानिविलासमानार्थयशोयुतानि
॥ १८ ॥ षडष्टरिःफोपगतादिनाब्दमासेन्थिहेशाःखलखेटयुक्ताः ॥ गदप्रदामानयशोहराश्चकेंद्रात्त्रिकोणायगताःसुखाप्त्यै ॥१९॥
लग्नांशकःसौम्यखगैःसमेतोदृष्टोपिवामित्रदृशेंदुनापि ॥ नैरुज्यराज्यादिशरीरपुष्टिर्मासोक्तिवद्दुःखमतोऽन्यथात्वे ॥ २० ॥

भग्रहैःसमेतोयुक्तोऽथवादृष्टोमित्रदृशातृतीयैकादशनवमपंचमदृष्ट्याचंद्रेणापियुक्तस्तदृष्ट्यादृष्टस्तदानैरुज्येत्यादिस्पष्टं ॥ अतः अस्मात्कारणात् अन्यथात्वेमासोक्तिवत् चेत्तौशत्रुदृशेतिमासोक्तरीत्यावैपरीत्येदुःखंस्यात् ॥ २० ॥ अथोक्तरीतिभावफलार्थमतिदिशति ॥ यदंशकइति । यदंशकःयस्यभावस्य नवांशराशिःशुभग्रहैर्युक्तःस्नेहदृष्ट्यादृष्टोवासभावांशःतद्भावजनितसौख्यकृत्स्यात् ॥ अन्यथात्वेवैपरीत्येप्रोक्तवत् ॥ पूर्वोक्तरीत्यादुःखदःस्यात् । इयं रीतिःसर्वेषुभावेषुज्ञेया ॥ २१ ॥ अथषष्ठद्वादशभावयोर्विशेषमाह ॥ षष्ठांशकइति ॥ षष्ठांशकःषष्ठभावस्यनवांशराशिः सौम्ययुक्तःशुभग्रहयुक्तःरोगदः

यदंशकःसौम्ययुतेक्षितोवास्निग्धेक्षणाद्भावजसौख्यकृत्सः ॥ दुःखप्रदःप्रोक्तवदन्यथात्वेसर्वेषुभावेष्वियमेव
रीतिः ॥ २१ ॥ षष्ठांशकःसौम्ययुतोरोगदःपापयुक्शुभः ॥ व्ययांशेशुभयुग्दृष्टेसद्व्ययःपापतस्त्वसत्
॥ २२ ॥ जायांशःसौम्ययुग्दृष्टःस्वस्त्रीसौख्यविलासकृत् ॥ पापैर्गृहकलिर्दुःखंपापांतस्थेमृतिंवदेत् ॥२३॥
शुभमध्यस्थितेत्र्यंशेबहुलंकामिनीसुखं ॥ स्वस्यांरतिर्गुरावन्यखगेऽन्यासुरतिंवदेत् ॥ २४ ॥

रोगप्रदःस्यात् ॥ पापयुक्पापग्रहयुक्तः शुभः शुभफलदः ॥ व्ययांशेव्ययभावनवांशराशौशुभदृग्दृष्टेशुभदृष्ट्यातृतीयैकादशपंचमनवमभस्थानदृष्ट्यादृष्टस्तदासद्व्ययःभवेत् ॥ पापतः पापग्रहयुक्तदृष्टःअसत् असन्मार्गे व्ययःस्यात् ॥ २२ ॥ जायांशइति ॥ जायांशः जायाभावस्यअंशकःशुभयुग्दृष्टः तदास्त्रीविलासादिसौख्यंस्यात् ॥ पापैःदृक्दृष्टःगृहकलिर्दुःखंस्यात् ॥ पापांतस्थेपापग्रहमध्यवर्तीचेत्तदामृतिंवदेत् ॥ २३ ॥ अथान्यदाह ॥ शुभमध्यस्थितेत्र्यंशइति ॥ सप्तमभावनवांशराशिःशुभग्रहमध्यास्थितःबहुलंकामिनीसुखंस्यात् ॥ त्र्यंशस्थितेगुरौस्वस्यांस्वकीयकामिन्यांरतिंप्राप्तिंवदेत् ॥

अन्यखगेत्र्यंशस्थेअन्यासुपरकीयकामिनीषुरतिंवदेत् ॥ २४ ॥ अथाष्टमभावफलमाह ॥ मृत्यंशइति ॥ मृत्यंशेअष्टमभावनवांशराशिःमृत्युगैः सौम्यैः दिनप्रवेशलग्नेअष्टमस्थानस्थितैःशुभग्रहैर्युग्दृष्टेरणेमरणंभवेत् ॥ मिश्रैःशुभपापग्रहमिश्रितैर्युग्दृष्टंमिश्रंमिश्रितंफलंवदेत् ॥ खलैःपापग्रहैर्युग्दृष्टेसौख्यंस्यात् ॥ वर्षलग्नानुसारतः ॥ २५ ॥ अथकर्त्तरीयोगफलमाह ॥ द्विर्द्वादशइति ॥ द्विर्द्वादशोदिनप्रवेशलग्नाद्वितीयद्वादशस्थानेखलाःपापग्रहास्तदाहानिं

मृत्यंशेमृत्युगेसौम्यैर्युग्दृष्टेमरणंरणे ॥ मिश्रैर्मिश्रंखलैः सौख्यंवर्षलग्नानुसारतः ॥ २५ ॥ द्विर्द्वादशेखलाहानिंव्ययेसौम्याः
शुभंव्ययं॥ कर्तरीपापजारोगंकरोतिशुभजाशुभम् ॥ २६ ॥ लग्नेऽष्टमेवाक्षीणेंदुर्मृत्युदःपापदृग्युतः ॥ रोगोवाग्रहणंवापि
रिपुतःशत्रुभीरपि ॥ २७ ॥ चंद्रेसभौमेनिधनारिसंस्थेनृणांभयंशस्त्रकृतंरिपोर्वा ॥ पापैःसुखस्थैःपतनंगजाश्वयानात्तनौ
स्याद्बहुलाचपीडा ॥ २८ ॥ शुभाद्यूनेविजयदाद्यूतादर्थेसुखावहाः ॥ नवमेधर्मभाग्यार्थराजगौरवकीर्तिताः ॥ २९ ॥
दिनप्रवेशेऽस्तिविधुरवस्थायांतुयादृशि ॥ तदवस्थातुल्यमसौफलंदत्तेनसंशयः ॥ ३० ॥

द्रव्यादिनाशः ॥ व्ययेद्वादशस्थानेसौम्याःशुभग्रहाःतदाशुभव्ययंसद्व्ययमित्यर्थः ॥ पापजापापग्रहजनिताकर्तरीरोगंकरोति ॥ शुभजाशुभग्रहजनिताकर्तरीशुभंशुभफलदास्यात् ॥ २६ ॥ अथचंद्रकृदनिष्टफलमाह ॥ लग्नइति ॥ लग्नेअष्टमस्थानेवाक्षीणेंदुः पापदृग्युतःपापग्रहदृष्टियुक्तःमृत्युदः ॥ अन्यत्स्पष्टम् ॥ २७ ॥ अथान्यदाह । चंद्रेसभौमइति । स्पष्टं ॥ २८ ॥ अथशुभफलमाह ॥ शुभाःद्यूनइति । शुभाःशुभग्रहाःद्यूनेसप्तमस्थानेसतिद्यूनात् जयदाजयप्रदाः ॥ अर्थेद्वितीयेस्थानेसुखावहाःनवमेनवमस्थानेधर्मेत्यादिस्पष्टं ॥ २९ ॥ अथदिनप्रवेशेचंद्रावस्थामाह ॥ दिनप्रवेशेऽस्तीति ॥

दिनप्रवेशेयाद्दशिअवस्थायांविधुश्चंद्रः अस्तितदवस्थातुल्यंफलंअसौदत्तेददाति नसंशयः संदेहोनास्तीत्यर्थः ॥ ३० ॥ अथावस्थानयनमाह ॥ विहायराशिंचंद्रस्येति ॥ चंद्रस्यराशिंविहायत्यक्त्वाशेषभागाद्विघ्नाद्विगुणाःकार्याःशरोद्धृताःपंचभिर्भक्ताःलब्धाःप्राप्तागताअवस्थाःस्युःयाभोग्याएष्यातस्याः फलमादिशेत्कथयेत् ॥ ३१ ॥ अथश्लोकद्वयेनफलमाह ॥ प्रवासइति ॥ प्रवासावस्थायांगतेरात्रिनाथेचंद्रेप्रवासः स्यात् ॥ नष्टोपगेनष्टावस्थायांअर्थनाशःद्रव्यनाशः ॥ मृतावस्थायांमृत्युभीतिःस्यात् ॥ जयायामवस्थायांजयः ॥ हास्योपगेहास्यावस्थायांकामिनीभिर्विलासः ॥ रतौरत्यवस्थायांरतिः विषयसौख्यंस्यात् ॥ क्रीडितावस्थासौख्यदात्री ॥ प्रसुप्ताप्रसुप्तावस्थानिद्रां कलिंकलहमपिकुरुते ॥ भुक्तावस्थादेहपीडां । ज्वरावस्थाभयं । कंपितावस्थातापहानी ॥ असुस्थितासुस्थितावस्थाऽसुखंसुखंक्रमेणस्यादित्यन्वयः ॥ ३३ ॥ इतिदिवाकरविरचितेमासादिनप्रवेशादिविचारः ॥ अथमृगयाविचारः ॥ सवीर्याविति ॥ कुजज्ञौभौमवुधौसवीर्यौबलिष्ठौतदानृपाखेटसिद्ध्यैराज्ञांमृगयासिद्ध्यैभवतः ॥ अथयदातौवीर्यहीनौनिर्बलौतदामृगयासिद्धिर्नस्यात् ॥ जलाख्यैःजलसंज्ञकराशिभिःकर्कवृश्चिकमीनाख्यैःजलाखेटमाहुः जलसंबंधिआखेटंमृगयामाहुः पर्वतसंज्ञकराशीभिः मेषसिंहधनुर्धराख्यैः ॥ नगाखेटं

विहायराशिंचंद्रस्यभागाद्विघ्नाःशरोद्धृताः ॥ लब्धंगताअवस्थाःस्युर्भोग्यायाःफलमादिशेत् ॥ ३१ ॥ प्रवासःप्रवासोपगेरात्रिनाथे
ऽर्थनाशस्तुनष्टोपगेमृत्युभीतिः ॥ मृतावस्थितेस्याज्जयायांजयस्तुविलासस्तुहास्योपगेकामिनीभिः ॥ ३२ ॥ रतौस्याद्रतिःक्रीडि
तासौख्यदात्रीप्रसुप्तापिनिद्रांकलिंदेहपीडां ॥ भयंतापहानीसुखंस्यात्तुभुक्त्वाज्वराकंपितासुस्थितासुक्रमेण ॥ ३३ ॥ अथमृगयावि
चारः ॥ सवीर्यौकुजज्ञौनृपाखेटसिद्ध्यैनसिद्धिर्यदावीर्यहीनाविमौक्तः ॥ जलाखेटमाहुःसवीर्यैर्ग्रहर्क्षैर्जलाख्यैर्नगाख्यैर्नगाखेटमाहुः ॥ ३४

पर्वतसंबंधिमृगयांप्राहुः ॥ ३४ ॥ अथान्यदाह ॥ लग्नास्तनाथाविति ॥ लग्नास्तनाथौलग्नसप्तमभावस्वामिनौकेंद्रं १ । ४ । ७ । १० एतदन्यतमस्थानस्थितौविबलौनिर्बलौ तदामृगयाक्लेशदायिनीउक्ताकथिता ॥ पुनर्यदितौवीर्याढ्यौबलिष्ठौतदामृगयाशुभफला ॥ ३५ ॥ अथभोजनचिंता ॥ लग्नाधिपइति ॥ लग्नस्वामीभोज्यदाताभोजनदाता॥ सुखेशः चतुर्थस्थानस्वामीभोजनंभोजनवस्तुईरितंउक्तं॥ मदपःसप्तमस्थानस्वामीबुभुक्षाभोक्तुमिच्छा।

लग्नास्तनाथौकेंद्रस्थौनिर्बलौक्लेशदायिनी ॥ मृगयोक्ताशुभफलावीर्याढ्यौयदितौपुनः ॥ ३५ ॥ अथभोजनचिंता ॥ लग्नाधिपोभोज्यदातासुखेशोभोज्यमीरितं॥ बुभुक्षामदपःकर्मपतिर्भोक्तेतिचिंतयेत् ॥ ३६ ॥ लग्नेलाभेचसत्खेटयुतदृष्टेसुभोजनम् ॥ जीवेलग्नेसितेवापिसुभोज्यंदुःस्थितावपि ॥३७ ॥ मंदेतमसिवालग्नेसूर्येणालोकितेयुते ॥ लभ्यतेभोजनंनात्रशस्त्रभीतिस्तदाक्वचित् ॥ ३८ ॥ रविदृष्टंयुतंवापिलग्नंनयदितत्रहि ॥ उपवासस्तदावाच्योनक्तंवाविरसाशनम् ॥३९॥ चंद्रेकर्मगतेभोज्यमुष्णंशीतसुखेकुजे ॥ तुर्येखेटस्यवसतोभोज्यान्नैरसमादिशेत् ॥ ४० ॥ स्निग्धमन्नंसितेतुर्येतैलसंस्कृतमर्कजे ॥ नीचोपगेकदशनंविरसंनचसंकृतं ॥४१॥ सूर्यादिभिर्लग्नगतैःसवीर्यैराजादिगेहेभुजिमामनंति ॥ सुखेसुखेशेसबलेसुभोज्यंचरादिकंस्यादसकृत्सकृद्विः॥४२॥मूलत्रिकोणगेखेटेलग्नेपितृगृहेऽशनम् ॥ मित्रालयेमित्रभस्थेशत्रुगेहेऽरिगेहगे ॥ ४३ ॥ शुभेक्षितयुतेलग्नेबलाढ्येस्वगृहेभुजिः ॥ गृहराशिस्वभावेनयत्नादन्यत्रचिंतयेत् ॥४४॥

कर्मपतिःदशमस्थानस्वामीभोक्ताभोजनकर्ताइतिचिंतयत् विचारयेत् ॥ ३६ ॥ अथान्यदाह दुःस्थितावपिभोजनप्राप्त्यसंभवज्ञानेपि अकस्मात्सुभोजनप्राप्तिः ॥ ३७ ॥ ३८ ॥ ३९ ॥ ४० ॥ ४१ ॥ स्थिरराशिगतेसतिसकृदेकवारंद्विस्वभावराशिगतेद्विवारं ॥ ४२ ॥ मूलेति ॥ यस्मिन्कस्मिंश्चित्खेटेमूलत्रिकोणस्थलग्नस्थेसतिपितृगेहेभोजनं ॥ ४३ ॥ अन्यदासमाप्तिस्पष्टम् ॥ ४४ ॥

॥ ४५ ॥ ४६ ॥ ४७ ॥ ४८ ॥ ॥ ४९ ॥ ५० ॥ ५१ ॥ ५२ ॥ ५३ ॥ ५४ ॥ ५५ ॥ इतिदिवाकरदैवज्ञात्मजश्रीविश्वनाथदैवज्ञविरचितायांवर्षतं
तिलान्नमर्केहिमगौसुतंडुलाभौमेमसूराश्चणकाश्चभोज्यम् ॥ बुधेसमुद्गाःखलुराजमाषागुरौसगोधूमभुजिःसवीर्ये ॥ ४५ ॥ शुक्रेयवाबाज
रिकायुगंधराःशनौकुलित्थादिसमाषमन्नम् ॥ भोज्यंतृषान्नंशिखिराहुवीर्याच्छुभेक्षणालोकनतःसहर्षम् ॥४६॥ सूर्येमूलंपुष्यमिंदौकुजे
स्यात्पत्रंशाखाचापिशाकंसवीर्ये ॥ शुक्रेज्यज्ञेव्यंजनंभूरिभेदंमंदेनेत्थंसामिषंराहुकेत्वोः ॥ ४७ ॥ अथस्वप्नचिंता ॥ लग्नांशगेऽर्केतनुगेऽ
पिवास्मिन्दुःस्वप्नमीक्षेतयथार्कबिंबं ॥ रक्तांबरंवन्हिमथापिचंद्रेशुभ्राश्वरत्नांबरपुष्पवस्त्रम् ॥ ४८ ॥ स्त्रियःसुरूपाश्चकुजेसुवर्णरक्तांबरस्र
ङ्माणिविद्रुमाणि ॥ बुधेहयस्वर्गतिधर्मवार्तागुरौरतिर्धर्मकथासुरेक्षा ॥ ४९ ॥ सद्बंधुसंगश्चसितेजलानांपारेगतिर्दैवरतिर्विलासः ॥ शना
वरण्याद्रिगतिश्चनीचैःसंगश्चराहौशिखिनीत्थमेव ॥ ५० ॥ सहजधीमदनायरिपुस्थितोयदिशशीगुरुभानुसितेक्षितः ॥ नवमकेंद्रगते
षुशुभग्रहेस्वबलयामनुजोरमतेतदा ॥५१॥ इतिस्वप्नचिंता॥ आसीदसीमगुणमंडितपंडिताग्र्योव्याख्यद्भुजंगपगवीःश्रुतिवित्सुवृत्तः ॥
साहित्यरीतिनिपुणोगणितागमज्ञश्चिंतामणिर्विपुलगर्गकुलावतंसः ॥ ५२ ॥ तदात्मजोनंतगुणोस्त्यनंतोयाऽधोक्षसदुक्तिकिलकामधे
नुम् ॥ संतुष्टयेजातकपद्धतिंचन्यरूपयद्दुष्टमतंनिरस्य ॥ ५३ ॥ पद्मांबयासाविनतोविपश्चित्श्रीनीलकंठःश्रुतिशास्त्रनिष्ठः ॥ विद्व
च्छिवप्रीतिकरंव्यधासीत्समाविवेकंमृगयावतंसम् ॥ ५४ ॥ शाकेनंदाभ्रबाणेंदु १५०९ मितआश्विनमासके ॥ शुक्लेऽष्टम्यांसमातंत्रंनी
लकंठबुधोऽकरोत् ॥ ५५ ॥ ॥ इतिश्रीगर्गवंशोद्भवश्रीदैवज्ञानंतसुतश्रीनीलकंठदैवज्ञविरचितंवर्षतंत्रंसमाप्तम् ॥ २ ॥
त्रटीकायांस्वप्नविचारः समाप्तः ॥ ॥ समाप्तमिदंद्वितीयं तंत्रम् ॥ २ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

॥ इति ताजिकनीलकंठ्यांद्वितीयंवर्षतंत्रंसटीकंसमाप्तम् ॥

॥ अथ ताजिकनीलकंठ्यां तृतीयं प्रश्नतंत्रं प्रारभ्यते ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ अथप्रश्नप्रकरणंनिरूप्यते ॥ अथप्रश्नविचारस्यप्रयोजनमाह वराहः ॥ दैवज्ञस्यहिदैवेनसदसत्फलवांच्छया ॥
अवश्येगोचरेमर्त्यःसर्वःसमुपनीयते ॥१॥ अश्रौषीच्चपुराविष्णोर्ज्ञानार्थैसमुपास्थितः ॥ वचनंलोकनाथोपिब्रह्माप्रश्नादिनिर्णयं ॥२॥ "आदि
शब्देनस्वरशकुनादिकम्"॥तस्मान्नृपःकुसुमरत्नफलाग्रहस्तःप्रातःप्रणम्यवरयेदपिप्राङ्मुखस्थः ॥ होरांगशास्त्रकुशलान्हितकारिणश्चसं
स्तूत्यदैवगणकान्सकृदेवपृच्छेत् ॥ ३ ॥ उत्पलः॥दशभेदंग्रहगणितंजातकमवलोक्यनिरवशेषमपि ॥ यःकथयतिशुभमशुभंतस्यनमिथ्या
भवेद्वाणी ॥ ४ ॥ एतच्चप्रश्ननिरूपणंविनीतेभ्योदीयमानंसत्फलंनान्येभ्यइत्युक्तंसमरसारे ॥ विनयावनतायदीयमानाप्रभवेत्कल्पलतेव
सत्फलायेति ॥ ५ ॥ श्रुतिरपि ॥ विद्याहवैब्राह्मणमाजगामगोपायमाशेवधिष्टेअहमस्मि ॥ असूयकायानृजवेऽयतायनमांब्रूयादवीर्यवती
तथास्यामिति ॥ शेवधिर्निधिः ॥ दीयमानमित्यनेनउपदेशःशिष्येभ्यःप्रष्टृभ्योनिरूपणमुभयमप्युच्यते ॥ अतएवश्रुतौनमांब्रूयादिति
सामान्येनोक्तम् ॥ वचिरत्रप्रतिपादनक्रिया ॥ यस्तत्रप्रष्टाकुटिलःसरलोवेतिज्ञानंप्रश्नतंत्रे ॥ ऋजुरयमनृजुर्वायंप्रष्टापूर्वंपरीक्ष्यलग्नबला
त् ॥ गणकेनफलंवाच्यंदैवंतच्चित्तगंस्फुरति ॥ १ ॥ लग्नस्थेशशिनिशनौकेंद्रस्थेज्ञेदिनेशरश्मिगते ॥ भौमज्ञयोस्समदृशालग्नगचंद्रेऽऋ
जुःप्रष्टा ॥ २ ॥ लग्नेशुभग्रहयुतेसरलःक्रूरान्वितेभवेत्कुटिलः ॥ लग्नेऽस्तेसौम्यदृशाविधुगुरुदृष्ट्याचसरलोऽयं ॥ ३ ॥ यदिगुरुबुधयोरे
कःपश्यत्यस्ताधिपंचरिपुदृष्ट्या ॥ तत्कुटिलःप्रष्टाखल्वनयोरेकस्तयोःसाधुः ॥ ४ ॥ दशभेदादीतादयस्तांश्चसमनंतरमेववक्ष्यामः ॥
अपरेतुमध्यमदेशांतरचरांतरोदयांतरभुजफलस्फुटीकरणवक्रमार्गोदयास्तभेदेनदशभेदत्वमाहुः ॥ यदाचरांतरदेशांतरमध्यगतमेवेतिम

तंतदाजीवसंस्कारवशेनदशभेदतोह्या ॥ अथयत्रबहवःप्रश्नायुगपत्संभवंतितत्रानिरूपणप्रकारश्चण्डेश्वरप्रश्नविद्यायाम् ॥ आदिमंलग्नतो ज्ञानंचंद्रस्थानाद्द्वितीयकम् ॥ सूर्यस्थानात्तृतीयंस्यात्तुर्यंजीवगृहाद्भवेत् ॥ बुधभृग्वोर्बलीयःस्यात्तद्गृहात्पंचमंपुनरित्यादिरुक्तःसतुनयुक्तः सकृदेवपृच्छेदिति वराहवाक्यस्वरसात् ॥ नानाकर्तृकानेकप्रश्नेष्वपिगणकस्यानेकनिरूपणनिषेधात् ॥ तदुक्तंज्ञानमुक्तावल्याम् ॥ स सम्यग्विचार्यलग्नंब्रूयात्प्रश्नंसकृद्यथाशास्त्रं ॥ यस्त्वेकंब्रूतेऽसौतस्यनमिथ्याभवेद्वाणी ॥ अतएवचिंतामणौ ॥ राशिचक्रंसमभ्यर्च्यफलैःपुष्पैःसरत्नकैः ॥ प्रष्टासुभूमौदैवज्ञानेकंपृच्छेत्प्रयोजनम् ॥ दशभेदंग्रहाणांचगणितंभावजंतथा ॥ विमृश्यैकंचकथयेन्नानेकंप्राहपद्मभूरिति ॥ दीप्ताद्यंदशभेदंचग्रहाणांभावजंफलं ॥ विचार्यप्रवदेद्यस्तुतस्योक्तंनान्यथाभवेत् ॥ दीप्तोदीनोथमुदितःस्वस्थःसुप्तोनिपीडितः ॥ मुषितः परिहीनश्चसुवीर्यश्चाधिवीर्यकः ॥ स्वोच्चेदीप्तःसमाख्यातोनीचेदीनःप्रकीर्तितः ॥ मुदितोमित्रगेहस्थःस्वस्थश्चस्वगृहेस्थितः ॥ शत्रुगेहस्थितःसुप्तोजितोन्येननिपीडितः ॥ नीचाभिमुखगोहीनोमुषितोऽस्तंगतोग्रहः ॥ सुवीर्यःकथितःप्राज्ञैःस्वोच्चाभिमुखसंस्थितः ॥ अधिवीर्योनिगदितःसुरश्मिःशुभवर्गजः ॥ दीप्तेसिद्धिश्चकार्याणांदीनेदुःखसमागमः ॥ स्वस्थेकीर्तिस्तथालक्ष्मीरानंदोमुदितेमहान् ॥ सुप्तेरिपुभयंदुःखंधनहानिर्निपीडिते ॥ सुपीतेपरिहीनेचकार्यनाशोऽर्थसंक्षयः ॥ गजाश्वकनकावाप्तिःसुवीर्येरत्नसंपदः ॥ अधिवीर्येराज्यलब्धिर्ग्रहैर्मित्रार्थ

---

१ स्वोच्चस्थेदशसूर्येनवचंद्रेपंचभूपुत्रे पंचेंदुजेतथेज्येसप्ताष्टौभार्गवेशनौपंच नीचविहीनचक्राच्छुद्धःषड्वनतोयदाभ्यधिकः आत्मीयरश्मिगुणितःषड्भक्ताद्रश्मयोयस्मात् पंचेंदुतोयथायथाधिकास्तथातथाशुभकलाधिक्यम् ॥

संगमः ॥ अथग्रहस्वरूपम् ॥ पूर्वःसत्वंनृपस्तातःक्षत्रंग्रीष्मोरुणश्चलः ॥ मधुदृक्पैत्तिकोधातुःसूरःसूक्ष्मकचोरविः ॥ कफोवर्षामृदुर्मातापयोगौरश्चसात्विकः ॥ जीवोवैश्यश्चरोवृत्तोमारुताशोविधुःसुदृक् ॥ ग्रीष्मःक्षत्रतमोरक्तोयाम्यःसेनाग्रणीश्चरः ॥ युवाधातुश्चपिंगाक्षःक्रूरःपित्तंशिखीकुजः ॥ शरदीशोहरिर्दीर्घःषंढोमूलंकुमारकः ॥ लिपिज्ञउत्तरेशश्चशूद्रःसौम्यास्त्रिधातुकः ॥ सत्वंपित्तोहिमःश्लेष्मादीर्घोमंत्रीद्विजोनरः ॥ मध्वैशानीकफोजीवोमधुपिंगलदृक्तथा ॥ शुक्रःशांतोद्विजोनारीवैश्योमंत्रीचरःसितः ॥ आग्नेयीदिक्कफश्चाम्लःकुटिलासितमूर्द्धजः ॥ कृष्णस्तमःकृशोवृद्धःषंढोमूलांत्यजोऽलसः ॥ शिशिरःपवनःक्रूरःपश्चिमोवातुलःशनिः ॥ राहुर्धातुःशिखीमूलंशेषमन्यच्चमंदवत् ॥ चिंतनीयंविलग्नेज्ञात्केंद्रगाद्वाबलाधिकात् ॥ अथप्रश्नजातंकस्माल्लग्नादिभावाद्विचारणीयमित्याह ॥ सौख्यमायुर्वयोजातिरारोग्यंलक्षणंगुणं ॥ क्लेशाकृतीरूपवर्णास्तनोश्चिंत्यंविचक्षणैः ॥ मुक्ताफलंचमाणिक्यंरत्नधातुधनांबरं ॥ हयकार्यार्घ्वविज्ञानंवित्तस्थानाद्विलोकयेत् ॥ भुवनदीपके ॥ भगिनीभ्रातृभृत्यानांदासकर्मकृतामपि ॥ कुर्वीतवीक्षणंविद्वान्सम्यग्दुश्चिक्यवेश्मतः ॥ वाटिकाखलकक्षेत्रमहौषधिनिधीनपि ॥ विवरादिप्रवेशंचपश्येत्पातालतोबुधः ॥ गर्भापत्यविनेयानांमंत्रसंधानयोरपि ॥ विद्याबुद्धिप्रबंधानांसुतस्थानेविनिर्णयः ॥ चौरभीरिपुसंग्रामखरोष्ट्रक्रूरकर्मणाम् ॥ मातुलातंकभृत्यानांरिपुस्थानाद्विनिर्णयः ॥ वाणिज्यंव्यवहारंचविवादंचसमंपरैः ॥ गमागमकलत्राणिपश्येत्प्राज्ञःकलत्रतः ॥ नद्युत्तारेध्ववैषम्येदुर्गेशात्रवसंकटे ॥ नष्टेदुष्टेरणेव्याधौछिद्रेछिद्रंनिरीक्षयेत् ॥ वापीकूपतडागादिप्रपादेवगृहाणिच ॥ दीक्षांयात्रांमठंधर्मंधर्मान्निश्चित्यकीर्तयेत् ॥ राज्यंमुद्रांपरंपुण्यंस्थानंतातंप्रयोजनम् ॥ वृष्ट्यादिव्योमवृत्तांतंव्योमस्था

नान्निरीक्षयेत् ॥ गजाश्वयानवस्त्राणिसस्यकांचनकन्यकाः ॥ विद्वान्विद्यार्थयोर्लाभंलक्षयेल्लाभलग्नतः ॥ त्यागभोगविवादेषुदानेष्टकृषिक
र्मसु॥व्ययस्थानेषुसर्वेषुविद्धिविद्वन्व्ययंव्ययात् ॥ षट्पंचाशिकायां ॥ योयोभावःस्वामिदृष्टोयुतोवासौम्यैर्वास्यात्तस्यतस्यास्तिवृद्धिः ॥
पापैरेतंतस्यभावस्यहानिर्निर्देष्टव्यापृच्छताजन्मतोवा ॥ १ ॥ सौम्येविलग्नेयदिवास्ववर्गेशीर्षोदयेसिद्धिमुपैतिकार्यम् ॥ अतोविपर्यस्त
मसिद्धिहेतुकृच्छ्रेणसंसिद्धिकरंविमिश्रम् ॥ २ ॥ भुवनप्रदीपे ॥ लग्नपतिर्यदिलग्नंकार्याधिपश्चवीक्षतेकार्यम् ॥ लग्नाधीशःकार्यंकार्येशःप
श्यतिविलग्नम् ॥ लग्नेशःकार्येशंविलोकयेल्लग्नपंतुकार्येशः ॥ शीतगुदृष्टौसत्यांपरिपूर्णाकार्यसंसिद्धिः ॥ कथयंतिपादयोगंपश्यतिसौम्योन
लग्नपोलग्नं ॥ लग्नाधिपंचपश्यतिशुभग्रहश्चार्द्धयोगोत्र ॥ एकःशुभोग्रहोयदिपश्यतिलग्नाधिपंविलोकयति ॥ लग्नंपादोनयोगमाहुस्तद्वाबु
धाःकार्यसंसिद्धौ ॥ लग्नपतौदर्शनेसतिशुभग्रहौद्वौत्रयोथवालग्नम् ॥ पश्यंतियदितदानीमाहुर्योगंत्रिभागोनं॥क्रूरावेक्षणवर्ज्यश्चंद्रःसौम्यखेच
रालग्नं ॥ लग्नेशदर्शनेसतिपश्यंतःपूर्णयोगकराः ॥ क्रूराक्रांतःक्रूरयुतःक्रूरदृष्टश्चयोग्रहः ॥ विरश्मितांप्रपन्नश्चसोऽनिष्टफलदायकः ॥
समरसिंहे ॥ अमुकंगदेतिकार्यंकदाभविष्यत्यमुत्रपृच्छायां ॥ लग्नंलग्नाधिपतिःकार्यंकार्याधिपःपश्येत् ॥ लग्नस्थःकार्येशःपश्यतिचेल्लग्नपं
तदेवभवेत् ॥ तत्कार्येयद्यन्यस्थितंसत्वरंतदानस्यात् ॥ पश्यतियदाचलग्नंद्रक्ष्यतिचंद्रंविलग्नपंचयदा ॥ लग्नेकार्येचयदाद्वयोश्चयोगेतदासि
द्धिः ॥ यदिलग्नपंपश्यतिकार्याधीशोविलग्नमथतस्य ॥ कार्यस्यहानिरुक्तालग्नमृतेकिमपिनोवाच्यम् ॥ इतिसामान्यतोभावनिरूपणं ॥
अथप्रत्येकंभावप्रश्ननिरूपणम् ॥ ताजिकशास्त्रोक्तप्रश्नतंत्रे ॥ भूतंभवद्भविष्यन्ममकिंकथयेतिजातपृच्छायां ॥ लग्नपतेःशशिनोवाबलम

न्वेष्यंबलाभावे ॥ दृष्ट्वानवांशकबलंशुभदृग्योगंचसर्वकालेषु ॥ प्रष्टुःशुभमादेश्यंविपरीतंव्यत्ययादेषा ॥ लग्नेशोमूसरिफोयस्मात्तस्मादतीतमाख्येयम् ॥ येनयुतस्तस्माद्भवदेष्यंयोयोक्ष्यतेतस्मात् ॥ यदिलग्नेलग्नपतिः सौम्ययुतोवाविलोकितःसौम्यैः ॥ तत्प्रष्टुर्व्याकुलताशरीरदोषाविनश्यंति ॥ पापोयदिलग्नपतिस्तदाकलिव्याधिधननाशाः ॥ सौम्येनिर्वृतिबुद्धिर्द्रव्याप्तिःसौख्यमतुलंच ॥ अथद्वितीयस्थानपृच्छा तत्रैव ॥ धनलाभस्यप्रश्नेलग्नेशेनेंदुनाथधननाथः ॥ कुरुतेयदीत्थशालंशुभयुतिदृग्भ्यांभवेल्लाभः ॥ क्रूरग्रहैर्धनस्थैर्दूरेलाभोऽन्यदप्यशुभं ॥ क्रूरमुथशिलेधनेशेप्रष्टाम्रियतेथवाविलग्नेशे ॥ धनधनपेत्थशालेमंदगतिर्यत्रभावानाम् ॥ तनुधनसहजादीनांप्रष्टुस्तद्द्वारतोलाभः ॥ प्रश्नदीपके ॥ लग्नस्थंचंद्रजंचंद्रःक्रूरोवायदिपश्यति ॥ धनलाभोभवत्याशुकिंत्वनर्थोपिपृच्छतः ॥ चंद्रलग्नधनाधीशादृष्टायुक्ताःपरस्परम् ॥ धनकेंद्रत्रिकोणस्थाःसद्योलाभकराःस्मृताः ॥ शुभदस्वामिषड्वर्गेलग्नेसौम्ययुतेक्षिते ॥ प्रष्टुस्तात्कालिकीलब्धिरलब्धिस्तुविपर्यये ॥ चतुर्थेसप्तमेचंद्रेखेरवौलग्नगेशुभे ॥ प्रष्टुःसद्योऽर्थलाभःस्याल्लग्नेवासुरमंत्रिणि ॥ अथतृतीयभावपृच्छा प्रश्नतंत्रे ॥ सहजपतिर्यदिसहजंपश्यतिचेत्तद्द्वयंशुभैर्दृष्टम् तद्भ्रातरोगतरुजःस्वस्थाःक्रूरेक्षणेवामं ॥ यदिसहजपतिःपृष्टेतत्पतिनामुथशिलेऽथतन्मांद्यम् ॥ षष्ठेशेसहजस्थेसहजपतौक्रूरितेवापि ॥ सूर्यस्यरश्मिसंस्थेभयावहंप्रष्टुरादेश्यम् ॥ षष्ठइत्युपलक्षणम् ॥ अष्टमस्थेपि ॥ षष्ठाष्टमभावेशौयद्भावेशेनेत्थशालिनौ स्याताम् ॥ पीडांतस्यप्रवदेत्षष्ठाष्टमसंस्थगेवापि ॥ एवंसर्वेयथापित्रोस्तुर्येसुतानांच ॥ भृत्यचतुष्पदवर्गस्यास्ते स्त्रियाःसुहृदोये ॥ अथ चतुर्थस्थानपृच्छा ॥ लग्नपतींदुचतुर्थंयदिमुथशिलमथवाग्रहेगमनं ॥ प्रष्टुःपृथ्वीलाभदमसौख्यदृग्योगतोनैव ॥ यदिपृच्छातिकृषिकोमेक्षे

त्राल्लाभोभवेन्नवा ॥ लग्नंकृषिकस्तुर्यंभूमिद्यूनंचकृषिस्तरुर्दशमम् ॥ लग्नेक्रूरोपगतेस्याच्चौरोपद्रवस्तुकृषिकर्तुः ॥ वक्रातिचारवर्ज्यैक्रूरेचौरस्यकृषिलाभः ॥ लग्नस्थेशुभखेटेसाफल्यंकर्षकस्यकृषितःस्यात् ॥ तुर्येचक्रूरगतेत्यक्त्काभूमिंप्रयात्येषः ॥ द्यूनेचशुभोपगतेशुभंकृषेस्त्वन्यथातुविपरीतं ॥ दशमेदशमपतौवाशुभयुतदृष्टेशुभावृक्षाः ॥ भूभाटकपृच्छायांलग्नंप्रष्टाचभाटकंद्यूने ॥ तस्योत्पत्तिर्दशमेतथावसानं चतुर्थेस्यात् ॥ लग्नस्यलग्नपस्यचशुभयोगेशुभमशोभनंवामे ॥ द्यूनेक्रूरोपगतेयस्मादपिभाटकस्ततोऽनर्थः ॥ दशमेक्रूरोपगतेनोत्पत्तिर्बहुतराभवेत्प्रष्टुः ॥ क्रूरार्दितेतुतुर्येस्यादवसानेशुभंनास्य ॥ अथपंचमस्थानपृच्छा ॥ यदिपृच्छत्येतस्याःस्त्रियोभवेन्मेप्रजानवाकाश्चित् ॥ लग्नेशेंद्वोःसुतपतिनामुथशिलभावेप्रसूतिःस्यात् ॥ सुतपतिर्विलग्नेलग्नपचंद्रौसुतेथवास्याताम् ॥ सत्वरितमेववाच्यासाविलंबंनक्तयोगेन ॥ द्विशरीरेचाविलग्नेशुभयुतपुत्रेह्यपत्ययोगोऽस्ति ॥ यदिलग्नपुत्रपतिपुंराशौतत्सुतोगर्भे ॥ अथचंद्रः ॥ पुंराशौपुंग्रहकृतमुथशिलयुतस्तदापि सुतः ॥ अथवाविधुरपराह्णेसूर्यात्पृष्ठेतदास्त्रीस्यात् ॥ होरास्वामीपुरुषःपुंराशौचेत्तथापिसुतगर्भः ॥ चंद्रयुक्तेक्षितेगर्भेसौम्ययुक्तेक्षितेपिवा ॥ उच्चस्थेभ्युदितेतत्रपुण्यापत्यंप्रजायते ॥ पुण्यापत्यंआयुष्मदपत्यम् ॥एषागर्भवतीकिलनवाप्रमाणंप्रयातिगर्भोऽयम् ॥ प्रश्नेलग्नपशशिनोः सुतस्थयोर्गर्भवत्येव ॥ यद्येतयोर्मुथशिलंकेंद्रेसुतपेनगर्भिणीतदपि ॥ आपोक्लिमेत्थशालादनीक्षणाल्लग्नपुत्रयोर्नैवम् ॥ चरलग्नेक्रूरेंद्वोर्मुथशिलभावेविनश्यतिहिगर्भः ॥ लग्नपशशिनोस्तत्पतिस्थवक्रिमुथशिलेपितथा ॥ जीवितमरणप्रश्नेबालानामंत्यपेशुभैर्दृष्टे ॥ केंद्रस्थेसितपक्षे शुभयुक्तेंऽत्येविधौजीवत् ॥ क्रूरश्चेदंत्यपतिर्दग्धश्चापोक्लिमेऽसुतः ॥ क्रूरैस्तुजातमात्रोम्रियतेबालोऽथवागर्भे ॥ प्रसवज्ञानप्रश्नेभुक्तांल्लग्नां

शकान्परित्यज्य ॥ भोग्याद्विचिंत्यशेषाननुमित्येवंवदेद्दिवसान् ॥ यावंतोनवमांशागतास्तावंतोगर्भस्यमासागताः ॥ यावंतोभोग्यास्तावद्भिरग्रतःप्रसवइतिव्याख्या ॥ अपरेतु ॥ मासज्ञानंशुक्रावस्थानादाहुः ॥ मासज्ञानस्यपृच्छायांगर्भिण्याभृगुनंदनः ॥ लग्नात्स्याद्यावतिस्थानेमासानाख्यातितावतः ॥ सुतात्संख्यातदावाच्यायदाधर्मात्परंगतः ॥ इतिभुवनप्रदीपकोक्तेः ॥ लग्नांतर्दिनराशिर्दिवाग्रहोलग्नपश्चदिनराशौ ॥ तद्दिवसेजन्मवाच्यंविपरीतेव्यत्ययश्चैषाम् ॥ अथरात्रिलग्नमह्नहूतदधिपतिश्चेत्तुतस्यराशिपतेः ॥ बलमूह्यंदिनहोरापुंराशिस्त्रीग्रहेप्येवम् ॥ अस्मिन्वर्षेऽपत्यंभविताविलग्नपंचमाधीशौ ॥ भजतोयदीत्थशालंतत्रैवाब्देभवतिनूनम् ॥ यदिवामिथोग्रहगतौस्यातामेतौचसंततिस्तदापि ॥ वाच्यातस्मिन्वर्षेंशुभयोगादन्यथानपुनः ॥ सूताप्रसूतयुवतिज्ञानेसुतपोऽथषष्ठपःसूर्यात् ॥ निर्गत्योदयमायात्ततःप्रसूतेचनारीयम् ॥ अथजीवसौम्यशुक्राआकाशेउदयिनस्तथाप्येवम् ॥ अथषष्ठस्थानपृच्छा॥ रोगादयमुत्थास्यातिनवेतिलग्नंभिषक् द्यूनं ॥ व्याधिर्दशमंरोगीहिबुकंभेषजमिहाहुराचार्याः ॥ १ ॥ क्रूरार्दितेविलग्नेवैद्यान्नगुणस्तदौषधाद्रोगः ॥ वृद्धिमुपयातिदशमेक्रूरैर्निजबुद्धितोप्यगुणः ॥ २ ॥ अस्तेचक्रूरयुतेमांद्यान्मांद्यंतथौषधाद्बंधौ ॥ सौम्योपगतैरेतैररोगतारोगिणोभवति ॥ ३ ॥ लग्नेंशेंद्वोःसौम्येत्थशालतोरोगनाशनंवाच्यम् ॥ वक्रेतुतत्रखेटेभूयोपिगदःसमुपयाति ॥४॥ भूमिस्थलग्नस्थद्यूनस्थशशीमुथशिलेभवेन्मृत्युः॥लग्नस्थेरंध्रपतौलग्नपशशिनोर्विनाशेवा ॥ ५ ॥ लग्नाधिपेचसूर्येचंद्रःसप्तेशमुथशिलविधायी ॥ सप्तेशेषष्ठस्थेतन्मरणंरोगिणोवाच्यम् ॥६ ॥ रंध्रेशेनविनष्टेनास्तमितेनापिकेंद्रस्थे ॥ लग्नेशस्थमुथशिलेमृत्युःस्याद्रोगपृच्छायाम् ॥ ७ ॥ अथवातयोश्चकेंद्रेमुथशिलतःक्रूरपीडितेमरणम्॥ यदिकेंद्रेक्रूरग्रहस्त

दापीडा ॥ अष्टमेशलग्नेशौचमुथशिलीनौतदामृत्युःस्यादितिवाच्यमित्यर्थः॥ सूर्यद्वादशभागंप्रविष्टेलग्नेश्वरेप्येवम् ॥ ८ ॥ लग्नेचरेचरोगी
क्षणेक्षणेस्यादरुक्सरुक्चापि ॥ द्विशरीरेपररोगःस्थिरेगदस्यैवरोगत्वम् ॥ ९ ॥ शशिनोवक्रमुथशिलेस्थिररोगोमंदमुथशिलेपूर्वे ॥ मूत्रनि
रोधाद्रोगोत्पत्तिर्ज्ञेयाकृतप्रश्ने ॥ १० ॥ अथपृच्छायाःपूर्वेसप्ताहानिचविलोक्यचत्वारि ॥ यदितेषुशशांकरवीशुभयुतदृष्टौतदाशस्तम्
॥ ११ ॥ अथमंदोऽयमथनवेतिप्रश्नेलग्नेश्वरोऽथचंद्रोवा ॥ षष्ठेशमुथशिलीस्यात्तदस्तमितोवातदामंदः ॥ रोगवानित्यर्थः ॥ अथस्वामि
भृत्यचतुष्पादप्रकरणम् ॥ ईशोऽन्योसमभवितानवेतिलग्नेश्वरस्ययदिकेंद्रे ॥ नोभवतिमुथशिलंषष्ठांत्यपतिभ्यांतदानान्यः ॥ १ ॥ वक्री
वान्येनसमंलग्नपतिःसहजनवमसंस्थेन ॥ कुरुतेयदित्थशालंतदान्यनाथोभवेत्प्रभुः ॥ २ ॥ लग्नपतौकेंद्रस्थेरिपुदृष्टेचाक्रूरवीक्षितेपुण्ये ॥
रविरश्मिगतेथभवेद्यावज्जीवंचनान्यपतिः ॥ ३ ॥ अयमीशोभद्रोमेपृच्छायांलग्नपस्यकंबूले ॥ स्वामीसएवभव्योद्यूनेशस्यचशुभोन्येशः
॥ ४ ॥ ग्रहभूमिस्थानानांचलग्नप्रश्नेपुरोक्तएवविधिः ॥ सम्यग्विचार्यवाच्यंशुभमशुभंपृच्छतःस्वधिया ॥ ५ ॥ भृत्यचतुष्पदलाभंप्रश्ने
लग्नेशशीतगूषष्ठे ॥ षष्ठेशमुथशिलोवालग्नेषष्ठेश्वरोथतल्लाभः ॥ ६ ॥ भृत्यस्यवाहनस्यचयद्वाप्रश्नेचलग्नलग्नपती ॥ अर्थीदातासप्तमसप्तम
पौतद्वलात्प्राप्तिः ॥७॥ लग्नस्यचसप्तमपेशेनमुथशिलेसप्तमस्यवालग्नेशेनमुथशिलेलग्नेशसप्तमेशयोर्वापरस्परंमुथशिलेभृत्यादिकस्यपृच्छ
काभिलाषविषयस्यलाभइत्यर्थः ॥ अथसप्तमस्थानपृच्छा स्त्रीलाभस्यप्रश्नेस्मराधिपेलग्नपेनशशिनावा ॥ कृतमुथशिलेयुवत्याअयाचिता
याभवेल्लाभः ॥ १ ॥ यदिलग्नपोविधुर्वाद्यूनेतदयाचितांस्त्रियंलभते ॥ लग्नेशान्मूसरिफेचंद्रेस्तपमुथशिलेस्वयंलाभः ॥ २ ॥ येनसमंमू

थशिलंतत्रविनष्टेचपापयुतदृष्टे ॥ निकटीभूयतदाकिलविनश्यतिस्त्रीगतंकार्यं ॥ ३॥ पापेत्ररंध्रनाथेस्त्रीजातेरेवविघटतेकार्यम् ॥ सहज
पतौभ्रातृभ्यस्तुर्येशेपितृव्यएवनान्येभ्यः ॥ ४ ॥ सौम्यकृतयुक्तिदृग्भ्यांपूर्वोक्तस्थानतःशुभंवाच्यं ॥ ५ ॥ अथस्त्रीस्नेहः ॥ प्रीतिस्थान
प्रश्नेस्मरपतिलग्नेशमुथशिलेस्नेहः ॥ झकटकदृशाझकटकःशशिकंबूलेतुसापिशुभा ॥ १ ॥ यदिमंदोलग्नेशःकेंद्रेचस्यात्तदाबलीप्रष्टा ॥
अस्तेश्वरेचमंदेकेंद्रेप्रतिवादिनोऽस्तिबलम् ॥ २ ॥ उभयोरेकस्थितयोर्ज्ञातव्याझकटकंतयोःप्रीतिः ॥ सूर्येनशुभंविबलेनरस्यशुक्रेस्त्रियोः
द्वयोर्द्विंतयोः ॥ ३ ॥ अथरुष्टागमनम् ॥ ममगृहिणीरुष्टापुनरेष्यतिनाथभूम्यधःस्थरवौ ॥ भूपरिगतेचशुक्रेनैतिपुनर्वक्रितेऽभ्येति ॥ ४ ॥
सूर्यान्निर्गतशुक्रेवक्रेपिसमेतिचान्यथारुष्टा ॥ क्षीणेंदौबहुदिवसैःपूर्णविधौचद्रुतमुपैति ॥ भूमिशब्देनचतुर्थस्थानं ॥ तस्मादधःपूर्वंलग्नप
र्यंतमितियावत् ॥ लग्नमारभ्यचतुर्थपर्यंतंहिस्त्रीणांहर्षस्थानंनपुंसां रविश्चपुरुषग्रहस्तेनरुष्टायानागमनंएवंभुवश्चतुर्थादुपरिसप्तमपर्यंतंनरा
णांहर्षस्थानंनस्त्रीणां ॥ शुक्रस्यस्त्रीग्रहत्वान्नहर्षस्थानं ॥ इतिनरुष्टागमनमित्याशयः ॥ अथकन्यापरीक्षा ॥ एषाकुमारिकाकिलनिर्दोषा
किन्नवेतिपृच्छायाम् ॥ लग्नेस्थिरेस्थिरर्क्षेलग्नपशशिनोश्चनिर्दोषा ॥ १ ॥ चरराशिगतैरेतैरियंकुमार्यपिचजातदोषास्यात् ॥ द्विशरीरस्थे
चंद्रेचरलग्नेस्वल्पदोषास्यात् ॥ २ ॥ शशिभौमावेकर्क्षेस्थिरवर्जेतत्परेणगुप्तमियम् ॥ रमिताशनिचंद्रमसोर्लग्नगयोःप्रकटमुपभुक्ता ॥ ३ ॥
यदिभौमशनिकेंद्रेविधुदृष्टोवृश्चिकेऽथशुक्रःस्यात् ॥ तद्द्रेष्काणेऽथतदानिभ्रांतंजातदोषैषा ॥ ४ ॥ अथस्वपरप्रसूतिपरीक्षा ॥ एषाकिल
प्रसूतासितेघटेज्ञेहरौचनोसूता ॥ अनयोरलिवृषगतयोःसूतानारीपरिज्ञेया ॥ १ ॥ सिंहस्थेबुधेशुक्रस्यकुंभगतत्वमसंभावितंतेनयोगद्वयमे

तद्वैकल्पिकम् ॥ एवंवृषवृश्चिकगतत्वंव्याख्येयम् ॥ भौमबुधशुक्रचंद्राद्विशरीरेचापवर्जितेचेत्स्युः ॥ अग्रेऽस्तितत्प्रसूतिश्चापेनाग्रेनपृष्ठतः सूता ॥ २ ॥ क्रूरश्चेच्चरराशौपरतःसूतास्थिरेतुनिजपत्युः ॥ मिश्रेतुमिश्रमूह्यंजातकसंदेहपृच्छायाम् ॥ ३ ॥ पंचमेशलग्नेशयोरन्यःक्रूरस्ताभ्यांसहजमुथशिलीवाक्रूरस्ततइदंफलमादेश्यंतदेवाग्रेऽभिव्यनक्ति ॥ गुर्विण्येषास्वपत्युःपरपुरुषाद्वेतिलग्नसुतपत्योः ॥ शुभयुतिदृग्भ्यां स्वपतेःशनिभौमदृशाऽन्यतोगुर्वी ॥ ४ ॥ अथपातिव्रत्यपरीक्षा ॥ कुलटासतीयमथवेतिलग्नपतिश्चंद्रमाश्चभौमेन ॥ एकांशेमुथशिलकृत्तदैवभवनेभजत्यन्यम् ॥ १ ॥ यदिगृहनिजगोभौमस्तदान्यदेशंप्रयातिजारकृते ॥ रविणेतिमुथशिलेसत्युपभुक्तातुराजपुरुषेण ॥ २ ॥ सौम्येनलेखकवणिङ्निजभेशुक्रेणयोषयैवस्त्री ॥ एतैर्योगैरसतीविपरीतेसुचरितेतिविज्ञेयम् ॥ ३ ॥ लग्नपतिनाथशशिनाम्मूसरिफेभूसुतेभवेज्जारः ॥ युक्तःपुनर्गुरुदृशापुत्रभयाद्विदृशाचराजभयात् ॥ ४ ॥ सिततदृष्ट्यापरनारीभयात्सितज्ञैकराशिगतदृष्ट्या ॥ जारस्यस्थविरत्वाल्लज्जित्वात्पततिजारंसा ॥ ५ ॥ अथाष्टमस्थानपृच्छा ॥ नृपसंग्रामप्रश्नेविलग्नेशसांस्थितात्खेटात् ॥ शशिमूसरिफात्प्रष्टास्तास्तपसंस्थेंदुमुथशिलाच्छत्रुः ॥ १ ॥ तेषांचबलात्तयोर्बलमित्यर्थः ॥ अथवाशनिकुजजीवाःशीघ्रेभ्योबलयुताउपरिचराः ॥ बुधसितचंद्रास्तेभ्यश्चदुर्बलाधश्चराश्चसंचिंत्याः ॥ २ ॥ मंदात्प्रष्टुर्ग्रहाःशन्यादयोयदिशीघ्रेभ्योऽग्रसराभवंति तदासितादिभ्यःशत्रुगेहेभ्यस्तेजोलब्ध्वाजयभाजोभवंतिप्रष्टारः ॥ यदातुप्रश्नकालेशन्यादयोनाग्रेसरास्तदाशीघ्रेभ्यस्तेजोलब्धुमशक्ताः पराभूताभवंतीत्यर्थतःसिद्धम् ॥ लग्नपतावस्तपतेः षट्त्रिदृशाथमुथशिलेद्वयोःस्नेहः ॥ वर्गद्वयमध्याधःपतितःसोऽन्येनवध्यःस्यात् ॥ ३ ॥ वर्गद्वयाधिपानांमूसरिफेऽस्तंगतेनरणदैर्घ्यं ॥ ल

ग्रस्वामिनिमंदेकंबूलेउपरिगेजयःप्रष्टुः ॥ ४ ॥ एवंगुणेतुतस्मिन्विप्रविनष्टेस्तपतितनीचस्थे ॥ केंद्रेऽस्तेवास्तपतौप्रष्टुर्हानिःप्रवक्तव्या॥५॥
लग्नादधःशुभेसतिउपरिचमंदेशुभःसहायःस्यात् ॥ लग्नपतौरंध्रस्थेरंध्रपमुथशिलेमृतिःप्रष्टुः ॥ ६ ॥ सप्तेशेधनसंस्थेधनेशकृतमुथशिले
रिपोर्नाशः ॥ लग्नेशदशमपत्योर्मुथशिलतःपृच्छकस्यजयवीर्ये ॥ ७ ॥ तुर्यास्तपयोरेवंशत्रोर्योगेजयोज्ञेयः ॥ उभयवर्गेपिकेंद्रेतत्पतिकृत
मुथशिलेबलंज्ञेयम् ॥ ८ ॥ बलवान्मुथशिलंयत्रवर्गेतस्यवर्गस्यजयइत्यर्थः ॥ चरराशौसबलत्वंजित्वाप्रांतेविनाशस्तु ॥ लग्नपतावंत्यस्थे
प्रष्टानश्यतिपरोऽस्तपेषष्ठे ॥ ९ ॥ खपतौलग्नेप्रष्टुस्तुर्येशेऽस्तेरिपोःसहायबलम् ॥ यन्मुथशिलौरवींदूतस्यबलंमूसरिफेहानिः ॥ १० ॥
अथनवमस्थानपृच्छा ॥ ममगमनंभवितार्किंनवेतिलग्नेश्वरेनवाकेंद्रे ॥ नवमेशमुथशिलेसतिनवमेशेवाभवेद्गमनं ॥ १ ॥ लग्नस्थेनवमपतौ
लग्नाधिपमुथशिलेचसंचारात् ॥ रहितोयातिपुनर्नोनवमदृशावर्जितेयोगे ॥ २ ॥ लग्नपतौकेंद्रस्थेसहजग्रहमुथशिलेचाविक्रूरे ॥ गमनंस्या
दस्मिन्वाकेंद्रेक्रूरेचनास्तिगतिः ॥ ३ ॥ अस्तेक्रूरेचयत्कार्येनिर्यातिनिघ्नमतएव ॥ आकाशस्थेपापेराजकुलाज्ज्येष्ठतोनिजाद्वापि ॥ ४ ॥
नवमेशेमुथशिलगेलग्नाधीशेनपापरिपुदृष्टे॥गमनेवसानतःस्यात्प्रष्टुःकष्टंक्षयोऽर्थस्य॥५॥लग्नेशेनवमेशेमुथशिलकृतिरंध्रसप्तमेकष्टम् ॥उदये
स्मिन्यायाद्विनिःसृतिःस्यात्सुखकरःपंथाः॥६॥लग्नान्मार्गानुभवोव्योम्नःकार्यंस्मराद्गतिस्थानम्॥भूमेःकार्यपरिणतिरेवंलग्नेशरीरसुखम्॥७
दशमेशुभेचसिद्धिःकार्यस्यास्तेप्रयातियत्स्थाने॥तत्रशुभंचचतुर्थेपरिणामःसुंदरःकार्ये॥८॥लग्नेशंशशिनंवायःक्रूरस्तुदातितत्रमनुजर्क्षे ॥ म
नुजात्रिराशिकेवातदाभयंद्विपदतोगंतुः ॥ ९ ॥ जलराशौवारिभयंचतुष्पदर्क्षेतथाश्वादेः ॥ घटचापेद्रुमकंटकभयंहरौव्याघ्रसिंहादेः ॥ १० ॥

नगरप्रवेशतोऽस्मान्फलमस्तिनवाप्रवेशलग्नमिह ॥ तस्मिन्धनपेवक्रेनोरहणंकार्यसिद्धिर्वा ॥ ११ ॥ रहणंस्थितिरित्यर्थः ॥ अतिचरिते
बहुदिवसंरहणंनोकार्यसिद्धिरीषदपि ॥ नवमतृतीयगेस्मिन्कार्यंकृत्वाशुनिजपुरंयाति ॥ १२ ॥ लग्नेकर्मण्यायेधनपयुतेशोभनंज्ञेयम् ॥ स
क्रूरसप्तमस्थेपातिविघ्नाञ्झकटकश्चतुर्थस्थे ॥१३॥ अथदशमस्थानपृच्छा॥राज्याप्तिप्रश्नलग्नेलग्नेशेशशिनिवानभःपतिना॥कृतमुथशिलेंब
रदृशाराज्यंरूपक्रमाद्भवति ॥ १ ॥ स्वकुलोचितंराज्यंभवतीत्यर्थः ॥ अन्योन्यभवनगमनाक्रूराभावेऽर्थाचिंतितप्राप्तिः॥लग्नस्थेनान्येनचसौ
म्येनांबरस्यमुथशिलेप्येवम् ॥ २ पापार्दितेतुमंदेनिकटीभूयोत्तरत्यधोराज्यं ॥ मंदगामीयोग्रहोत्राधिकारीतस्मिन्पापयुतेराज्यनाशइतिता
त्पर्यं॥भूमिस्थेक्रूरदृशात्वपवादःशुभदृशाकीर्तिः ॥ ३ ॥ मंदग्रहेबलवतिक्रूरवियुक्तेयदाशशीविबलः॥ मंदेबलेनभ्रमणात्राज्यप्राप्तिर्भवेत्प्र
ष्टुः ॥ ४ ॥ लग्नाधिपतौस्वगृहेलाभोराज्यस्यतुंगगेभौमे ॥ लग्नांबराधिपौयदिकंबूलैकेंद्रगेंदुमुथशिलतः ॥ ५ ॥ उत्तमराज्यावाप्तिःस्वर्क्षे
स्थेचेंदुतोविपुला ॥ यत्रर्क्षेलग्नेशस्तत्परिशुभेगृहेतदाकार्यम् ॥ ६ ॥ नस्यादस्तेकष्टाद्दशमदृशाकटुकताकार्ये ॥ राज्यप्राप्तौसत्यांयदिपृ
च्छतिकोपिपरिणतिंचतदा ॥७॥ लग्नंशरीरकार्यंगृहकर्मास्तंनभश्चराज्यार्थं ॥ लाभोमित्रस्यार्थेचतुर्थकंकर्मणोवसितयेच॥ ८ ॥ द्रव्यंधनाय
सहजंभृत्येभ्योरिपुश्चवैरिभ्यः॥एतैःशुभैःशुभंस्यादशुभेवामंचसर्वकार्याणाम् ॥ ९ ॥ वित्तस्वामिनिभौमेनौचित्येपारदारिकेव्ययकृत्॥जीवेध
र्मायारिपौगुरुपूजायैसितेविलासाय ॥ १० ॥ वाणिज्यायज्ञेपुनरिंदौमुथशिलिनिचान्यथान्यार्थम् ॥ लग्नपतौपतितस्थेविबलेराज्यात्यय
स्तुकंबूले ॥ ११ ॥ कोपिगुणःस्यात्पापाक्रांतैरशुभंच्युतोभवति ॥ नरपतिसचिवस्नेहप्रश्नेकंबूलेलग्नसप्तपयोः ॥१२॥ मुथशिलयोः शुभ

दृष्ट्याशुभताराज्येमिथःस्नेहः ॥ राज्यंचरंस्थिरंवालग्नपगगनेशयोःसहयोः ॥ १३ ॥ यद्येकोमंदःस्यात्केंद्रेतत्स्थितमथोन्यथावाच्यम् ॥ य
दिवासवाममार्गेभूमौवाप्रच्युतिर्भवेत्पूर्वम् ॥ १४ ॥ कंबूलेसतिलभतेशीघ्रंमुसरिफेतुनपुनः ॥ १५ ॥ अथैकादशस्थानपृच्छा ॥ नृपतेर्गौरव
लाभाशादिममस्यान्नवेतिचप्रश्ने ॥ आयेशलग्नपत्योःस्नेहदृशामुथशिलेद्रुतंभवति ॥ १ ॥ रिपुदृष्ट्याबहुदिवसैःकेंद्रेचायेशचंद्रकंबूले ॥ वा
च्यापूर्णंवाशाचरस्थिरद्विभावगेस्वनामफलं ॥ २ ॥ मंदेक्रूरोपहतेभूत्वाशाशुप्रणाशमुपयाति ॥ क्रूरायुक्तेशुभयुज्यधिकारवशेनलब्ध्याशा
॥ ३ ॥ मित्रेणसहप्रीतिर्भवितालग्नेश्वरायपत्योश्च ॥ प्रियदृष्ट्यामुथशिलतःप्रीतिर्वान्योन्यगृहयानात् ॥ ४ ॥ केंद्रेस्थितयोरनयोर्मैत्रीकिलपूर्व
जातैव ॥ पणफरगतौपुरस्तादापोक्लिमतोमहाप्रीतिः ॥५॥ गुप्तंकार्यमिदंमेसिध्यतिलग्नेश्वरेऽथचंद्रमसि ॥ शुभमुथशिलगेकेंद्रेतान्निकटेवाथ
सिद्धिःस्यात् ॥६॥ अथद्वादशस्थानपृच्छा ॥ रिपुविग्रहपृच्छायांबलवतिषष्ठेरिपुःसबलः ॥ द्वादशपेशुभदृष्टेबलवतिवाच्यंबलंप्रष्टुः ॥१॥ रिपुवि
ग्रहपृच्छायांनामोच्चारेरिपोर्बलिन्यस्ते ॥ गुप्तेचद्वादशपेबलवतिवाच्यंबलंप्रष्टुः ॥२॥ शुभयुतदृष्टेसद्व्ययमशुभेक्षणयोगतोव्ययमनर्थात् ॥ एवं
भावेष्वखिलेषूह्यंसदसत्फलंसुधिया ॥ ३ ॥ इतिसंक्षेपतोद्वादशभावप्रश्ननिरूपणम् ॥ अथकेचिद्विशेषतःप्रश्नाः ॥ तत्रादौपथिकागमनम् ॥
ताजिकेसमरसिंहे ॥ आगमनेपृच्छायांलग्नेशेलग्नमध्यसंस्थेन ॥ कृतमुथशिलेसमेतिहिसुखमस्ततुरीयगेकष्टात् ॥१॥ स्थानाच्चलितःप्रश्नेलग्न
पतौसहजनवमगृहसंस्थे ॥ लग्नस्थेनमुथशिलेपंथानंवहतिपथिकोऽयं ॥ २ ॥ रंध्रेथघनेतास्मिन्नाकाशसंस्थेनमुथशिलेप्येवं ॥ केंद्रस्थिते
त्थशालेलग्नेक्षणवर्ज्यमेतिनकदापि ॥ ३ ॥ लग्नाधिपतौवक्रेलग्नंपश्यत्यमुत्रचंद्रेवा ॥ वक्रगमुथशिलेसतिसमेतिपथिकःसुखंशीघ्रं ॥४॥ अंत्य

स्थितलग्नपतौशशिनाकृतमुथशिलेद्रुतमुपैति ॥ लग्नाद्वापिचतुर्थाच्छुभाद्द्वितीयतृतीयगावापि ॥ ५ ॥ कथयंतिनष्टलाभंप्रवासिनश्चागमं
त्वरितम् ॥ चिंतामणौ ॥ ग्रहःषष्टेऽथजामित्रेवाक्पतिःकंटकेस्थितः ॥ पथिकागमनंब्रूतेसितेज्ञेवात्रिकोणगे ॥ ६ ॥ षष्ठोदयेपापदृष्टेशुभदृ
ग्वर्जितेबुधः ॥ लग्नात्षष्ठेयदापापायातुश्चनिधनंवदेत् ॥७॥ यदाक्रूरास्तृतीयस्थादेशाद्देशांतरंगतः॥चौरेणैवहृतस्वश्चपथिकःकेंद्रगायदि
॥ ८ ॥ पापैःषष्ठत्रिलाभस्थैःकंटकस्थैःशुभग्रहैः ॥ प्रवासीसुखमायातिदूरस्थोपिसुनिश्चितम् ॥ ९ ॥ चतुरस्रेत्रिकोणेवापापगेहास्थितःश
निः ॥ पापदृष्टश्चनियतंबंधनंयातुरादिशेत् ॥१०॥ शुभयुक्तेस्थिरेलग्नेस्थिरोबंधश्चरेऽन्यथा॥ द्वितनौसौम्यसंयुक्तेबंधमोक्षौक्रमेणतु ॥११॥
पापास्त्रिकोणजामित्रेविलग्नेषष्ठकोदये ॥ शत्रुभिर्वीक्ष्यमाणाश्चयातुःकष्टंवदेत्सुधीः ॥ १२ ॥ मार्गस्थानगतैः सौम्यैर्मार्गतस्यशुभंवदेत् ॥
क्रूरैर्दुःखंविलग्नस्थैःपापैः क्लेशमवाप्नुयात् ॥ १३॥ चरलग्नेचरांशेवाचतुर्थेचंद्रमाःस्थितः ॥ प्रवासीसुखमायातिकृतकार्यश्चवेश्मनि॥१४॥
कंटकैःसौम्यसंयुक्तैःपापग्रहविवर्जितैः ॥ प्रवासीसुखमायातिनिधनस्थेसुधाकरे ॥ १५ ॥ गमागमौतुनस्यातांयोगेदुरुधराकृते ॥ शुभैःशुभ
कृतोरोधःपापैस्तस्करतोभयम् ॥ १६ ॥ गमागमौहिनस्यातांस्थिरराशौविलग्नगे ॥ नरोगोपशमोनाशोद्रव्याणांनपराभवः ॥ १७ ॥ विं
परीतंचरेवाच्यंफलंमिश्रंद्विमूर्तिषु ॥ स्थिरवत्प्रथमेखंडेपरार्धेचरराशिवत् ॥ १८ ॥ प्रवासीशीघ्रमायातिगुरुशुक्रौत्रिवित्तगौ ॥ चतुर्थ
स्थानगावेतौशीघ्रमायातिकार्यकृत् ॥ १९ ॥ इंदुःसप्तमगोलग्नात्पथिकंवक्तिमार्गगम् ॥ मार्गाधिपश्चराश्यर्द्धात्परभागेव्यवस्थितः॥२०॥
शुक्रार्कजीवसौम्यानामेकोपिस्याद्धरायगः ॥ तदाशुगमनंब्रूयात्प्रष्टुर्नगमनंव्यये ॥ २१ ॥ लग्नाद्यावत्तिथेस्थानेबलीखेटोव्यवस्थितः ॥

ब्रूयात्तावत्तिथेमासेपथिकस्यनिवर्तनम् ॥ २२ ॥ एवंकालंचरांशस्थेद्विगुणंचस्थिरांशके ॥ द्विस्वभावांशगेखेटेत्रिगुणंचिंतयेत्सुधीः॥२३॥ यातुर्विलग्नाज्जामित्रभवनाधिपतिर्यदा ॥ करोतिवक्रमावृत्तेःकालंतुब्रुवतेपरे ॥ २४ ॥ चतुर्थेदशमेवापियदिसौम्यग्रहोभवेत् ॥ तदा नगमनंक्रूरैस्तत्रस्थैर्गमनंभवेत् ॥ २५ ॥ लग्नाद्वालग्ननाथाद्वायत्संख्याःक्रूरखेचराः ॥ नवमेद्वादशेवापितत्संख्याःस्युरुपद्रवाः ॥ २६ ॥ लग्नाद्वालग्ननाथाद्वायावंतःसौम्यखेचराः ॥ मार्गेतत्रोदयावाच्याःस्थानेस्थानेविचक्षणैः ॥ २७॥ क्रूरयुक्तेक्षितोमंदःशुभदृग्योगवर्जितः ॥ धर्मस्थस्तनुतेव्याधिंप्रोषितस्याष्टगोमृतिम् ॥ २८ ॥ जामित्रस्यशुभोत्थेयातानायातिदुरुधरायोगे ॥ मित्रस्वामिनिपेधातपापोत्थेशत्रुरुक्चौरात् ॥ २९ ॥ चंद्रार्कयोश्छिद्रगयोर्यमेनसंदृष्टयोःस्यात्परशस्त्रभीतिः ॥ रंध्रेसितेज्ञेचसुखातिरारेमंदेभयंपापयुगीक्षितेऽग्नि ॥ ३० ॥ अथदूरस्थोजीवतिमृतोथवेत्थंयदाप्रश्नः ॥ लग्नेश्वरेशीतकरेऽथषष्ठेतुर्येऽष्टमेवाप्यतिनीचगेवा ॥ अस्तंगतेछिद्रपतीत्थशालयुक्तेशुभैर्दूरगतोमृतःस्यात् ॥ ३१ ॥ भूमेरधःस्थेनवचक्रगेणयदीत्थशालंकुरुतेशशांकः ॥ सौम्यैरदृष्टेमरणंप्रकुर्याद्दूरास्थितस्यापिविदेशगस्य ॥ ३२ ॥ सौम्यैःषष्ठांत्यरंध्रस्थैर्विबलैश्चशुभेक्षितैः ॥ पापयुक्तौशशांकार्कौतदादूरास्थितोमृतः ॥ ३३ ॥ पृष्ठोदयेपापयुतेत्रिकोणकेंद्राष्टषष्ठोपगतैश्चपापैः ॥ सौम्यैरदृष्टैःपरदेशसंस्थोमृतोगदार्तोनवमेचसूर्ये ॥ ३४ ॥ तुर्योपरिस्थेनखगेनचंद्रमायदीत्थशालंकुरुतेशुभेक्षितः ॥ सौम्यैर्युतोवापरदेशसंस्थितःसुखीचजीवेत्पथिसौख्यमेति ॥ ३५ ॥ अथपरचक्रागमनपृच्छा ॥ षट्पंचाशिकायाम् ॥ मार्गान्निवर्ततेशत्रुःपापैःशत्रुगृहाश्रितैः ॥ चतुर्थगैरपिप्राप्तःशत्रुर्भग्नोनिवर्तते ॥३६॥ झषालिकुंभकर्कटारसातलेयदास्थिताः ॥ रिपोःपराजय

स्तदाचतुष्पदैःपलायनम् ॥ ३७ ॥ मेषधनुःसिंहवृषायद्युदस्थाभवंतिहिबुकेवा ॥ शत्रुर्निवर्ततेतदाग्रहसहितावावियुक्तावा ॥ ३८ ॥ नागच्छतिपरचक्रंयदार्कचंद्रौचतुर्थभवनस्थौ ॥ गुरुबुधशुक्राहिबुकेयदातदाशीघ्रमायाति ॥ ३९ ॥ स्थिरोदयेजीवशनैश्चरेस्थितेगमागमौ नैववदेत्तुपृच्छतः ॥ त्रिपंचषष्ठारिपुसंगमायपापाश्चतुर्थाविनिवर्तनाय ॥ ४१ ॥ दशमोदयसप्तमगाःसौम्यानगराधिपस्यविजयकराः ॥ आरार्कीज्ञगुरुसिताःप्रभंगदौविजयदानवमे ॥ ४१ ॥ नवमेभौमशनीभंगदौ बुधगुरुशुक्राविजयदाइत्यर्थः ॥ उदयर्क्षाच्चंद्रर्क्षंभवतिचयावद्दिनैश्चतावद्भिः ॥ आगमनंस्याच्छत्रोर्यदिनमध्येग्रहःकश्चित् ॥ ४२ ॥ अन्यत्राधिप्रश्नप्रदीपे ॥ दैत्येज्यवाचस्पतिसोमपुत्रैरेकर्क्षगैर्लग्नगतैर्बलाढ्यैः ॥ द्वाभ्यामथेज्येभृगुजेऽथलग्नेहन्याद्रणेयायिनृपंपुरेशः ॥ ४३ ॥ सूर्येंदुभौमार्कजसैंहिकेयैःसर्वैश्चतुर्भिस्त्रिभिरेवलग्नगैः ॥ हन्यात्तदास्थायिनमाशुयायीद्यूनस्थितैर्यायिनृपंपुरेशः ॥४४॥ शुक्रेज्यशीतांशुबुधाःसुरेज्यैःसर्वैस्त्रिभिर्द्यूनगतैर्बलाढ्यैः ॥ हन्याद्रणेस्थायिनमाशुयायीसुखास्पदस्थैश्चशुभैःसुसंधिः॥४५॥ कुजेत्थशालेहिमगौविलग्नेबंधोऽथमृत्युर्युधिनागरस्य ॥ भौमेत्थशालेचविधौकलत्रेबंधंमृतिंवालभतेऽत्रयायी ॥ ४७ ॥ लग्नेशजामित्रपयोश्चमध्येभवेद्ग्रहोयःस्वगृहोच्चसंस्थः ॥ तद्वर्गमर्त्यान्नृपयोश्चसंधिर्ज्ञेयोबुधेलेखकपंडिताभ्यां ॥ ४७॥ राजानौरविशीतगूइत्यादिवर्गः ॥ क्रूरेकलत्रेह्युदयेशुभग्रहोयच्छेद्धनंयायिनृपायनागरः ॥ विपर्ययाद्यायिनृपःपुरेश्वरंदुर्गाद्विनिष्काश्यददातिवास्पदम्॥४८॥ रवीत्थशालेशशिजेसुगुप्ताश्चराभवेयुश्चकुजेसराफात् ॥ ग्रहाच्छशांकिनयुतश्चतस्मिन्येयेन्यवेषाश्चभवंविचाराः ॥ ४९ ॥ चिंतामणौदुर्गप्रश्नः ॥ प्रश्नेविलग्नेक्रूरेवादुर्गभंगोनजायते ॥ विशेष

स. चं.	मं.	बु.	बृ. शु.	श.
राजानौ	सेनापतिः	युवराजः	मंत्रिणौ.	दासः

तोभूमिपुत्रेराहौवामूर्तिगेसति ॥ ५० ॥ सप्तमेसिंहिकासूनौदुर्गंशीघ्रेणलभ्यते ॥ जामित्रोदयगेक्रूरेरिःप्फगेलग्ननायके ॥ ५१ ॥ द्वितीये
वाष्टमेषष्टेतदादुर्गंनलभ्यते ॥ सक्रूरोलग्नपोवक्रीयुद्धदःकेंद्रसंस्थितः ॥ ५२ ॥ षष्ठाधिपेद्यूनगतेपापेवायुद्धमादिशेत् ॥ पृच्छायांकेंद्र
गैःक्रूरैःकोटेदुर्गंवधोनृणाम् ॥ ५३ ॥ भौमाष्टमेशावेकत्रतदातिनिधनंनृणाम् ॥ स्वायपुत्रस्थितेजीवेकोटमध्येभयंनहि ॥५४ ॥ शनौभौमे
चकेंद्रस्थेबहूनांवधबंधनम् ॥ लग्नतोयदिपापःपापेनयुतेक्षितोवास्यात् ॥ लग्नात्पूर्वापरगौपापौयुद्धंतदाघोरम् ॥ ५५ ॥ अथरोगिणः
शुभाशुभम् ॥ विलग्नेषष्ठपःपापोजन्मराशिनिरीक्षिते ॥ रोगिणस्तस्यमरणंनिश्चयेनवदेद्बुधः ॥५६॥ चतुर्थाष्टमगेचंद्रेपापमध्यगतेपिवा ॥
मृतिःस्याद्बलसंयुक्तसौम्यदृष्ट्याचिरात्सुखं ॥ ५७ ॥ विधौलग्नेस्मरेभानौरोगीयातियमालयम् ॥ प्रश्नेक्रूरग्रहेलग्नेरोगवृद्धिश्चिकि
त्सकात् ॥ ५८ ॥ तथालग्नगतेसौम्येवैद्योक्तममृतंवचः ॥ लग्नेवैद्योद्युनंव्याधिःखंरोगीतुर्यमौषधम् ॥ ५९ ॥ रोगिणोभिषजोमैत्रीमैत्रीभेष
जरोगयोः ॥ व्याधेरुपशमोवाच्यःप्रकोपःशात्रवेत्रयोः ॥६०॥ लग्ननाथेचसबलेकेंद्रसंस्थेशुभग्रहे ॥ उच्चगेवात्रिकोणेवारोगीजीवतिनिश्चय
म् ॥ ६१ ॥ एकःशुभोबलीलग्नेत्रायतेरोगपीडितं ॥ सौम्याधर्मारिलाभस्थास्तृतीयस्थागदापहाः ॥ ६२ ॥ अथदेवदोषज्ञानम् ॥ वन्ह्यं
कद्वादशेषष्टेलग्नात्पापग्रहोयदि॥हतोगदैर्जलैश्शस्त्रैस्तस्यदोषःकुलोद्भवः ॥६३॥ प्रेताश्चराहौपितरःसुरेज्येचंद्रेबुदेव्यस्तपनेपिदेव्यः॥स्वगो
त्रदेव्यश्चशनौबुधेचभूतानिविद्याव्ययरंध्रसंस्थे ॥ ६४ ॥ शाकिन्यआरेभृगुजेंबुदेव्योगृह्णंतिमर्त्यंविमुखंमुकुंदात् ॥ स्वक्षौंच्चगेवीर्ययुतेच
साध्याश्चंद्रेचनीचेविबलेनसाध्याः ॥ ६५ ॥ केंद्रस्थैर्बलिभिःपापैरसाध्यादेवतागणाः ॥ सौम्यग्रहैश्चकेंद्रस्थैःसाध्यामंत्रस्तवार्चनैः ॥ ६६ ॥

कंटकाष्टत्रिकोणस्थाःशुभाउपचयेशशी ॥ लग्नेचशुभसंदृष्टेरोगीरोगाद्विमुच्यते॥६७॥ रोगग्रहणमुपलक्षणम् ॥ संतानप्रतिबंधादावप्येवंदोष
।३।५।६।७।८।११।
निरूपणम् ॥ अथस्वामिभृत्यप्रश्ने ॥ त्रैलोक्यप्रकाशे ॥ शीर्षोदयेसौम्ययुतेक्षितोवासौम्यैर्द्वितीयाष्टमसप्तमस्थैः ॥ तृतीयलाभारिगतैश्च
पापैःसौख्यार्थलाभोनृपसेवकस्य ॥ ६८ ॥ लग्नाद्वितीयेमदनेष्टमर्क्षैर्वित्तक्षयंसंभ्रममार्तिमृत्युम् ॥ कुर्वंतिपापाःक्रमशोनरेंद्रात्भृत्यस्यतस्मा
त्परिवर्जयेत्तम् ॥ ६९ ॥ लग्नाद्वितीयाष्टमसप्तमर्क्षाःपापाःप्रणाशंनृपभृत्ययोर्द्वयोः ॥ कुर्वंतितेष्वेवगताश्चसौम्याःकुर्युर्धनारोग्यसुखानिचो
भयोः ॥ ७० ॥ शशांकसौम्यैरुदयास्तभावौदृष्टौयुतौवासबलैर्नपापैः ॥ प्रष्टुस्तदास्याद्धृदिपार्थिवस्यस्नेहप्रसादावक्रपाप्रतीपात् ॥ ७१ ॥
अथान्यईशोममभविष्यतिनवाइतिप्रश्ने ॥ षष्ठेश्वरेणव्ययपेनकेंद्रेयदीत्थशालंकुरुतेविलग्नपः ॥ प्रष्टुस्तदान्यःप्रभुरर्थदःस्यादतःप्रतीपान्नभ
वेत्परःप्रभुः ॥ ७२ ॥ लग्नेश्वरेस्वर्क्षगतेस्वतुंगकेंद्रस्थितेशीतकरेत्थशाले ॥ शुभग्रहैर्दृष्टयुतेबलान्वितेप्रष्टुर्निजस्वाम्यमितार्थलाभः ॥
॥७३॥ जायेश्वरेस्वोच्चनिजर्क्षसंस्थेकेंद्रस्थितेशीतकरेत्थशालगे ॥ शुभग्रहैर्दृष्टयुतेबलोत्कटैःप्रष्टुस्तदान्यःप्रभुरर्थदोभवेत् ॥ ७४ ॥ इदंगृ
हंवाशुभमन्यदालयंस्थानंत्विदंवाशुभमन्यदालयं ॥ ममात्रभद्रङ्गमनात्तुतत्रवापृष्टोदयेत्थंविधिनाविमृश्य ॥ ७५ ॥ अथनष्टद्रव्यलाभप्र
श्नः ॥ तत्रधनप्राप्तौप्रश्नचिंतामणौ ॥ प्रश्नेचतुर्थाधिपतिस्तत्रस्थेवावलोकिते ॥ अवश्यंवर्ततेतत्रधनंचंद्रेऽथवावदेत् ॥ ७६ ॥ वित्तपेधन
गेबंधौवास्तितत्रधनंबहु ॥ पापेतुर्यगतेद्रव्यंस्थितंतूर्णंनलभ्यते ॥ ७७ ॥ भौमेसप्ताष्टराशिस्थेधनमन्यत्रनाप्यते ॥ लग्नेतमोरविश्छिद्रेतदा
द्रव्यंनलभ्यते ॥ सप्ताष्टदशपातालेशोविधुर्धनदोगुरुः ॥ ७८ ॥ लग्नेश्वरेद्यूनगतेविलग्नेजायेश्वरेनष्टधनस्यलाभः ॥ जायेशलग्नाधिपतीत्थ

शालेद्यूनेविनष्टंधनमेतिमर्त्यः ॥ ७९ ॥ लग्नेशजायाधिपतीत्थशालेलग्नेश्वरंयच्छतितस्करोऽर्थं ॥ सूर्येविलग्नेऽस्तमितेशशांकेनलभ्यतेय
द्रविणंविनष्टम् ॥ ८० ॥ कर्मेशलग्नाधिपतीत्थशालेचौरःस्वमादायपुरात्पलायते ॥ चंद्रेऽस्तपेचार्ककरप्रविष्टेतल्लभ्यतेनष्टधनंसतस्करं ॥
॥८१॥अस्तेश्वरेकेंद्रगतेऽस्तिचौरस्तत्रैववान्यत्रपुराद्विनिर्गतः ॥ धर्मेशदुश्चिक्यपतीत्थशालेजायेश्वरेऽन्यत्रगतःसचौरः ॥ ८२ ॥ कर्मेशल
ग्नाधिपतीत्थशालेतल्लभ्यतेराजकुलाच्चचौर्यं ॥ त्रिधर्मपद्यूनपतीत्थशालेत्वन्यत्प्रदेशाद्गमनेतदाप्तिः ॥ ८३ ॥ शुभेत्थशालेहिमगौविलग्ने
खस्थेथवानष्टधनस्यलाभः ॥ सुस्नेहदृष्ट्यारविणाशुभेनदृष्टेविलग्नेहिमगौचलाभः ॥ ८४ ॥ षट्पंचाशिकायाम् ॥ स्थिरोदयेस्थिरांशेवा
वर्गोत्तमगतेपिवा ॥ स्थितंतत्रैवतद्द्रव्यंस्वकीयेनैवचोरितम् ॥ ८५ ॥ आदिमध्यावसानेषुद्रेष्काणेषुविलग्नतः ॥ द्वारदेशेतथामध्येगृहांते
चवदेद्धनम् ॥ ८६ ॥ प्रश्नतंत्रे । पतितधनस्थप्रश्नेमिथोगृहस्थौविलग्नसप्तेशौ ॥ यदिमुथशिलंतयोःस्यात्तदाशुतत्रैववदंतिधनम् ॥८७॥
नष्टंक्वदिशिप्राप्तंपृच्छायांलग्नगेविधौप्राच्यां ॥ तत्स्थानेयाम्यायामस्तेवारुण्यांवाखुव्युदीच्यां ॥ ८८ ॥ खविचतुर्थे ॥ यदिनेंदुःकेंद्रेतच्च
त्वांरिशांकैश्चपंचयुतैः ॥ भागेदिक्क्रमउक्तोवन्ह्यवनीवायुवारिराशौवा ॥ ८९ ॥ नष्टवीतावित्तलब्धेःपृच्छायांचौरसप्तमंततोलाभः ॥ हिबु
कंद्रव्यस्थानंलग्नंचंद्रश्चधननाथः॥९०॥ लग्नेशोऽस्तेस्तपतिनाचेन्मुथशिलीततोलाभः ॥ यद्यष्टेशोलग्नेतदास्वयंतस्करोऽर्पयति ॥ रवि
रश्मिगेधनेशेवास्तमितेतस्करस्यलाभःस्यात् ॥ ९१ ॥ लग्नेशदशमपत्योर्मुथशिलतःप्राप्यतेस्ववान्चौरः ॥ लग्नेशदृष्ट्यभावेचौरःसह
मात्रयायाति॥९२॥ अस्ताधिपतौदग्धेरविरश्मिगतेऽथलभ्यतेचौरः ॥ लग्ननृपप्रकृतेत्थशालेराजभयाद्धनमिदंस्वयंदत्ते ॥ ९३ ॥ लग्नास्त

पयोर्नस्याद्यदिदृष्टिर्लग्नपस्तथाविकलः ॥ तत्तस्करोस्यहस्ताद्ददातिचौर्यैर्हिराजकुले ॥९४॥ लग्नपमध्यपयोगेराजकुलंप्राप्यलभ्यतेचौर्यम्
रंध्रंचौरस्यधनंधनपेतत्राथसप्तमेनाप्तिः॥९५॥रंध्रपतौधनपस्यतुमुथशिलयोगेप्राप्यतेवित्तं ॥ रंध्रपतौदशमपतेर्मुथशिलगेचौरपक्षकृद्भूपः॥
धनपेविलग्नपेसतिदृष्टिविहीनेश्रुतिर्भवतिनाप्तिः ॥९६॥चौरज्ञानप्रश्नेलग्नरविशशिदृशास्वगृहचौरः ॥ अनयोरेकदृशागृहसमीपवर्तीवसत्येषः
॥ ९७ ॥ लग्नस्थेलग्नपतावस्तपयुक्तेचगृहगतश्चौरः ॥ अस्ताधिपतावंत्येसहजेवास्वीयभृत्योऽयम् ॥ ९८ ॥ अस्तेशेतुंगस्थेस्वगृहेवात
स्करःप्रसिद्धःस्यात् ॥ लग्नदशमास्तभावाःक्रमेणवीक्ष्याःस्वतुंगभवनादौ ॥ ९९ ॥ यःखेटःस्याद्बलवान्सज्ञेयस्तस्करस्यबली ॥ लग्ना
दिषुयोग्रहःस्वोच्चादिबलीतिष्ठतिसयज्जातिः ॥ सतस्यसहायकंकरोतीत्यर्थः ॥ एवंयोगंतुविनाद्यूनेशस्यैवबलमभिग्राह्यम् ॥ इत्थंचौर
ज्ञानेचौरःसूर्येग्रहेइश्वरस्यपिता ॥ चंद्रेमाताशुक्रेभार्यामंदेसुतोभवेन्नीचे ॥ १०० ॥ जीवेगृहप्रधानंभौमेपुत्रोथवाभ्राता ॥ ज्ञेस्वजनोमित्रं
वाज्ञात्वेत्थंपुण्यसहममावेश्यं ॥ १ ॥ तस्मिन्क्रूरादृष्टेपुरानचौरोऽस्तपेपुरापिस्यात् ॥ अस्तेशान्मूसारिफेभौमेचौरःपुरापिनिगृहीतः ॥ २ ॥
सप्तेशेरविपुत्रेचंद्रदृशातस्करोहिपाखंडी ॥ जीवोविलोक्यलोकंभौमेखातेनपालकंभक्त्या ॥ ३ ॥ प्रतिकुंचिकयापहृतंसितेतिथिर्ज्ञेमपं
चकरः ॥ चौरस्यवयोज्ञानेसितेयुवाज्ञेशिशुर्गुरौमध्यः ॥ ४ ॥ तरुणोभौमेमंदेवृद्धोर्केस्यादतिस्थविरः ॥ रविनभयोःस्वमंदिरेस्मरभूमि
लग्नयोर्मध्यं ॥ ५ ॥ चरतिरवौनवमध्यमवृद्धवयोतीतकाःक्रमशः ॥ नष्टस्थानेप्रश्नेतुर्येभूम्यग्निवायुजलमध्यात् ॥ ६ ॥ योभवतिराशिर
स्मात्स्थानंज्ञेयंगतधनस्य ॥ अथचतुर्थगृहेतुर्येश्वरोथयःस्याद्ग्रहस्ततोज्ञेयम् ॥ ७ ॥ मंदेमलिनस्थानेचंद्रेंबुनिगीष्पतौसुरारामे ॥ भौमे

वह्निसमीपेरवौगृहाधीश्वरासनस्थाने ॥ ८ ॥ तल्पेशुक्रेसौम्येपुस्तकवित्तान्नयानपार्श्वेच ॥ अंबुपदेनकूपादिसन्निधौहस्तपादप्रक्षालन
स्थानेवेत्यर्थः ॥ चौरोयमथनवेतिक्रूरेंद्रोर्मुथशिलेचचौरःस्यात् ॥ ९ ॥ सौम्यशशिमुथशिलेखलुनभवतिचौरःप्रवक्तव्यम् ॥ किमनेनत
स्करत्वंकदापिविहितंनवेतिपृच्छायाम्॥१०॥लग्नपशशिनोरेकस्मादपिमूसरिफेऽस्तपेविहितं ॥ चौरःस्त्रीपुरुषोवापृच्छायामस्तपेस्त्रियोरा
शौ ॥ ११ ॥स्त्रीखेटेस्त्रीदृष्टेचौरःस्त्रीव्यत्ययात्पुरुषः ॥ लग्नेशेनवमांशतोवयःप्रमाणजातयोज्ञेयाः ॥ चौरोयमिहानंतंशास्त्रंकथितोयमुद्देशः
॥ १२ ॥ अथविशेषतःसंतानप्रश्नः ॥ लग्नेश्वरेणाथनिशाकरेणयदीत्थशालंकुरुतेसुतेशः ॥ पंचमेशइत्यर्थः ॥ शुभःशुभैःसंयुतईक्षितःस्या
त्ससंततिंप्रष्टुरसौविदध्यात् ॥ १३ ॥ पुंस्त्रीगृहाःपुत्रगृहंविलग्नात्पश्यंतियावंतिइहातिवीर्याः ॥ तत्संख्यकाःस्युस्तनयाश्चकन्याःशुभेश
योगात्सुतभांशतुल्याः ॥ १४ ॥ लग्नेशपुत्राधिपतीपरस्परंनपश्यतश्चेदुदयंचपंचमं ॥ पापेत्थशालौसुतलग्नपौचप्रष्टुस्तदासंततिनास्तितां
वदेत् ॥ १५ ॥ पुत्रालयेसिंहवृषालिकन्याःप्रश्नोदयाज्जन्मभतस्तथेंदोः ॥ अल्पप्रजःसंततिपृच्छकःस्यात्पापैःसुतर्क्षेसहितेक्षितेवा ॥१६॥
स्वर्क्षेस्थितौरंध्रगतौयमार्कौप्रष्टुःस्त्रियंसंदिशतश्चवंध्यां ॥ छिद्रस्थितौचंद्रबुधौसदोषांवाकाकवंध्यांतनयाप्रसूतिम् ॥ १७ ॥ अत्रचंद्रेबलव
तिकन्याप्रसूतिं ॥ पुंग्रहदृष्टेकाकवंध्येतिज्ञेयम् ॥ बुधेबलवतिवंध्या ॥ मृतप्रजाछिद्रगयोःसितेज्ययोर्गर्भस्रवाभूमिसुतेष्टमर्क्षे ॥ छिद्रेश्वरे
छिद्रगतेऽतिवीर्येपुष्पंनविंदत्यबलासुतप्रदम् ॥ १८ ॥ शुक्रार्कयोरष्टमसंस्थयोर्वाक्रूरैर्द्धनांत्याष्टमराशिसंस्थैः ॥ जाताःपुरस्तान्म्रियतेप्र
जावैप्रष्टुर्नचाग्रेशुभसंततिःस्यात् ॥ १९ ॥ रिःफेश्वरेकेंद्रगतेचसौम्यैर्युतेक्षितेजीवतिबालकश्च ॥ आपूर्य्यमाणेशुभयुक्तइंदौकेंद्रेशिशुर्जी

वतिदीर्घकालं ॥ २० ॥ चिंतामणौ ॥ पंचमेशोऽथलग्नेशोविषमर्क्षगतौयदा ॥ पुत्रजन्मप्रदौज्ञेयौकन्यानांसमराशिगौ ॥ २१ ॥ सुताधिपंनृराशिस्थंपुंराशिस्थोपिलग्नपः ॥ वीक्ष्यतेपुत्रदःप्रोक्तोयुग्मराशौचदारिका ॥ २२ ॥ युग्मराशिगतेलग्नेयदातत्रशुभग्रहाः ॥ गर्भेपत्यद्वयंवाच्यंदैवज्ञेनविपश्चिता ॥ २३ ॥ विषमोपगतोलग्नाच्छनिःपुत्रसुखप्रदः ॥ समभेयोषितांजन्मविशेषोजातकोक्तिवत् ॥ २४ ॥ अथभोजनचिंता ॥ चिंतामणौ ॥ कटुकोलवणस्तिक्तोमिश्रितोमधुरोरसः ॥ अम्लःकषायकथितारव्यादीनांरसाबुधैः ॥ २५ ॥ लग्नंपश्यतियःखेटस्तस्ययःकथितोरसः ॥ भोजनेऽसौरसोवीर्यक्रमाद्वाच्याःपरेरसाः ॥ २६ ॥ चंद्रोयस्यमुथशिलस्तस्यविशेषंवदेद्भुक्तौ ॥ लग्नेराहौमंदेरविदृष्टेभोजनाभावः ॥ २७ ॥ प्रश्नतंत्रे ॥ कीदृङ्ममाद्यभुक्तंपृच्छायांयदि भवेत्स्थिरंलग्नं ॥ तद्भुक्तमेकवेलंह्यात्मनिवेलद्वयंचरेत्त्वसकृत् ॥ चंद्रेलग्नगतेस्यात्क्षारंभौमेचकटुकमम्लंगुरौ ॥ मधुरंदिनकृतितिक्तंशुक्रेस्निग्धंबुधेचसर्वरसं ॥ २९ ॥ मंदेकषायमशुभान्मूसरिफेशशिनिमुथशिलेशुभेऽरिदृशा ॥ उद्वाहात्प्रियदृष्ट्याप्रायणिकत्वात्समागतंभोज्यम् ॥ ३० ॥ अयमस्यार्थः ॥ चंद्रःशुभेनमुथशिलीपापेसराफश्चेत्तदेतदुक्तं ॥ पापेसराफेचशुभेत्थशालेचंद्रेतुभुक्तंशुभमन्नमीशं ॥ ३१ ॥ शुभेसराफेत्वशुभेत्थशालेचंद्रेकदन्नंमधुआज्यवर्ज्यं ॥ पापेत्थशालेऽथखलेसराफेशक्यंनभोक्तुंपरतोपिलब्धम् ॥ ३२ चंद्रेस्वनाथदृष्टेसुखभोजनमन्यथाकष्टात् ॥ गुरुमुथशिलेसगौरवमर्केणमुथशिलेऽतिशुचितीक्ष्णम् ॥ ३३ ॥शुक्रेसुस्वाद्वरसंसहास्यगीतंबुधेजनाकीर्णं ॥ शस्त्रकथाढ्यंशनिनाकुस्थानगतंकुजेचोष्णम् ॥ ३४ ॥ यदिवदतिभोजनार्थंनिमंत्रितोयामिशशिमहीसुतयोः ॥ एकस्थितयोःकेंद्रेमुथशिलयोर्वापिपूर्णताभवति ॥ ३५ ॥ विधिनानेनशनेःस्यात्कुभोजनंज्ञसि

तयोरभीष्टान्नं ॥ जीवस्यतुष्टिजनकंहोरेशेतनुखगेस्वयमुपैति ॥ ३६ ॥ यश्चंद्रेणमुथशिलीतस्मिन्नीशेतनोःस्वगृहभोज्यं ॥ वित्तेशेभृत्यगृहे
भ्रातॄणांसहजपेतथाऽन्यत्र ॥ ३७ ॥ यश्चंद्रेणमुथशिलीसयस्यभावस्येशस्तत्संबंधेनभोजनमितिज्ञेयं ॥ लग्नस्थितेसूर्यसुतेऽथराहौसूर्येक्षि
तेवैरिनिमंत्रितस्य ॥ स्याच्छत्रुघातःशशिभौमयोश्चलग्नस्थयोःसौरिदृशास्तिघातः ॥ ३८ ॥ जीवेसितेचंद्रगतेबलाढ्येचंद्रेबुधेकेंद्रगतेशु
भान्विते ॥ त्रिलाभषष्ठास्पदगैश्चपापैःस्यात्प्रेमनिर्वैरकरंसुभोजनम् ॥ ३९ ॥ भोज्यंबुभुक्षाभोक्ताचसुखासांगबलक्रमात् ॥ लग्नपोभोज्य
दस्तेषांबलेनफलमादिशेत् ॥ ४० ॥ तुर्येशलाभाधिपतीत्थशालेशुभग्रहेक्षायुतितत्सुभोजनं ॥ इत्थंखलग्नास्तपतीत्थशालेलाभेश्वरेत
त्सुखलाभऊह्यः ॥ ४१ ॥ अथस्वप्न ॥ लग्नेऽर्केनृपतिंवह्निशस्त्रंपश्यतिलोहितं ॥ श्वेतंपुष्पंसितंवस्त्रंगंधंनारींचशीतगौ ॥ ४२ ॥ रक्तमां
सप्रवालंचसुवर्णंधरणीसुते ॥ बुधेखेगमनंजीवेधनंबंधुसमागमं ॥ ४३ ॥ जलावगाहनंशुक्रेशनौतुंगावरोहणम् ॥ लग्नलग्नांशपवशात्स्वप्नो
वाच्योऽथवाबुधैः॥४४॥ सर्वोत्तमबलाद्वापिखेटान्बुद्ध्याविचिंतयेत् ॥ बलसाम्येफलंमिश्रंदुःस्वप्नोनिर्बलैःखगैः ॥ ४५ ॥ उत्पलः ॥ रविलग्ने
शशिदृष्टेरविशशिसमेतविलग्नाद्वा ॥ स्वप्नंदृष्टंप्रवदेत्प्रष्टुर्लग्नांतरात्कालः ॥४६॥ अथाखेटकः ॥ लग्नेशजामित्रपतीत्थशालेसुस्नेहदृष्ट्यात्वन
योर्द्वयोश्च ॥ आखेटकःस्यात्सफलोऽरिदृष्ट्यास्यान्निःफलोवाल्पफलोऽतिकष्टात् ॥ ४७ ॥ लग्नेश्वरेद्यूनगतेविलग्नजायेश्वरेयान्मृगयाप्रभू
ता ॥ जामित्रनाथेहिबुकेनभःस्थेचाखेटकःस्वल्पतरोऽपिनस्यात् ॥ ४८ ॥ ज्ञभौमौसबलौसिद्धिरस्तांशेमृगयाच्युतिः ॥ लग्नद्यूनेतत्पती
चहेतुस्तैर्जलराशिगैः ॥ ४९ ॥ जलजंखेटकंब्रूयाद्वन्यर्क्षैर्वनसंभवः ॥ क्रूराक्रांतानियावंतिमध्येभानींदुलग्नयोः ॥ ५१ ॥ तावंतःप्राणिनोवा

च्याद्रित्रिघ्नाःस्वांशकादिषु ॥५१ ॥ अथकलहः ॥ भुवनदीपके ॥ क्रूरःखचरोलग्नेविवादपृच्छासुजयतिविवादंतम् ॥ सर्वावस्थासुपरंनी
चेऽस्तेजयतिनद्विषतः ॥ ५२ ॥ लग्नद्यूनेमुक्त्वापरस्परंक्रूरयोझंकटदृष्टौ ॥ विवदद्वादियुगंतच्छुरिकाभ्यांप्रहरातितदैवम् ॥ ५३ ॥ लग्नेद्यू
नेचयदिक्रूरःखचरोविवादिनोर्नतदा ॥ कलहनिवृत्तिःकालेजयतिहिबलवान्गतबलंतु ॥ ५४ ॥ लग्नेशसुतदःसौम्याःकेंद्रेसंधिर्नवान्यथा ॥
लग्नद्यूनेशषष्ठेशारित्वेप्यन्योन्यविग्रहः ॥ ५५ ॥ गृहमागतोनयदसौकिंबद्धःकिमथवाहतइतिप्रश्ने ॥ मूर्तौक्रूरोयदितन्नहतोबद्धोथवापुरुषः
॥ ५६ ॥ त्रिकोणचतुरस्रास्तस्थितःपापग्रहोयदि ॥ ग्रहैर्निरीक्षितःपापैर्नूनंबंधनमादिशेत् ॥ ५७ ॥ सप्तमगोऽष्टमगोवाचेत्क्रूरस्तद्धतोपि
वाबद्धः ॥ मूर्तौचसप्तमेवायद्वालग्नेष्टमेपिभवेत् ॥ क्रूरस्तदसौपुरुषोवद्धश्चहतश्चमुच्यतेचपरं ॥ ५८ ॥ बद्धःसप्ताष्टगेक्रूरेमूर्त्यस्तेचाष्टलग्नगे॥
बद्धोविमुच्यतेऽत्याशुक्रूरःश्रेयांस्तनौतदा ॥ ५९ ॥ अथबद्धमोक्षप्रश्नः ॥ प्रश्नदीपके ॥ बद्धोऽस्तितत्किंभवितेतिप्रश्नेविमुच्यतेऽसौखलु
मृत्युयोगे ॥ कदाविमुच्येदितिपृच्छमानेशुभंकदाभाविचतैर्मृतिःस्यात् ॥ ६० ॥ मुक्तिप्रश्नेयदाकेंद्रेकेंद्रेशाःस्युर्नमोक्षदाः ॥ तस्मिन्वर्षेऽ
थलग्नेशःपतितःकेंद्रगेनच ॥ ६१ ॥ संबंधेप्सुःसचेत्क्रूरोमृतीशःस्यात्तदामृतिः ॥ लग्नेशेस्तमितेऽम्बुस्थेकुजदृष्टेतदामृतिः ॥ ६२ ॥ चंद्रश्चां
बुगपापेनमृत्युनाथेनयोगकृत् ॥ तदागुप्त्यांमृतिश्चंद्रःकेंद्रेमंदयुगीक्षितः ॥ ६३ ॥ दीर्घपीडाचभौमेनयुग्दृष्टौबंधताडने ॥ हइयाद्धैर्लग्नपश्चे
त्स्याद्व्ययपेनेत्थशालवान् ॥ ६४ ॥ पलायतेतदाबद्धोव्ययगेलग्नगेपिवा ॥ तृतीयनवमस्वामीव्ययगोलग्नपेनच ॥ ६५ ॥ यदीत्थशाल
योगेप्सुस्तदापिचपलायते ॥ हइयाद्धैर्ह्युपचारेणचंद्रोमुथशिलस्तदा ॥ ६६ ॥ बंधमोक्षास्त्रिधर्मेशःसंग्रहःशीघ्रमोक्षकृत् ॥ पतितेंदुस्त्रिधर्मे

स्थग्रहसंबंधकृत्तदा ॥६७॥ केंद्रस्थत्रिभवेशेनयोगेऽसुश्चेत्तदाचिरात्॥यावच्छुक्रोबलीलग्नेतावत्कर्ताबलाधिकः॥६८॥ अस्तंगतेतनौशुक्रेब
द्धमोक्षादिसंभवः ॥ म्रियतेयेनयोगेनतेनयोगेनमुच्यते॥६९॥मेषेतुलेचशीघ्रंस्यात्कर्केनक्रेसकष्टता॥ स्थिरेचिराद्द्विदेहस्थेमोक्षोमध्यमकाल
तः ॥७०॥ अथनौकाप्रश्नः ॥ क्षेमायातंवहित्रस्यमज्जनंवपनंजले॥पण्यव्यवहृतौलाभोनाविप्रश्नचतुष्टयं॥७१॥ वहित्रमत्रनौका॥नौर्लाभदा
स्यान्ममनेतिपृष्टेकेंद्रेशुभाश्चेदितरेषुपापाः ॥ बलोज्झिताःक्षेमजयार्थदानौर्भावीतिवाच्यंविदुषाविमृश्य॥७२॥लग्नाधिपेवक्रिणिचास्तनाथे
व्यावृत्यनौरेतिचमार्गतःसा॥चेत्सौम्यदृष्टःकुशलेनपापैर्दृष्टस्तदावस्तुविनेतिवाच्यम्॥७३॥ विलग्नरंध्राधिपतीस्वगेहेप्रवेक्ष्यतश्चेद्व्यवहारला
भः॥ यदाऽष्टमेसौम्यखगाबलाढ्यास्तदातरीलाभसुखप्रदास्यात्॥७४॥कुशलायातिपृच्छायांमृत्युयोगेसमागते॥ तदानौरेतिशीघ्रेणलाभा
द्यंचान्ययोगतः॥७५॥लग्नेशंचंद्रनाथंवाचंद्रंवामृत्युपोयदि ॥ पश्येत्क्रूरदृशानावासमंनश्यतिनौपतिः॥७६॥ लग्नेशाष्टपतिःस्वस्यगेहंनालो
कतेयदि॥तदायानस्यवक्तव्यंनिश्चितंमज्जनंबुधैः॥तावुभौसप्तमस्थौचेज्जलेवापनिकांवदेत् ॥ ७७ ॥ पूर्वस्मिन्योगेवस्तुसहितनौकामज्जनेन
चतत्रलाभः ॥ द्वितीययोगेनौकायातिवस्तुनोमज्जनमितिविशेषः ॥ तदुक्तंयवनाचार्यैः ॥ धूनेवापनिकांकृत्वायानमायातिमंदिरं॥नौका
यामारोप्यमाणंवस्तुवापनीयंसाजलेमज्जतीतिभावः ॥ लग्नचंद्रपातिक्रूरदृष्ट्याऽन्योन्यंयदीक्षितौ ॥ तदापोतजनानांचमिथःकलहमादिशेत्
॥७८॥ अथकिंवदंतीजनश्रुतिःकिंभवतीतिसत्याप्रश्ने ॥ लग्नंतुलग्नेश्वरशीतगूदयैःशुभान्वितैःकेंद्रगतैस्तुसत्या ॥ ७९॥ शुभदृग्योगतःसौ
म्यांवार्तांसत्यांविनिर्दिशेत् ॥ पातदृग्योगतोदुष्टावार्तासत्येतिकीर्त्यते ॥८०॥ लग्नेश्वरेभाविवक्रेमिथ्यावार्ताभविष्यति॥८१॥ अथक्रयिवि

क्रयिणौ ॥ क्रेतालग्नपतिर्ज्ञेयोविक्रेताग्रपतिःस्मृतः ॥ गृह्णाम्यहमिदंवस्तुप्रश्नएवंविधेसति॥८२॥ बलशालिविलग्नंचेद्दृह्यतेतत्क्रयाणकम् ॥
तस्मात्क्रयणकाल्लाभःप्रष्टुर्भवतिनिश्चितम् ॥८३ ॥ विक्रीणाम्यमुकंवस्तुप्रश्नेएवंविधेसति॥ आयस्थानेबलवतिविक्रेतव्यंक्रयाणकं ॥८४॥
अथसस्यनिष्पत्तिः॥दिशिकस्यांभवेत्सस्यनिष्पत्तिःक्वचसानहि॥ पूर्वंदेशस्यभंगोहिक्वादिशिकतनेनहि॥८५॥ चतुर्णामपिकेंद्राणांमध्येयत्र
शुभग्रहः॥तस्यांचसस्यनिष्पत्तिःस्वस्थंचैवभविष्यति॥८६॥ यस्यांदिशिशनिःपापैर्युतोवाप्यवलोकितः ॥ दिशितस्यांचतत्स्वास्थ्यंदुर्भि
क्षंचभविष्यति॥८७॥दिशियस्यांरविस्तत्रधान्यनाशोनृपाद्भवेत् ॥ यत्रापिमंगलस्तत्रधान्यनाशोऽग्निभिस्तथा ॥८८॥ यस्यांदिशिशुभाः
खेटाःसमस्तबलशालिनः ॥ निष्पन्नासैवविज्ञेयासस्यस्वास्थ्यंचतत्रहि ॥ ८९ ॥ केंद्रेषुसर्वतःपापाःसमस्तबलसंयुताः ॥ देशस्तदाविन
ष्टोऽसौज्ञातव्यःशास्त्रकोविदैः ॥ ९० ॥ अथप्रकीर्णकाध्यायः ॥ भुवनदपिके ॥ लग्नपोमृत्युपश्चापिमृत्यौस्यातासुभौयदि ॥ स्थितौद्रेष्का
णएकस्मिन्प्रष्टुर्लाभस्तदाध्रुवं ॥ ९१ ॥ एवंद्वादशभावेषुद्रेष्काणैरेवकेवलम् ॥ बुधोविनिश्चयंब्रूयाद्योगेष्वन्येषुनिस्पृहः ॥ ९२ ॥ प्रश्नका
लेसौम्यवर्गैर्लग्नेयदधिकोभवेत् ॥ ग्रहभावानपेक्षेणतदाख्येयंशुभंफलम् ॥ ९३ ॥ लग्नाधिपश्चलाभस्याधीशश्चदायकोभवेत् ॥ लग्नाधि
पस्ययोगोलाभाधीशेनलाभकरः ॥ ९४ ॥ भवतिपरलाभकरस्तदैवसयदिचंद्रदृग्लाभे ॥ योगाःसर्वैप्यफलाश्चंद्रमृतेव्यक्तमेतच्च ॥ ९५ ॥
कर्माधीशेनैवंकर्माधीशेनचानिवृत्त्यधीशेन ॥ मृत्युपतिवाचयोगेलाभाधीशस्यवक्तव्यम् ॥९६॥ तत्तत्स्थानेक्षणतःपुण्यविवृद्धिश्चकर्मवृद्धि
श्च ॥ विबुधैस्तदानिवृत्तिर्मृत्युर्भावापरेप्येवम् ॥९७॥ लग्नेशोयदिषष्ठःस्वयमेत्यरिपुर्भवत्यात्मा॥ मृत्युकृदष्टमगोसौव्ययगोसौसंततंव्ययंकुरु

ते ॥ ९८ ॥ लग्नस्थचंद्रजंचंद्रःक्रूरोवायदिपश्यति ॥ धनलाभोभवत्याशुकिंत्वनर्थोपिपृच्छतः ॥९९ ॥ अथसामान्यतोभावविचारः ॥ इं
दुःसर्वत्रबीजाभोलग्नंचकुसुमप्रभम् ॥ फलेनसदृशोंशश्चभावःस्वादुसमप्रभः ॥ २०० ॥ लग्नपतिर्यदिलग्नंकार्याधीशश्चवीक्षतेकार्यं ॥ ल
ग्नाधीशःकार्यंकार्येशःपश्यतिविलग्नम् ॥ १ ॥ लग्नेशःकार्येशंविलोकयेल्लग्नपंचकार्येशः ॥ शीतगुदृष्टौसत्यांपरिपूर्णाकार्यसंसिद्धिः ॥२ ॥
कथयंतिपादयोगंपश्यतिसौम्योनयल्लग्नम् ॥ लग्नाधिपंचपश्यतिशुभग्रहश्चार्द्धयोगोत्र ॥ ३ ॥ एकःशुभोग्रहोयदिपश्यतिलग्नाधिपेविलोक
यति ॥ पादोनंयोगमाहुस्तदाबुधाःकार्यसंसिद्धिः ॥ ४ ॥ अथलाभादौकालावधिनिर्णयः ॥ उत्पलः ॥ उदयोपगतंराशिंतत्कलीकृत्यालि
प्तिकागुणयेत् ॥ छायांगुलेश्चकुर्यात्हृत्वामुनिभिस्ततःशेषः ॥ ५ ॥ ग्रहगुणकारोज्ञेयोदैवविदापंचविंशतिःसैका ॥ मनवोंकाष्टौत्रितयंभ
वाश्च ५।२१।१४।९।८।३।११ सूर्यादितोज्ञेयाः ॥ ६ ॥ गणयित्वैवंप्राग्वत्हृत्वासौम्यस्यभवेदुदयः ॥ कार्यप्राप्तिःप्रष्टुर्वक्तव्यानेतरैर्ग्रहैर्भ
वति ॥ ७ ॥ गुणकारैक्यविभक्तःकार्यःसूर्यादिगुणकसंशुद्धः ॥ यस्यनशुध्यतिवर्गोविज्ञेयस्तद्वशात्कालः ॥ ८ ॥ आरादिवाकरशेषेदिवा
करपक्षाश्चभृगुशशिनोः ॥ गुर्ववशेमासऋतवःसौम्येशनैश्चरेब्दाःस्युः ॥ ९ ॥ आधानेथप्राप्तौगमनागमनेपराजयेविजये॥ रिपुनाशेवाकाले
पृच्छायांनिश्चितंब्रूयात् ॥१०॥ अकचटतपयशवर्गारविकुजसितसौम्यजीवसौराणाम् ॥ चंद्रस्यचनिर्दिष्टास्तैःस्युःप्रथमोद्भवैर्वर्णैः॥११॥
ज्ञात्वातस्माल्लग्नंविज्ञायशुभाशुभंचवदेत् ॥ वर्गादिमध्यमांत्यैर्वर्णैःप्रश्नोद्भवैर्विषमराशिः ॥ १२ ॥ रात्रौलग्नंप्रवदेत्पृच्छायुग्मंकुजज्ञजीवाना
म् ॥ सितरविजयोश्चनैवंरविशशिनोरेकराशित्वात् ॥ १३ ॥ तस्मात्प्राग्वत्प्रवदेत्पृच्छासमयेशुभाशुभंसर्वम् ॥ कालस्यचविज्ञानादेत

चिंत्यंबहुप्रश्ने ॥ १४ ॥ अथमासचिंता ॥ पृथुयशाः ॥ स्वांशेविलग्नेयदिवात्रिकोणेस्वांशेस्थितःपश्यतिधातुचिंता ॥ परांशकस्थश्चकरोतिजीवंमूलंपरांशोपगतःपरांशम् ॥ १५ ॥ धातुंमूलंजीवमित्योजराशौयुग्मेविंद्यादेतदेवप्रतीपम् ॥ लग्नेयांशस्तत्क्रमाद्गण्यमेवंसंक्षेपोयंविस्तरात्तत्प्रभेदः ॥ १६ ॥ उत्पलः ॥ बलिनौकेंद्रोपगतौरविभौमौधातुकरौप्रश्ने ॥ बुधसौरीमूलकरौशशिगुरुशुक्राःस्मृताजीवाः ॥ १७ ॥ मेषालिसिंहलग्नेकुजार्कयुक्तेनिरीक्ष्यतेप्यथवा ॥ धातोश्चिंतांप्रवदेद्युगघटकन्यागतैर्लग्नैः ॥ १८ ॥ बुधरविजयुतैर्मूलंवृषतुलहरिमीनचापकर्कटकैः ॥ चंद्रगुरुशुक्रयुतैर्दृष्टैर्जीवोविनिर्देश्यः ॥ १९ ॥ अत्रधातुचिंतायांधातोर्बह्वतिस्वरूपविशेषनिर्णयोग्रहलग्नराशिवशाद्वाज्ञेयः ॥ राशिस्वरूपंग्रहस्वरूपंचजातकेप्रश्नेउपोद्घातप्रसंगेनिरूपितम् ॥ एवंजीवचिंतायांब्राह्मणादिजातिगौरादिज्ञानंचोह्यं ॥ अथकस्यभावस्यसंबंधेनायंप्रश्नइतिजिज्ञासायांवाज्ञानप्रकाशे ॥ लग्नलाभपयोःप्राणितयोर्यद्भावगःशशी ॥ तस्यभावस्ययाचिंताप्रष्टुःसाहृदिवर्तते ॥ १ ॥ भावचिंतारूपलक्षणवर्णानामित्यादिनानिरूपिता ॥ एवंबलाधिकाच्चंद्राल्लग्ननाथोयतःस्थितः ॥ दैवज्ञेनविनिर्णेयःप्रश्नसद्भावसंभवः ॥ २ ॥ पृथुयशाः ॥ आत्मसमंलग्नगतैस्तृतीयगैर्भ्रातरःसुतंसुतगैः ॥ मातावाभगिनीवाशत्रुगैःशत्रुभार्यास्यात् ॥ ३ ॥ सप्तमसंस्थैर्नवमैर्धर्माश्रितागुरुर्दशमैः ॥ स्वांशपतिमित्रशत्रुयुतथैववाच्यंबलयुतेषु ॥ ४ ॥ चरलग्नेचरभागेमध्याद्भ्रष्टेप्रवासचिंतास्यात् ॥ भ्रष्टःसप्तमभवनात्पुनर्निवृत्तोयदिनवक्री ॥ ५ ॥ मयाकास्त्रीउपभुक्तामनसिचिंतितावाकीदृशीवेतिप्रश्ने ॥ अस्तेरविसितवक्रैःपरजायांस्वांगुरौबुधेवेश्याम् ॥ चंद्रेचवयःशशिवत्प्रवदेत्सौरेंऽत्यजादीनां ॥ ६ ॥ कुमारिकांबालशशिबुधश्चवृद्धांशनिःसूर्यगुरुप्रसूताम् ॥ स्त्रींकर्कशांभौमसितौचधत्तेएवंवयःस्यात्पुरुषेषुचैवम् ॥ ७ ॥ अथसुरतप्रश्नः ॥ शुभे

त्थशालेहिमगौचतुष्टयेसौख्यातिरेकःसविलासहासः ॥ क्रूरेत्थशालेहिमगौसरोषेक्रूरान्वितेभूत्कलहोनृवध्वोः ॥८॥ पीडाथवासीत्सुरतेयुव
त्यारजोयथास्तर्क्षमुपैतितद्वत् ॥ लग्नेसुरेज्येभृगुजेकलत्रेतुर्येहिमांशौसविलासहासौ ॥९॥शुभग्रहोत्थेचकबूलयोगेयुतोरजःपुष्पसुगंधयुक्तम्॥
स्वर्क्षोच्चगेहर्म्यरतंनिगद्यंस्थितेद्विदेहेवनितास्वकीया ॥१०॥ चरोदयेसारमितेपरस्त्रीकेंद्रेशनौसासुरजोदिवारातिम् ॥ निशोदयेशात्रिखगेचरा
त्रौदिवानिशंतद्बलिनोर्द्विखेटयोः ॥११॥ अथमहर्घचिंता ॥ मेषेवृषेचमिथुनेशुभयुक्तदृष्टेनग्रैष्मिकंतुसुलभंभवतिपृथिव्यां ॥ सूर्येधनुर्मृगघटे
षुचसारधान्यंकुर्यात्समर्घमशुभैःसहितोऽसमर्घं ॥१॥ लग्नेबलाढ्येनिजनाथसौम्यैर्युक्तेक्षितेकेंद्रगतैःशुभैश्च ॥ सर्वैःसमर्घंविबलैर्विलग्नेकेंद्रेषुपा
पैःसकलंसमर्घं ॥२॥ राकाकुहूशशिपभास्वदजप्रवेशेलग्नेश्वराशुभखगैर्युतवीक्षिताश्चेत् ॥ तद्वत्सरेजगतिसौख्यमलंप्रकुर्युःपापार्दितेगदनरेंद्र
भयंप्रजानां ॥३॥ मेषप्रवेशोदयतःस्वरांशःकेंद्रेषुपापोडुपतीत्थशाले ॥ पापग्रहैर्दृष्टयुतेऽथतस्मिन्वर्षेगदार्तिःप्रियमन्नमुर्व्याम् ॥४॥ भानोर्मे
षःप्रवेशोदयभवनपतिःसद्ग्रहःस्वोच्चसंस्थःस्वर्क्षस्थोवापिकेंद्रेशुभगगनचरैर्दृष्टयुक्तोबलाढ्यः ॥ तस्मिन्वर्षेविदध्याज्जगतिशुभसुखंभूरिसस्यं
सुवृष्टिःक्रूरःक्रूरार्दितौवादिशतिनृपभयंकष्टमन्नंमहर्घम्॥५॥अथमनुष्याणांजन्मलग्नात्प्रतिवर्षेशुभाशुभज्ञानम्॥ जन्मोदयाद्भास्वदजप्रवेश
लग्नंहियद्भावगतंशुभान्वितम् ॥ तद्भाववृद्धिंविदधातितास्मिन्वर्षेनृणांपापयुतंतदन्यथा ॥६॥जन्मोदयेदेहसुखंधनेऽर्थलाभस्तृतीयेचकुटुंबवृ
द्धिः ॥ तुर्येसुहृत्सौख्यमथात्मजाप्तिःपुत्रेऽथषष्ठेऽरिपराजयःस्यात् ॥७॥ स्त्रीसौख्याप्तिर्भवतिमदनेमृत्युरुग्भीश्चरंध्रे धर्मार्थाप्तिस्तपसिदशमे
वित्तसौख्यास्पदाप्तिः॥लाभेलाभःसुखधनचयोदुःखदारिद्र्यमंत्येपुंसोमेषंप्रविशतिरवौजन्मलग्नाद्विलग्ने ॥८॥अथताजिकमतानुसारेणप्रश्नाद्यु

पयोगिनइत्थशालादयोयोगाःकतिपयानिरूप्यंते॥नवपंचमयोर्दृष्टिःपादोनासर्वदृष्टितःसबला॥मेलापकदृष्टिरियंप्रत्यक्षस्नेहदृष्टिरिति॥९॥
तृतीयैकादशयोर्दृष्टौयोवीक्षतेतृतीयदृशा ॥ तद्दृष्टिस्त्र्यंशोनानान्यत्रतुषड्भागदृष्टिश्च ॥१०॥ अनयोर्दृष्टिर्गुप्तस्नेहादृष्टिःसर्वत्रकार्यसिद्धिक
री ॥ दशमचतुर्थदृष्टिःपादोनादुर्जनाख्यातु ॥ ११ ॥ यत्रोभयसप्तमकेसासकलाप्रत्यक्षदुर्जनादृष्टिः ॥ एकर्क्षयोःस्थितयोर्दृष्टिर्मतासक
लातिस्रोदृशःक्षुताख्याःस्युः ॥ सर्वाश्चैताहिदृशोद्वादशभागांतरेभवेयुश्चेत् ॥ तत्सर्वविशेषःप्रोक्तोदृष्ट्यनुसारात्फलंचिंत्यं ॥ १२ ॥ सूर्यः
पंचदशांशैरिंदुर्द्वादशभिरवनिजोऽष्टाभिः ॥ सप्तांशैर्बुधशुक्रौगुरुमंदौनवभिरीक्षेते ॥ १३ ॥ एतेदीप्तांशकाःपूर्वतःपरतश्चज्ञेयाः ॥ यदि
शीघ्रस्वल्पांशैःपश्चात्मंदंधनांशमुपगम्य ॥ स्वदीप्तभागमस्तैर्दत्तेध्रुवमित्थशालयोगोऽयम् ॥ १४ ॥ लिप्तार्द्धविलिप्तिकाभ्यांयदिहीनोमं
दतोप्यतुल्यःस्यात् ॥ तत्पूर्णमित्थशालमुथशिलमपिकथ्यतेतज्ज्ञैः ॥ १५ ॥ अथशीघ्रोमंदगतेराशिभागैकंसमुत्तरत्यग्रे ॥ तदेसराफसंज्ञो
मूसरिफःकथ्यतेत्वशुभः ॥ १६ ॥ यद्युभयदृष्टिरहितोयद्यन्यःशीघ्रगोंऽतरेभूत्वा ॥ पश्चात्तदन्यस्मैददातितेजःसनक्तसंज्ञःस्यात् ॥ १७॥
उभयोर्लग्नेशकार्येशयोरितिज्ञेयम् ॥ उदाहरणम् ॥ स्त्रीलाभस्यप्रश्नेकन्यालग्नेबुधःपतिःसिंहे ॥ मीनेचतत्पतिर्गुरुस्तत्रानयोर्नत्वस्तिदृष्टि
स्तु ॥ १८ ॥ शीघ्रश्चंद्रोद्वाभ्यांदृष्टोबुधात्तन्मेहीनात्वा ॥ जीवायददौतद्धृत्परहस्ताद्योषितःप्राप्तिः ॥ १९ ॥ अथयदिमंदोऽतस्थोद्वावप्यप
श्यतिनिजोक्तदीप्तदृशा ॥ तेजोनीत्वाशीघ्राद्ददातिमंदायतद्यमया ॥ २० ॥ मंदायमंदगतये ॥ उभयेत्थशालयोगेयदिचंद्रोप्यत्रमुथशिल
विधायी ॥ तत्कंबूलंहिभवेदुत्तममध्याधमैर्मंदैः ॥ अयमर्थः ॥ यदिलग्नेशकार्येशयोरित्थशालयोगः तौचेत्स्वगृहेस्वोच्चेवाचंद्रोपिस्वर्क्षोच्चग

तस्तदोत्तमंकंबूलं ॥ यदाचंद्रःस्वर्क्षादौनतदोत्तममेव ॥ यदित्रैराशिकहद्दामुसल्लहाद्यधिकारवांस्तदामध्यमं ॥ पंचाधिकाररहितत्वमुभयोश्चतदाऽधमम् ॥ उभयोर्नीचारिराशिगतत्वेधमाधममितिविकल्पना ॥ एतेचेत्थशालादयोदृष्टिस्थानदीप्तांशकांतरेद्वादशांतरेवाज्ञेयाः॥ न केवलमेकराश्यंशस्थानएवेतिज्ञेयम् ॥ एतच्चास्मत्कृतेताजिकरत्नेस्पष्टतरंप्रपंचितमेवावधारणीयं ॥ स्वगृहोच्चनवांशनिरूपणंजातकावसरेनिरूपितं ॥ नवांशकएवमुसल्लहावाच्यः ॥ त्रैराशिकपदेनद्रेष्काणेशाः ॥ यथामेषादेःषट्त्रिंशद्द्रेष्काणानामधीश्वराज्ञेयाः ॥ प्रथमोभौमस्तस्मात्षष्ठश्चभौमांतं ॥ हद्दापदेनत्रिंशांशाउच्यंतेयथामेषेषडंगवसुशरबाणाः६।६।८।५।५।गुरुसितज्ञकुजमंदाः ॥ वृषभेवसुरसवसुशरशिखिनः ८।६।८।५।३। शुक्रज्ञजीवमंदाराः ॥ मिथुनेषडंगशरनगषण्णां६।६।५।७।६।बुधशुक्रजीवकुजसौराः॥कर्केऽद्रिरसषडद्रिश्रुतिषुच ७।६।६।७।४। कुजशुक्रसौम्यगुरुमंदाः॥ सिंहेगबाणशैलांगांगाः ६।५।७।६।६। देवेज्यशुक्रार्किबुधाराणां ॥युवतौशैलाशाब्ध्यग्न्यक्षि ७।१०।४।७।२। ज्ञसितजीवकुजशनीनां ॥ रसाष्टाद्रिनगाक्षिभागाः ६।८।७।७।२। कोणबुधगुरुसिताराश्च ॥ अलिन्यद्र्यंबुधिगजबाणांगाः ७।४।८।५।६। भूसुतशुक्रसौम्यगुरुमंदाः ॥ चापेरविबाणाब्धिशरवेदाः १२।५।४।५।४ देवगुरुसितज्ञकुजसूर्यजाः ॥ मकरेऽद्र्यद्रिनागाब्धिवेदाः ७।७।८।४।४। बुधेज्यदैत्यगुरुशनिभौमाः ॥ कुंभेऽद्र्यंगाद्रिबाणबाणाः ७।६।७।५।५।बुधसितेज्यकुजमंदाः ॥मीनेर्काब्ध्यग्निनंदाद्रिः१२।४।३।९।२ सितगुरुज्ञकुजसौराः॥इतिश्रीदैवज्ञानंतसुतश्रीदैवज्ञनीलकंठविरचितेश्रीनीलकंठ्यांप्रश्नतंत्रंतृतीयंसमाप्तम् ॥३॥ समाप्तोऽयंग्रंथः॥

इदं पुस्तकं श्रीकृष्णदासात्मजेन खेमराजगुप्तेन मोहमय्याख्यराजधान्यां “ प्रबोधरत्नाकर ” नाम्नि मुद्रणालये मुद्रयित्वा प्रकाशितम् शके १८१५ संवत् १९४९ सन १८९३.

॥ इतिताजिकनीलकंठ्यांप्रथमंसंज्ञातंत्रंसटीकंसमाप्तम् ॥

(ब्रजभाषाटीका सहित.(और भाषा वार्तिक.)

श्रीवाल्मीकीय रामायण २४००० ग्रंथका सरल सुबोध ब्रजभाषाटीका बनवा कर छपनेको प्रारंभ कियाहै जिसके बीचमें मूल और नीचे ऊपर भाषाटीका है. और एक वाल्मीकीय रामायणका भाषावार्तिक छपताहै. जिसमे मूलके अनुसार यथावत् भाषा करके मूल श्लोकोंके अंकभी लगादिये गयेहैं.–रामायणकी कथा पढनेवालोंको पुराण बांचनेमें बहुत उपयोगी होगा.–जिन महाशयोंको लेना होवे पहिले २२ रु० भेजदेनेसें भाषाटीकासहित इस पुस्तकको अपने स्थानपर पासकेंगे और भाषावार्तिकको १० रु० भेजनेसें पासकेंगे. पश्चात् मूल्य बढाया जायगा. और डाकमहसूलभी अलग् पडेगा. इस वास्ते महाशयहो ! इस अलभ्यलाभको शीघ्रताकरिये. जिनकी प्रथम कीमत आवे, उन्होको रसीद देंगे और पुस्तक तैयार होने पर अतिशीघ्र पुस्तक भेजेंगे. इसके बाल, अयोध्या, आरण्य, किष्किंधा, और सुन्दर ए पांच कांड छपेहुए तयारहै जिनकी इच्छा होय मगालीजिये.

पुस्तक मिलनेका ठिकाना

खेमराजश्रीकृष्णदास– "श्रीवेंकटेश्वर"छापखाना (मुंबई.)

॥ इति ताजिकनीलकंठी सटीका सोदाहरणा संपूर्णा ॥